T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

KARAMANLICA TAKVİM-İ EBEDİ'DEKİ EFSANELER, ŞİİRLER VE ATASÖZLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZGÜR NÖMER

İSTANBUL 2024

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

KARAMANLICA TAKVİM-İ EBEDİ'DEKİ EFSANELER, ŞİİRLER VE ATASÖZLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
ÖZGÜR NÖMER

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. AYLİN KOÇ GİANNOPOULOS

İSTANBUL 20224

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ..... **I**
ÖN SÖZ ..... **IV**
ÖZET ..... **VI**
ABSTRACT ..... **VII**
KISALTMALAR ..... **VIII**
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ ..... **IX**
1. İNCELEME **1**
1.1 KARAMANLILAR 2
1.2. KARAMANLI TÜRKÇESI VE EDEBIYATI 4
1.3. PAVLAKIS MELITOPOULOS VE ESERLERI 8
1.3.1. Lisân-ı Türkî / Tourkiki Glossa *8*
1.3.2. Lisân-ı Türkî (Lisân-ı Türkî'yi sühûletle tahsîl içün nev usûl elifba) (Birinci Kısım) / Tourkiki Glossa (Vivlion A' – Alfavitarion) / Langue Turque (Première Année) *8*
1.3.3. Tatbîkât-ı Kavâid-i Türkiyye Yani Türkçe Nazarî ve Amelî Mufassal Türkî, Farsî ve Arabî Sarf (Türkçe Kısmı) *8*
1.3.4. Türkçeden Rumcaya Sözlük / Leksikon Tourko-Ellinikon *8*
1.3.5. Takvim-i Ebedi (Yani Sûret-i Dâimede İstimâl Olunabilir Takvimdir) *9*
1.4. TAKVIM-I EBEDI (YANI SÛRET-I DÂIMEDE İSTIMÂL OLUNABILIR TAKVIMDIR) 9
1.4.1. Devreler *9*
1.4.2. Müneccimlik *10*
1.4.2.1. Burçlar 10
1.4.2.2. Sima- Çehre 10
1.4.2.3. Alâim-i Sema 10
1.4.2.4. Raad (Gök Gürlemesi) 10
1.4.3. Suret-i Berat-ı Alişan 11
1.4.3. Efsane *11*
1.4.3.1. Hazreti Süleyman ile Tayfa-i Cinn 11
1.4.3.2. Hazreti Süleyman ile Hatun 11
1.4.3.3. Hazreti Süleyman ile Hırsız 12
1.4.3.4. Lokman 12
1.4.3.5. Lokman ile Efendisi 12
1.4.3.6. Abdesti Dar Olanın Reyi Savap Olmaz 12
1.4.3.7. Ateş Pahası 12
1.4.3.8. Emir ile Berber 12
1.4.3.9. Leblebi Tozu 12
1.4.3.10. Kına Ağacının Kökündeki Altun 13
1.4.3.11. Mabedlerde Toy Yımurtaları 13

1.4.3.12. Bufon 13
1.4.3.13. Bin Bilirsen Bir Bilene Sor 13
1.4.3.14. Zekâvet-i Vali-i Vilayet 13
1.4.3.15. Maymun Gözünü Açdı 13
1.4.3.16. Karı Seri 14
1.4.3.17. Haramiler 14
1.4.3.18. Dilencilerin Elif Bası 14
1.4.3.19. Dovelim de mi Yeyelim Yeyelim de mi Dovelim 14
1.4.3.20. Tavsiye-İlan-Reklam 15
1.4.3.21. Emir-Nedim-İhtiar 15
1.4.4. Kısa Şiirler 15
1.4.5. Durub-ı Emsal 15
1.4.6. Aht-name 15
1.4.7. Ebedi Pashalion 16
1.4.8. Logatçe-Leksiligion 16
1.5. ALMANAK 16
1.6. İMLA ÖZELLİKLERİ 17
1.6.1. Ünlülerin Yazılışı 17
1.6.2. ÜnsüzlerinYazılışı 22
2. METİN 29
2.1. METNIN TRANSKRIPSIYONUNDA DIKKAT EDILEN HUSUSLAR 30
2.2. TAKVİM-İ EBEDİ 31
MEZAR TAŞI 34
AGİA SOFİA 34
2.3. EFSANE 34
1. HZ. SÜLEYMAN İLE TAYFA-İ CİNN 34
2. HAZRETİ SÜLEYMAN İLE HATUN 35
3. HAZRETİ SÜLEYMAN İLE HIRSIZ 35
4. LOKMAN 35
5. LOKMAN İLE EFENDİSİ 36
6. ABDESTİ DAR OLANIN REYİ SAVAP OLMAZ 36
7. ATEŞ PAHASI 37
8. EMİR İLE BERBER 37
9. LEBLEBİ TOZU 37
10. KINA AĞACININ KÖKÜNDEKİ ALTUN 38
11. MABEDLERDE TOY YIMURTALARI 38
12.BUFON 38
13. BİN BİLİRSEN BİR BİLENE SOR 39
14. ZEKÂVET-İ VALİ-İ VİLAYET 39
15. MAYMUN GÖZÜNÜ AÇDI 40
16. KARI SERİ 40
17. HARAMİLER 41
18. DİLENCİLERİN ELİF BASI 41
19. DOVELİM DE Mİ YEYELİM?- YEYELİM DE Mİ DOVELİM? 42
20. TAVSİYE-İİLAN-REKLAM 43

21. EMİR-NEDİM-İHTİAR.....*44*
2.4. KISA ŞİİRLER 45
İÇ GÜVEYSİ.....*45*
KITA.....*46*
MİLLETİN DERDİ.....*46*
2.5. DURUB-I EMSAL.....46
3.DİZİN.....60
DIZIN HAZIRLANMASINDA DIKKAT EDILEN HUSUSLAR.....61
3.1. ÖZEL ADLAR DİZİNİ 161
SONUÇ 164
7. KAYNAKÇA 166
8. TIPKIBASIM 167

ÖN SÖZ

Anadolu'da Türkçe konuşan ve Ortodoks Hristiyan olan Karamanlılar 15. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar çeşitli eserler ortaya koymuşlardır. Grek alfabesiyle Türkçe yazan Karamanlılar kendilerini Anadolu Hristiyanları, Yunanî lisanını bilmeyen Anadolu'daki Hristiyanlar, Anadolulular gibi ifadelerle tanımlamışlardır. Yoğun olarak Anadolu'nun Trabzon-Fırat-Toros-Silifke hattından batıya düşen kısmı, özellikle Kayseri, Nevşehir, Niğde, Konya bölgesi, Karadeniz'in sahil kısmı ve İstanbul'da yaşayan Karamanlılar 1924 yılındaki Nüfus Mübadelesi'ne kadar eser vermeye devam etmişler fakat bu dönem itibariyle verdikleri eserlerde ciddi düşüşler yaşamışlardır.

Tez çalışmamıza konu olan *Takvim-i Ebedi (Yani Sûret-i Dâimede İstimâl Olunabilir Takvimdir)* adlı eser de mübadeleden 10 yıl önce 1914 yılında İstanbul'da basılmıştır. Eser 110 sayfadan oluşmaktadır. Eseri, insanları her sene takvim alma derdinden kurtarmak amacıyla yazdığını ifade eden Pavlakis Melitopoulos eseri Devreler, Müneccimlik, Suret-i Berat-ı Alişan, Efsane, Kısa Şiirler, Durub-ı Emsal, Aht-name, Ebedi Pashalion, Logatçe-Leksiligion şeklinde bölümlere ayırmıştır. Tezimizde, Devreler bölümünün altında yer alan beyitler, özlü sözler, atasözleri; Efsane bölümünün tamamı, Kısa Şiirler bölümünde yer alan şiirler ve Durub-ı Emsal bölümünün tamamı incelenmiştir.

Çalışmanın Giriş bölümünde Karamanlılar, Karamanlı Türkçesi ve edebiyatı hakkında bilgiler sunulmuştur. Eserin yazarı ve diğer eserleriyle birlikte çalıştığımız metnin de kısaca tanıtıldığı bu bölümü transkripsiyonlu metin takip etmektedir. Bu bölüm hazırlanırken metnin imlası esas alınmış, metnin özgün hâline yapılan müdahaleler okuyucuya özgün hâlini de gösterebilmek adına dipnotlarla belirtilmiştir. Bu bölümün ardından metnimiz imla özellikleri açısından ele alınmıştır. Metnin incelediğimiz bölümlerinde yer alan sözcüklerin cümlelerde kullanıldıkları tüm anlamlarının yer verildiği sözlük ve dizin bölümünden sonra tıpkıbasım ve sonuç bölümü yer almıştır.

Bu tezin ortaya çıkmasında değerli bilgilerini ve desteğini hiçbir zaman benden esirgemeyen, çalışmanın başından sonuna kadar her daim kıymetli vaktini bana ayıran ve her zaman daha iyiye ulaşmamı sağlayan danışman hocam Sayın Prof. Dr. Aylin KOÇ GİANNOPOULOS'a, öğrencilik hayatımdan bugüne kadar üzerimde emeği olan kıymetli hocam Prof. Dr. Gülşen SEYHAN ALIŞIK'a, çalışmalarımı daha rahat bir şekilde yürütebilmem konusunda bana destek olan saygıdeğer hocam Dr. Öğr. Üyesi

Emrah PELVANOĞLU'na, tez konumu bulma noktasında yaşadığım karasızlıklar noktasında yol gösteren ve süreç içerisinde desteğini her zaman hissettiğim meslektaşım ve arkadaşım Dr. Soner ATALAN'a, çalışmaları yaparken aklıma takılan her noktada, bıkmadan usanmadan bana desteklerini sunan kıymetli dostum Dr. Samet ONUR'a, tüm yaşamım boyunca bana sonsuz destek veren ve her daim yanımda olan değerli aileme, tez çalışmamın her sürecine tanık olan, yorulduğum zamanlar kendimi tekrar toparlamama yardımcı olan, en büyük destekçim sevgili eşim Zeynep NÖMER'e teşekkürlerimi sunarım.

Özgür NÖMER

ÖZET

20. yüzyılın ilk çeyreğinin sonlarına kadar Anadolu'da yaşamış olan Karamanlılar, eserlerini Grek alfabesiyle Türkçe yazan ve Türkçe konuşan Ortodoks Hristiyanlardır. Anadolu'da yaşadıkları dönem boyunca çeşitli eserler vermiş olan Karamanlıların son dönem çalışmalarından biri de Pavlakis Melitopoulos tarafından 1914 yılında İstanbul'da basılmış olan *Takvim-i Ebedi (Yani Sûret-i Dâimede İstimâl Olunabilir Takvimdir)'*dir. Hazırlanış bakımından almanak türünde olan bu çalışma 110 sayfadan oluşmaktadır.

Çalışmamızın Giriş bölümünde; Karamanlılar, Karamanlı Türkçesi ve edebiyatı, eserin yazarı ve diğer eserleri, eserin kısa bir özeti ve almanak türü hakkında bilgi verilmiştir. Özellikle eserin tezimize konu olan bölümünde daha ayrıntılı bilgiler verilmeye çalışılmıştır. Çalışmamızın ikinci bölümünde transkripsiyonlu metin yer almaktadır. Bu bölüm oluşturulurken metnin özgün hâline mümkün olduğunca sadık kalınmış, yapılan düzenlemelerin metnin özgün hâlinde nasıl olduğu dipnotlarda belirtilmiştir. Üçüncü bölümde metin imla özellikleri açısından ele alınmıştır. Dördüncü bölümde dizin yer almaktadır. Bu bölümün ardından metnin incelediğimiz bölümlerinin tıpkıbasımı yer almaktadır. Son bölüm olan sonuç bölümünde ise çalışmamızın sonucunda ortaya çıkan dikkate değer bilgiler yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Karamanlılar, Karamanlı Türkçesi, Pavlakis Melitopoulos, Takvim-i Ebedi

ABSTRACT

Karamanlides who lived in Anatolia till the end of the first quarter of 20th century are the Orthodox Christians, wrote their literary works in Turkish with Grek alphabet and also spoke in Turkish. Karamanlides has published many literary works by the time that they have lived in Anatolia. One of their work is Takvim-i Ebedi (meaning Sûret-i Dâimede İstimâl Olunabilir Takvim) which has written by Pavlakis Melitopoulos in Istanbul in 1914. This work which is in almanac type in terms of preparation, consists of 110 pages.

Information about Karamanlides, Karamanlı Turkish and literature, the author of the work and his other works, a short summary of the work and the almanac type are given in the introduction section of our work. More detailed information has been given especially in the part of the work that is the subject of our thesis. The second part of our work includes the transcribed text. The original version of the text was adhered to as much as possible while creating this section and the changes made in the original version of the text were stated in the footnotes. In the third chapter, the text is discussed in terms of spelling features. The fourth section contains a dictionary and index. Following this section, there are facsimiles of the sections of the text we examined. The last section which is also the conclusion, contains the remarkable information that emerged as a result of our work.

Keywords: Karamanlides, Karamanlı Turkish, Pavlakis Melitopoulos, Takvim-i Ebedi

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça
Far	: Farsça
Fr.	: Fransızca
İt.	: İtalyanca
T.	: Türkçe
Yun.	: Yunanca

İŞARETLER

+	İsim kök ve gövdelerine işaret eder.
-	Fiil kök ve gövdelerine işaret eder.
[../..]	Varak ve satır numarasına işaret eder.
".."	Sesleri gösterir.
<	Buradan gelir.

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

Büyük Harfler		Küçük Harfler	
A	A/Ȁ/Ȁ/Ȁ/IA	a	α/ἀ/ά/ᾶ/ὰ/ἄ/ια/ιὰ/ ιά/ι̯ᾶ/ι̯α/ι̯ὰ
B	Π/ΜΠ	b	π
C	ΔZ/Δζ	c	δζ
Ç	ΤΣ/Τσ	ç	τσ/τς/τζ
D	Δ	d	δ
E	E/Ȅ/Ȅ	e	ε/έ/ὲ/ἐ/ἔ/ιε
F	Φ	f	φ
G	Γ/Γϰ/K/ΓK	g	γϰ/ϰ/γ
Ğ	Γ	ğ	γ
H	X	h	χ
I, İ	I/H/Ȉ	ı, i	ι/η/ῆ/ὴ/ἰ/ὶ/ί/ἠ/ἴ/ή
J	-	j	-
K	K	k	ϰ
L	Λ	l	λ
M	M	m	μ
N	N	n	ν
O	Ό/Ὄ/O/Ω	o	ο/ὤ/ὸ/ὁ/ώ/ὄ/ω/ὠ/ὡ /ὼ/ι̯ω/ι̯ώ/
Ö	IO	ö	ιο/ιό/ιὸ/ι̯ὸ/ἰο/ι̯ο/ι̯ὸ/
P	Π	p	π
R	P	r	ϱ
S, Ş	Σ	s, ş	σ/ς
T	T	t	τ
U, Ü	OY/IOY	u, ü	ου/οῦ/οὺ/ιου/ι̯ού ι̯οὺ/ι̯ου/ι̯οῦ/οὔ/ιοὺ /οὐ/ιοῦ/υ/ού/ὸῦ /ιού
V	B	v	β/ϐ
Y	Ï/H/Γ/Γι/ΓI̯/ΓI	y	ϊ/γ/η/ΐ/γι/γι̯/ü/ῖ
Z	Z	z	ζ

1. İNCELEME

1.1 Karamanlılar

Karamanlı adı Anadolu'da Türkçe konuşan Ortodoks Hristiyanları tanımlamak için kullanılmış bir addır. Türkçe konuşan Ortodokslarla ilgili elimizdeki ilk tarihi belge 1437 yılında Basel Konsili'ne sunulmak amacıyla hazırlanan Latince rapordur. İlk defa bu raporda Türkçe konuşan Hristiyanlardan bahsedilmiştir.[1] "Karamanlı" adı ise ilk defa Hans Dernschwam'ın 1553-1555 yıllarında İstanbul'u ve Anadolu'yu gezerken yazmış olduğu seyahatnamesinde "Caramanos" ismiyle geçmektedir.[2] Osmanlı arşivlerinde "Zımmîyân-i Karaman" yahut "Karamâniyân" ismiyle geçen Karamanlılar kendilerini tarif ederken Anadolu Hristiyanları, Anadolu Ortodoks Hristiyanları, Yunanî lisanını bilmeyen Anadolu'daki Hristiyanlar, Anadolulular gibi ifadeleri tercih etmişlerdir.[3]

Karamanlıların kökeni hakkında hakim olan iki görüş mevcuttur. Bunlardan ilki Karamanlıların Türkleşmiş Rumlar olduğu yönündedir. Diğer görüş ise Selçuklular zamanında Bizanslılarla olan sıkı ilişkiler sonucunda Türklerin bir bölümünün Hristiyanlığı kabul ettiğini ve Karamanlıların bunların torunu olduğunu öne sürer. Yani bu ikinci görüşe göre Karamanlılar aslen Türk'tür. Janos Eckmann bu görüşün birçok açıdan daha hakim görüş olduğunu söyler.[4] Burada bu görüşleri savunanları zikretmekte fayda olduğunu düşünmekteyiz. Eugene Dalleggio, Spiros Vryonnis, Avram Galanti, Evangelia Balta gibi araştırmacılar, Karamanlıların Türkleşmiş Rumlar olduklarını öne sürerler. Mustafa Ekincikli, Yonca Anzerlioğlu, Gotthard Jaschke, Janos Eckmann gibi araştırmacılar da Karamanlıların aslen Türk oldukları görüşünü savunur.

Karamanlı ifadesinin hem belirsiz hem de sınırlı olduğunu ifade eden Evangelia Balta Karamanlı Beyliği'ndeki yaşayan topluluğun sadece Karaman yöresinde yaşamış olduğunu söyler. Karamanlı olarak adlandırılan, Türkçe konuşan bu Hristiyan topluluğun ise Akdeniz'den Karadeniz'e kadar geniş bir alanda dağınık olarak yaşadıklarını belirtir.[5] Gerçekten de Karamanlıların yaşadıkları bölgelere baktığımızda geniş bir alanda

---

[1] Yonca Anzerlioğlu, *Karamanlı Ortodoks Türkler,* Phoenix Yayınları, Ankara 2009, s.170.

[2] Janos Eckmann, "Anadolu Karamanlı Ağızlarına Ait Araştırmalar- I. Phonetica", *Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi,* Cilt VIII, Sayı: 1-2, 1950, s. 165.

[3] Yonca Anzerlioğlu, *Karamanlı Ortodoks Türkler,* Phoenix Yayınları, Ankara 2009, s.149.

[4] Janos Eckmann, "Anadolu Karamanlı Ağızlarına Ait Araştırmalar- I. Phonetica", *Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi,* Cilt VIII, Sayı: 1-2, 1950, s. 165.

[5] Evangelia Balta, "Anadolulu Türkofon Hıristiyan Ortodoksların "Ulusal Bilinç"lerini Araştırmaya Yarayan Bir Kaynak Olarak Karamanlıca Kitapların Önsözleri", *Tarih ve Toplum,* 74, (1990 Şubat), s.18.

yaşadıklarını söylemek yanlış olmayacaktır. Suriye, Balkanlar, Besarabya ve Kırım'da seyrek olarak var olduklarını görürüz. Türk-Yunan mübadelesine kadar yoğun olarak yaşadıkları bölgeleri ise, Anadolu'nun Trabzon-Fırat-Toros-Silifke hattından batıya düşen kısmı, özellikle Kayseri, Nevşehir, Niğde, Konya bölgesi, Karadeniz'in sahil kısmı ve İstanbul olarak sayabiliriz.[6] Balta'nın bu görüşüne rağmen Janos Eckmann, 14. asırda Anadolu'daki Hristiyan Türklerin büyük bir kısmının Karamanlı Beyliği'nin idaresi altına girdiğini daha sonraları bu beyliğin dışında kalan bu halka da Karamanlı denilmeye devam ettiğini belirtir.[7]

Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinde Alanya'dan "Kadim eyyamdan beri Urum keferesi bir mahalledir, cümle üç yüz haraçtır; amma asla Urum lisanı bilmeyüp batıl Türk lisanı bilürler" diye bahsederek Güney Anadolu'da yaşayan Karamanlıları kasteder.[8] Karamanlılar, sadece Türkçe konuşmakla kalmamış aynı zamanda Türkçe isimler de kullanmışlardır. Karamanlıların yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde yapılan araştırmalar neticesinde Karamanlı Ortodoks Hristiyanların genellikle Türkçe adlar taşıdığı gözlemlenmiştir. Timur, Melikşah, Kaplan, Yağmur, Karagöz, Bahadır, Aydoğdu gibi adlar bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Türkçe isimler dışında Ortodoks Kilisesi mensupları tarafından kullanılan isimlere tesadüf etmek de mümkündür.[9]

Hristiyan olmaları sebebiyle Müslümanlardan ayrılan Karamanlılar, Ortodoks olmaları sebebiyle de diğer mezheplere mensup olan Hristiyanlardan farklı bir durumdadırlar. Anadolulu oldukları için Yunanlılardan ve Türkçe konuştukları için de Anadolu Rumlarından ayrı özelliklere sahip olan Karamanlılar için müstesna bir topluluk oldukları yorumunu yapmak yanlış olmayacaktır.[10]

Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde yaşayan Rumlar için "Rum" ifadesi kullanılırken, Müslüman olmayan ama Türkçe konuşan bu topluluktan söz edilirken

---

[6] Janos Eckmann, "Anadolu Karamanlı Ağızlarına Ait Araştırmalar- I. Phonetica", *Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi,* Cilt VIII, Sayı: 1-2, 1950, s. 165.

[7] Janos Eckmann, "Karamanlıca'da Birkaç Gerindium Terkibi", çev. Müjdat Kayayerli, *Türk Kültürü Araştırmaları,* C.XXVI, S.2, s.89-94.

[8] Ferruh Ağca, "Hıristiyan Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Ağzı Üzerine", *Türk Bilig,* S:11, 2006, s.4.

[9] Yonca Anzerlioğlu, *Karamanlı Ortodoks Türkler,* Phoenix Yayınları, Ankara 2009, s.149.

[10] Evangelia Balta, "Anadolulu Türkofon Hıristiyan Ortodoksların "Ulusal Bilinç"lerini Araştırmaya Yarayan Bir Kaynak Olarak Karamanlıca Kitapların Önsözleri", *Tarih ve Toplum,* 74, (1990 Şubat), s.19.

"Karamanlı" ifadesinin kullanılması onların diğer Rumlardan ayrıldıklarını gösteren önemli bir göstergedir.[11]

1.2. Karamanlı Türkçesi[12] ve edebiyatı

Karamanlıların her ne kadar kökeni hakkında tartışmalar olsa da tartışmasız bir konu vardır ki o da bu topluluğun Türkçe konuşuyor olmasıdır. Karamanlıların konuştukları dil için "Karamanlidika", "Karamanlıca", "Karamanlı Türkçesi" gibi adlandırmalar yapılmıştır. Karamanlılar ise kendi konuştukları dili tanımlarken "Açık Türkçe", "Sade Türkçe", "Anadolu lisanı" gibi ifadeleri kullanmışlardır.[13]

Türkler tarih boyunca çok çeşitli alfabeler kullanmışlardır. Köktürk, Uygur, Mani, Brahmi, Süryani, Soğut, Tibet, İbrani, Ermeni, Grek, Gürcü, Arap, Kiril, Latin alfabesi gibi alfabeleri kullanarak eserlerini yazıya geçirmişlerdir. Bu alfabelerden en eski olanlarından biri de Grek alfabesidir. Bugünkü bilgilerimize göre Grek alfabesiyle yazılmış en eski Türkçe sözcükler Ural Nehri'nin Türkçe adı olan "Yayık" ile Türklerin eskiden cenaze törenlerini karşılamak için kullandıkları yoğ sözcüğüdür. Δαίξ (Dayıks) kelimesi "Yayık" kelimesinin karşılığı olarak 2. yüzyılda İskenderiyeli astronom olan Ptolemaios tarafından kullanılmıştır. "Yoğ" sözcüğü ise elçilik heyet başkanı Valentinos tarafından yazıya geçirilen ve Göktürk hakanı Ektel'e gönderilen δοχια (dohia) olduğunu söyleyebiliriz.[14]

Karamanlılar da eserlerini Grek alfabesini kullanarak yazmışlardır. Grek alfabesinde Türkçedeki c, ç, h, j, ş, ö ve ü seslerinin karşılığı olmadığı için Karamanlılar bu sesleri karşılamak adına ya yeni harfler eklemişler ya da var olan harflerin üzerine noktalar koyarak bu sesleri karşılama yoluna gitmişlerdir.[15] Karamanlı metinlerinin Arap alfabesiyle yazılmış Türkçe metinlerinden; ünlülerin işaretlenmesi, "a"nın "e"den ayırt edilebilmesi ve yuvarlak ünlülerin hiç olmazsa darlık-genişlik açısından belirtiliyor olması yönünden daha iyi tarafları olduğunu söylemek mümkündür. Yine de Karamanlı metinlerinde bir imla birliği olduğunu söylemek pek mümkün değildir. Karamanlı Türkçesi ile yazılmış metinlerde Türkçedeki sesleri gerçek değerlerine göre göstermek

[11] Harun Güngör, *Türk Bodun Bilimi Araştırmaları*, Kıvılcım Yayınları, Kayseri 1998, s. 226.

[12] Tezimizde genellikle Karamanlıca terimi yerine Karamanlı Türkçesi terimi kullanılmıştır. Ancak genel kabul gören terim Karamanlıca olduğu için tezin başlığında da bu terimi tercih ettik.

[13] Nuri Yüce, "Karamanlı Türkleri", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Sayı: 42, s.157.

[14] Talat Tekin, *Tarih Boyunca Türkçenin Yazımı*, Simurg Yayınları, Ankara 1997, s.105.

[15] Ferruh Ağca, "Hıristiyan Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Ağzı Üzerine", *Türk Bilig,* S:11, 2006, s.13.

için atılmış olan ilk ciddi adımı 1826 yılında İstanbul'da basılmış olan Ahd-i Cedit tercümesinde görürüz. Buna rağmen bu metindeki yazı dili için kusursuz demek mümkün değildir. Söz konusu metinde de "ı" ve "i" seslerini ayırt edici bir işaret kullanılmamıştır.[16]

Karamanlı Türkçesinde yani Yunan harfleriyle yazılmış Türkçe metinlerde bir imla birliği olmadığından söz etmiştik. Tabii ki bu durum onun bir "edebî dil" oluşturmadığı anlamına gelmiyor. Aynı şekilde çeşitli ağızlardan etkilendiğini de belirtmemiz gerekir. Ferruh Ağca, bu dilin Orta ve Güney Anadolu ağızlarıyla büyük benzerlikler içerdiğini ayrıca Kıbrıs ve Balkan ağızları ile de benzerlikler taşıdığını dile getirir.[17] Burada Karamanlıların zamanla farklı yerlere göç etmesi sonucu konuştukları ağızların da gittikleri bölgeye göre değiştiğini söylemek mümkündür. Karamanlı Türkçesinin nasıl bir dil olduğuyla ilgili ilk çalışmayı yapan araştırmacı George Jacob olmuştur. Karamanlı Türkçesini klasik dile çok yakın bir dil olarak tanımlayan Jacob'a kısmen katıldığını belirten Janos Eckmann, Karamanlı Türkçesiyle yazılmış eserleri dil bakımından şu şekilde tasnif eder.

I. Doğrudan doğruya edebî dil ile yazılmış olan metinler

Arap harfleriyle yazılmış olan Osmanlı Türkçesi eserlerin Yunan harfleriyle neşredilmiş olanları bu gruba dahildir. 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında Yunan harfli Türkçe Mukaddes kitap tercümelerini, Rumlar için yazılmış olan Türkçe gramer kitaplarını ve sözlüklerini örnek olarak vermek mümkündür. Kelimelerin vurguları göstermesi açısından ve transkripsiyonlarının genellikle doğru olması açısından önemlidirler.

II. Halk ögeleri ile karışık bir dil ile yazılmış olan metinler

Bunlar da kendi aralarında üç farklı gruba tasnif edilebilir.

a.) Edebî Türkçeye yakın olmasına rağmen halk ağızlarına ait olan bazı ses bilgisi özelliklerine sahip olanlar

[16] Janos Eckmann, "Yunan Harfli Karamanlı İmlâsı Hakkında", *Türk Dili ve Tarihi Hakkında Araştırmalar I*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, s. 29-30.

[17] Ferruh Ağca, "Hıristiyan Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Ağzı Üzerine", *Türk Bilig,* S:11, 2006, s.12.

b.) a grubundaki özelliklere ek olarak sadece Karamanlı Türkçesi ile yazılmış metinlerde tesadüf edilen bazı özelliğe sahip olanlar

c.) Diğer gruplara göre çok daha fazla ağız özelliğine sahip olanlar

III. Karamanlı halk dili ile yazılmış olan metinler[18]

Karamanlı Türkçesi ile yazılmış ilk eser 1455-1456 yıllarında yazılmış olan Gennadios İtikatnamesi'dir. Bu eser Fatih Sultan Mehmet'in isteği üzerine İstanbul patriği Gennadios tarafından yazılmıştır. Eser, Yunanca kaleme alınmış, Karaferye kadısı tarafından Türkçeye tercüme edilmiş ve sonrasında Grek alfabesiyle yazılmıştır. Eserin Grek alfabesiyle yazılmış hâlinin basımı 1584 yılında gerçekleşmiştir.[19] Özellikle 18. yüzyıla kadar daha çok dinî konularda eser verilmiştir. Karamanlı edebiyatının ilk ürünlerinde misyonerlerin çok fazla eser çıkardığını söylemek mümkündür. Bu dönemde yayımlanmış kitapların ön sözlerinde ana dilleri Türkçe olan Hristiyanlara dinî bilgileri hatırlatmak amacıyla yazıldıkları açıkça belirtilmiştir.[20] 18. yüzyıldan itibaren dinî konuların dışında da eserler verilmeye başlanmıştır. Bu eserlerin arasında Atasözleri, Aşık Garip Hikâyeleri, Köroğlu Hikâyeleri, Nasrettin Hoca Hikâyeleri gibi eserler vardır.

Karamanlıca edebiyatının önemli isimlerinden olan Evangelinos Misailidis 1851 yılında Grek alfabesiyle Türkçe yazılmış ilk gazete olan Gazeta-yı Anatolia'yı çıkarmıştır. Bu gazetenin yayın hayatına ne zamana kadar devam ettiği konusunda netlik olmasa da 1900 ile 1914 yılları arasında yayın hayatının sona erdiği tahmin edilmektedir.[21] Evangelinos Misailidis romanın en çok rağbet gören edebi tür olduğunu düşünmüş ve bunun için çeşitli roman çevirileri de yapmıştır. 1871-1872 yılında ise Temaşa-i Dünya ve Cefakâr u Cefakeş adlı dört ciltlik romanını yazmıştır. Söz konusu kitabın ilk cildi 1871 yılında yayımlanırken diğer üç cildi 1872 yılında yayımlanmıştır.[22] 1711-1935 yılları arasında Karamanlıca yayımlanmış kitapların nitelikleri hakkında Evangelia Balta çok önemli bir tablo hazırlamıştır.[23] (bk. Tablo-I)

---

[18] Janos Eckmann, "Anadolu Karamanlı Ağızlarına Ait Araştırmalar- I. Phonetica", *Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi,* Cilt VIII, Sayı: 1-2, 1950, s. 167-168.

[19] Yonca Anzerlioğlu, *Karamanlı Ortodoks Türkler,* Phoenix Yayınları, Ankara 2009, s.213.

[20] Age., s. 214-215

[21] Age., s. 215

[22] Evangelinos Misailidis, haz. Robert Anhegger, Vedat Günyol, SEYREYLE DÜNYAYI (Temaşa-i Dünya ve Cefakâr-u Cefakeş), Cem Yayınevi, İstanbul 1988, s.11.

[23] Evangelia Balta, "Karamanlıca Kitapların Dönemlere Göre İncelenmesi ve Konularına Göre Sınıflandırılması", *Müteferrika,* Sayı 13, 1998, s.7.

Grek harfleriyle Türkçe olarak yayımlanmış eserlerle alakalı ilk bibliyografik çalışma S. Hüdaverdioğlu-Theodotos'a 1930 yılında yayımlanmış olan çalışmadır. Bu çalışmanın ardından Severian Salaville tarafından 1958'de "Karamanlidika: Bibliographie Analytique D'ourrages en Langue Torque Imprimes en Caracteres Grecs" adıyla Atina'da basılan ve 1584-1900 yılları arasında yayımlanmış olan 330 eserin bibliyografyasını içeren üç ciltlik bir çalışma yayımlanmıştır. Daha sonra Evangelia Balta bu eserlere 300 eser daha eklemiş ve 1987 yılında "Karamanlidika: Additions Bibliographie Analytique" adıyla Atina'da yayımlamıştır.[24]

Günümüze kadar ulaşan Karamanlı Türkçesi metinlerin çoğu bugün Atina Akademi Kütüphanesi, Atina Millî Kütüphanesi, Gennadeion, Mont-Athos, Vatikan, British Museum, Bizans Araştırmaları Fransız Enstitüsü, Küçük Asya Araştırma Merkezi gibi kütüphanelerde saklanmaktadır.[25]

Tablo-I : Karamanlıca Kitapların Nitelikleri[26]

Yıllar	Toplam Kitap Sayısı	Dinî	Din Dışı
1711-1720	1	1	-
1721-1730	-	-	-
1731-1740	-	-	-
1741-1750	2	2	-
1751-1760	6	6	-
1761-1770	4	4	-
1771-1780	3	3	-
1781-1790	7	7	-
1791-1800	9	8	1
1801-1810	20	18	2
1811-1820	18	13	5
1821-1830	9	8	1
1831-1840	43	35	8
1841-1850	21	9	12
1851-1860	42	16	26
1861-1870	44	26	18
1871-1880	61	30	31
1881-1890	83	36	47
1891-1900	91	60	31
1901-1910	62	28	34
1911-1920	57	13	44
1921-1935	19*	9	10
Tarihsiz	15**	5	10
İmprimes détruits / Eksik Kitaplar	11	3	8
Toplam	628***	340	288

[24] Yonca Anzerlioğlu, *Karamanlı Ortodoks Türkler,* Phoenix Yayınları, Ankara 2009, s.214.

[25] Hayrullah Kahya, *Karamanlıca Resimli Bir Çocuk Dergisi: Angeliaforos Çocuklar İçün 1872*, Grafiker Yayınları, Ankara 2017, s.19.

[26] Evangelia Balta, "Karamanlıca Kitapların Dönemlere Göre İncelenmesi ve Konularına Göre Sınıflandırılması", *Müteferrika,* Sayı 13, 1998, s.7.

1.3. Pavlakis Melitopoulos ve Eserleri

Eserin yazarı Pavlakis Melitopoulos hakkında yeterli bilgiye sahip olmasak da kendisinin Beyoğlu'nda bulunan, günümüzdeki adıyla Özel Zoğrafyan Rum Lisesinde ve Taksim'deki Vatelot Lisesinde Türk edebiyatı öğretmenliği yaptığını *Lisân-ı Türkî* (1913)'den öğreniyoruz. Ayrıca Kornilia Çevik Bayvertyan'dan İstanbul'da Rumca yayımlanan *Tahidromos* gazetesinde 1920-1921 yılları arasında yönetici olarak bulunduğunu öğreniyoruz.

Pavlakis Melitopoulos'un bildiğimiz 5 eseri bulunmaktadır:

1.3.1. Lisân-ı Türkî / Tourkiki Glossa

1893 yılında İstanbul'da basılan ve 118 sayfadan oluşan eser Osmanlı Türkçesi alfabesi, dil bilgisi ve metin örneklerinden oluşmaktadır. Bu kısımlarda bulunan açıklamalar Yunancayken "Anadolu Rumlarına Mahsus İlavedir" başlığını taşıyan ilave kısmındaki metinler ise Grek harfli Türkçe metinlerdir. Eserin sonunda ise metinlerde geçen Türkçe, Arapça ve Farsça kelimelerin Yunanca karşılıklarının olduğu küçük bir sözlük bulunmaktadır.

1.3.2. Lisân-ı Türkî (Lisân-ı Türkî'yi sühûletle tahsîl içün nev usûl elifba) (Birinci Kısım) / Tourkiki Glossa (Vivlion A' – Alfavitarion) / Langue Turque (Première Année)

1923 yılında İstanbul'da basılan eserde Osmanlı Türkçesi alfabesi, dil bilgisi ve metin örneklerinin Yunanca ve Fransızca ile açıklamalarını içerir.

1.3.3. Tatbîkât-ı Kavâid-i Türkiyye Yani Türkçe Nazarî ve Amelî Mufassal Türkî, Farsî ve Arabî Sarf (Türkçe Kısmı)

1906 yılında İstanbul'da basılan eser Osmanlı Türkçesi ile yazılmış, 94 sayfadan oluşan bir dil bilgisi kitabıdır.

1.3.4. Türkçeden Rumcaya Sözlük / Leksikon Tourko-Ellinikon

1934 yılında İstanbul'da basılmış, 598 sayfalık bir sözlüktür. Kitabın Yunanca yazılmış ön sözünde yeni harflerle yayımlanmış bir Türkçe-Yunanca sözlük eksikliğinin

giderilmesinin amaçlandığı belirtilmiştir. Ayrıca sözlüğü hazırlarken Tarama Derneğinden, Şemsettin Sami ve İ. Hlorus'un sözlüklerinden de yararlandığını belirtmiştir.[27]

1.3.5. Takvim-i Ebedi (Yani Sûret-i Dâimede İstimâl Olunabilir Takvimdir)

Tezimizin konusu olan bu eser aşağıdaki başlıktan itibaren detaylı bir şekilde incelenecektir.

1.4. Takvim-i Ebedi (Yani Sûret-i Dâimede İstimâl Olunabilir Takvimdir)

Tezimizin konusunu da oluşturan bu eser 1914 yılında İstanbul'da basılmıştır. 110 sayfadan oluşan çalışma Karamanlı Türkçesi ile yazılmıştır. Eser, "BİR HAKİKAT" başlıklı bir yazıyla başlar. Yazar bu yazıda diğer takvimlerin bir hikâyattan ibaret olduğunu ve bu takvimi hazırlayarak vatandaşları her sene takvim alma durumundan kurtarmak arzusunda olduğunu belirtir. Bir sayfadan ibaret olan bu bölümden sonra yine bir sayfalık "TECRÜBE EDİNİZ" başlıklı 5 maddeden oluşan bilgiler mevcuttur. Bu önerilerden birinde kasım ayından bir gün evvel hava nasıl olursa bütün kışın da öyle geçeceğini belirtir. Birer sayfadan oluşan bu iki bölümden sonra kitapta Devreler, Müneccimlik, Suret-i Berat-ı Alişan, Efsane, Kısa Şiirler, Durub-ı Emsal, Aht-name, Ebedi Pashalion, Logatçe-Leksiligion bölümleri vardır.

1.4.1. Devreler

6-34. sayfalar arasında olan bu bölümde 1914 yılından 2137 yılına kadar uzanan 28 devre incelenir. Her bir devirde 8 sene yer almaktadır. Birinci devirde "1914, 1942, 1970, 1998, 2026, 2028, 2054, 2110" yılları yer almaktadır. Her bir sonraki devirde de birinci devirde yer alan yıllar birer birer artarak devam etmektedir. Tabloyla belirtilmiş bu 8 yılın altında yıldızlara, burçlara göre açıklamalar yapılmıştır. Yine her bir devrin altında çeşitli süslemeler ile bölüm bitirilmiş ve altında dörtlükler, vecizeler, atasözleri ve beyitler yer almıştır. Tezimiz, bu devirlerin altında yer alan bu bölümlerin latinize edilmesiyle başlar.

[27] Aylin Koç Giannopoulos, "Pavlakis Melitopoulos'un Karamanlıca "Takvim-i Ebedi" Adlı Eseri ve Bu Eserdeki Atasözleri", *Yunus Emre Mehmet Akif Armağanı Türk Dili Araştırmaları-II,* Ankara 2021, s.487-488.

1.4.2. Müneccimlik

35-58. sayfalar arasını kapsayan bu bölüm kısa bir açıklamanın ardından "Burçlar, Sima-Çehre, Alâim-i Sema ve Raad (Gök Gürlemesi)" alt başlıklarından oluşmuştur.

1.4.2.1. Burçlar

Toplam 12 burç hakkında bilgi verilen bölüm, 35-46. sayfalar arasında yer almaktadır. Her burcun altında tarih aralıkları yer almakta ve burç mensuplarının sahip oldukları özellikler belirtilmektedir. Burç sahiplerinin önemli hastalıkları geçireceği yaşları, ömür süreleri, vücutlarının hangi bölgelerinde benleri olduğuna dair çeşitli bilgiler verilmektedir.

1.4.2.2. Sima- Çehre

Yüzümüzdeki alın, göz, kaş, burun, ağız ve kulak organlarının ele alındığı bölümde çeşitli karakter analizleri yapılmaktadır. Burun bölümünde uzun ve büyük burna sahip olanların iradeli, inatçı ve ısrarcı oldukları belirtirken Büyük Napolyon'un da böyle bir burna sahip olduğundan bahsedilir. Bu bölüm 47-52. sayfalar arasını oluşturmaktadır.

1.4.2.3. Alâim-i Sema

53-54. sayfalar arasında olan bu bölüm 12 maddeden oluşmaktadır. Gökkuşağının görüldüğü aylara göre nasıl anlamlar taşıyacağı hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır. Bu bilgilendirmelerde birkaç küçük istisna dışında hep olumsuz özellikler üzerinde durulmuştur.

1.4.2.4. Raad (Gök Gürlemesi)

Her ay için ayrı başlık açılan bu bölümde gök gürlemesinin yaratacağı sonuçlar hakkında bilgiler verilmiştir. Aylar içinde de tek bir sonuca varılmamış, ayın çeşitli evrelerinde görülürse ne gibi etkileri olacağı üzerinde durulmuştur. Örnek vermek gerekirse ağustos ayının ilk gününden üçüncü gününe kadar görülürse hastalık göstereceğine, dördünde ve beşinde görülürse yağmura işaret ettiğine, altısından yirmisine kadar görülürse görüldüğü bölgede gerginlik çıkacağına ve meyvelerin bozulacağına, yirmi birinden otuzuna kadar görülürse görüldüğü bölgede hükümdarın keder ve vefat çokluğu göreceğine değinilmiştir. Bu bölüm 54-58. sayfalar arasında yer almaktadır.

1.4.3. Suret-i Berat-ı Alişan

Melitopoulos, bu bölüme geçmeden önce, kısa bir açıklama yapmıştır. Her ne kadar bu bölümü kitabın içeriğine uygun bulmasa da halkın bu konuda yeterince bilgi sahibi olmamasından, bölümün eserde bulunmasının uygun olacağına karar verdiğini belirtir. Daha sonrasında Fatih Sultan Mehmet'ten beri metropolitlere verilen berat hakkında bilgilendirme yapmaktadır. Bölümün sonunda "MEZAR-TAŞI" başlıklı bir sayfalık bir mezar taşına yazılmış bir şiir bulunmaktadır. Bu şiir Nikiforos Ethnopoulos'un vefatı üzerine oğlu Spiros tarafından mezar taşına yazılmıştır. Bu bölüm 59-66. sayfalar arasında yer almaktadır.

1.4.3. Efsane

Çalışmanın konusunu da oluşturan bu bölüm efsaneler, masallar ve hikâyelerden oluşmaktadır. 67-86. sayfalar arasında olan bu bölümde toplam 21 başlıklı yazı vardır. Efsaneler bölümünün ardından "ÖKSÜRÜK İÇÜN" ana başlıklı "Tabiata Tabi Olunuz" alt başlıklı 3 sayfalık bir yazı mevcuttur. Yazıda, uzun bir süre öksürükten kurtulamayan yazarın kullandığı ve faydasını gördüğü tedavi yönteminden bahsedilir. Bu açıklamaların ardından da "MEZAR TAŞI" başlıklı küçük bir açıklama ve kısa bir şiir yer almaktadır. Yazının açıklamasında, Suret-i Berat-ı Alişan başlıklı yazıda da zikrolunan Ethnopoulos'un ruhu için bu bölümün yapıldığı belirtilir. Eserde yer alan hikayelerin başlıkları ve konularını şöyle sıralayabiliriz.

1.4.3.1. Hazreti Süleyman ile Tayfa-i Cinn

Hazreti Süleyman'ın cin topluluğundan bir cinin getirilmesini emrettiği hikâyede, gelen cinin bir ağaç parçasını alıp onu Hazreti Süleyman'ın oturduğu evin bahçesine atmasını konu alır. Bunun anlamını yanındakilere soran Hazreti Süleyman cevap alamayınca dünyada ne yaparlarsa yapsınlar mutlaka ağaçtan tabut ile toprağa gireceklerini belirtir.

1.4.3.2. Hazreti Süleyman ile Hatun

Hazreti Süleyman bir yerden geçerken bir kadının oğluna dinsiz diye seslendiğini duyar. Kadının kocasının bir kazada vefat etmeden önce arkadaşına çocuğu dünyaya gelirse ismini dinsiz koysunlar diye vasiyet ettiğini öğrenir. Bunun üzerine o arkadaşı bulduran Hazreti Süleyman kocasının katilinin o arkadaşı olduğunu ortaya çıkarır.

1.4.3.3. Hazreti Süleyman ile Hırsız

Bir adamın komşuları tarafından kazları çalındığı için Hazreti Süleyman'a şikayette bulunması üzerine Hazreti Süleyman ahaliyi mabede davet eder ve hırsızın ortaya çıkmasını sağlar.

1.4.3.4. Lokman

Lokman Hekim'in oğluna akılla ilgili verdiği nasihatleri içeren bir hikâyedir.

1.4.3.5. Lokman ile Efendisi

Lokman'ın efendisinin tavla oynamaya meraklı olması ve oynadığı kişiyle girdiği iddia sonucu yaşananların anlatıldığı bir hikâyedir. Lokman'ın verdiği nasihatler sonrası efendisi yenildiği hâlde olaydan zarar görmeden kurtulur ve bunun sonucunda da Lokman'ı azat eder.

1.4.3.6. Abdesti Dar Olanın Reyi Savap Olmaz

Önemli fikirlerin tartışılacağı bir toplantıda abdestini yenilemeye giden bir kişinin sebebini soranlara abdesti kesin olmayan kişinin düşüncelerinin de sevap olmayacağını belirttiği bir kıssayı anlatır.

1.4.3.7. Ateş Pahası

Ateş pahası deyiminin nasıl ortaya çıktığının anlatıldığı bu hikâyede yolculuk esnasında kar tipisine yakalanan iki arkadaşın bir hana girmesiyle hikâye başlar. Handaki ateşin karşısına geçip böyle zor durumda bu ateşin paha biçilemez bir şey olduğundan bahseden iki arkadaşı duyan hancı ateş için yüksek bir fiyat talep eder. Sorun yaşamamak için ücreti ödeyip yola devam eden arkadaşların başka bir yerde yiyecek fiyatlarını yüksek bulması üzerine yiyecekler için bunlar da "ateş pahası"ymış diye zerzenişte bulunması sonucunda pahalı olan her şeye ateş pahası denildiği anlatılır.

1.4.3.8. Emir ile Berber

Bir köye gidip saçlarını kestirmek isteyen Emir'in berberin heyecan yapıp kendisini kesmemesi için kendisini Emir'in hacibi olarak tanıttığı kıssadır.

1.4.3.9. Leblebi Tozu

Yolculuk esnasında leblebi tozu yemek isteyen kişinin rüzgâr yüzünden leblebi tozunu düşürmesi ve bundan dolayı da beyhude şeylere "leblebi tozu" denilmesini konu alır.

1.4.3.10. Kına Ağacının Kökündeki Altun

Hac için yola çıkacak olan kişinin masrafları dışında kalan parasını bir kına ağacının köküne gömmesi ve döndüğünde parasını koyduğu yerde bulamaması sonucu gelişen olayların anlatıldığı hikâyedir. Birinin tavsiyesi üzerine hükümete giden kişi, hükümetin hırsızı bulması sonucu altınlarını geri alır.

1.4.3.11. Mabedlerde Toy Yımurtaları

Toy kuşlarının yumurtladığı zaman yumurtanın üzerine oturmayıp gözlerini yavru çıkana kadar yumurtalara diktiği anlatılır. Mabetlere de, Ayasofya'nın bile orta kandilinin tepesinde olduğundan da bahsedilir, insanların toy kuşu gibi fikirlerini sadece Allah'a dikmeleri gerektiğini hatırlatmak için toy kuşu yumurtası konulduğunu anlatan bir kıssadır.

1.4.3.12. Bufon

Hükemadan birinin hizmetçisine, arkadaşına götürmesi için bahçesinden koparmış olduğu 4 inciri vermesini ve hizmetçinin de daha önce o incirlerden hiç yemediği için yolda yemesini konu alır. Efendisinin arkadaşına sadece bir incir götürebilen kişi incirleri götürdüğü kişinin diğer incirleri nasıl yersin diye isyanına karşı diğer inciri de yiyerek işte böyle yedim efendim diye cevap vermesiyle hikâye sona erer.

1.4.3.13. Bin Bilirsen Bir Bilene Sor

Nasrettin Hoca'nın işlerini halletmeden eşekten inmeyeceğine dair verdiği sözün işlendiği bu hikâyede geç saatte Konya'ya varan ve işlerini halledemediği için eşek üstünde gezen hocanın duruma çözüm bulamadığını görürüz. Bu durumu öğrenen arkadaşı Hoca'ya eşekten inmesi konusunda akıl verir. Başta arkadaşına güvenmeyip çıkışan Nasrettin Hoca arkadaşı sayesinde bu durumdan kurtulur ve arkadaşının hakkını teslim eder.

1.4.3.14. Zekâvet-i Vali-i Vilayet

Beş yüz altını çalınan adamın valiye gidip durumu anlatması sonucu valinin keskin zekâsı sayesinde hırsızın yakalandığını konu edinen bir kıssadır.

1.4.3.15. Maymun Gözünü Açdı

Tüccarın dükkânında bekçilik yapması için aldığı maymunun hırsız tarafından kandırılması sonucu dükkânın soyulması ile başlayan hikâye aynı hırsızın tekrar aynı

numarayla maymunu kandırmayı çalışması sonucunda maymunun bu sefer kanmayıp hırsızın yakalanmasını sağlamasıyla sona erer.

1.4.3.16. Karı Seri

Bir kadının kocasına oynadığı oyunun anlatıldığı bu hikâyede kadın katır kılığına girmiş bir şeytanı kocasına satın aldırtır. Bahçede katırı seyrederken katırın tüm endamıyla fıçıya girip kulaklarını da musluktan gösterdiğini görür. Büyük panik yaşayıp ortalığı ayağa kaldıran adama böyle bir şey olamayacağını söyleyen kadın adamı tımarhaneye göndertir. Orada sürekli dayak yiyen adam geri döndüğünde katırın hala aynı şeyi yaptığını görse de katır muslukta ama arkası tımarhane diyerek sesini çıkarmaz.

1.4.3.17. Haramiler

Bir grup dağlarda yaşayan haraminin insanları sürekli soyması haberi hükümete ulaşınca hükümetin bulduğu çözüm anlatılır. Zehirli helva dolu bir katırla birlikte insanları haramilerin bulunduğu dağa gönderen hükümet, haramilerin yine insanları soyup helvayı yemeleri sonucu haramilerin ölmesini sağlar.

1.4.3.18. Dilencilerin Elif Bası

Çeşitli işaretlerin dilenciler için ne anlama geleceğini anlatan bu bölümde dayak yemek tehlikesi, sadaka ihtimalinin beklenenden fazla olma ihtimali gibi anlamlara gelen 8 farklı işaret gösterilmiştir.

1.4.3.19. Dovelim de mi Yeyelim Yeyelim de mi Dovelim

Evine biraz ekmek ve biraz katıktan başka bir şey almayan ve Haydarpaşa taraflarında yaşayan cimri bir adamın, yumurta almak için evden çıkıp gittiği her dükkânda başka yerde daha ucuz olduğunu öğrenmesi sonucu Kadıköy, Maltepe, Kartal ve sonunda Pendik'e kadar gitmesini konu alır. Bu durumu fark eden bir adamın cimri adamı eve davet etmesiyle olaylar gelişir. Ev sahibinin eşinin kurduğu yemek sonrası dövelim de mi yiyelim yoksa yiyelim de dövelim diye sorusu üzerine paniğe kapılan misafir sorunun kendisi için değil de ev sahibinin eşinin ölmüş eski kocası için olduğunu öğrenir. Kadının hayli zengin olan eski kocası da misafir gibi çok cimri olduğu için her akşam bazen yemekten önce bazen de yemekten sonra mezarının sopalarla dövülmesini görünce cimriliğinden vazgeçen misafir evine döndüğünde karısına bir sürü yiyecek alarak cimriliğinden vazgeçer.

1.4.3.20. Tavsiye-İilan-Reklam

Amerika'da geçen hikâyede tren için bilet almak isteyen müşteriye trenin bir saat sonra hareket edeceğini söyleyen şirket çalışanıyla müşteri arasında geçen olaylar anlatılır. Tren şirketinin çalışanı daha erken yola çıkmak için başka şirkete gitmek üzere olan müşteriye her yerde bir saat beklemek zorunda olacağını söyler. Müşteriyi ikna ettikten sonra onunla çok sıcak bir şekilde ilgilenen şirket dostunu görmek için eve gidip üzerine kıyafet alacağını öğrenen müşterisine takım elbise hediye eder. Kahve ve yemek ikramlarında bulunan şirket bununla da yetinmeyip birinci mevki bileti de müşteriye hediye eder. Müşterinin tüm bunlara şaşırıp sebebini sorması sonrası şirket müşteri memnuniyeti adına böyle yaptıklarını söyler. Ayrıca müşteriden çevresine şirketi tavsiye etmesini ister. Şirketten çok memnun ayrılan müşteri de gerçekten şirketi herkese tavsiye eder.

1.4.3.21. Emir-Nedim-İhtiar

Bir Emir'in nedimiyle yaptığı yolculuk esnasında rastladığı köylüyle üstü kapalı bir şekilde yaptıkları sohbet konu edilir. Köylüyle yaptığı sohbetten sonra nedime konuştuklarının manasını soran Emir nedimden cevap alamaz. Sonrasında yaşadığı mahcubiyet üzerine konuşulanların anlamını öğrenmek için köye giden nedimin ücret karşılığında köylüden söz konusu sohbetin manasını öğrenmesini görürüz.

1.4.4. Kısa Şiirler

Tezimizin konusu olan bu bölümde "İç Güveysi", "Kıta", "Milletin Derdi" isimli üç adet şiir bulunmaktadır. Bölüm 87-88. sayfalar arasındadır.

1.4.5. Durub-ı Emsal

Yine tezimizde yer alan bu bölümde atasözleri bulunmaktadır. 89-96. sayfalar arasında toplam 168 atasözü bulunmaktadır. Bu atasözlerinin 158'i Türkçeyken, 10'u Arapçadır. Bu bölümde Divan şiirine ait bazı mısralar, beyitler ve ayrıca vecizelerle hadisler de bulunmaktadır.

1.4.6. Aht-name

97-99. sayfalar arasını kapsayan bu bölümde Şarkî Ortodoksların imtiyazları üç farklı dönemde incelenmiştir.

1.4.7. Ebedi Pashalion

Güneşin Devri ve Kamerin Devri olmak üzere iki başlıkta Paskalya'nın nasıl hesaplandığı açıklanmıştır. Bölümün sonunda Paskalya tarihlerini bulmak için güneşin ve ayın devirlerini gösteren bir tablo da sunulmuştur. Bu bölüm 100-101. sayfalar arasındadır.

1.4.8. Logatçe-Leksiligion

Eserde bulunan bazı kelimelerin Yunanca karşılıklarının verildiği bu sözlük 102-108. arasındaki sayfaları kapsar.

1.5. ALMANAK

Fransızca kökenli olan almanak kelimesinin sözlük tanımı "çeşitli bilgiler veren bir tür yıllık" olarak geçmektedir. Bu tanıma ek olarak da "Almanaklarda senenin bölümleri, mevsimler, aylar, günler, bayram, panayır vb. târihleri, güneş ve ayın seyri, astronomi, mitoloji, edebiyat ve sanata dâir bilgiler, fıkralar, atasözleri, hatta zamanla zirâate, fiyatlara, ilâçlara, rüyâ tâbirlerine varıncaya kadar halkın işine yarayacak pek çok konu yer almıştır." açıklaması yapılmıştır.[28] Benzer türde yazılmış eserler için salnâme, takvim gibi isimler de kullanılmıştır. Bu kavramlar arasında her ne kadar isim farklılıkları da olsa ortaya çıkışları ve içerikleri yönünden yakın ilişkiye sahiptirler. Batı'da almanak adıyla ünlenmiş türün, Osmanlı'daki ilk benzerlerinin şahsi teşebbüslerle hazırlandığını ve salnâme olarak adlandırıldığını söylemek mümkündür. Takvim ve almanak içinse bazı araştırmacılar bu iki kavramın birbirlerinin yerine kullanılabileceğini savunurken bazı araştırmacılar da bu kavramların farklı olduğu düşüncesine sahiptir. Takvim ve almanak türleri arasındaki benzerlik dönem içerisinde takvimlerde de zikredilmiştir. Bu duruma örnek olarak, Mâbeyn-i Hümâyun'da görev almış olan M. İzzet Efendi tarafından hazırlanan *Takvim-i Dersaâdet* adlı eseri gösterebiliriz. Yazar, takvimin hazırlanmasında Avrupa almanaklarının takip ettiği usulü benimsendiğini, içeriğin oluşmasında da benzer konuları esas aldığını dile getirmiştir.

Başlarda sıkı denetim altında olan neşir hayatında kanuni serbestliğin oluşmaya başlaması, matbaanın yaygınlaşması gibi sebeplerden dolayı Sultan II. Abdülhamit döneminden itibaren Osmanlı Türkçesi ve Karamanlı Türkçesi ile birlikte, Arapça, Ermenice, Rumca, İbranice, İspanyolca, Bulgarca pek çok takvim isminde ama hazırlanış

[28] Kubbealtı Lugatı, "almanak", https://lugatim.com/s/almanak [Erişim tarihi: 17.05.2024].

bakımından daha çok almanak diyebileceğimiz yayınlar hazırlanmıştır. Dönem içerisinde büyük bir kitle tarafından ilgi duyulmaya başlanan almanak tarzındaki takvimlerin baskı sayıları on beş bini bulanlar olmuştur. Abdülhamit döneminde yayımlanmış bu türdeki yayınlardan Karamanlı Türkçesi ile yazılmış olanları şöyle sıralayabiliriz: Mösyö Peyt tarafından Hicri takvime göre 1321 yılında yayımlanan *Duvar Takvimi*, müellifi Kitapçı Yerardo olan Hicri 1322 yılında yayımlanan *İmerologion*, Khatadyadis tarafından Miladi 1906 yılında yayımlanan *Anadolu* ismindeki eserdir.[29] Bu dönemden sonra da almanak türünde eserler verilmeye devam etmiştir. 1913 yılında yayımlanan *Yıldız Anadolu Takvimi [Mikrasiatikon Imerologion O Astir]* adlı almanağın 1914 yılında yayımlanan ikinci baskının "İfade" başlıklı bölümünde, almanağın 1913 yılında yayımlandığında Karamanlılar tarafından büyük bir rağbet gördüğüne değinilmiştir.[30] Tezimize konu olan almanak tarzındaki *Takvim-i Ebedi (Yani Sûret-i Dâimede İstimâl Olunabilir Takvimdir)* adlı eser de yine 1914 yılında yayımlanmıştır.

Yukarıda almanak ile ilgili yapılan tanımdan da yola çıkarak üzerinde çalıştığımız eserin; astronomi ile ilgili bilgilerin yanında, Paskalya tarihlerinin hesaplanma şeklini göstermesi, edebiyata dair içeriklerin olması, atasözleri için ayrılmış bir bölüm ihtiva etmesi gibi sebeplerden dolayı almanak türüne girdiğini düşünmekteyiz.

1.6. İMLA ÖZELLİKLERİ

1.6.1. Ünlülerin Yazılışı

a Ünlüsü

İncelenen Karamanlı Türkçesi metinde a sesini karşılamak için α/ὰ/ά/ᾶ/ὰ/ᾰ/ια/ιὰ ιά/ι̯ᾶ/ι̯α/ι̯ὰ, A/Ἀ/Ἄ/Ἂ/IA harfleri kullanılmıştır.

αλτουνὴ	altunı [72/02]
ἀκηπὲτ	akıbet [10/02]
ϐατ**ά**ν	vatan [88/11]
χελβ**ᾶ**	helva [77/03]
ὀϊναμαγ**ὰ**	oynamaya [69/01]

[29] Muhammet Ali Tuzlu, "Osmanlı Matbuatında Önemli Bir Yayın Türü: Özel Kişi ve Kuruluşlarca Hazırlanan Takvimler (1876-1909)", *Trabzon İlahiyat Dergisi,* (Bahar 2022), s.277-290.

[30] Aylin Koç Giannopoulos, "Takvim-i Ebedi'de Devreler ve Müneccimlik" , *Millî Folklor*, (Bahar 2023), s. 146.

ἄμμα	amma [90/09]
ρουζι**κια**ρὰ	rüzigâra [71/16]
ρουζ**κιὰ**ρ	rüzgâr [87/10]
Καναατ**κιά**ρ	Kanaatkâr [93/21]
ἀλι**ᾶ**	alâ [70/09]
κι**α**ρὴ	kârı [90/06]
ρουζκι**ὰ**ρ	rüzgâr [91/25]
ΛΟΚΜ**Α**Ν	LOKMAN [68/14]
Ἀρὴφ	Arif [95/19]
Ἀγία	Agia [73/04]
Ἄκ-σεχρδὲν	Akşehrden [73/21]
ΖΕΚ**ΙΑ**ΒΕΤΙ	ZEKÂVET-İ [74/17]

e Ünlüsü

Metinde e sesini göstermek için ε/έ/ὲ/ἐ/ἔ/ιε, Ε/Έ/Ἔ harfleri kullanılmıştır. ε harfi kelime başında kullanılmazken kelime ortasında ve sonunda bulunmaktadır. Kelime başlarında ise ekseriyetle ἐ harfi kullanılmıştır. Bazı kelime başlarında ise ἔ harfi kullanılmıştır.

ἰδίνδζ**ε**	idince [69/16]
ἰσ**έ**	ise [07/01]
δερεδζεδ**ὲ**	derecede [94/02]
ἐσναδὰ	esnada [75/19]
ἔμρ	emr [80/24]
ἔλπετ	elbet [88/06]
ἔλ	el [94/04]
ΜΑΠ**Ε**ΔΛΕΡΔΕ	MABEDLERDE [72/18]
Ἐσκῆ	Eski [90/19]

Ἔσκιγι̣ὲ	Eskiye [90/16]

ı, i Ünlüsü

İncelenen Karamanlı Türkçesi metinde ı ve i seslerini ayırt etmek için özel işaretler kullanılmamıştır. Bu iki sesi göstermek için de aynı harfler kullanılmıştır. ı ve i sesini karşılamak için ι/η/ῆ/ὴ/ἰ/ὶ/ί/ἠ/ἴ/ή, I/H/ʼI harfleri kullanılmıştır. ί ve ἴ harfi metinde sadece i sesini karşılamak için birkaç kez kullanılmıştır.

Πάζ**ι**	Bazı [22/01]
σεχ**ι**ρδὲν	şehirden [81/15]
ἀδζησ**η**νὴ	acısını [88/04]
γαν**η**μὲτ	ganimet [92/27]
ἀγαδζην**ῆ**ν	ağacının [72/03]
νεχρ**ῆ**ν	nehrin [69/18]
βαρδηκλαρ**ὴ**	vardıkları [82/02]
κενδ**ὴ**	kendi [90/27]
ἰλὲ	ile [92/19]
ἰσραρ	ısrar [79/27]
π**ὶ**ρ	bir [81/15]
ἀλαγ**ὶ**	alayı [67/12]
Ἁγ**ί**α	Agia [73/04]
ἠρὰκ	ırak [92/10]
ἠσρετὴν	işretin [95/02]
ἴνμεγιεδζεγιμὲ	inmeyeceğime [74/02]
τσαλ**ή**γι̣ορλάρ	çalıyorlar [68/09]
δαχ**ή**	dahi [74/09]
Π**Ι**Ρ	BİR [73/19]
ΑΤΣΔ**Η**	AÇDI [75/08]
Ἰνσὰν	İnsan [91/10]

o Ünlüsü

İncelenen metinde o sesini karşılamak için ο/ŏ/ὸ/ό/ώ/ŏ/ω/ὼ/ώ/ὼ/ɩω/ɩώ/, Ό/Ŏ/Ο/Ω/ harfleri kullanılmıştır.

δ**ο**γϱοῦ doğru [79/01]

ŏλ ol [24/04]

ὸδαδὰ odada [78/14]

όλοῦπ olup [73/02]

σ**ώ**νϱα sonra [82/07]

ŏν on [70/14]

σ**ω**ϱὰϱ sorar [22/03]

ὼλανὴν olanın [89/12]

ώλοῦϱμη olurmı [90/08]

τ**ὼ**η toy [73/01]

γɩ**ω**λδὰ yolda [95/18]

γɩ**ώ**κσα yoksa [96/03]

Όνλὰϱ Onlar [77/12]

Ŏλ Ol [73/15]

Λ**Ο**KMAN LOKMAN [68/14]

Τ**Ω**ZOY TOZU [71/14]

ö Ünlüsü

Metinde ö sesini göstermek için ιο/ιό/ιὸ/ɩὸ/ἰο/ɩο/ɩὸ/, IO harfleri kullanılmıştır. Metinde ı ve i, u ve ü ünlülerini göstermek için ayırt edici bir işaret olmasa da ö ünlüsünü göstermek için ιο harflerinin yan yana kullanılmasına tesadüf edilmesi o ve ö ünlüsünün ayırt edildiğini göstermektedir. Ayrıca ayırt edici işaret kullanılmayan ünlülerde aynı harfin birbirlerinin yerine kullanıldığına sık sık rastlanılmıştır.

γ**κιο**νουλὲ gönüle [94/09]

κιόϱ kör [88/10]

σι**ὸ**ζ söz [89/03]

νανϰι̯**ὸ**ϱ	nankör [90/04]
ἰονουνὲ	önüne [75/11]
ϰι̯**ο**ϱούνδζε	görünce [75/17]
ι̯**ὸ**νουνὲ	önüne [67/05]
ΓΚ**IO**ZOYNOY	GÖZÜNÜ [75/08]

u, ü Ünlüsü

Metinde u ve ü seslerini göstermek için ayırt edici bir işaret kullanılmamıştır. Aynı harfler iki sesi de karşılamak için kullanılmıştır. ι̯οῦ, ὸῦ harfleri metinde sadece u sesini karşılamak için kullanılmıştır. υ harfini ise sadece ü sesini karşılarken tesadüf etmekteyiz. u ve ü seslerini göstermek için şu harfler kullanılmıştır:

ου/οῦ/οὺ/ιου/ι̯ού/ι̯οὺ/ι̯ου/ι̯οῦ/οΰ/ιοὺ/οὺ/ιοῦ/υ/ού/ὸῦ/ιού, OY/IOY

ἀλτ**ου**νλαϱῆ	altunları [72/04]
δουδ**ου**γιοὺ	düdüğü [91/19]
π**οῦ**	bu [17/01]
ἰτσ**οῦ**ν	içün [69/15]
ϰομσ**οὺ**μ	komşum [68/09]
γϰελ**οὺ**π	gelüp [80/01]
οὺγ**ιου**σμοὺς	uyuşmuş [88/05]
γϰ**ιου**νοῦν	günün [73/06]
οὺγι̯**ού**μαμης	uyuyamamış [90/18]
τεπεγι̯**ού**ν	tebeyün [75/07]
σητσϱαγι̯**οὺ**π	sıçrayup [75/23]
δεγι̯**οὺ**π	deyüp [78/21]
ὸγι̯**ου**νδάν	oyundan [90/14]
Γϰι̯**ου**νοῦν	Günün [75/12]
ϰογι̯οῦν	koyun [95/08]

οὔμμαδηγην ummadığın [74/11]

οὔτς üç [79/10]

ζημπαλαγ**ιοὺ**π zımbalayup [81/03]

δουδουγ**ιοὺ** düdüğü [91/19]

οὐζοὺν uzun [74/21]

οὐσουσοὺπ üşüşüp [77/17]

σογ**ιοῦ** soyu [69/08]

γκ**ιοῦ**ν gün [67/12]

ὀλμ**ούς** olmuş [71/15]

γκιορ**ούπ** görüp [73/10]

κανδ**υ**λλὲρ kandüller [73/01]

ὀλὸῦρσα olursa [69/04]

οὐγ**ιού** uyu [94/01]

δουγ**ιού**ν düğün [93/18]

ΧΑΤ**ΟΥ**Ν HATUN [67/10]

ΣΟΥΛΕΪΜΑΝ SÜLEYMAN [68/07]

ΚΙΟΚ**ΙΟΥ**ΝΔΕΚΙ KÖKÜNDEKİ [71/19]

1.6.2. ÜnsüzlerinYazılışı

Ünsüzlerin Yazılışı

b ünsüzü

İncelenen Karamanlı Türkçesi metninde b sesini göstermek için π, Π/ΜΠ harfleri kullanılmıştır. b sesinin kelime sonunda kullanılmasına tesadüf edilmemiştir. Π harfi çok daha fazla tercih edilirken ΜΠ harfinin çok nadir kullanıldığını görmekteyiz.

περπαδηνὰ berbadına [06/01]

τεδ**π**ὶρ tedbir [69/15]

σεπε**π**ινὴ sebebini [79/14]

Πούραδα Burada [29/04]

ΜΠΟΥΦΩΝ BUFON [73/05]

c ünsüzü

Metinde c sesini karşılamak için δζ, ΔΖ/Δζ harfleri kullanılmıştır.

δζανηνὴ canını [87/02]

τσω**δζ**οὺκ çocuk [90/14]

καδζ**δζ** hacc [72/01]

ΔΖINN CİNN [67/01]

Δζεφαγὶ Cefayı [93/13]

ç ünsüzü

İncelenen metinde ç sesi τσ/τς/τζ, ΤΣ/Τσ harfleri ile gösterilmiştir. Kelime sonunda ç sesi bir örnek dışında τς harfi ile gösterilmiştir. Kelime sonundaki tek istisnai durumda ise ç sesi τζ ile gösterilmiştir.

τσὼκ çok [23/01]

ἀ**τσ**άρ açar [92/11]

κὶ**τς** hiç [73/10]

Κηλὴ**τζ** Kılıç [94/16]

Α**ΤΣ**ΔΗ AÇDI [75/08]

Τσωδζοῦκλε Çocukle [92/17]

d ünsüzü

Metinde d sesini karşılamak için δ/, Δ harfleri kullanılmıştır.

δεβεγιὲ deveye [71/15]

νε**δ**ένδιρ nedendir [17/01]

γιάχω**δ** yahod [69/05]

Δενὶζ Deniz [92/04]

f ünsüzü

Eserde f sesini karşılamak için φ, Φ harfleri kullanılmıştır.

φαζλὰ fazla [72/02]

Μισα**φ**ῆρ Misafir [79/20]

τεκλὶφ	teklif [80/11]
Φαϊδεσὶζ	Faydesiz [09/01]

g ünsüzü

İncelenen metinde g ve sesine karşılık olarak γκ/κ/γ/, Γ/Γκ/K/ΓK harfleri kullanılmıştır.

γκετδὴ	getdi [90/05]
ἰκαμετκιαχὴ	ikametgâhı [67/05]
ἠρὰγ	ırag [94/12]
Γαρηπὲ	Garibe [95/10]
Γκιουνοῦν	Günün [67/01]
Κουλιζαρὴμ	Gülizarım [13/01]
ΓΚΙΟΖΟΥΝΟΥ	GÖZÜNÜ [75/08]

ğ ünsüzü

İncelenen Karamanlı Türkçesi metinde ğ sesi γ harfi ile gösterilmiştir.

βερδιγὴ	verdiği [68/15]
μαγμοῦμ	mağmum [69/11]

h ünsüzü

Metinde h sesi χ, X harfleri ile gösterilmiştir.

χὰτ	hat [18/01]
νεχιρδὲ	nehirde [69/07]
ἰζὰχ	izah [67/10]
Χὲρ	Her [08/02]

j ünsüzü

Metinde j sesine tesadüf edilmemiştir.

k ünsüzü

Metinde k sesi κ, K harfleriyle gösterilmiştir.

κενδὴ	kendi [74/16]

δα**ϰ**ηϰὰ dakika [80/13]

πὰ**ϰ** bak [30/03]

Kαλὲμ Kalem [89/01]

l ünsüzü

İncelenen metinde l sesine karşılık olarak λ, Λ harfleri gösterilmiştir.

λεπλεπὶ leblebi [71/19]

ζημπα**λ**αγιοὺπ zımbalayup [81/03]

σουὰ**λ** sual [67/07]

Λοϰμὰν Lokman [69/11]

m ünsüzü

Metinde m sesine karşılık olarak μ, M harfleri verilmiştir.

μεσχοὺϱ meşhur [21/02]

ἀδε**μ**ῆν ademin [68/07]

δεβὰ**μ** devam [79/05]

Mουστερῆ Müşteri [81/13]

n ünsüzü

İncelenen metinde n sesini göstermek için ν, N harfleri kullanılmıştır.

νεδημηνὲ nedimine [82/02]

χὲπι**ν**ιζ hepiniz [74/22]

παδισαχῆ**ν** padişahın [30/02]

NΕΔΗΜ NEDİM [81/14]

p ünsüzü

İncelenen Karamanlı Türkçesi metinde p sesini karşılamak için π, Π harfleri kullanılmıştır. b sesini karşılamak için kullanılan harflerle bu harfler aynıdır. Bazı

Karamanlı Türkçesi metinlerde bu iki sesi ayırt etmek için özel işaretler kullanılmış olsa da bizim metnimizde ayırt edici herhangi bir işaret kullanılmamıştır.

περβασιζῆν pervasızın [76/02]

γι**π**ρὰκ yaprak [91/25]

ἴ**π** ip [75/01]

Πιλαβδὰν Pilavdan [91/20]

r ünsüzü

Metinde r sesini ϱ, P harfleri kullanılmıştır.

ϱουζικιαρὰ rüzigâra [71/16]

γκιο**ϱ**έμεγιωρουμ göremeyorum [82/15]

ὀσμανληλά**ϱ** osmanlılar [88/02]

Pεφηκὴν Refikin [91/22]

s ve ş ünsüzü

İncelenen Karamanlı Türkçesi metninde s ve ş sesleri σ/ς, Σ harfleri ile gösterilmiştir. s ve ş sesini ayırt etmek için ayrıca bir harf veya bir işaret kullanılmamıştır. Bu iki ses için de aynı harfler kullanılmıştır. s ve ş sesleri kelime sonlarında ς harfi ile gösterilmiştir. Kelime başındaki ve ortasındaki ş sesini karşılamak içinse daha çok σ harfinin kullanılmasına tesadüf etmekteyiz.

σατσηνὴ saçını [71/05]

δου**σ**ὲϱ düşer [10/01]

χελὰ**ς** helas [69/26]

γιουγϱουλμοὺ**ς** yuğrulmuş [17/02]

Σὲλ Sel [92/21]

Σεϊτὰν Şeytan [94/10]

t ünsüzü

Metinde t sesini karşılamak için τ, T harfleri kullanılmıştır.

τϱὰς traş [71/08]

ἰρ**τ**εσῆ	irtesi [79/20]
ἔλπε**τ**	elbet [88/06]
Τὰς	Taş [94/17]

v ünsüzü

İncelenen metinde v sesi β/ϐ, B harfleri ile gösterilmiştir. v sesini karşılamak için ϐ harfi çok kısıtlı örneklerde kullanılmış, ekseriyetle β harfi tercih edilmiştir.

βερὲν	veren [91/19]
δε**β**λετῆν	devletin [27/02]
δὲ**β**	dev [21/01]
ὲ**ϐ**λαδὴμ	evladım [68/03]
ϐὲ	ve [68/01]
Βαλὴ	Vali [75/05]

y ünsüzü

İncelenen Karamanlı Türkçesi metinde y sesi ϊ/γ/η/ΐ/γι/γι̱/ü/ĩ, Ϊ/Η/Γ/Γι̱/Γι/ΓΙ harfleri ile gösterilmiştir.

χε**ϊ**πετλῆ	heybetli [30/03]
γιμουρταλαρηνδαν	yımurtalarından [72/19]
ἀ**η**πινὴ	aybını [93/10]
ποΐλὲ	boyle [67/08]
σαχρα**γι**ὰ	sahraya [72/03]
Ἔσκι**γι̱**ὲ	Eskiye [90/16]
Ἐ**ü**λὶκ	Eylik [91/03]
ἐ**ĩ**λεμεσινὴ	eylemesini [77/06]
MA**Ï**MOYN	MAYMUN [75/08]
ΤΩ**Η**	TOY [72/18]

Γιωκαρῆ Yokarı [90/21]

Γιορουὺκ Yorük [94/22]

ΓΙΜΟΥΡΤΑΛΑΡΗ YIMURTALARI [72/18]

z ünsüzü

Metinde z sesini karşılamak için ζ, Z harfleri kullanılmıştır.

ζίρα zira [90/04]

οὐζερινέ üzerine [81/23]

δινσὶζ dinsiz [67/11]

Ζενκινῆν Zenginin [94/24]

ks Sesinin Yazımı

Metnin incelediğimiz bölümünde ks sesi birkaç örnekte karşımıza çıkmaktadır. ks sesini karşılamak için ξ harfi kullanılmıştır.

ἔξερι ekseri [75/11]

μαξαδὴ maksadı [67/06]

2. METİN

2.1. Metnin Transkripsiyonunda Dikkat Edilen Hususlar

1. Metnin özgün hâlinde yanlış yazıldığı düşünülen kelimelerin doğru yazılışları yazıldı. Dipnotta metnin özgün hâlinde yer alan hâli belirtildi.

2. Metinde birleşik yazılan "mi, de, ki"lerin yazımı Türk Dil Kurumu yazım kuralları dikkate alınarak düzeltildi ve yapılan değişiklikler dipnotta gösterildi.

3. Metinde Farsça tamlamalarda tamlamanın tamlama ünlüsü tüm örneklerde bitişik bir şekilde yazılmıştır. Bu örneklerde tamlama çizgisi tarafımızca kullanıldı ve dipnotta gösterildi.

4. Metnin özgün hâlinde özel adlara gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmamıştır. Metnin transkripsiyonunda bu kelimelere gelen ekler kesme işaretiyle ayrıldı ve dipnotta gösterildi.

5. Metindeki büyük ve küçük harfler için farklı işaretler kullanıldığı için metnin özgün hâlindeki yazılışa sadık kalındı.

6. Metinde « » noktalama işaretlerinin bulunduğu yerlerde " " noktalama işaretleri tercih edildi.

7. Yunancada kullanılan ";" noktalama işaretinin karşılığı Türkçede soru işareti "?" olduğu için ";" işaretinin olduğu yerlerde soru işareti kullanıldı.

8. Metnin özgün hâlinde koyu bir şekilde yazılmış yerler dikkate alınmamıştır.

9. "Dilencilerin Elif Ba'sı" adlı bölümde dilencilerin birbirleri için kullandıkları semboller metnin tıpkıbasımında görüleceği için gösterilmemiştir.

10. Metnin 6-34. sayfaları arasında süslemeler ve tablolar olduğu için transkripsiyon sistemizde numaralandırma yapılırken bu görseller dikkate alınmamıştır ve numaralandırma bu görsellerin altında yer alan metinden başlatılmıştır.

11. Metnin Durub-ı Emsal isimli bölümündeki atasözlerinin anlamları dipnotta gösterilmiştir. Buradaki atasözlerinin anlamları verilirken Türk Dil Kurumu Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü ve Ömer Asım Aksoy'un Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nden istifade edilmiştir.

2.2. TAKVİM-İ EBEDİ

[06/01] Say u gayret eyleme kimsenin berbadına

[06/02] Bais-i lanet[31] olursun haşre dek ecdadına

[07/01] Sev seni seveni, yer ile yeksan ise,

[07/02] Sevme seni sevmeyeni, Mısır'a[32] Sultan ise.

[08/01] İnsan oğlu hilebazdır, kimse bilmez fendini,

[08/02] Her kime eylik edersin, anden sakın kendini.

[09/01] Faydesiz asabın bendi nedir çerhi ne?

[09/02] Sehavet-siz ağnianın çinganeden farkı ne?

[10/01] Taliimdir ta ezelden her isim bozgun düşer,

[10/02] Bülbüle de[33] duzak kursam, akıbet kuzgun düşer.

[11/01] Ağnia olursan şakirandan ol,

[11/02] Fukara olursan sabirandan ol.

[12/01] Sanma ki[34] ev yakanın evi yanmaz.

[12/02] Sanma ki[35] can yakanın canı yanmaz.

[13/01] Gülizarım, vechini aineye benzetdim,

[13/02] Yok, yok, yanıldım, ayı neye benzetdim?

[14/01] Kahve-i ru-i siah-ı[36] icat etdi ehli pir,

[14/02] Demedi ki, zırzır kullan, sabah iki akşam bir.

---

[31] Matbu metinde: Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[32] Matbû metinde: Kesme işareti kullanılmamıştır.
[33] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[34] Matbû metinde: "ki" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[35] Matbû metinde: "ki" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[36] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.

[15/01] Berg-i dırahtan-ı sebz,[37] der nazar-ı huşiar,

[15/02] Her veraki defterist-i mearifet-i[38] girdigâr

[16/01] Gönül ne kahve ister ne kahve hane

[16/02] Gönül ahbap ister, kahve behane.

[17/01] Bitün dünia benim olsa gammım getmez nedendir bu?

[17/02] Ta ezelden hakî gamle yuğrulmuş bedendir bu

[18/01] Bir hat yazdım şu divara, hala benden yadigâr,

[18/02] Bir gün ola, ne ben kalam, ne hat kala, ne divar.

[19/01] Gülerim gülerim… bir takım ademlerin Beyazıd

[19/02] Meydanı'nda[39] maacun çevirmelerine.

[20/01] Yanarım yanarım… bir takım ademlerin

[20/02] Kantarcıya gidüp tartılmasına,[40]

[21/01] Hem gülerim, hem acırım… dev ainesine bakıp da[41]

[21/02] Kendilerini asrın en meşhur üdebasından ad edenlere

[22/01] Bazı kimse vardır sonradan görür,

[22/02] Azametle bakar kibr ile görür,

[22/03] Ne bir hatır sorar ne selam virir,

[22/04] Değişir ademi bir merhabaya.

[23/01] Bu etvarı sen onlara çok görme,

[23/02] Hatta, zatın arayup aslına erme,

[23/03] Beyhude kendine sıkındı verme.

---

[37] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[38] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[39] Matbû metinde: Kesme işareti kullanılmamıştır.
[40] Matbû metinde: "tartılmarına" şeklinde yazılmıştır.
[41] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.

[23/04] Haslar gitdi fena kaldı fenaya.

[24/01] Sabun kaynatmakle olur mı[42] şeker?

[24/02] Meşhur sözdir, her cins cinsine çeker,

[24/03] Zerra kadar aklın var ise eğer,

[24/04] Pespaye ol gönül verme balâya.

[25/01] Şah, fakir, sail, cümlesi kuldır,

[25/02] Hakk'a[43] vasıl olmak ayrı bir yoldır,

[25/03] Mevla'nın[44] inamı ihsanı çokdır,

[25/04] Sen heman teslim ol bab-ı rızaya.[45]

[26/01] Neler geldi, neler getdi alemden,

[26/02] Ta zuhur devri ben-i ademden,[46]

[26/03] Kurtulmadı hiç biri gamdan elemden.

[26/04] Her kim kadem basdı işbu fenaya.

[27/01] Dünia bir kimseye vermez malını,

[27/02] Ne devletin ister ne ikbalini,

[27/03] İbrahim Edhem'in[47] takın halini,

[27/04] Değişdir atlası köhne abaya.

[28/01] Zinet-i düniaya[48] eyleme hevves,

[28/02] Cümlesin terk eder bu yerde her kes,

[28/03] Haline şükr eyle, her dem her nefes.

---

[42] Matbû metinde: "mi" edatı bitişik yazılmıştır.
[43] Matbû metinde: Kesme işareti kullanılmamıştır.
[44] Matbû metinde: Kesme işareti kullanılmamıştır.
[45] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[46] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[47] Matbû metinde: Kesme işareti kullanılmamıştır.
[48] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.

[28/04] Sakın asi olma bar-ı Hüda'ya.[49]

MEZAR TAŞI

[29/01] Zair! Ey gafil-i hakaık-ı mevt,[50]

[29/02] Seni ahval-i alem[51] aldadıyor,

[29/03] İbret al, hormet et, ziaret kıl,

[29/04] Burada boyük bir cihan yatıyor.

AGİA SOFİA

[30/01] Mescide etmiş tehavvül, gör şu deyrin halini,

[30/02] Gösterir bir padişahın kudret u iclalini,[52]

[30/03] Bak şu heybetli hisarın zirve-i ikbaline,[53]

[30/04] Eylemez mi[54] padişahın tasvir-i istikbalini?[55]

[31/01] Bir elin nesi olur? İki elin sesi olur.

[32/01] Bir insanın ters giderse işi- muhallebi yerken de[56] kırılır dişi.

[34/01] Zarar ateşden gömlekdir, o da[57] geyilmez.

2.3. EFSANE

1. HZ. SÜLEYMAN İLE TAYFA-İ CİNN[58]

[67/01] Günün birinde Hazreti Süleyman alleyh esselam, kendi- **[67/02]** sine tayfa-i cinden[59] birinin getirilmesini emr etdiğinde, ber- **[67/03]** mucib-i emr[60] gelen cinni bir

[49] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[50] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[51] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[52] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[53] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[54] Matbû metinde: "mi" edatı bitişik yazılmıştır.
[55] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[56] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[57] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[58] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[59] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[60] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.

ağaç parçasını alıp kendi **[67/04]** zirai ile ölçdükden sora, onu Hazreti Süleyman'ın[61] ikamet- **[67/05]** gâhı divarından atup önüne düşürdi. **[67/06]** Hazreti Süleyman "cinninin bundan maksadı nedir" deyi **[67/07]** haziruna sual ve onlar bilmediklerini beyan idince, "sen **[67/08]** dünyada istediğini işle, zira sen de[62] boyle ağaç- **[67/09]** dan tabut ile yere gireceksin." kaziesini ima **[67/10]** olduğunu izah buyurmuşlardır.

2. HAZRETİ SÜLEYMAN İLE HATUN

[67/11] Bir hatun kendi oğluna ey dinsiz deyi çağırdı- **[67/12]** ğını bir gün hazret-i Süleyman alayı ile geçerken işit- **[67/13]** dikde "Allah tealânın dini zahirdir." dedi. **[67/14]** Ve o hatuna bir adam irsal idüp sebebini sual etdi. **[68/01]** Hatun cevabında dedi ki:[63] "benim bir zevcim ve **[68/02]** onun bir şeriki var idi. Zevcim kazada ve- **[68/03]** fat iderken vasiyetinde "evladım dünyaya[64] **[68/04]** gelirse ismini dinsiz kosunlar demiş ol- **[68/05]** duğunı şeriki soyledi, ben de[65] vasiyetini yap- **[68/06]** dım." dedikde hazret-i Süleyman şerikini buldurup, o **[68/07]** ademin katili olduğunu meydana çıkarmışdır.

3. HAZRETİ SÜLEYMAN İLE HIRSIZ

[68/08] Bir adam hazret-i Süleyman'a[66] dedi ki:[67] "benim bir kaç **[68/09]** komşum var, kazlarımı çalıyorlar. hazret-i Süleyman **[68/10]** dahi ehaliyi mabede davet etdi ve onlara "sizin biriniz **[68/11]** komşusunun kazını sirkat eder de,[68] tüy başında oldu- **[68/12]** ğu halde mabede nasıl gelir?" deyince, biri heman **[68/13]** elini başına doğru uzatdığını Hazret-i Süleyman gö- **[68/14]** rüp merkumu derdest etdirir.

4. LOKMAN

[68/15] Lokman hekim oğluna verdiği nasihatda buyurmuş **[68/16]** ki: Sen Allah'dan[69] aklı telekki eyle, zira Allah'dan[70] **[68/17]** aklı telekki idenler amel cihetile nasın ahsen olanla- **[68/18]** rıdır. Şeytan ise akıllıdan firar idüp onu iğfal **[68/19]** idemez. Akıldan daha makbul hiç bir şey ile cenabı **[68/20]** Hakka ibadet edilmemişdir.

---

[61] Matbû metinde: Kesme işareti kullanılmamıştır.
[62] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[63] Matbû metinde: "ki" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[64] Matbû metinde: "drünyaya" şeklinde yazılmıştır.
[65] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[66] Matbû metinde: Kesme işareti kullanılmamıştır.
[67] Matbû metinde: "ki" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[68] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[69] Matbû metinde: Kesme işareti kullanılmamıştır.
[70] Matbû metinde: Kesme işareti kullanılmamıştır.

5. LOKMAN İLE EFENDİSİ

[69/01] Lokman'ın[71] efendisi tavla oynamaya meraklı olup, **[69/02]** hanesi kapusunun önünde dahi bir nehr-i cari[72] mev- **[69/03]** cud idi. Bir gün boyle tavla oynamaya oturup, **[69/04]** tarafeynden hangisi mağlup olursa o nehrin suyunu **[69/05]** içmek yahod galibin teklifini kabul ve icra eylemek **[69/06]** üzere mukavele itmişler idi. Lokman'ın[73] efendisi mağlup **[69/07]** olmakle, galip olan adam ber mucib-i mukavele[74] nehirde **[69/08]** olan soyu içmesini yahod teklif ideceği şeyin icra- **[69/09]** sını talep itdi. **[69/10]** Lokman'ın[75] efendisi giceyi gam ve keder ile geçirdi. **[69/11]** Lokman dahi efendisinin mağmum ve mükedder oldu- **[69/12]** ğunu görünce sebebini sual etdiğinde, efendisi soyle- **[69/13** mek istemedi ise de,[76] Lokman sualini tekrar ile "mahzu- **[69/14]** nietinizin sebebini bana haber veriniz, mee **[69/15]** muldir ki,[77] sizin için bir tedbir bulu- **[69/16]** nur." dedikde, efendisi beyan idince, Lokman "bu- **[69/17]** nun için çare vardır, yarın bu adam **[69/18]** "Nehirde olan suyu iç" dedikde, siz dahi "nehrin ar- **[69/19]** zındaki suyu mı,[78] yoksa tulindekini mi**[79]** içeim?" deyi **[69/20]** sual edersiniz. galip ise, tabii arzındakini **[69/21]** teklif edeceğinden, siz "nehrin tulindeki suyu **[69/22]** tut da[80] arzındakini içeim." dersiniz, galip ise ne- **[69/23]** hrin tulini zapt itmeye kadir olamaz. O **[69/24]** halde siz dahi helas olmuş olursunız" dedi. **[69/25]** Ferdası gün fi-l vaki ol vech ile Lokman'ın[81] efen- **[69/26]** disi helas olup, Lokman'ı[82] dahi azad eyledi.

6. ABDESTİ DAR OLANIN REYİ SAVAP OLMAZ

[70/01] Mesalih-i mühimme[83] için inikad itmiş olan boyük **[70/02]** bir meclisde bulunanlardan birinin abdesti dar olup, **[70/03]** dışarıya çıkar. Avdet itdikde "nerede idin" sualine reyi- **[70/04]** mi tasvip itmeye gitdim" demiş. **[70/05]** Abdesti dar olan adamın reyi savap olmaz dimek istemiş.

---

[71] Matbû metinde: Kesme işareti kullanılmamıştır.
[72] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[73] Matbû metinde: Kesme işareti kullanılmamıştır.
[74] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[75] Matbû metinde: Kesme işareti kullanılmamıştır.
[76] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[77] Matbû metinde: "ki" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[78] Matbû metinde: "mi" edatı bitişik yazılmıştır.
[79] Matbû metinde: "mi" edatı bitişik yazılmıştır.
[80] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[81] Matbû metinde: Kesme işareti kullanılmamıştır.
[82] Matbû metinde: Kesme işareti kullanılmamıştır.
[83] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.

7. ATEŞ PAHASI

[70/06] Vaktile iki yoldaş bir memleketden diğer bir memle- **[70/07]** kete giderken, esnaı rahde[84] şiddetli bir kar tipisine tu- **[70/08]** tulurlar ve nihayet bir hana dar düşerler. Hancı **[70/09]** bunlar içün alâ ocak yakarak yemek getirmeye **[70/10]** getdiğinde, iki yoldaş yanmakda olan ateşin karşusına **[70/11]** kurularak biri birine " arkadaş dutulduğu- **[70/12]** muz kışa nispetle şu ateş ne değer? adam! **[70/13]** buna peha mı[85] biçilir? beş bin **gruş**, yok[86] **[70/14]** on bin gruş **deyler.**" dirler. Hancı her nasıl ise **[70/15]** bu mükâlemeyi işidir. Ferdası gün gidecekleri ze- **[70/16]** man bunlar bir iki guruş verince, hancı "efendiler! **[70/17]** on bin guruş da[87] ateş parası vereceksiniz! **[70/18]** dedikde, yolcular mütehair kalırlar. Hancı ise "a- **[70/19]** ğalar! ne teacüp idiorsunuz? pehasını **[70/20]** siz biçdiniz" demiş. **[70/21]** Bunun üzerine bir takım mücadeleden sonra, ka- **[70/22]** polu bacalı olmamak içün beş bin guruş virip git- **[71/01]** mişler ve ilerüde vardıkları Kasabada erzakı pek pahalı **[71/02]** bulup biri birine "arkadaş! bu da[88] ateş pahası!" **[71/03]** demişler. Bu sebepden pahalı olan şeylere Ateş pa- **[71/04]** hası denilmekdedir.

8. EMİR İLE BERBER

[71/05] Bir Emir bir karyeye nüzul itdikde saçını kes- **[71/06]** dirmek üzere berbere muhtac olduğu cihetle, yalınızca **[71/07]** berbere gidüp "ben, karyenize gelen Emirin **[71/08]** hacibiym**,** benim saçımı traş et, eğer, üstad **[71/09]** isen Emir dahi gelip saçını sana kesdire- **[71/10]** cek" der. **[71/11]** Emirin boyle, berbere kendisini tanıtdırmaması, ber- **[71/12]** ber telaş eder de[89] eli titrer ve kendisini cerh **[71/13]** eder havfından ileri geldiğini, beyan buyur- **[71/14]** muşlardır.

9. LEBLEBİ TOZU

[71/15] Vaktile bir sarban deveye binüp yola revan olmuş **[71/16]** ve yemek içün almış olduğu leblebi tozunu rüzigâra **[71/17]** karşı ağzına atmaya başlaması ile, bir okka tozdan barı **[71/18]** elli dirhemi ağzına kısmet olmadığından, beyhude şeylere **[71/19]** "leblebi tozu" derler.

---

[84] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[85] Matbû metinde: "mi" edatı bitişik yazılmıştır.
[86] Matbû metinde: "ylok" şeklinde yazılmıştır.
[87] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[88] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[89] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.

10. KINA AĞACININ KÖKÜNDEKİ ALTUN

[72/01] Tacirin biri horasana gelip, orada hacc için ha- **[72/02]** zırlandı ve yol mesarifinden başka, bin altını fazla kal- **[72/03]** makle sahraya çıkup bir Kına ağacının altını kazar **[72/04]** ve kimse görmeden altunları oraya vaz itdikden sonra hac- **[72/05]** ca gidüp avdet itdiğinde, altunları gömdiği yeri kazup **[72/06]** bir şey bulamayınca ağlayup doğünmeye başlar. Ve biri- **[72/07]** nin teşviki ile hokümete gidüp meseleyi haber verdi. **[72/08]** Hokümet dahi etübbayı cem, idüp, onlara, bir sene **[72/09]** zarfında Kına ağacının kökü ile bir kim- **[72/10]** seyi tedavi idüp itmediklerini sual idince iç- **[72/11]** lerinden biri tedavi itdiğini soyledikde, tabibin tedavi itdiği **[72/12]** kimseyi çağırup Kına ağacının kökünü nereden aldı- **[72/13]** ğını sual ider. Ol dahi filan yerden aldım deyi ce- **[72/14]** vap verdikde ol adamı hacı ile gönderüp, aldığı yeri **[72/15]** göstermesini emr etdi. **[72/16]** Fil hakika o ağacın kökünden aldığı ve paraların **[72/17]** dahi ol ademde zuhur itdiği cihetle altunlar istirdad **[72/18]** olundu.

11. MABEDLERDE TOY YIMURTALARI

[72/19] Vasf ederler ki[90] toy kuşu yımurtalarından yavru çı- **[72/20]** karacağı zeman, üzerine oturmayup, al ed-devam 40 gün **[72/21]** gözlerini yımurtalardan kesmez ve nazar ider durur ve **[72/22]** erkeği yem getirir imiş. **[73/01]** İşte onun için mabedlerde kandüller ile beraber toy **[73/02]** yımurtası asmaları, ibret için olup, ibadethaneye gi- **[73/03]** denler o kuş, gözlerini kendi yımurtalarına dikdiği gibi **[73/04]** akıllarını fikirlerini Allah'a[91] dikmeli. Agia Sofia'da[92] **[73/05]** dahi, orta kandülin ta tepesinde bile vardır.

12.BUFON

[73/06] Hükemadan Bufon günün birinde hizmetkârına bir **[73/07]** mektup ile kendi bağçesi meyvesinden olan dord aded nefis **[73/08]** incir vererek ahibbasından birine götürmesini emr ider. **[73/09]** Yolda hizmetci incirlerin gayet güzel olduğunu **[73/10]** görüp, ve bağçelerinin incirlerinden hiç yemediğinden bi- **[73/11]** rini yer. **[73/12]** İncir nefis olduğundan birini daha, ve müteakiben **[73/13]** obirini de[93] yeyüp, elinde bir incir ile bir de[94] mektup ol- **[73/14]** duğu halde gönderildiği ademin huzuruna çıkar. **[73/15]** Ol zat mektubu açdıkda obir incirlerin ne oldu- **[73/16]** ğunu sual idince, hizmetci na çar

[90] Matbû metinde: "ki" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[91] Matbû metinde: Kesme işareti kullanılmamıştır.
[92] Matbû metinde: Kesme işareti kullanılmamıştır.
[93] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır
[94] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır

kalup kendisinin **[73/17]** yediğini beyan itdikde, ol zat nasıl yediğini sual ider. **[73/18]** Hizmetci de[95] inciri alup ağzına atar ve yemeye başlayup **[73/19]** "işte boyle yedim efendim" dimiş.

13. BİN BİLİRSEN BİR BİLENE SOR

[73/20] Vaktile, Nasreddin hoca günün birinde merkep **[73/21]** üzerinde bulunduğu halde, "Ak-şehr'den[96] Konia'ya[97] **[74/01]** gider ken, her nasıl ise "filan işi bitirmeyince **[74/02]** merkepden inmeyeceğime şart olsun" dimiş. **[74/03]** Halbuki, Konia'ya[98] giç vakit vasıl olduğundan **[74/04]** kimseyi bulamamış ve binaen aleyh işini görememiş. Merkep- **[74/05]** den inmiş olsa karıdan boş olacak. Bu sebepden inmenin **[74/06]** çaresini düşünür bulamaz ve mütemadien merkep üze- **[74/07]** rinde dolaşmakdan da[99] usanır amma ne çare. **[74/08]** Nihayet ahibbasından biri rast olup sebebini sual **[74/09]** ider, ol dahi: git be herif! derdime derman mı **[74/10]** olacaksın? deyi tekdir ider. Ol zat da[100] kayd itme **[74/11]** be yahu, ummadığın taş baş yarar, dirler, **[74/12]** derdini soyle de[101] belki çaresi bulunur" der. **[74/13]** Hoca dahi meseleyi anlattıkda o beyenmediği adam "bu **[74/14]** da[102] bir iş mi[103] imiş! sen merkepden inme, bir ağa- **[74/15]** ca yanaş ve ağaçdan in", didikde, hocanın aklı **[74/16]** erer ve ağaca çıkup ondan aşağı iner ve kendi kendine: **[74/17]** "bin bilirsen bir bilene sor" dimiş.

14. ZEKÂVET-İ VALİ-İ VİLAYET[104]

[74/18] Bir adamdan beş yüz altun sirkat olunup, maz- **[74/19]** nunlar o memleketin valisine götürüldükde, Vali "ben **[74/20]** sizin hiç birinizi darp etmeyeceğim,[105] çünki **[74/21]** bir karanlık evde uzun bir ipim var, siz **[74/22]** oraya[106] dahil olursunuz ve hepiniz o ipe el **[74/23]** tokunursunuz, hırsız her kim ise o ipe **[74/24]** tutulur" dedi. **[75/01]** O ip siah ve çıkar bir boya ile boyalı idi. **[75/02]** Bunlar oraya idhal olunup, başkaları birer

[95] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır
[96] Matbû metinde: Kesme işareti kullanılmamıştır.
[97] Matbû metinde: Kesme işareti kullanılmamıştır.
[98] Matbû metinde: Kesme işareti kullanılmamıştır.
[99] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[100] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır
[101] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır
[102] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır
[103] Matbû metinde: "mi" edatı bitişik yazılmıştır.
[104] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[105] Matbû metinde: "etmeyeceğim" şeklinde yazılmıştır.
[106] Matbû metinde: "orayla" şeklinde yazılmıştır.

birer **[75/03]** ellerini ipe sürerler ise de,[107] hırsız olan ipe el tokun- **[75/04]** durmaz. **[75/05]** Dışarıya çıkdıklarında Vali ellerine dikkat idüp, **[75/06]** eli boyanmayan adamın hırsız olduğu anlaşılarak ve **[75/07]** kendi ikrarile dahi tebeyün etdiğinden mal-ı mesruk[108] alın- **[75/08]** mışdır.

15. MAYMUN GÖZÜNÜ AÇDI

[75/09] Tücarın biri dükânında bekci makamında bir may- **[75/10]** mun besler idi. Tücar yemek yemeye hanesine gider ve **[75/11]** kapunun önüne ekseri defa maymunu bekci brakır imiş. **[75/12]** Günün birinde yine boyle maymunu brakup gitdiğinde **[75/13]** dükâna bir yankesici gelüp maymunun karşusına ge- **[75/14]** çer ve esnemeye başlar. Hayvan dahi onu taklid iderek **[75/15]** uyuya kalır. Hırsız da[109] dükâna girüp kasada bulu- **[75/16]** nan paraları aşırır. Tücar gelüp kasanın bomboş ol- **[75/17]** duğunu görünce maymunu güzelce ıslatır. **[75/18]** Aradan bir kaç gün sonra tücarın dükânda bu- **[75/19]** lunmadığı esnada yankesici gelüp evelki gibi maymu- **[75/20]** nun karşusına geçerek esnemeye başlar. Fakat bu defa **[75/21]** maymun bir eli ile gözünü açup "maymun gözü- **[75/22]** nü açdı" gibisine artık aldanmayacağını bildirir. **[75/23]** Hatta hırsızın omuzuna sıçrayup feryad itmeye baş- **[75/24]** ladığından, meemurlar gelip yakalar.

16. KARI SERİ

[76/01] Vaktile, karı ne? seri ne? iddiasında bulunan **[76/02]** bir pervasızın karısı, bir sihirbaz mearifetile şeytanı ka- **[76/03]** tır kılığına sokup kocasına satun aldırtır. **[76/04]** Biçare adam, bir gün bağçeye nazır pencerenin **[76/05]** iç yüzünde oturup, bağçenin bir köşesinde bulunan **[76/06]** musluklu bir fuçunun yanında bağlı katırını seyr **[76/07]** iderken katırın endamile fuçunun içine girdiğini gö- **[76/08]** rür. Hayal mi,[110] rüya mı,[111] deyi gözlerini silüp bağçeye **[76/09]** iner ve fakat hakikaten katırın fuçuda bulunduğunu **[76/10]** ve kulaklarını filkeden gösterdiğini görür. Zavallı **[76/11]** adam, şeytan olduğunu ne bilsin? "Katır filkede!!!" **[76/12]** deyi patırdı, gürültü itmeye başladıkda, karı "vay ko- **[76/13]** cam divane olmuş" deyi tımarhaneye göndermiş. **[76/14]** Biçare adam, Katır filkede dedikce dayak yeye yeye **[76/15]** hali harap olmuş. **[76/16]** Nihayet, yine karısı

[107] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[108] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[109] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[110] Matbû metinde: "mi" edatı bitişik yazılmıştır.
[111] Matbû metinde: "mi" edatı bitişik yazılmıştır.

gidüp "hiç katır filkeye **[76/17]** girer mi?[112] deyecek olursan kurtulursun" **[76/18]** deyi yol gösterir. Biçare bu tedbirle kurtulmuş ise de[113] **[76/19]** katır ara sıra kulaklarını filkeden gösterdikce, zaval- **[76/20]** lı "ah! ne çare! katır filkede, amma, arkası **[76/21]** tımarhane! der imiş.

17. HARAMİLER

[76/22] Bir takım eşhas, nas üzerine kat-ı tarik[114] idüp, kendi- **[77/01]** leri dahi dağlarda ikamet itdiklerinden, hiç bir kimse on- **[77/02]** ları tutmaya kadir olamaz idi. Bu haber hokümete baliğ **[77/03]** olunce tacirin birini çağırup zehirli helva ile dolu **[77/04]** iki sandığı hamil bir ester verdi ve tacire dahi bir hayli **[77/05]** altun verüp kafile ile beraber gitmesini ve bu helva etraf **[77/06]** ümerasından birine hedie olduğunu i'lan eylemesini emr **[77/07]** itdi. Tacir iilan-ı keyfiyetle[115] haramilere varıncaya kadar **[77/08]** kafilenin önünde olarak gider idi. **[77/09]** Ve oraya varınca haramiler inüp, bunlardan biri **[77/10]** esteri alup dağa çıkardı ve aşağıdakiler dahi kafilenin **[77/11]** cemaatini soyup üryan brakdılar. **[77/12]** Onlar kafileyi soymakda iken esteri alan harami san- **[77/13]** dıkları açdıkda, rayhası acayip ve manzarası garip bir **[77/14]** helva görünce, helvayı yalınız yeyemeyeceğini anla- **[77/15]** dığından arkadaşlarını dahi çağırdı. Ve onlar dahi müd- **[77/16]** det-i ömürlerinde[116] görmedikleri boyle bir helvayı görünce **[77/17]** kuzgun gibi üşüşüp ziftlendiler ve cümlesi helak **[77/18]** oldu.

18. DİLENCİLERİN ELİF BASI

[77/19] Sadaka kavien meemuldır.

[77/20] Sadaka meemuldan fazladır.

[77/21] Sadaka ihtimali yokdır.

[77/22] Dayak yemek tehlikesi de[117] vardır.

[77/23] Meemurin-i zabıtadan[118] birinin ikameti.

---

[112] Matbû metinde: "mi" edatı bitişik yazılmıştır.
[113] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[114] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[115] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[116] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[117] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[118] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.

[77/24] Fukara-perver bir kadının ikameti.

[77/25] Hane sahibi hadid-ul-mizaçdır.

[77/26] Israr idilirse, muhakkak alınır.

19. DOVELİM DE[119] Mİ[120] YEYELİM?- YEYELİM DE[121] Mİ[122] DOVELİM?

[78/01] Gayet tamakâr adamın biri Haydar paşa taraflarında **[78/02]** ikamet itmekde olup, hanesine yevmie bir az etmek ile bir **[78/03]** az da[123] katıkdan başka bir şey almaz imiş. **[78/04]** Günün birinde bakkal dükânından 2 yımurta almakda **[78/05]** iken, dükânda bulunan diğer bir müşteri, yımurtanın **[78/06]** Kadı köyinde iki para daha ehven satıldığını soyler. Ta- **[78/07]** makâr bunu işidüp doğru Kadı köyine gider. Lakin **[78/08]** orada dahi Penteik taraflarında daha ehven olduğu işi- **[78/09]** düp, Kızıl toprak, Maltepe, Kartal ve Penteiye kadar **[78/10]** gider. Ve Penteikde dükân dükân dolaşmakta iken, hane- **[78/11]** dandan biri bunu görüp yabancı bir adam olduğu- **[78/12]** nu anlamakle -zaten akşam olmuş olduğundan- o akşam **[78/13]** hanesine davet ider. **[78/14]** Nihayet odada oturmakdalar iken, hane sahibinin zev- **[78/15]** cesi oda kapusunu açup zevcine "dovelim de[124] mi[125] ye- **[78/16]** yelim[126]: yeyelim de[127] mi[128] dovelim? der. **[78/17]** Hane sahibi ise "dovelim de[129] yeyelim"[130] didikde **[78/18]** misafir işbu kelimatı işidüp korokmaya başlar ve **[78/19]** "efendiler, ben size ne yapdım[131] da[132] dovecek- **[78/20]** siniz" der. Hane sahibi ise "merak itmeiniz, sizin **[78/21]** içün değil" deyüp misafiri beraber alarak bağçe- **[78/22]** ye inerler. Ve bağçe kapusunun arkasında bulunan **[78/23]** iki boyük copu alınca, misafir ne olduğunu bileme- **[78/24]** yerek vücudine aşağı soğuk bir ter dokülür ise de[133] **[78/25]** buna bir fener verirler ve onlar ileride, misafir ise ge- **[79/01]** ride bağçenin

[119] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[120] Matbû metinde: "mi" edatı bitişik yazılmıştır.
[121] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[122] Matbû metinde: "mi" edatı bitişik yazılmıştır.
[123] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[124] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[125] Matbû metinde: "mi" edatı bitişik yazılmıştır.
[126] Matbû metinde: "yleylelim" şeklinde yazılmıştır.
[127] Matbû metinde: "yleylelimdemi" şeklinde yazılmıştır.
[128] Matbû metinde: "mi" edatı bitişik yazılmıştır.
[129] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[130] Matbû metinde: "yleylelim" şeklinde yazılmıştır.
[131] Matbû metinde: "ylapladım" şeklinde yazılmıştır.
[132] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[133] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.

ilerisine doğru gitmekdeler iken, misafir **[79/02]** kaçacak bir yer bulmak içün etrafına bakınmakda[134] idi. **[79/03]** Nihayet, bağçenin bir köşesinde bulunan bir taşın **[79/04]** önünde durup, misafire feneri yere brakdırırlar. O **[79/05]** ise titreyerek, dovmemeleri içün rica itmekde devam eder- **[79/06]** ken, hane sahipleri "merak itmeiniz size göre[135] bir **[79/07]** şey yok[136]" deyüp, taşın önünde bulunan mezara vur- **[79/08]** maya başlarlar. Bu defa misafirin korkusu teacüp **[79/09]** ve hayrete tehavvül ider. **[79/10]** Mezarı üç beş dakika dovdükden sonra avdet ve **[79/11]** coplar ile feneri kapunun akrasına vaz iderek, misafir **[79/12]** ile beraber fevk elade bir sufra başına otururlar. **[79/13]** Hane sahipleri, misafirin yemediğini görüp vuku-u ha- **[79/14]** lin[137] sebebini soylerler. Meğer mezarda yatan, hane sahibe- **[79/15]** sinin eski kocası olup, hanesine yevmie etmek ve bir **[79/16]** az da[138] katıkdan başka hiç bir şey getirmez ve fakat hayli **[79/17]** servete malik imiş. Her ne hal ise vefat itmiş ve kadın **[79/18]** tekrar şimdiki kocasına varmış ve her gün bazen yemek- **[79/19]** den evvel ve bazen yemekden sonra dovmeyi karar virmişler. **[79/20]** Misafir bunları işidüp mütenebbih olur ve irtesi **[79/21]** gün al-es-sabah kalkup yayan yalpurdak iki yımurta **[79/22]** içün Haydar paşadan oraya kadar gelmiş iken bu defa **[79/23]** şimendüferle Haydar paşaya gelir ve bakkal ile kassap- **[79/24]** dan hanesine lazım olanları bol bol alup gönderir. Zev- **[79/25]** cesi ise bakkal ve kassap çıraklarını görünce "evlad- **[79/26]** larım! yanlış[139] gelmişiniz" der ise de,[140] çıraklar **[79/27]** ısrar itdikde, kadın "bizim efendi boyle ve bu **[79/28]** kadar şeyler ne alır ne gönderir[141], yanlı- **[80/01]** şınız[142] var" filan derken, zevci gelüp kendisinin **[80/02]** gönderdiğini beyan ve başına gelenleri nakl-u hi- **[80/03]** kâye[143] ile tamakârlıkdan vaz geçer.

20. TAVSİYE-İİLAN-REKLAM

[80/04] Amerika'da[144] günün birinde tam vakt-i zuhurda[145] şimen- **[80/05]** düfer kumpaniasının birine biri gelüp bir bilet ister. **[80/06]** Bilet meemuru ise trenin hareket

---

134 Matbû metinde "bokınmakda" şeklinde yazılmıştır.
135 Matbû metinde: "glore" şeklinde yazılmıştır.
136 Matbû metinde: "ylok" şeklinde yazılmıştır.
137 Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
138 Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
139 Matbû metinde: "ylanlış" şeklinde yazılmıştır.
140 Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
141 Matbû metinde: "glönderir" şeklinde yazılmıştır.
142 Matbû metinde: "ylanlışınız" şeklinde yazılmıştır.
143 Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
144 Matbû metinde: Kesme işareti kullanılmamıştır.
145 Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.

itmekde olduğunu ve bir **[80/07]** saat kadar bekleyeceğini beyan idince, müşteri bir başka **[80/08]** kumpania istasionuna koşmak üzere iken, bilet meemuru **[80/09]** çağırup, her hangi kumpaniaya gidecek olsa, bir saat **[80/10]** bekleyeceğini ve gelmiş iken bu kumpaniada beklemesini ve **[80/11]** içeriye teşrifle bir kahve içmesini teklif ider. **[80/12]** Müşteri işbu teklifi kabul ile içeri girer ve bir **[80/13]** iki dakika oturdukdan sonra, bilet meemuru, yemek vakti **[80/14]** olduğunu ve tenezzül boyurulursa beraber yemelerini **[80/15]** teklif ider. Müşteri dahi işbu teklifi kabul itdikde ista- **[80/16]** sionun lokantasına girüp taam itmekdeler iken, bilet mee **[80/17]** muru, müşterinin bu kadar acele itmesinin sebebini sual **[80/18]** eyler. Müşteri ise, hanesinde taam ve elbisesini değişdirerek, **[80/19]** ahibbasından birini ziarete gideceğinden dolayı acele itdi- **[80/20]** ğini soyler. **[80/21]** Meemur ise taamdan sonra müşteriyi alup istasionun **[80/22]** üst katına çıkarlar ve orada – kumpaniaya aid olan **[80/23]** elbise mağazasından- güzel bir takım elbise verilmesini **[80/24]** emr ider. Elbise verilir ve bilet mevkiine inerler. **[81/01]** Bu aralık müşteri, yemek ve elbise parasının hesa- **[81/02]** bını sual ve bedelini vermeye hazırlanmakda iken, bilet mee **[81/03]** muru bir de[146] birinci mevki bileti zımbalayup müşteriye **[81/04]** îta ve "yemeği, elbiseyi ve işbu bileti kum- **[81/05]** paniamız size ihda idior" dimesi üzerine müşteri **[81/06]** "ben size ve kumpanianıza ne eylikde bulun- **[81/07]** dum ki,[147] bu kadar şeyler ihda idiorsunuz? **[81/08]** bunu kabul idemem efendim" dimiş ise de,[148] bilet **[81/09]** meemuru "bundan sonra her nereye giderseniz **[81/10]** bizim kumpaniamızı tavsiye idesiniz deyi size **[81/11]** bunları hedie olarak verioruz" dimiş. O ara- **[81/12]** lık, gelmiş ve harakete hazır olan trene merkumu bindi- **[81/13]** rüp, hareket emrini vermiş. Müşteri dahi keyfiyet-i gazeta- **[81/14]** ların[149] kafesile iilan itmiş olmakle, cümleye tavsiye itmiş.

21. EMİR-NEDİM-İHTİAR

[81/15] Bir Emir nedimi ile beraber bir şehirden diğer bir şehre **[81/16]** giderken, esna-ı rahde[150] tarlasında çift sürmekde olan bir **[81/17]** ihtiara rast gelirler. **[81/18]** Hoş beşden sonra tebdil-i kıyafet[151] itmiş olan Emir ihti- **[81/19]** ara "ikilerinle nasılsın" didikde, ihtiar cevaben **[81/20]** "üç oldu" der. Emir tekrar "uzaklarınle na- **[81/21]** sılsın" didikde

[146] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[147] Matbû metinde: "ki" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[148] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[149] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[150] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[151] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.

ihtiar “yakınlaşdı” der. Emir te- **[81/22]** krar “yakınlarınle nasılsın” didikde ihtiar “u- **[81/23]** zaklaşdı” dimesi üzerine, Emir “sana bir kaz gön- **[81/24]** dersem yola bilirmisin” deyince, ihtiar “kötü **[82/01]** tüyünü bile alırım” der ve Emir nidimi ile bra- **[82/02]** kır gider ve akşam vardıkları şehrde Emir nedimine, ihti- **[82/03]** arle vaki olan mükâlemesinin ne dimek olduğunu sual **[82/04]** ider. Nedim ise cevapdan aciz kaldığından, o gice gi- **[82/05]** düp ihtiarı bulmaya ve efendisi ile konuşduklarının ma- **[82/06]** nâsını anlamaya mecbur olur. **[82/07]** Nedim bir çok dolaşdıkdan sonra, ihtiarı bulup, **[82/08]** hayli müşkilatle bir çok akçe mukabilinde ihtiar şoyle **[82/09]** nakl ider: “O adam bana ikinlerinle nasılsın di- **[82/10]** diğinde, ayaklarının kuvveti nasıl dimek iste- **[82/11]** di, ben de[152] üç oldu, yani deynek ile yörü- **[82/12]** yorum didim. Sonra, uzaklarınle nasılsın **[82/13]** yani gözlerin uzak görüyor mı?[153] dimek **[82/14]** istediğinde, ben, yakınlaşdı, yani ihtiarlık- **[82/15]** dan uzak göremeyorum, gözlük kullanı- **[82/16]** yorum, didim. Sonra, yakınlarınle nasıl- **[82/17]** sın, yani evladların var mı[154] ve ne oldu? di- **[82/18]** mek istediğinde, ben, uzaklaşdı, yani her biri **[82/19]** aile sahibi oldu ve benden uzak oldular. **[82/20]** didim. Badehu, bir kaz gönderirsem yola **[82/01]** bilirmisin, yani, senin bu sözleri anlaya- **[82/01]** madığını his ile, seni bana göndereceğini **[82/21]** sual makamında soyledi, ben de,[155] sana anlata- **[82/22]** cağımı ve istediğim kadar para ala bilece- **[82/23]** ğimi bildirdim” demişdir.

2.4. KISA ŞİİRLER

İÇ GÜVEYSİ

[87/01] Sufrada otururken bir kavga çıkar,

[87/02] Damadın canını gayetle sıkar,

[87/03] Kayn peder aldırmaz, lokmalar dıkar,

[87/04] Ac kalkar sofradan iç güveyi.

[87/05] Kadının malıne dikme gözünü,

[87/06] Asla dinlemezler senin sözünü,

[152] Matbû metinde: “de” bağlacı bitişik yazılmıştır.
[153] Matbû metinde: “mi” edatı bitişik yazılmıştır.
[154] Matbû metinde: “mi” edatı bitişik yazılmıştır.
[155] Matbû metinde: “de” bağlacı bitişik yazılmıştır.

[87/07] Ol vakit çevirirler senden yüzünü,

[87/08] Dırıltı eksik olmaz, iç güveyi

KITA

[87/09] Mala mülke mağrur olma, deme var mı[156] bizim gibi,

[87/10] Bir muhalif rüzgâr eser, savırır harman gibi.

[87/11] Kimseye baki değildir, milk-i-devlet, sim-i-zer,

[87/12] Bir harap olmuş gönül ta'mir itmekdir hüner.

MİLLETİN DERDİ

[88/01] Bu yerleri alın teri, şehid kanı dokerek,

[88/02] Eski temiz merd yürekli osmanlılar almışlar,

[88/03] Zeman geçmiş, sonrakiler tembelliğe dalmışlar,

[88/04] O miskinlik acısını işte biziz çekecek.

[88/05] Demir tutmaz, saban sürmez sanki uyuşmuş eller,

[88/06] Boylelikle elbet vatan yangın yerine doner.

[88/07] Düşmenlerin şu sözleri acı, fakat doğrudur,

[88/08] Çalışmayan milletlere bu elkâlar yakışmaz,

[88/09] Hayr disek, haklı olsak, kimse bize karışmaz,

[88/10] Mearifet-siz milletlerin silahı da[157] kör olur.

[88/11] Düşmen gelir, vatan kopar hep yürekler dağlanır,

[88/12] Dumanı yok ocaklarda sessiz sessiz ağlanır.

2.5. DURUB-I EMSAL

[89/01] Kalem kılıçdan keskindir.[158]

---

[156] Matbû metinde: "mi" edatı bitişik yazılmıştır.

[157] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.

[158] "şiddetle ya da kaba kuvvetle çözülemeyecek pek çok problem, konuşarak yazı yazarak ortadan kaldırılabilir." anlamında kullanılan bir söz.

[89/02] Köşe taşı köşede yakışır.[159]

[89/03] Kem söz, kem akçe sahibinindir.[160]

[89/04] Kanaat tükenmez sermayedir.[161]

[89/05] Gemisini kullanan kapdandır.[162]

[89/06] Korkulu rüya görmekden ise uyanık durması

[89/07] hayrlıdır.[163]

[89/08] Kişi refikinden azar.[164]

[89/09] Üzüm üzüme bakarak kararır.[165]

[89/10] Kişinin çektiği dili belasıdır.[166]

[89/11] Kaz gelen yerden tauk esirgenmez.[167]

[89/12] Arkasız olanın ayağına vurmuşlar vah arkam

[89/13] demiş, karnına vurmuşlar vah arkam demiş.[168]

[89/14] Arslan kadına dokanmaz.[169]

[89/15] Ateşin dostluğu olmaz.[170]

[89/16] Et tırnakdan ayrılmaz.[171]

---

[159] "önemli kişiliği bulunan kimseye önemli bir iş başında bulunmak yakışır." anlamında kullanılan bir söz.

[160] "kötü söz söyleyenindir" anlamında kullanılan bir söz.

[161] "kişi elindeki ile yetinmesini iyi bilir, gelirini giderini ayarlarsa, başkaları ile yarış edeceğim diye borca girmeyi göze almazsa ömrünü sıkıntısız, rahat ve huzur içinde geçirir." anlamında kullanılan bir söz.

[162] "yetenekli, becerikli kimse kimsenin ne yapacağını bilemediği karışık bir ortamda bütün tehlikeleri atlatarak işini iyi bir sonuca ulaştırır." anlamında kullanılan bir söz.

[163] "tehlikeli bir işe girişmektense o işin sağlayacağı kazançtan vazgeçmek daha iyidir" anlamında kullanılan bir söz.

[164] "kötü arkadaş insanı kötü yola sürükler" anlamında kullanılan bir söz.

[165] "her zaman bir arada bulunan, arkadaşlık eden kimseler, birbirlerine huy aşılar" anlamında kullanılan bir söz.

[166] "ilerisi düşünülmeden söylenen söz insanın başına dert açabilir." anlamında kullanılan bir söz.

[167] "büyük çıkarlar beklenen durumlarda küçük fedakârlıklar yapılmalıdır" anlamında kullanılan bir söz.

[168] "yardıma muhtaç kişiler başkalarının kötü muamelesine maruz kaldığında bile kötü durumlarını gizlemeye çalışırlar." anlamında kullanılan bir söz.

[169] "kadına şiddetin fazla olduğunu ve bunu durdurmak için aslan bile kadına zarar vermez." anlamında kullanılan bir söz.

[170] "ateşin işimize yaradığı konular olsa bile dikkatli olunmadığında ateş büyük felaketlere yol açabilir." anlamında kullanılan bir söz.

[171] "yakın hısımlar arasındaki bağ kolay kolay kopmaz" anlamında kullanılan bir söz.

[89/17] Arı bal alacak çiçeği bilir.[172]

[89/18] Olümden başka her şeyye çare bulunur.[173]

[90/01] Aç gözünü yoksa açarlar.[174]

[90/02] Arslan postunda yakışır= köşe taşı

[90/03] köşede yakışır.[175]

[90/04] İnsan oğlu nankör olur, zira çiğ süt emmişdir.[176]

[90/05] Yorgan getdi kavga bitdi![177]

[90/06] Arıdan bal almak her kesin kârı değil.[178]

[90/07] Er ol da[179] baş yar.

[90/08] Atın tepmezi, itin kapmazı olur mı?[180]

[90/09] Kaşığı her kes yapar, amma sapını ortasına getir-

[90/10] mek, her yiğidin kârı değil.[181]

[90/11] Arayan mevlasını da[182] bulur, belasını da[183]

[90/12] Ak akce kara gün içündir.[184]

[90/13] İnsan oğlunun elinden uçan kaçan kurtulmaz.[185]

---

[172] "işini bilen kimse nereye başvuracağını bilir" anlamında kullanılan bir söz.

[173] "ölüm dışında yaşanan her kötü deneyim için elbet bir çare vardır" anlamında kullanılan bir söz.

[174] "yaptığın işlerde uyanık davranmazsan çok kötü durumlarla karşılaşır, gözünü dört açmak zorunda kalırsın" anlamında kullanılan bir söz.

[175] "önemli kişiliği bulunan kimseye önemli bir iş başında bulunmak yakışır." anlamında kullanılan bir söz.

[176] "insanlara her konuda güvenmemek gerekir. İnsan değişen şartlarda beklemediğimiz tepkiler verebilir." anlamında kullanılan bir söz.

[177] "anlaşmazlık sebebi olan şey ortadan kalktığında anlaşmazlık da sona erdi" anlamında kullanılan bir söz.

[178] "Her işi herkes iyi bir şekilde yapamaz" anlamında kullanılan bir söz.

[179] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.

[180] Matbû metinde: "mi" edatı bitişik yazılmıştır.

[181] "bir işi herkes kusursuz güzellikte yapamaz." anlamında kullanılan bir söz.

[182] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.

[183] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır. "iyiyi amaçlayanlar iyiye, kötüyü amaçlayanlar ise kötüye ulaşırlar" anlamında kullanılan bir söz.

[184] "çalışarak kazandığımız para, dar zamanımızda bizi sıkıntıdan kurtarır" anlamında kullanılan bir söz.

[185] "insan çok hünerlidir, her şeyi becerebilir güçtedir." anlamında kullanılan bir söz.

[90/14] Abdal düğünden, çocuk oyundan usanmaz.[186]

[90/15] İnsanın fenası olmaz, meğerki züğürt ola.[187]

[90/16] Eskiye itibar olsa idi bit pazarına nur ya-

[90/17] ğardı.[188]

[90/18] Aca tokuz yorgan ortmüşler, yine uyumamış.[189]

[90/19] Eski dost düşman olmaz.[190]

[90/20] Astarı yüzünden pahalı.[191]

[90/21] Yokarı tükürsem bıyığım aşağı tükürsem

[90/22] sakalım.[192]

[90/23] Uyuyan arslanı uyandırma[193]

[90/24] Aş taşınca kaşığa peha olmaz.[194]

[90/25] Bu dünia çerh-i felekdir,[195] aşk olsun çevirene.

[90/26] Doğruda aç, eğride tok görmedim.[196]

[90/27] Keskin sirkenin zararı kendi kabına.[197]

[90/28] Ağlarsa anam ağlar, kalanı yalan ağlar.[198]

---

[186] "bir kimse sevdiği işi sürekli olarak yapmaktan bıkmaz" anlamında kullanılan bir söz.

[187] "toplum içinde herkesin bir değeri vardır. Değer verilmeyen kişiler sadece züğürtlerdir." anlamında kullanılan bir söz.

[188] "her şeyin yenisi sevilir" anlamında kullanılan bir söz.

[189] "bir ihtiyacı olan insan, ihtiyacı giderilmeden rahatlayamaz." anlamında kullanılan bir söz.

[190] "aralarında ufak tefek dargınlıklar olsa bile eski dostlar birbirlerine düşman olmazlar." anlamında kullanılan bir söz.

[191] "bir işin ayrıntılarına harcanılan para veya emek, elde edilen sonucun değerini aşmak" anlamında kullanılan bir söz.

[192] iki karşıt ve aynı derecede sakıncalı durum karşısında karar verme zorluğunu anlatmak için kullanılan bir söz.

[193] "ilişmezseniz size zararı dokunmayacak olan kişiyi saldırgan duruma getirecek davranışlarda bulunmayınız." anlamında kullanılan bir söz.

[194] "sıkışık zamanlarda önemsiz şeylerin değeri çoktur" anlamında kullanılan bir söz.

[195] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.

[196] "dürüst davranmayanlar başarıya ulaşamazken, doğruluktan ayrılmayan insanlar ise hep başarılı olurlar" anlamında kullanılan bir söz.

[197] "öfkeli, sert kimsenin zararı kendisinedir" anlamında kullanılan bir söz.

[198] "insanın sıkıntısını yürekten paylaşan yalnızca annesidir, diğerlerinin üzülmesi yüzeyseldir" anlamında kullanılan bir söz.

[91/01] Anladamadık pederin bayrakdar olduğunu.

[91/02] Baş nereye giderse, ayak da[199] oraya gider.[200]

[91/03] Eylik et denize at, balık bilmezse halik bilir.[201]

[91/04] Eyi dost kara günde belli olur.[202]

[91/05] Eylik iki başdan olur.[203]

[91/06] Bağa bak üzüm olsun, üzümü yemeye yüzün

[91/07] olsun.[204]

[91/08] Bedava (bad-ı hava)[205] sirke baldan tatlı olur.[206]

[91/09] Ayranı yok içmeye, gümüş köprü ister geçmeye.[207]

[91/10] İnsan ayağını yorganına göre uzatmalı.[208]

[91/11] Baba bilgisile adam adam olmaz.[209]

[91/12] Bakarsan bağ olur, bakmazsan dağ olur.[210]

[91/13] Çivi çiviyi söker.[211]

[91/14] Bal tutan parmağını yalar.[212]

[91/15] Paranın yüzü sıcakdır.[213]

---

[199] Matbû metinde: “de” bağlacı bitişik yazılmıştır.

[200] "küçükler büyüklerin izinde gider, her işte onları örnek tutarlar" anlamında kullanılan bir söz.

[201] "karşılık beklemeden iyilik yap" anlamında kullanılan bir söz.

[202] "gerçek dost üzüntülü, sıkıntılı günlerde insanı yalnız bırakmaz" anlamında kullanılan bir söz.

[203] "birbiriyle ilişkileri bulunan iki kişinin iyi geçinebilmeleri için yalnızca birinin iyi olması yetmez" anlamında kullanılan bir söz.

[204] "kişi, karşılık beklediği işten istediğini alabilmek için gereken harcamaları yapmalıdır" anlamında kullanılan bir söz.

[205] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.

[206] "masrafsız ve emeksiz elde edilen şeyler insana hoş gelir" anlamında kullanılan bir söz.

[207] yoksulluğuna bakmadan gösteriş yapmaya kalkanların gülünçlüğünü anlatmak için kullanılan bir söz.

[208] "giderini mutlaka gelirine uydurmalısın" anlamında kullanılan bir söz.

[209] “kişi yakınlarından öğrendikleriyle yeterli olamaz, daha çok çalışıp öğrenmelidir” anlamında kullanılan bir söz.

[210] "bakılıp onarılan şeylerden yararlanılır, bakımsız bırakılanlardan bir yarar elde edilemez" anlamında kullanılan bir söz.

[211] "güçlü bir şey, kendisi güçlü olan başka bir şeyle veya durumla etkisiz bırakılır" anlamında kullanılan bir söz.

[212] "imkânları geniş bir işin başında bulunan kimse bunlardan az da olsa yararlanır" anlamında kullanılan bir söz.

[213] paranın çekiciliğini ve geri çevrilemeyeceğini anlatan bir söz.

[91/16] Beş parmak bir değil.[214]

[91/17] Borcdan korkan kapusunu küçük açar.[215]

[91/18] Zurnada peşrev olmaz ne çıkarsa bahtına.[216]

[91/19] Parayı veren düdüğü çalar.[217]

[91/20] Pilavdan donen kaşığın sapı kırılsın.[218]

[91/21] Cahile söz anlatmak, deveye hendek atlatmaya benzer.[219]

[91/22] Refikin eyi ise bağdad yakındır.[220]

[91/23] Zeman satar samanı.

[91/24] Sakla samanı gelir zemanı.[221]

[91/25] Rüzgâr esmeyince yaprak kımıldanmaz.[222]

[91/26] Zenbil, içindekini sen bil.

[91/27] İşden artmaz, dişten artar.[223]

[92/01] Akraba idik akrep olduk biz bize,

[92/02] ayrı düştük bakmaz olduk yüz yüze.

[92/03] Dipsiz kile boş anbar.[224]

[92/04] Deniz dalgasız, kapu halkasız olur mı?[225]

---

[214] "belirli bir insan topluluğu içinde benzerlikler olabileceği gibi farklılıklar da olabilir" anlamında kullanılan bir söz.

[215] "borç yapmak istemeyen biri fazla açılmaz. Giderlerini kısarak gelirine göre yaşamayı tercih eder." anlamında kullanılan bir söz.

[216] "rastgele yapılan plansız işlerde yöntem, kural aranmaz" anlamında kullanılan bir söz.

[217] "karşılığını ödediğinde insan istediğini elde edebilir" anlamında kullanılan bir söz.

[218] "yararlı bir şeyi elde etmek için sonuna kadar uğraşılmalı, direnilmelidir" anlamında kullanılan bir söz.

[219] "ne kadar uğraşılırsa uğraşılsın deve hendekten atlatılamaz, cahile söz anlatmak bundan da zor bir şeydir" anlamında kullanılan bir söz.

[220] "birlikte yola çıktığın kişiler iyiyse işlerin zorluğu gözükmez." anlamında kullanılan bir söz.

[221] "gereksiz görülen şey ileride gerekli olabilir" anlamında kullanılan bir söz.

[222] "her durumu doğuran bir etken vardır" anlamında kullanılan bir söz.

[223] "para biriktirmek savurgan olmamakla olur" anlamında kullanılan bir söz.

[224] para, mal tutmayanın durumunu veya bir iş için boş yere uğraşıldığını anlatan bir söz

[225] Matbû metinde: "mi" edatı bitişik yazılmıştır. "her nesnenin kendisine özgü nitelikleri, kendisinden ayrılmayan özellikleri vardır" anlamında kullanılan bir söz.

[92/05] Denize düşen yılana sarılır.[226]

[92/06] Düşmenin karınca ise bile kendini merdane tut.[227]

[92/07] Falan getdi filan getdi, bir gün derler

[92/08] Sinan getdi.

[92/09] Dervişe bağdatda pilav var demişler,

[92/10] yalan değilse ırak değildir demiş.[228]

[92/11] Deveci ile görüşen kapusunu boyük açar.[229]

[92/12] Düşenin dostu olmaz, hele düş de[230] gör.[231]

[92/13] Düniada rahat yaşamak isteyen her şeyi hoş gör-

[92/14] meli.

[92/15] Hesabı pak olanın yüzü ak olur.[232]

[92/16] Dilini tutan başını kurtarır.[233]

[92/17] Çocukle yola gitme, sen düşersen güler,

[92/18] kendi düşerse ağlar.

[92/19] Dostluk kantar ile ahz u ita miskal ile.[234]

[92/20] Doluya koydum almadı, boşa koydum dolmadı.[235]

[92/21] Sel gider kum kalır, akçe gider kese kalır, insan

---

[226] "güç bir duruma düşenlerin bundan kurtulmak için her türlü çareye başvurmaları olağandır" anlamında kullanılan bir söz.

[227] "düşmanın ne kadar güçsüz olursa olsun dikkat et, uyanık ol" anlamında kullanılan bir söz.

[228] "bir şeyi elde etmek için büyük bir istek bulunan kişiye bu uğurda katlanacağı fedakarlıklar güç gelmez." anlamında kullanılan bir söz.

[229] "yüksek makam sahibi kimselerle ilgisi olanlar durumlarının gerektirdiği özveriyi göze almalıdırlar" anlamında kullanılan bir söz.

[230] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.

[231] "varlıklı kişi yoksullaşınca çevresindeki dostlarından kimse kalmaz" anlamında kullanılan bir söz.

[232] "doğruluktan şaşmayan insanı kimse karalayamaz" anlamında kullanılan bir söz.

[233] "başımızı tehlikeye atacak durumlarda konuşmamalıyız" anlamında kullanılan bir söz.

[234] "çok yakın dostlar arasında alacak, verecek hesabı olursa bu bir özveri hesabı olmamalı; hesap santimi santimine görülmelidir." anlamında kullanılan bir söz.

[235] içinden çıkılmayan güç bir durum karşısında söylenen bir söz.

[92/22] geder namı kalır.[236]

[92/23] Evladı olmayanın bir derdi var, evladı olanın bin

[92/24] derdi var.

[92/25] Vakit nakit.[237]

[92/26] Akıl yaşda değil başdadır.[238]

[92/27] Omrü ganimet bil.[239]

[93/01] Kork, Allah'dan[240] korkmayandan.[241]

[93/02] Ucuzdır illeti var, pahalıdır hikmeti var.[242]

[93/03] Ayransız aşım, dalgasız başım.[243]

[93/04] Alçak yerde yatma sel alır,

[93/05] yüksek yerde yatma yel alır.[244]

[93/06] Cami ne kadar boyük olursa olsun

[93/07] imam bildiğini okur.[245]

[93/08] Damlaya damlaya göl olur.[246]

[93/09] Dost yüzünden, düşman gözünden bellidir.[247]

[93/10] Halkın aybını arama.

---

[236] "bir olayın ya da kişinin ardından geride ondan izler kalır" anlamında kullanılan bir söz.

[237] "zaman çok değerlidir, boş yere harcanmamalıdır" anlamında kullanılan bir söz.

[238] "akıllı olmanın yaşla ilgisi yoktur, bazı küçükler büyüklerden daha akıllı olabilir" anlamında kullanılan bir söz.

[239] "ömrün her anı çok kıymetlidir" anlamında kullanılan bir söz.

[240] Matbû metinde kesme işareti kullanılmamıştır.

[241] "Allah'tan korkmayan insandan her kötülük beklenir. Böylesinden korkulur." anlamında kullanılan bir söz.

[242] "ucuz şeylerin ucuzluğuna tamah etmemeli, pahalı şeylerin de pahalılığından korkulmamalıdır" anlamında kullanılan bir söz.

[243] "çok paran malın olmasa da elindekilerle mutlu bir hayat yaşanabilir" anlamında kullanılan bir söz.

[244] "insan kendi durumuna göre bir yaşam tarzı benimsemeli, arkadaşlarını da ona göre seçmelidir" anlamında kullanılan bir söz.

[245] "bir yetkili kimse, çevresindekilerin düşüncesi ne olursa olsun kendi istediğini yapmaya çalışır." anlamında kullanılan bir söz.

[246] "azar azar olagelen şeyler birikerek önemli bir niceliğe ulaşacağı için küçümsenmemelidir" anlamında kullanılan bir söz.

[247] "insanın gerçek niyetleri davranışlarından ve ifadelerinden anlaşılır" anlamında kullanılan bir söz.

[93/11] Omrü cehaletle getirme, hem oğren hem oğret.

[93/12] Her kesin etmeğini yeme, etmeğini kimseden esirgeme.

[93/13] Cefayı çekmeyen, sefanın kadrini bilmez.[248]

[93/14] Sen ol, kimsenin kalbini kırma, kimsenin saadet-i

[93/15] haline[249] haset etme.

[93/16] Kendisini kullanan hekimdir—gemisini kurtaran

[93/17] kaptandır.[250]

[93/18] El ile gelen düğün, bayramdır.[251]

[93/19] İdare servetin validesidir.[252]

[93/20] Varışına geliş tarhana aşına bulgur aşı.[253]

[93/21] Kanaatkâr ol ki[254] zengin olasın.[255]

[93/22] Acele işe şeytan karışır- El aceletu mın esseytan.[256]

[93/23] Dışarısı eli yakar, içerisi beni yakar.[257]

[93/24] Vasıtasız kimsenin kapusuna getme.

[93/25] Surrete bakma sirrete bak.[258]

[93/26] Yerinde tekdir baş ağrıtmaz.[259]

---

[248] "sıkıntı çekmemiş olanlar, eriştikleri rahatlığın ve mutluluğun değerini bilemezler" anlamında kullanılan bir söz.

[249] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.

[250] güç bir duruma düşüldüğünde ne yapıp edip kendisini veya yakın çevresindekileri kurtaranlar için söylenen bir söz.

[251] "herkese birden gelen sıkıntı ve felakete katlanmak, yalnızca bir kişiye gelene katlanmaktan daha kolaydır" anlamında kullanılan bir söz.

[252] "malımızı tasarruflu ve idareli bir şekilde kullanmak malımızı daha da çoğaltır" anlamında kullanılan bir söz.

[253] "başkasına gösterdiğimiz yakınlık ölçüsünde yakınlık görürüz." anlamında kullanılan bir söz.

[254] Matbû metinde: "ki" bağlacı bitişik yazılmıştır.

[255] "elindekileriyle yetinmeyi bilip sürekli para harcamayan insanlar rahat ve bolluk içinden bir yaşam sürer" anlamında kullanılan bir söz.

[256] düşünüp taşınmadan ivedi olarak yapılan işten iyi sonuç alınamayacağını anlatan bir söz

[257] "her şey göründüğü gibi olmayabilir." anlamında kullanılan bir söz.

[258] "herkesi dış görünüşüyle yargılamamalıyız. Önemli olan insanın düşünceleri, fikirleridir." anlamında kullanılan bir söz.

[259] "daha büyük bir yanlış yaşanmadan yapılan uyarı insanı daha kötü felaketlerden korur" anlamında kullanılan bir söz.

[93/27] Muzaika zemanlarında sabırlı ol ki[260] kolaylık yüz

[93/28] göstersin.

[94/01] Az söyle. Az ye. Az uyu. Belayı sadaka ile sav.

[94/02] İfrat derecede kimseyi zemm etme meth etme.

[94/03] İnsan kıyafetinde çok şeytan var, binaen aleyh, her

[94/04] ele el verilmez.

[94/05] İnsanların kederine sevinme.

[94/06] Sivri sinek cansız amma, vızırtısı can sıkar.

[94/07] Gelenler hep sabi geldi, gedenlerden haber gelmez,

[94/08] bu bir esrar-ı alemdir,[261] gelen bilmez, geden gelmez.[262]

[94/09] Gönülden gönüle yol var.[263]

[94/10] Şeytan ile çelik çomak oynanmaz.

[94/11] Sadaka verenin omrü uzun olur.

[94/12] Sağ olsun, var olsun, heman benden ırag olsun.

[94/13] Şeriatın kesdiği parmak acımaz.[264]

[94/14] Sinek küçükdir amma mide bulandırır.[265]

[94/15] Kuyu kazan daima kuyu içindedir.[266]

[94/16] Kılıç kınını kesmez.[267]

[94/17] Taş yerinde ağır olur.[268]

---

[260] Matbû metinde: “ki” bağlacı bitişik yazılmıştır.
[261] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.
[262] Matbû metinde: “glelmez” şeklinde yazılmıştır.
[263] "sevgi karşılıklıdır" anlamında kullanılan bir söz.
[264] "kanunların uygun gördüğü cezaya katlanmak gerekir" anlamında kullanılan bir söz.
[265] önemsiz, küçük gibi görünen bir şeyin kötü ve olumsuz bir izlenim yarattığını anlatan bir söz.
[266] “birinin kötülüğünü isteyen kişi o kötülüğü kendi yaşar” anlamında kullanılan bir söz.
[267] "sert ve öfkeli kişi yanındakilere zarar vermez" anlamında kullanılan bir söz.
[268] herkesin, her şeyin kendi çevresinde önem taşıdığını anlatan bir söz.

[94/18] Geçmişe, kırılmışa, dokülmüşe esef etme.

[94/19] Bu günki işi sakın yarına brakma, çünki

[94/20] yarının dahi kendine mahsus işi var.[269]

[94/21] Sen ağa, ben ağa, ya ineği kim sağa.[270]

[94/22] Yörük at yemini artırır.[271]

[94/23] Senin aradığın kantar, Brusa'da[272] kestane tartar.[273]

[94/24] Zenginin malı züğürdün çenesini yorar.[274]

[94/25] Sabır acıdır amma, meyvesi tatlıdır.[275]

[94/26] Serçeden korkan darı ekmez.[276]

[95/01] Alim serhoşluk etmez. Akıllı da[277] içki içmez. Hele

[95/02] uslu adam işretin semtine oğramaz.

[95/03] Akıllı isen açma sırrını tostuna,

[95/04] dostunun dostu var o da[278] soyler dostuna.[279]

[95/05] Arife günü yalan soyleyenin

[95/06] bayram günü yüzü kara çıkar.[280]

[95/07] Akılsız kafanın, taban çeker zahmetini.[281]

---

[269] "işlerimizi zamanında yapmalı, ertelememeliyiz" anlamında kullanılan bir söz.
[270] işten kaçanlara söylenen bir söz.
[271] "başarılı ve çalışkan insanlar daha fazla değer görür" anlamında kullanılan bir söz.
[272] Matbû metinde kesme işareti kullanılmamıştır.
[273] "senin uygulanmasını istediğin yöntemin burada uygulanma ihtimali yoktur" anlamında kullanılan bir söz.
[274] birinin zenginliğinden çok söz etmenin gereksizliğini, yersizliğini belirtmek için söylenen bir söz.
[275] "sabır zor bir iştir ancak güzel sonuçları vardır" anlamında kullanılan bir söz.
[276] "tehlikeleri gözde büyüterek işe girişmekte çekingen davrananlar amaçlarına ulaşamazlar" anlamında kullanılan bir söz.
[277] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[278] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.
[279] "bazı şeyleri kendimize saklamalıyız" anlamında kullanılan bir söz.
[280] "bir sözün yalan olduğu çabuk anlaşılır ve söyleyen toplum içinde utanılacak bir duruma düşer" anlamında kullanılan bir söz.
[281] "bir işte düşüncesizce davranan kişi her türlü olumsuz sonuca katlanır" anlamında kullanılan bir söz.

[95/08] Her koyun kendi bacağından asılır.[282]

[95/09] Akıllı düşman, akılsız dostdan hayrlıdır.[283]

[95/10] Garibe bir selam bin altun eder.[284]

[95/11] Hayr soyle komşuna, hayr gelsin başına.[285]

[95/12] Gözden ırak olan gönülden de[286] ırak olur.[287]

[95/13] Kaçan balık boyük olur.[288]

[95/14] Adilin adaleti, abidin ibadetinden evladır. [289]

[95/15] Mal canın yongasıdır.[290]

[95/16] Doğru sarsılır amma yıkılmaz.[291]

[95/17] Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur.[292]

[95/18] Doğru yolda düşen çabuk kalkar.[293]

[95/19] Arif olan beyim, ardından da[294] okur mektubu.

[95/20] Gün doğmadan neler doğar.[295]

[95/21] Zuhuruta tabi ol.[296]

---

[282] "herkes kendi davranışlarından sorumludur, herkes hatasının cezasını kendisi çeker" anlamında kullanılan bir söz.

[283] "akılsız dost yaptığı işin kötü sonuçlar doğuracağını düşünmeyerek dostuna zarar verebilir ama akıllı düşmanın yapacağı kötülükler akıl yoluyla sezilerek önlenebilir." anlamına gelen bir söz.

[284] "yabancı yerde tek başına kalan kimseye karşı gösterilecek küçük bir ilgi, en büyük iyilik yerine geçer" anlamında kullanılan bir söz.

[285] "sen başkaları için iyi şeyler dile ve yap ki başkaları da senin için iyi şeyler dilesin, yapsın." anlamında kullanılan bir söz.

[286] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.

[287] "ayrı düşenlerin arasındaki sevgi de zamanla azalır" anlamında kullanılan bir söz.

[288] "elden kaçırılan fırsat gözde büyütülür" anlamında kullanılan bir söz.

[289] "adil olmak her şeyden önemlidir" anlamında kullanılan bir söz.

[290] "insan, malına gelen zarardan, canına gelmişçesine acı duyar" anlamında kullanılan bir söz.

[291] "dürüst insanlar başkaları yüzünden itibarlarını kaybetseler bile tekrar saygınlığını kazanır" anlamında kullanılan bir söz.

[292] "ne kadar uzak düşmüş olurlarsa olsunlar, insanlar günün birinde birbirleriyle karşılaşabilirler" anlamında kullanılan bir söz.

[293] "yaptığı işte doğru adımları atanlar bazen yanılsa da durumu çabuk toparlayarak kaldığı yerden devam eder" anlamında kullanılan bir söz.

[294] Matbû metinde: "de" bağlacı bitişik yazılmıştır.

[295] "beklenmedik bir sırada umut verici durumlarla da karşılaşma imkânı vardır" anlamında kullanılan bir söz.

[296] "görünüşe göre tecelliye hazır ol" anlamında kullanılan bir söz.

[95/22] Fark eylemeyen cevheri sarraf değildir.

[95/23] Ağniadan yakın geç, fukaradan sakın geç.

[95/24] Lokman: uzun omür isteyen, başı serin,

[95/25] kalbi ferah, ayağı sıcak tutmalı, demiş.

[95/26] Meyvesiz ağaca taş atmazlar.[297]

[95/27] Ağlamayan çocuğa meme vermezler.[298]

[96/01] Merd olan, hiç kerem etmekle tefahhur mı[299] eder?

[96/02] hem verir, hem utanır, etdiği ihsandan.

[96/03] Tegafil gösterip şermende-i ihsan[300] eder yoksa,

[96/04] uduvden mert olan, fırsat deminde intikam almaz.

[96/05] Ennar ve la el ar beyremun.[301]

[96/06] Utlubu l-ilmi min el mehdi il el lahdi [302]

[96/07] El cennetu taht iz-zilalissüyüf [303]

[96/08] Hubbu karibeke misli nefseke.[304]

[96/09] El intizar eşedi min ennar.[305]

[96/10] Fil aceletu ennadametu, ve fi-tteeni esselametu.[306]

[96/11] Selamet ul insan, fi hıfz ullisan [307]

---

[297] "genellikle başarılı kişiler daha çok eleştirilir" anlamında kullanılan bir söz.

[298] "hakkını aramasını bilmeyen kimsenin işi görülmez" anlamında kullanılan bir söz.

[299] Matbû metinde: "mi" edatı bitişik yazılmıştır.

[300] Matbu metinde Farsça tamlama çizgisi yoktur.

[301] Özgün hâli "En-nâru ve le'l-âru" şeklinde "Cehennem olsun utanılacak iş olmasın." anlamına gelmektedir.

[302] Özgün hâli "Utlubü'l-ilme mine'l-mehdi ile'l-lahdi" şeklinde "Beşikten mezara kadar ilmi öğrenmeye çalışınız" anlamına gelmektedir.

[303] Özgün hâli "El-Cennetü tahte zılâli's-süyûfi" şeklinde "Cennet, kılıçların gölgesindedir" anlamına gelmektedir.

[304] Özgün hâli "Hıbbu karîbeke misle nefsike" şeklinde "Sana en yakın olanı (Hz. Allah), kendini nasıl seviyorsan (bütün kalbinle, ruhunla) öyle sev" anlamına gelmektedir.

[305] Özgün hâli "El-intizâr eşeddü minen-nâr" şeklinde "Beklemek ateşten şiddetlidir" anlamına gelmektedir.

[306] Özgün hâli "Fi'l-aceleti en-nedâmetü ve fi't-teennî es-selâmetü" şeklinde "Acele davranmada pişmanlık, düşünüp yerli yerinde iş görmede selâmet vardır" anlamına gelmektedir.

[307] Özgün hâli "Selâmetü'l-insâni, fi hıfzı'l-lisâni" şeklinde "İnsanın kurtuluşu dilini tutmadadır" anlamına gelmektedir.

[96/12] Kulubu-l ahrar, kubur ul esrar.[308]

[96/13] Hayr ul umur evsatuha.[309]

[96/14] Ac brakma, hırsız idersin,

[96/15] çok söyleme, arsız idersin.[310]

[96/16] Ben ne Mesihi ne Mesihademim

[96/17] zevki hakikatda arar ademim.

[308] Özgün hâli "Kulûbü'l-ahrâr kubûrü'l-esrâr" şeklinde "Hür kişilerin kalpleri sırların kabirleridir" anlamına gelmektedir.

[309] Özgün hâli "Hayru'l-umûrı evsatuhâ" şeklinde "İşlerin en hayırlısı orta olanıdır" anlamına gelmektedir.

[310] "Yönetimin altında bulunan insanlardan sürekli bir iş istersen iyi sonuç yerine karşı tarafı arsız etmiş olursun ve onlara az para verirsen de kötü yollara girmesine sebep olursun." anlamında kullanılan bir söz.

3.DİZİN

Dizin Hazırlanmasında Dikkat Edilen Hususlar

1. Dizin hazırlanırken Türkçe sözcükler dışındaki alıntı kelimelerin kökenleri yay ayraç içinde gösterilmiştir. Alıntı sözcük ve Türkçe sözcükten oluşan birleşik kelimelerde Türkçe olan kelimeler de belirtilmiştir.

2. Sözcüklerin cümlelerdeki kullanıldıkları tüm anlamları verilmiştir. Sözcüklerde kullandığımız ilk anlam kelimenin yanına direkt olarak yazılırken diğer anlamları kelimenin altında "●" işareti kullanılarak verilmiştir.

3. "Düşman" ve "düşmen" gibi metinde farklı yazım şekilleri olan kelimelerden birinin anlamı verilirken anlamı verilmeyen kelime anlamı verilen kelimeye bakınız verilerek yönlendirilmiştir. Anlam verilirken sayısal olarak daha fazla geçen kelimeye anlam verilmiştir. Aynı sayıda örnekleri bulunan kelimelerde ise sözlükte ilk geçen kelimeye anlam verilirken diğer sözcük bakınız verilerek bu sözcüğe yönlendirilmiştir.

4. Ses değişimine uğramış sözcükler, kelimenin yanında yay ayraç içinde belirtilmiştir.

5. Sözcüklerin anlamları verilirken Türk Dil Kurumu Sözlükleri ve Kubbealtı Lugatı'ndan istifade edilmiştir.

A

aba (< Ar. ‘abâ’) Yünün dövülmesiyle yapılan kalın ve kaba kumaş
a.+ ya 27/04
abdal (< Ar. abdâl) Davul, zurna çalmayı meslek edinmiş (kimse).
a. 90/14
abdest (< Far. âb-dest) İslam dinine göre namaz kılmak, Kur’an okumak, Kâbe’yi tavaf etmek gibi ibadetleri yerine getirebilmek için niyet ederek el, ağız, burun, yüz, kol ve ayakları yıkamak; baş, kulaklar ve boynun iki yanını meshetmek yoluyla arınma.
a.+ i 69/26
- **abdesti dar ol-** abdestin güçlükle tutulması
a.+ i dar olan 70/05
abdesti d. olanın 69/26
a.+ i dar olup 70/02

abidin (< Ar. ‘âbid, Ar. çoğul eki -în ile) İbâdet edenler, kulluk edenler, âbidan.
a. 95/14
ac (bk. aç)
a. 87/04
- Yemek yemesi gereken
a. 96/14

acayip (< Ar. acâib) Sağduyuya, göreneğe, olağana aykırı, yadırganan; yabansı, garip, tuhaf
a. 77/13
acele (< Ar. ‘acele) Hızlı yapılan; çabuk, tez (I), ivedi, becit, müstacel, şitap
a. 93/22
- **acele it-** Çabuk davranmak
a. itdiğini 80/19
a. itmesinin 80/17

acı **1.** Ölüm, yangın, deprem vb. olayların yarattığı üzüntü; yara
a.+ sını 88/04
2. Iztırap verici, üzücü
a. 88/07
a.+ dır 94/25

acı - **1.** Başkasının durumundan üzüntü duymak, hâline kederlenmek
a.- rım 21/01
2. Ağrılı olmak, ağrımak, sızlamak
a.- maz 94/13

aciz (< Ar. ‘âciz) Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, âcizlik
- **aciz kal-** Uğraştığı halde bir şey yapamamak, yapmaya gücü yetmemek
a. kaldığından 82/04

aç Yemek yemesi gereken; tok karşıtı
a. 90/26
a.+ a(aca) 90/18

aç - **1.** Kapalı, örtülü, kilitli veya bağlı durumdan çıkarmak
a.- dıkda 73/15
a. 90/01
a.- ar 91/17, 92/11
a.- arlar 90/01
a.- dıkda 77/13
a.- up 75/21, 78/15

2. Söylemek, anlatmak, ortaya koymak, izhar etmek
a.- ma 95/03

- **gözünü açmak** yardımcı fiil
  gözünü a.- dı 75/21

ad (< Ar. ʿadd) Sayma, kabul etme

- **ad et-** saymak, kabul etmek
  a. edenlere 21/02

adalet (< Ar. ‘adâlet) Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme
a.+ i 95/14

adam (< Ar. âdem) Kişi, kimse, şahıs
a. 67/14, 68/08, 69/07, 69/17, 70/12, 74/13, 76/04, 76/11, 76/14, 78/11, 82/09, 91/11, 95/02
a.+ dan 74/18
a.+ ı 72/14
a.+ ın 70/05, 75/06, 78/01

- **adam ol-** İş güç, mevki ve îtibar sâhibi olmak
  a. olmaz 91/11

aded (Ar. ‘aded) Tane
a. 73/07

adem (bk. adam)
a.+ de 72/17
a.+ i 22/04
a.+ im 96/17
a.+ in 68/07, 73/14
a.+ lerin 19/01, 20/01

adil (< Ar. ‘âdil) Adaletle iş gören, adaletten, doğruluktan ayrılmayan, hakkı yerine getiren; adaletli
a.+ in 95/14

ağa (< Moğolca âkâ) Halk arasında sayılan ve sözü geçen erkeklere verilen ünvan
a. 94/21
a.+ lar 70/18

ağaç Meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki
a. 67/03
a.+ a(ağaca) 74/14, 74/16, 95/26
a.+ dan 67/08, 74/15
a.+ ın(ağacın) 72/16

- **kına ağacı** İki çenekliler sınıfından, ana yurdu Arabistan olan, kurutulmuş yapraklarından kına elde edilen, ayrık dallı, beyazımsı kabuklu küçük ağaç
  kına a.+ ının(ağacının) 71/19, 72/03, 72/09, 72/12

ağır Tartıda çok çeken; kilolu, sakil, hafif karşıtı
a. 94/17

ağız Yüzde, avurtlarla iki çene arasında bulunan, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan ve besinlerin sindirilmeye başlandığı organ
a.+ ına(ağzına) 71/17, 71/18

- **ağzına at-** yemek için ağzına koymak
  a.+ ına(ağzına) atar 73/18

ağla - Üzüntü, acı, sevinç, pişmanlık vb.nin etkisiyle gözyaşı dökmek
a.- mayan 95/27
a.- r 90/28, 92/18

a.- rsa 90/28
a.- yup 72/06

ağlan - Ağlama işi yapılmak
a.- ır 88/12

ağnia (< Ar. agnâ) Çok (daha, en, pek) zengin
a. 11/01
a.+ dan 95/23
a.+ nın 09/02

ağrıt - Ağrımasına sebep olmak, acıtmak, elem vermek
- **baş ağrıt-** yardımcı fiil
baş a.- maz 93/26

ah Sesin tonuna göre pişmanlık, öfke, özlem, beğenme, sevgi vb. duygular anlatan bir söz
a. 76/20

ahbap (< Ar. ahbâb) Kendisiyle yakın ilişki kurulup sevilen, sayılan kimse
a. 16/02

ahibba (< Ar. ehibbâ') Dostlar, ahbaplar, tanıdıklar, bildikler
a.+ sından 73/08, 74/08, 80/19

ahsen (< Ar. ahsen) Çok (daha, en, pek) güzel
a. 68/17

ahval (< Ar. ahvâl) haller
- **ahval-i alem** Dünyanın halleri
a.-i alem 29/02

ahz (< Ar. ahz) Alma, alış
- **ahz u ita** Alım satım, alışveriş
a. u ita 92/19

aid (< Ar. ʻâ'id) İlgilendiren, ilgili
- **aid ol-** birinin olmak
a. olan 80/22

aile (< Ar. 'a'ile) Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik; ev, familya
a. 82/19

aine (< Far. âyîne) Işığı yansıtan, varlıkların görüntüsünü veren, cilalı ve sırlı cam; gözgü, mirat
a.+ ye 13/01

ak Temiz, nâmuslu, asil
a. 90/12, 92/15

akçe Küçük gümüş para
a. 82/08, 89/03, 90/12 (akce), 92/21

akıbet (< Ar. 'âkıbet) Bir iş veya durumun sonu veya sonucu; serencam
a. 10/02

akıl (< Ar. 'akl) Düşünme, anlama ve kavrama gücü; us
a. 92/26
a.+ dan 68/19
a.+ ı(aklı) 68/16, 68/17
a.+ ın(aklın) 24/03
a.+ larını 73/04
- **aklı er-** Aklına uygun gelmek, anlamak
a.+ ı(aklı) erer 74/15

akıllı (< Ar. ‘akl + T. -lı) Doğruyu yanlıştan, iyiyi kötüden ayırt edebilecek durumda olan, edindiği deneyimlerden ders alarak, gerçeği iyi görerek olması gerektiği gibi doğru ve tedbirli hareket edebilen; akil
a. 95/01, 95/09
a.+ dan 68/18
a. isen 95/03

akılsız (< Ar. ‘akl + T. -sız) Aklı yetersiz olan, gerçeği görüp ona göre davranmayan
a. 95/07, 95/09

akraba (< Ar. akribâ) Kan bağıyla birbirine bağlı olan kimse
a. idik 92/01

akrep (< Ar. ‘akreb) Akreplerden, sıcak ve nemli yerlerde yaşayan, kıvrık ve kalkık kuyruğunda zehirli iğnesi olan bir tür böcek; kuyruklu
a. 92/01

akşam Güneşin batmasına yakın zamandan gecenin başlamasına kadar geçen zaman dilimi
a. 14/02, 78/12, 82/02

al - **1.** Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak
a.- an 77/12
a.- dığı 72/14, 72/16
a.- dığını 72/12
a.- dım 72/13
a.- ınca 78/23
a.- ıp 67/03
a.- up 73/18, 77/10
2. Para karşılığında Temin etmek, satın almak
a.- ır 79/28
a.- maz imiş 78/03
a.- mış 71/16
a.- up 79/24
3. Berâberinde götürmek veya getirmek
a.- arak 78/21
a.- up 80/21
4. Yolmak
a.- ırım 82/01
5. Fethetmek, zaptetmek
a.- mışlar 88/02
6. Sağlamak, elde etmek, temin etmek, istihsal etmek
a.- acak 89/17
7. İçine sığdırmak, istîap etmek
a.- madı 92/20
8. Sürükleyip götürmek, kapıp götürmek
a.- ır 93/04, 93/05

- **ibret al-** yardımcı fiil
  ibret a. 29/03
- **intikam al-** yardımcı fiil
  intikam a.- maz 96/04

alâ (< Ar. a’lâ) Daha iyi, çok iyi, pek iyi
a. 70/09

alabil - Alma ihtimali veya imkânı bulunmak
a.- eceğimi 82/24

alay (< Yun. alayi) Herhangi bir törende veya gösteride yer alan topluluk

a.+ ı 67/12

alçak Yerden uzaklığı az olan, yüksek karşıtı

a. 93/04

aldan - Bir yalana, bir hîleye, güvene lâyık olmayan birine kanmak, kapılmak; oyuna gelmek

a.- mayacağını 75/22

aldat - Beklenmedik bir davranışla yanıltmak

a.- ıyor(aldadıyor) 29/02

aldır - Birine veya bir şeye önem vermek, değer vermek

a.- maz 87/03

aldırt - Aldırmak işini başkasına yaptırmak

- **satun aldırt-** yardımcı fiil

  satun a.- ır 76/03

ale (< Ar. ‘alâ) “Üzere, üzerine, üzerinde; ile, olarak, göre” anlamlarına gelir

- **al ed-devam** Durmadan, sürekli olarak

  a.-ed-devam 72/20
- **al-es-sabah** Sabahleyin, sabah vaktinde, sabah erkenden

  a.-es-sabah 79/21

alem (< Ar. ‘âlem) Yeryüzü, dünya

a.+ den 26/01

- **ahval-i alem** dünyanın halleri

  ahval-i a. 29/02
- **esrar-ı alem** dünyanın sırrı

  esrar-ı a.+ dir 94/08

alın - **1.** Alma işi yapılmak

a.- mışdır 75/07

2. Sağlanmak, elde edilmek

a.- ır 77/26

alın teri emek

a. 88/01

alim (< Ar. ‘alîm) Çok bilen (kimse)

a. 95/01

alleyhesselam (< Ar. aleyhi’s-selâm) Selâm onun üzerine olsun

a. 67/01

almak 1. (Para karşılığında) Temin etmek, satın almak

a.+ da iken 78/04

2. Sağlamak, elde etmek, temin etmek, istihsal etmek

a. 90/06

alt Bir şeyin yere bakan yanı; zir, üst karşıtı

a.+ ını 72/03

altun Altın

a. 71/19, 74/18, 77/05, 95/10

a.+ ı 72/02

a.+ lar 72/17

a.+ ları 72/04, 72/05

amel (< Ar. ‘amel) Dinin buyruklarını yerine getirmek için yapılan iş, fiil veya hareket

a. 68/17

amma (< Ar. ammâ) Çelişkili ve tutarsız iki cümleyi birbirine bağlamaya yarayan bir söz; amma, lakin, velakin

a. 74/07, 76/20, 90/09, 94/06, 94/14, 94/25, 95/16

ana anne

a.+ m 90/28

anbar (< Far. anbâr) Genellikle tahıl saklanan yer

a. 92/03

anden ol şahıs zamirini ablatif hali şekli, ondan

a. 08/02

anla - Bir şeyin ne olduğunu akıl yoluyle kavramak, akıl erdirmek

a.- dığından 77/14

a.- yamadığını 82/21

anlama Bir şeyin ne olduğunu akıl yoluyle kavramak, akıl erdirmek

a.+ ya 82/06

anlamak Bir şeyin ne olduğunu akıl yoluyle kavramak, akıl erdirmek

a.+ le 78/12

anlaşıl - Belli olmak, ortaya çıkmak

a.- arak 75/06

anlat - **1.** Söylemek, hikâye etmek, tahkiye etmek, nakletmek

a.- tıkda 74/13

2. Birinin bir şeyi anlamasını, kavramasını sağlamak, zihnine sokmak, açıklamak, îzah etmek, tefhim etmek

a.- acağımı 82/23

a.- amadık(anladamadık) 91/01

anlatmak Birinin bir şeyi anlamasını, kavramasını sağlamak, zihnine sokmak, açıklamak, îzah etmek, tefhim etmek

- **söz anlatmak** Sözünü veya fikrini kabul ettirmek, lâf anlatmak

söz a. 91/21

ara İki olguyu, iki olayı birbirinden ayıran zaman

a.+ dan 75/18

ara - **1.** Yoklamak, araştırmak

a.- dığın 94/23

a.- yup 23/02

2. Bir şeyi bulmaya çalışmak, taharrî etmek

a.- ma 93/10

a.- r 96/17

a.- yan 90/11

ara sıra Seyrek olarak; arada bir, arada sırada, bazen, bazı, bazı bazı, çat pat, dembedem, kimi vakit, kimi zaman, kimileyin, zaman zaman, anbean, gâh, gâhi, gâhice, kâh, vakit vakit, yer yer

a. sıra 76/19

aralık Bu, şu, o işâret sıfatlarıyle kullanıldığında sınırları belli bir zamânı, bir sıfatıyle kullanıldığında ise belirsiz bir zamânı ifâde eder, ara

a. 81/01, 81/11

arı Zar kanatlılardan, bal ve bal mumu yapan, iğnesiyle sokan böcek

a. 89/17

a.+ dan 90/06

arif (< Ar. ʿârif) Çok anlayışlı ve sezgili (kimse)

a. 95/19

arife (< Ar. ʿarefe) Bayramdan bir önceki gün

a. günü 95/05

arka **1.** Bir şeyin devâmı, sonraki kısmı

a.+ sı 76/20

2. Ön, sağ ve solun dışında dördüncü yön, görünmeyen taraf.

a.+ sında 78/22

a.+ sına 79/11 (akrasına)

3. Vücûdun, insanlarda bacakların bittiği yerden bele kadar olan, hayvanlarda arka bacakların üstünde bulunan kısmı, geri, kıç

a.+ m 89/12, 89/13

arkadaş Birbirlerine karşı sevgi ve anlayış gösteren kimselerden her biri; yoldaş

a. 70/11, 71/02

a.+ larını 77/15

arkasız Dayanıp güveneceği kimsesi olmayan, arkasında herhangi bir güç bulunmayan; adamsız

a. 89/12

arsız (< Ar. ‘âr + T. -sız) Utanması, sıkılması olmayan, yılışık, yüzsüz (kimse); yalaka

a. 96/15

arslan Kedigillerden, Afrika'da ve Asya'da yaşayan, kısa, yuvarlak başlı, kısık boyunlu, yuvarlak kulaklı, kaslı, derin göğüslü, devetüyü, gri, koyu kahverengi veya sarımsı kırmızı renkli kürkü olan, yırtıcı, erkekleri yeleli, kuyruğunun ucu püsküllü, güçlü bir tür memeli

a. 89/14, 90/02

a.+ ı 90/23

art Bir şeyin öbür yüzü

a.+ ından(ardından) 95/19

art - çoğalmak

a.- ar 91/27

a.- maz 91/27

artık bundan böyle

a. 75/22

artır - Tutumlu davranıp biriktirmek, tasarruf etmek

a.- ır 94/22

arz (< Ar. ‘arz) en

a.+ ındaki 69/18

a.+ ındakini 69/20, 69/22

asab (< Ar. aʿsâb) Sinirler

a.+ ın 09/01

asıl (< Ar. asl) gerçeklik

a.+ ına(aslına) 23/02

asıl - Asma işi yapılmak veya asma işine konu olmak

a.- ır 95/08

asır (< Ar. ‘asr) çağ

a.+ ın(asrın) 21/02

asi (< Ar. ‘âsi) Baş kaldıran, isyan eden (kimse), isyankâr, serkeş

- **asi ol-** Baş kaldırmak; günahkâr olmak

  a. olma 28/04

asla (< Ar. aslen) Hiçbir vakit, hiçbir zaman, hiçbir şekilde, kesinlikle, kat’iyen

a. 87/06

asma Asmak işi; talik

a.+ ları 73/02

astar (< Far. âster) Giyecek, perde, çanta, ayakkabı vb. şeylerde, kumaşın veya derinin iç tarafına geçirilen ince kat

a.+ ı 90/20

aş yemek

a. 90/24

a.+ ı 93/20

a.+ ım 93/03
a.+ ına 93/20

aşağı **1.** Bulunulan yere göre seviye bakımından daha alçakta olan veya daha alçak kabul edilen taraf yâhut bu tarafta bulunan şey
a. 74/16
a.+ dakiler 77/10
2. Bir şeyin yukarı kabul edilen kısmına göre altta kalan tarafı veya bu tarafta bulunan kısmı a. 78/24, 90/21

aşır - Başkasına ait bir şeyi izinsiz olarak almak
a.- ır 75/16

aşk (< Ar. ʻişk) Bir kimse veya bir şeye karşı duyulan çok kuvvetli sevgi ve bağlılık, aşırı muhabbet

- **aşk olsun** "aferin, helal olsun" anlamında bir davranışın, bir tutumun çok beğenildiğini bildiren söz
  a. olsun 90/25

at - Bir şeyi bir hedefe veya bir tarafa doğru fırlatmak
a. 91/03
a.- mazlar 95/26
a.- up 67/05

- **ağzına at-** yardımcı fiil
  ağzına a.- ar 73/18

at Atgillerden, binme, yük çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan; beygir, düldül
a. 94/22
a.+ ın 90/08

ateş (< Far. âteş) Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık; od, nâr
a. 70/12, 70/17
a.+ in 70/10, 89/15

- **ateşten gömlek** Acı, üzüntü veren, dayanılmaz, sıkıntılı durum
  a.+ den gömlekdir 34/01
- **ateş pahası** çok pahalı
  a. pahası 70/05, 71/02, 71/03

atlas (< Ar. atlas) Yüzü parlak, sık dokunmuş bir ipekli kumaş türü; saten
a.+ ı 27/04

atlatma Atlatmak işi
a.+ ya 91/21

atma Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak
a.+ ya 71/17

avdet (< Ar. ʻavdet) Hareket edilen yere dönme
a. 79/10

- **avdet it-** Evvelce bulunduğu yere veya duruma geri dönmek
  a. itdiğinde 72/05
  a. itdikde 70/03

ay Dünya'nın uydusu olan gök cismi; kamer
a.+ ı 13/02

ayak Vücudun belden aşağı bölümü; bacak
a. 91/02
a.+ ı(ayağı) 95/25
a.+ ına(ayağına) 89/12
a.+ ını(ayağını) 91/10

a.+ larının 82/10

ayıp (< Ar. ʿayb) Toplumun ahlak kurallarına aykırı olan, utanılacak durum veya davranış

a.+ ını(aybını) 93/10

ayran Yoğurdun sulandırılıp çalkalanmasıyla yapılan içecek

a.+ ı 91/09

ayransız Ayranı olmayan

a. 93/03

ayrı Farklı ve değişik, başka

a. 25/02

- **ayrı düş-** Ayrılmak

a. düştük 92/02

ayrıl - Ayırma işine konu olmak

a.- maz 89/16

az - Taşkınlıkta ileri gitmek

a.- ar 89/08

az Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksik, çok karşıtı

a. 94/01

azad (< Far. âzâd) Serbest bırakma, serbestlik

- **azad eyle-** (Esir, köle veya câriyeye) Hürriyetini geri vermek, i'tak etmek

a. eyledi 69/26

azamet (< Ar. ʿazamet) gurur

a.+ le 22/02

B

bab (< Ar. bâb) Kapı

- **bab-ı rıza** Tarîkat, tasavvuf yolu

b.-ı rızaya 25/04

baba Çocuğu olan erkek; peder

b. 91/11

bacak Vücudun kasıktan tabana kadar olan bölümü

b.+ ından(bacağından) 95/08

bacalı (< Far. bâce+ T. -lı) bacası olan

- **kapılı bacalı olma-** kavga etmekten imtina etmek

kapolu b. olmamak 70/21

bad (< Far. bâd) Rüzgâr, yel, hava

- **bad-ı hava** Karşılıksız, parasız, meccânen, bedâva

b.-ı hava 91/08

badehu (< Ar. ba'dehû) Ondan sonra, daha sonra

b. 82/20

bağ (< Far. bâg) **1.** Üzüm kütükleri dikili olan ve üzüm yetiştirilen yer

b.+ a 91/06

2. Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve çiçeklik yer, bostan

b. 91/12

bağçe (< Far. bâgçe) Sebze, meyve, çiçek veya ağaç yetiştirilen yer

b. 78/22

b.+ lerinin 73/10

b.+ nin 76/05, 79/01, 79/03

b.+ si 73/07

b.+ ye 76/04, 76/08, 78/21

bağlı Bir bağ ile tutturulmuş olan

b. 76/06

baht (< Far. baht) şans

b.+ ına 91/18

bais (< Ar. bā'is) Sebep olan şey, sebep

- **bais-i lanet ol-** lanet sebebi olmak

b.-i lanet olursun 06/02

bak - **1.** Gözleri bir şey üzerine çevirmek

b. 30/03, 93/25

b.- ar 22/02

b.- arak 89/09

b.- ıp 21/01

b.- ma 93/25

b.- maz 92/02

2. Bir şeyin gelişmesi veya iyi bir durumda kalması için emek vermek; esermek

b. 91/06

b.- arsan 91/12

b.- mazsan 91/12

bakınmak Çevreye göz gezdirmek, araştırmak

b.+ da idi 79/02

baki (< Ar. bâkî) Kalıcı olan

b. 87/11

bakkal (< Ar. bakkâl) Bu maddelerin satıldığı dükkân

b. 78/04, 79/23, 79/25

bal Bal arılarının bitki ve çiçeklerden topladıkları bal özünden yapıp kovanlarındaki petek gözlerine doldurdukları, rengi beyazdan esmere kadar değişen tatlı, koyu, sıvı madde

b. 89/17, 90/06, 91/14

b.+ dan 91/08

balâ (<bk. bela)

b.+ ya 24/0

balık Omurgalılardan, suda yaşayan, solungaçla nefes alan ve yumurtadan üreyen hayvanların genel adı

b. 91/03, 95/13

baliğ (< Ar. bâlig) Ulaşan, vâsıl olan, erişen

- **baliğ ol-** Erişmek, ulaşmak

b. olunce 77/02

bana Ben zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi

b. 69/14, 82/09, 82/22

bar (< Far. bâr) Yük, ağırlık veren şey, sıklet

b.+ ı 71/17

- **bar-ı Hüda** Allah

b.-ı Hüdaya 28/04

bas - Ayağı, üzerine vücûdun veya bacağın ağırlığını verecek şekilde zemîne yâhut herhangi bir yere koymak

b.- dı 26/04

baş **1.** İnsan vücûdunun göz, kulak, ağız, burun gibi duyu organlarının ve beynin bulunduğu en üst, hayvan vücûdunun en ön kısmı, kafa, ser

b. 90/07, 91/02

b.+ dadır 92/26

b.+ ı 95/24
b.+ ım 93/03
b.+ ına 68/13
b.+ ında 68/11
b.+ ını 92/16
2. Bir şeyin yakını veya çevresi
b.+ ına 79/12
3. İki uçtan her biri, taraf
b.+ dan 91/05
4. Kişinin kendi şahsı, zâtı
b.+ ına 80/02
b.+ ına 95/11

- **baş ağrıt-** karşısındakini yormak, rahatsız etmek, başını ağrıtmak
  b. ağrıtmaz 93/26
- **ummadığın taş baş yarar** "elinden bir şey gelmez sanılan kişi kendisinden beklenilmeyen önemli işler yapabilir" anlamında kullanılan bir söz
  ummadığın taş b. yarar 74/11

başka 1. takı. -den gayri
b. 72/02, 78/03, 79/16, 89/18
2. Bilinenden gayri, diğer, sâir
b. 80/07
b.+ ları 75/02

başla - Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, şürû etmek
b.- dığından 75/23
b.- dıkda 76/12
b.- r 72/06, 75/14, 75/20, 78/18
b.- rlar 79/08
b.- yup 73/18

başlama Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, şürû etmek
b.+ sı 71/17

bayrakdar (< T. bayrak + Far. –dâr) öncü, önder
b. 91/01

bayram 1. Büyük sevinç, sevinç vesilesi
b.+ dır 93/18
2. Milletçe sevinç içinde kutlanan, dînî veya millî bir anlam taşıyan kutsal gün
b. günü 95/06

bazen (< Ar. baʿzen) ara sıra
b. 79/18, 79/19

bazı (< Ar. baʿz) Bir kısım, bir miktar
b. 22/01

be "Ey, hey" anlamlarında bir seslenme sözü
b. 74/09, 74/11

bedava (< Far. bâd + Ar. hevâ) parasız
b. 91/08

bedel (< Ar. bedel) fiyat
b.+ ini 81/02

beden (< Ar. beden) İnsan ve hayvan vücudunda baş, kol ve bacaklar dışında kalan bölüm; gövde
b.+ dir 17/02

behane (< Far. bahâne) Bir şeyin gerçek sebebi gizlenerek ileri sürülen uydurma sebep; mazeret
b. 16/02
bekci Bir şeyi veya bir yeri bekleyip korumakla görevli kimse
b. 75/09, 75/11
bekle - Bir iş oluncaya, biri gelinceye değin bir yerde kalmak, durmak
b.- yeceğini 80/07, 80/10
bekleme Bir iş oluncaya, biri gelinceye değin bir yerde kalmak, durmak
b.+ sini 80/10
bela (< Ar. belâ') Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, musîbet, felâket
b.+ sıdır. 89/10
b.+ sını 90/11
b.+ yı 94/01
belki (< Ar. bel + Far. -ki) Muhtemel olarak; belkim, herhâlde
b. 74/12
belli Gizli olmayan, ortada olan, anlaşılan; zahir, aşikâr
b.+ dir 93/09
b. olur 91/04
ben Teklik birinci kişiyi gösteren söz
b. 18/02, 68/05, 71/07, 74/19, 78/19, 81/06, 82/11, 82/14, 82/18, 82/23, 94/21, 96/16
b.+ den 18/01, 82/19, 94/12
b.+ i 93/23
b.+ im 17/01, 68/01, 68/08, 71/08
bend (< Far. bend) Bağ
b.+ i 09/01
beni adem (< Ar. benî + Ar. âdem) Âdem oğulları, insanlar
b.-i ademden 26/02
benze - Sanısını uyandırmak, gibi görünmek
b.- r 91/21
benzet - Bir şeyde başka şeye benzeyen yönler bulmak
b.- dim 13/01, 13/02
beraber (< Far. ber-â-ber) Birlikte, bir arada; bir
b. 73/01, 77/05, 78/21, 79/12, 80/14, 81/15
berbad (< Far. berbâd) kötü
b.+ ına 06/01
berber (< İt. barbiere) Saç ve sakalın kesilmesi, taranması ve yapılması işiyle uğraşan veya bunu meslek edinen kimse; Bu işin yapıldığı dükkân
b. 71/04, 71/11
b.+ e 71/06, 71/07, 71/11
ber-mucib-i (< Far. ber- + Ar. mûcib + Far. -i) Gereğince
- **ber-mucib-i emir** emir gereğince
  b.-i emr 67/02
- **ber-mucib-i mukavele** mukavele gereğince
  b.-i mukavele 69/07

besle - yetiştirmek
b.- r idi 75/10
beş Dörtten sonra, altıdan önce gelen sayının adı
b. 79/10, 91/16
beş bin Dört bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı

b. bin 70/13, 70/22

beş yüz Dört yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı

b. yüz 74/18

bey İleri gelen nüfuzlu kimse, eşraf

b.+ im 95/19

beyan (< Ar. beyân) Açıklama, anlatma, söyleme

b. 80/02

- **beyan buyur-** Bildirmek, anlatmak, söylemek

b. buyurmuşlardır 71/13

- **beyan it-** Bildirmek, anlatmak, söylemek

b. idince 67/07, 69/16, 80/07

b. itdikde 73/17

beyen - İyi ve güzel bulmak, takdir etmek

b.- mediği 74/13

beyhude (< Far. bî-hûde) **1.** Boşuna, nâfile

b. 23/03

2. Boş, gereksiz, faydasız

b. 71/18

bıyık Üst dudak üzerinde çıkan kıllar

b.+ ım(bıyığım) 90/21

biç - Değer, paha, fiyat belirlemek

b.- diniz 70/20

biçare (< Far. Bîçâre) çaresiz

b. 76/04, 76/14, 76/18

biçil - (T. biçilmek) Biçme işine konu olmak

- **peha biçil-** yardımcı fiil

peha b.- ir.mi 70/13

bil - **1.** Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak

b.- ene 73/19, 74/17

b.- irsen 73/19, 74/17

b.- mez 08/01, 94/08

b.- sin 76/11

2. Tanımak

b.- ir 89/17

3. Anlamak, gerçeğine erişmek, idrak etmek

b. 91/26

b.- emeyerek 78/23

b.- ir 91/03

b.- mediklerini 67/07

b.- mezse 91/03

4. Kabul etmek, addetmek, saymak

b. 92/27

5. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak

b.- diğini 93/07

- **kadrini bil-** yardımcı fiil

kadrini b.- mez 93/13

bildir - Herhangi bir şeyi bilinir duruma getirmek

b.- dim 82/25

b.- ir 75/22

bile Dahi, de

b. 73/05, 82/01, 92/06

bilet (< Fr. billet) Para ile alınan ve konser, sinema, tiyatro, müze, spor müsabakası vb. eğlence yerlerine girme, ulaşım araçlarına binme veya bir talih oyununa katılma imkânını veren belge

b. 80/05, 80/06, 80/08, 80/13, 80/16, 80/24, 81/02, 81/08

b.+ i 81/03, 81/04

bilgi İnsan zekâsının çalışması sonucu ortaya çıkan düşünce ürünü; malumat, vukuf

b.+ sile 91/11

bin Dokuz yüz doksan dokuzdan sonra, bin birden önce gelen sayının adı

b. 72/02, 73/19, 74/17, 92/23, 95/10

bin - (Bir şeyin veya bir hayvanın üzerine çıkıp) Ayakları sarkıtarak oturmak

b.- üp 71/15

binaenaleyh (< Ar. binâ'en-'aleyh) Bundan dolayı, bunun üzerine

b. 74/04, 94/03

bindir - Bir kimseyi bir şeyin üzerine çıkartmak, oturtmak veya içine yerleştirmek, binmesini sağlamak

b.- üp 81/12

bir Sayıların ilkinin adı

b. 14/02, 18/01, 18/02, 22/03, 22/04, 25/02, 27/01, 29/04, 30/02, 31/01, 32/01, 67/03, 67/11, 67/12, 67/14, 68/01, 68/02, 68/08, 69/02, 69/03, 69/15, 70/02, 70/06, 70/07, 70/08, 70/16, 71/05, 71/15, 71/17, 72/03, 72/06, 72/08, 72/09, 73/06, 73/13, 73/19, 74/14, 74/17, 74/18, 74/21, 75/01, 75/09, 75/13, 75/21, 76/02, 76/04, 76/05, 76/06, 77/04, 77/13, 77/16, 77/24, 78/03, 78/05, 78/11, 78/24, 78/25, 79/02, 79/03, 79/06, 79/12, 79/16, 80/05, 80/06, 80/07, 80/09, 80/11, 80/12, 80/23, 81/03, 81/15, 81/16, 81/23, 82/20, 87/01, 87/10, 87/12, 91/16, 92/07, 92/23, 94/08, 95/10

- **günün birinde** Bilinmedik bir zamanda

  günün b.+ inde 67/01, 73/06, 73/20, 75/12, 78/04, 80/04

biraz Az miktarda

b. 78/02, 79/15

birçok Oldukça çok, sayısı belirsiz; bir dolu, sürü sepet, müteaddit

b. 82/07, 82/08

birer Bir sayısının üleştirme sayı sıfatı

b. 75/02

biri Bir kimse, herhangi bir şahıs

b. 68/12, 70/11, 71/02, 72/01, 72/11, 74/08, 75/09, 77/09, 78/01, 78/11, 80/05, 82/18

b.+ ne 70/11, 71/02, 73/08, 77/06, 80/05

b.+ ni 73/10, 73/12, 77/03, 80/19

b.+ nin 67/02, 70/02, 72/06, 77/23

b.+ niz 68/10

birinci Bir sayısının sıra sıfatı

b. 81/03

birkaç Ne kadar olduğu kesin olarak bilinmeyen az sayıdaki şeyleri belirtmek için kullanılır, üç beş tâne kadar, az sayıda

b. 68/08, 75/18

birtakım Bâzı

b. 19/01, 20/01, 70/21, 76/22

bit - Sona ermek; tükenmek

b.- di 90/05

bitpazarı (< T. bit + Far. bâzâr) Eski eşyâların alınıp satıldığı yer, bat pazarı
b.+ na 90/16
bitün Bir şeyin hepsi; kamu, bilcümle, bilumum, cümle, cemi, tamam, umum
b. 17/01
biz Çokluk birinci kişiyi gösteren söz
b. 92/01
b.+ e 88/09, 92/01
b.+ im 79/27, 81/10, 87/09
b.+ iz 88/04
bol Nicelik bakımından olağandan veya alışılandan çok; dolgunca, kıt karşıtı
b. 79/24
bomboş Büsbütün, tamamen boş; tamtakır
b. 75/16
borc Geri verilmek üzere alınan veya ödenmesi gerekli para veya başka bir şey; takanak, verecek
b.+ dan 91/17
boş İçinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir şey bulunmayan; hali, tehi, tıngır, dolu (II) karşıtı
b. 92/03
b.+ a 92/20
- **boş ol-** Dînî nikâhın geçerli olduğu dönemde Boşanmış olmak, nikâhsız duruma gelmek
b. olacak 74/05

boya Renk vermek, dış etkilerden korumak için eşyanın üzerine sürülen veya içine katılan madenî, bitkisel veya sentetik madde
b. 75/01
boyalı Boya sürülmüş, boyanmış veya boyaya batırılmış
b. idi 75/01
boyan - Üzerine boya bulaşmak, boya ile lekelenmek
b.- mayan 75/06
boyle Bunun gibi, buna benzer; bu biçimde, bu türlü, bu kabîl, bu kabîlden, bu şekilde
b. 67/08, 69/03, 71/11, 73/19, 75/12, 77/16, 79/27
boylelikle böylece
b. 88/06
boyurul - (Saygılı ifâdede) "Edilmek, olunmak, yapılmak" anlamında yardımcı fiil olarak kullanılır
- **tenezzul + T. buyurulmak** yardımcı fiil
tenezzül b.- ursa 80/14

boyük 1. Ölçüleri bakımından aynı cinsteki benzerlerinden daha yüksek, daha geniş, daha uzun veya iri olan, azîm, cesim, kebir. Karşıtı: KÜÇÜK
b. 29/04, 70/01, 78/23, 92/11, 93/06, 95/13
2. Mühim, önemli
b. 95/13
bozgun Bir toplulukta karşılıklı güvenin bozulması ile beliren karışıklık; bozgunluk
b. 10/01
brak - 1. Bir işin sorumluluğunu, yükümlülüğünü başkasına vermek, onu görevlendirmek
b.- ır imiş 75/11
b.- up 75/12
2. … Durumda bulunmasına, … durumda kalmasına, … hâle gelmesine sebep olmak
b.- dılar 77/11
b.- ma 96/14
3. Bir işi başka bir zamana ertelemek

b.- ma 94/19
4. Kalmasını sağlamak, kalmasına sebep olmak
b.- ır 82/01

brakdır - Bırakmasını sağlamak, bırakmasına yol açmak
b.- ırlar 79/04

bu **1. (sıfat)** Yerde, zamanda veya söz zincirinde en yakın olanı gösteren bir söz
b. 23/01, 28/02, 69/17, 70/15, 71/03, 74/05,
75/20, 76/18, 77/02, 77/05, 79/08, 79/22, 79/27, 80/10, 80/17,
81/01, 81/07, 82/21, 88/01, 88/08, 90/25,
2. (zamir) En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz
b. 17/01, 17/02, 71/02, 74/13, 94/08
b.+ na 70/13, 78/25
b.+ nu 78/07, 78/11, 81/08
b.+ nun 69/16, 70/21

bugünki Bugüne özgü, bugün olan, bugün yapılan
b. 94/19

bul - **1.** … olarak görmek, … olduğunu kabul etmek, telakkî etmek
b.- up 71/02
2. Kaybedilen bir şeyi yeniden ele geçirmek
b.- amayınca 72/06
3. Anlamak, akıl erdirmek, bilmek; hatırlamak
b.- amaz 74/06
4. Bir şeyle, bir kimseyle arayarak veya aramadan karşılaşmak
b.- amamış 74/04
b.- up 82/07
b.- ur 90/11

bulandır - Mideyi kusacak duruma getirmek
- **mide bulandır-** yardımcı fiil
mide b.- ır 94/14

buldur - Bulma işini yaptırmak
b.- up 68/06

bulgur Kaynatılıp kurutulduktan ve kabuğu çıkarıldıktan sonra kırılan buğday
b. 93/20

bulma Bulmak işi
b.+ ya 82/05

bulmak Bir şeyle, bir kimseyle arayarak veya aramadan karşılaşmak
b. 79/02

bulun - 1. Bulma işine konu olmak
b.- an 76/01
b.- ur 69/15, 74/12, 89/18
2. Bir yerde olmak
b.- an 75/15, 76/05, 78/05, 78/22, 79/03, 79/07
b.- anlardan 70/02
b.- duğu 73/21
b.- duğunu 76/09
b.- madığı 75/18
3. Herhangi bir durumda olmak
b.- dum 81/06

bundan Bu nedenle

b. 67/06, 81/09

bunlar Bu zamirinin çokluk biçimi
b. 70/09, 70/16, 75/02
b.+ dan 77/09
b.+ ı 79/20, 81/11

bura İçinde bulunulan, işaret edilen, kastedilen yakın bir yer veya çevresi; burası
b.+ da 29/04

buyur - (Saygılı ifâdede) Söylemek, demek
b.- muş 68/15

- **izah buyur-** yardımcı fiil
  izah b.- muşlardır 67/10
- **beyan buyur-** yardımcı fiil
  beyan b.- muşlardır 71/13

bülbül (< Far. bulbul) Karatavukgillerden, sesinin güzelliği ile tanınmış olan ötücü kuş; hezar
b.+ e 10/02

C

cahil (< Ar. câhil) bilgisiz
c.+ e 91/21

cami (< Ar. câmiʿ) Müslümanların ibadet etmek için toplandıkları yer
c. 93/06

can (< Far. cân) **1.** İnsanın duygularını taşıyan iç âlemi, gönül, iç, yürek
c.+ ını 87/02
2. İnsan ve hayvanların yaşamasını sağlayan ve ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh
c.+ ın 95/15

- **can yak-** üzmek, acı vermek
  c. yakanın 12/02
- **canı yan-** Bir şeyden zarar görmek, zarara uğramak
  c.+ ı yanmaz 12/02
- **can sık-** Bıktırmak, usanç vermek

  c. sıkar 94/06

cansız (< Far. cân + T. -sız) Güçsüz, mecalsiz bir biçimde
c. 94/06

cari (Ar. cârî) Akan

- **nehr-i cari** Suyu devamlı akan nehir
  nehr-i c. 69/02

cefa (< Ar. cefâ) Bir başkasına verilen aşırı eziyet veya sıkıntı
c.+ yı 93/13

cehalet (< Ar. cehâlet) bilgisizlik
c.+ le 93/11

cem (< Ar. cemʿ) toplama

- **cem it-** toplama
  c. idüp 72/08

cemaat (< Ar. cemâʿat) Bir araya gelmiş, toplanmış insanlar
c.+ ini 77/11

cenab (< Ar. Cenâb) Allah, peygamber ve bâzı tarîkat büyüklerine âit isim ve sıfatların başına getirilerek "hazret" mânâsına kullanılan saygı ve tâzim sözü

- **Cenab-ı Hakk** Hazreti Allah
  c.-ı Hakka 68/19

cerh (< Ar. Cerh) Yaralama
- **cerh et-** yaralamak
  c. eder 71/12

cevap (< Ar. cevâb) Bir soruya, bir isteğe, bir söz, bir davranış veya yazıya verilen karşılık; yanıt
  c.+ dan 82/04
  c.+ en(cevaben) 81/19
  c.+ ında(cevabında) 68/01
- **cevap ver-** Cevaplamak, cevaplandırmak, karşılık vermek
  c. verdikde 72/13

cevher (< Far. gevher) Elmas, zümrüt, pırlanta gibi değerli süs eşyâsı, mücevher, gevher, güher
  c.+ i 95/22

cihan (< Far. cihân) dünya
  c. 29/04

cihet (< Ar. cihet) yön
  c.+ ile 68/17
  c.+ le 71/06, 72/17

cin (< Ar. cinn) İnsanlar tarafından görülmeyip çeşitli biçimlere girerek ancak kendileriyle ilgi kuranlara veya istedikleri kimselere göründüklerine ve olağanüstü sayılan bâzı işleri yapacak güce sâhip bulunduklarına inanılan gizli yaratıklara verilen isim, ecinni
  c.+ i 67/03
  c.+ inin 67/06
- **tayfa-i cin** cin topluluğu
  tayfa-i c.+ den 67/02
- **tayfa-i cinn** cin topluluğu
  tayfa-i c. 67/01

cins (< Ar. cins) Başlıca nitelikleri aynı olan ve aralarında çok yakın benzerlikler bulunan varlık veya nesneler topluluğu, tür, nevi
  c. 24/02
  c.+ ine 24/02

cop (< Far. çûb) genellikle lastikten yapılan sopa
  c.+ lar 79/11
  c.+ u 78/23

cümle (< Ar. cumle) herkes
  c.+ si 25/01, 77/17
  c.+ sin 28/02
  c.+ ye 81/14

Ç

çabuk (< Far. çâbuk) Hızlı olan, yavaş karşıtı
  ç. 95/18

çağır - 1. *(-i / ...)* (Birine … diye) Hitap etmek
  ç.- dığını 67/11
  2. (Biriyle veya herhangi bir araçla) Bir kimseye gelmesinin istendiğini bildirmek, dâvet etmek
  ç.- up 72/12, 77/03
  3. Bir kimseye gelmesi için seslenmek, bağırmak

ç.- dı 77/15
ç.- up 80/09

çal - **1.** Başkasının malını gizlice almak; hırsızlamak, kaldırmak, tüydürmek, uğrulamak
ç.- ıyorlar 68/09
2. (Mûsikî âletlerinin veya ses çıkarmaya yarayan boru, çan, çıngırak, kampana vb.nin) Vurmak, üflemek veya gerekeni yapmak sûretiyle ses çıkarmasını sağlamak
ç.- ar 91/19

çalış - Bir şeyin olması, yapılması, elde edilmesi için gereken gayreti göstermek, çaba sarfetmek
ç.- mayan 88/08

çare (< Far. çâre) **1.** Kurtuluş yolu
ç. 69/17
2. İstenen noktaya varmak, bir engeli aşmak için tutulması gereken yol, çıkar yol
ç.+ sini 74/06
3. İlâç, devâ, tedbir
ç. 89/18
ç.+ si 74/12

- **ne çare** "çaresi yok, elden ne gelir" anlamında kullanılan bir söz
ne ç. 74/07, 76/20

çek - **1.** Bir kimse ailesinden birine herhangi bir bakımdan benzemek
ç.- er 24/02
2. *e, -i* Güç durumlara dayanmak, katlanmak
ç.- ecek 88/04
ç.- tiği 89/10
ç.- meyen 93/13

- **zahmetini çek-** yardımcı fiil
zahmetini ç.- er 95/07

çelik çomak Çelik denen 10 – 15 santimlik değneği ucuna bir çomakla vurarak en uzak mesâfeye gönderme esâsına dayanan ve sayıları değneğin gittiği mesâfeye göre hesaplanan çocuk oyunu
ç. çomak 94/10

çene Canlılarda baş bölümünde yer alan, kemik veya kıkırdak ile desteklenen, altlı üstlü dişleri taşıyan ve ağzın kapanıp açılmasını sağlayan kasları üzerinde barındıran iki parçaya verilen ad
ç.+ sini 94/24

çerh (< Far. çarh) Çark, dönen tekerlek, tekerlek gibi dönen şey
ç.+ i 09/01

çerh-i felek (< Far. çarh + < Ar. felek**)** Tâlih, baht, kader
ç.-i felekdir 90/25

çevir - (Bir nesneyi) Dâire şeklinde hareket ettirmek, döndürmek, taklip etmek
ç.- ene 90/25

- **yüz çevirmek** (Bir kimse veya şeye karşı) Tavrını değiştirip soğuk davranmak, ilişkisini kesip ilgilenmemek
yüzünü ç.- irler 87/07

çevirme Çevirmek işi; tedvir
ç.+ lerine 19/02

çık - **1.** (Bulunduğu yerden) Dışarıya varmak, içeriden dışarıya doğru gitmek
ç.- ar 70/03
2. (Yüksek bir yere varmak için) Yukarı doğru gitmek, yüksekteki bir yere erişmek, tırmanmak
ç.- up 74/16

3. (Boya, kir, toz vb.) Kendini dışarı vermek
ç.- ar 75/01
4. Ulaşmak, erişmek, varmak, vâsıl olmak
ç.- arlar 80/22
5. (Arzu edilmeyen bir durum kendini doğuran sebepler sonunda) Meydana gelmek, patlak vermek, hâdis olmak, tahaddüs etmek
ç.- ar 87/01
6. Talihine veya payına düşmek, isabet etmek, vurmak
ç.- arsa 91/18
7. (Bir şeyi) Yüksek bir yere taşımak, yukarı iletmek
ç.- dı 77/10
8. Ulaşmak, erişmek, varmak, vâsıl olmak
ç.- up 72/03

- **yüzü kara çık-** yardımcı fiil
  yüzü kara ç.- ar 95/06
- **huzuruna çık-** yardımcı fiil
  huzuruna ç.- ar 73/14
- **dışarıya çık-** yardımcı fiil
  dışarıya ç.- dıklarında 75/05

çıkar - Birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak, çıkmasına sebep olmak
ç.- acağı 72/19

- **meydana çıkar-** yardımcı fiil
  meydana ç.- mışdır 68/07

çırak (< Far. çerâg) Dükkânda ayak işlerine bakan kimse
ç.+ lar 79/26
ç.+ larını 79/25

çiçek Bir bitkinin, üreme organlarını taşıyan çoğu güzel kokulu, renkli bölümü
ç.+ i(çiçeği) 89/17

çift Tarlayı (iki öküz takımı ile veya sabanla) sürme işi, zirâat

- **çift sür-** saban, pulluk kullanarak toprağı ekilebilir duruma getirmek
  ç. sürmekde 81/16

çiğ Pişmemiş veya az pişmiş
ç. 90/04

çingane Hindistan'dan çıktıkları söylenen, dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan bir topluluk; Çigan, Çingen, Kıpti, Roman
ç.+ den 09/02

çivi İki şeyi birbirine tutturmak, bir nesneyi bir yere sabitlemek için çakılan, ucu sivri, başlı, metal veya ağaçtan yapılmış ufak çubuk; mıh
ç. 91/13
ç.+ yi 91/13

çocuk Bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız; yavru, bala, uşak, velet
ç. 90/14
ç.+ a(çocuğa) 95/27
ç.+ le 92/17

çok Miktârı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün üstünde bulunan, az olmayan, fazla, ziyâde
ç. 94/03, 96/15
ç.+ dır 25/03

- **çok gör-** Esirgemek, bir kimseyi o şeye değer bulmamak

ç. görme 23/01

çünki (< Far. çûn + Far. ki) Şu sebeple; zira
ç. 74/20, 94/19

D

da Her çeşit ve her gramer şeklindeki kelimeden sonra gelen ve ilgi kurduğu kelimeyi anlam bakımından güçlendiren, dikkati üzerine çekerek belirten veya onu önceki veya sonraki unsurlara bağlayan, "dahi, bile, esâsen, fakat, artık, aynen, üstelik, ise, o kadar, pek, hatta" vb. mânâlara gelen, kelimeden ayrı yazılan takı
d. 21/01, 34/01, 69/22, 70/17, 71/02, 74/07, 74/10, 74/14, 75/15, 78/03, 78/19, 79/16, 88/10, 90/07, 90/11, 91/02, 95/01, 95/04, 95/19

dağ Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli yamaçlarıyla çevresine hâkim ve oldukça geniş bir alana yayılan bölümü; cebel
d. 91/12, 95/17
d.+ a 77/10, 95/17
d.+ larda 77/01

dağlan - Dağlama işine konu olmak
- **yürek dağlan-** yardımcı fiil
yürekler d.- ır 88/11

daha **1.** (Yapılana, söylenene, var olana…) İlâve olarak, başka
d. 73/12,
2. Başına geldiği sıfata bir karşılaştırmaya dayanarak fazlalık ve üstünlük anlamı katar
d. 68/19, 78/06, 78/08

dahi "Fazla olarak, üstelik, daha, bile, de" anlamlarına gelen kuvvetlendirme sözü
d. 68/10, 69/02, 69/11, 69/18, 69/24, 69/26, 71/09, 72/08, 72/13, 72/17, 73/05, 74/09, 74/13, 75/07, 75/14, 77/01, 77/04, 77/10, 77/15, 78/08, 80/15, 81/13, 94/20

dahil (< Ar. dâhil) İçinde, içinde bulunan (kimse veya şey)
- **dahil ol-** katılmak, girmek veya içinde olmak
d. olursunuz 74/22

daima (< Ar. dâ'imâ) Her vakit, sürekli olarak; daim
d. 94/15

dakika (< Ar. dakika) Bir saatlik zamanın altmışta biri
d. 79/10, 80/13

dal - Başka bir şeyle uğraşamayacak veya başka bir şeyi düşünemeyecek biçimde kendini bir şeye kaptırmak; daldırmak
d.- mışlar 88/03

dalgasız Dalgası olmayan
d. 92/04, 93/03

damat (< Far. dâmâd) Bir kızın ailesinden olan büyüklere göre kızın kocası; güvey, güveyi, eloğlu
d.+ ın(damadın) 87/02

damla Yuvarlak biçimde, çok küçük miktarda sıvı; katre
d.+ ya 93/08

dar Güç halle, ancak, ucu ucuna
d. 70/08
- **abdesti dar ol-** abdestin güçlükle tutulması
a.+ i dar olan 70/05
abdesti d. olanın 69/26

a.+ i dar olup 70/02

darı Buğdaygillerden, kuraklığa dayanıklı bir bitki; akdarı
d. 94/26

darp (< Ar. darb) Vurma, vuruş

- **darp et-** Vurmak, dövmek
  d. etmeyeceğim 74/20

davet (Ar. da'vet) çağırma

- **davet et-** çağırmak
  d. etdi 68/10
  d. ider 78/13

dayak Dövmek işi, kötek, sopa

- **dayak ye-** dövülmek
  d. yemek 77/22
  d. yeye 76/14

de Her çeşit ve her gramer şeklindeki kelimeden sonra gelen ve ilgi kurduğu kelimeyi anlam bakımından güçlendiren, dikkati üzerine çekerek belirten veya onu önceki veya sonraki unsurlara bağlayan, "dahi, bile, esâsen, fakat, artık, aynen, üstelik, ise, o kadar, pek, hatta" vb. mânâlara gelen, kelimeden ayrı yazılan takı
d. 10/02, 32/01, 67/08, 68/05, 68/11, 69/13, 71/12, 73/13, 73/18, 74/12, 75/03, 76/18, 77/22, 78/17, 78/24, 79/26, 81/03, 81/08, 82/11, 82/23, 92/12, 95/12

de - **1.** Duygu ve düşüncelerini sözle anlatmak, söylemek
d.- di 67/13, 68/01, 68/08, 69/24, 74/24
d.- dikce 76/14
d.- dikde 68/06, 69/16, 69/18, 70/18
d.- medi 14/02
d.- miş 68/04, 70/04, 70/20, 89/13, 92/10, 95/25
d.- mişdir. 82/25
d.- mişler 71/03, 92/09
d.- r 71/10, 74/12, 78/16, 78/20, 81/20, 81/21, 82/01
d.- r imiş 76/21
d.- r ise 79/26
d.- rken 80/01
d.- rler 92/07
d.- rsiniz 69/22
d.- yecek 76/17
d.- yince 81/24
d.- yinçe 68/12
d.- yler 70/14
d.- yüp 78/21, 79/07
2. … diye adlandırmak, … diye vasıflandırmak
d.- rler 71/19
3. Sanmak, zannetmek, … diye düşünmek
d.- me 87/09

defa (< Ar. defʿa) kez
d. 75/11, 75/20, 79/08, 79/22

değ - Eş kıymette olmak, karşılık teşkil edecek değerde bulunmak, denk olmak
d.- er 70/12

değil **1.** İsim cümlelerini olumsuz yapmak için kullanılan bir söz
d. 78/21, 90/06, 90/10, 91/16,

d.+ dir 87/11, 92/10, 95/22
d.+ se 92/10
2. Bulunduğu cümledeki bir husûsu ret, diğerini veya diğerlerini kabul ve ispat eden bir bağlaç gibi kullanılır
d. 92/26

değiş - Bir şey verip yerine başka bir şey almak, mübâdele etmek
d.- ir 22/04

değişdir - 1. Bir şey verip yerine başka bir şey almak; takas etmek
d. 27/04
2. Birini bırakıp başkasını kullanmak; değişmek
d.- erek 80/18

dek Bir işin, bir durumun sona erdiği zamanı veya yeri gösteren bir söz; kadar, değin
d. 06/02

dem (< Far. dem) Zaman, çağ
d. 28/03
d.+ inde 96/04

demir Bu elementten yapılmış
d. 88/05

denilmek Ad verilmek
d.+ dedir 71/04

deniz Yer kabuğunun çukur bölümlerini kaplayan, birbiriyle bağlantılı, tuzlu su kütlesi; bahir, derya
d. 92/04
d.+ e 91/03, 92/05

derdest (< Far. der-dest) Tutma, ele geçirme, yakalama
- **derdest ettir-** yakalattırmak
  d. etdirir 68/14

derece (< Ar. derece) kadar
d.+ de 94/02

derman (< Far. dermân) Çâre, hal yolu, çıkış yolu
d.+ mı 74/09

dert (< Far. derd) İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü
d.+ i(derdi) 87/12, 92/23, 92/24
d.+ ime(derdime) 74/09
d.+ ini(derdini) 74/12

derviş (< Far. dervîş) Bir tarikata girmiş, onun kurallarına ve törelerine bağlı kimse; torlak
d.+ e 92/09

dev ainesi (< Far. dîv + Far. âyîne) İçinde görünen nesneleri olduğundan çok daha büyük gösteren dışbükey ayna
d. ainesine 21/01

devam (< Ar. devâm) Bir durum üzere sürüp gitme, sürme, kesilmeme
- **devam et-** başlanmış bir iş sürmek
  d. ederken 79/05

deve Geviş getiren memelilerden, boynu uzun, sırtında bir veya iki hörgücü olan, yük taşımakta kullanılan hayvan
d.+ ye 71/15, 91/21

deveci Deve sahibi, deve kiralayan kimse
d. 92/11

devir (< Ar. devr) çağ
d.+ i(devri) 26/02

devlet (Ar. devlet) Mutluluk, saâdet, tâlih, baht
d.+ in 27/02
- **milk-i devlet** Devlet mülkü
milk-i d. 87/11

deyi Birlikte kullanıldığı kelime veya kelime grubunu "diyerek" anlamıyla fiile bağlayan bir söz
d. 67/06, 67/11, 69/19, 72/13, 74/10, 76/08, 76/12, 76/13, 76/18, 81/10

deynek Elde taşınacak incelikte düzgün ağaç; çevgen
d. 82/11

deyr (< Ar. deyr) Kilise
d.+ in 30/01

dık - İterek, zorla, aceleyle sokmak
d.- ar 87/03

dırıltı dırdır
d. 87/08

dışarı Bulunulan sınırlı veya kapalı bir yere göre dışta kalan yer.
d.+ sı 93/23
d.+ ya 70/03
- **dışarıya çıkmak** kapalı bir yerden dışarı gitmek
d.+ ya çıkdıklarında 75/05

di - (bk. de-)
d.- diğinde 82/09
d.- dikde 74/15, 78/17, 81/19, 81/21, 81/22
d.- dim 82/12, 82/16, 82/20
d.- miş 73/19, 74/02, 74/17, 81/11
d.- miş ise 81/08
d.- rler 70/14, 74/11
d.- sek 88/09

diğer (< Far. diger) Başka, öteki, öbür, sâir
d. 70/06, 78/05, 81/15

dik - dikkatini bir şeye vermek
d.- meli 73/04
- **gözünü dik-** yardımcı fiil
gözünü d.- me 87/05
- **gözlerini dik-** yardımcı fiil
gözlerini d.- diği 73/03

dikkat (< Ar. dikkat) İlgi gösterme, önem verme
- **dikkat it-** gözüne çarpmak veya ilgisini çekmek
d. idüp 75/05

dil **1.** Düşünce ve duyguları bildirmeye yarayan herhangi bir anlatım aracı
d.+ i 89/10
2. Ağız boşluğunda yer alan, tat duymaya, besinleri ağız içinde evirip çevirmeye, yutmaya ve sesleri çıkarmaya yarayan etli, uzun ve hareketli organ
d.+ ini 92/16

dilenci Geçimini dilenerek sağlayan kimse; geda
d.+ lerin 77/18

dime Söylemek, söz söylemek; eyitmek
d.+ si 81/05, 81/23

dimek Anlatmak, ifâde etmek

d. 82/03

- **dimek istemek** bir düşünceyi söylemek istemek
  d. istedi 82/10
  d. istediğinde 82/13, 82/17
  d. istemiş 70/05

din (< Ar. dîn) Bu nitelikteki inançları kurallar, kurumlar, töreler ve semboller biçiminde toplayan, sağlayan düzen
d.+ i 67/13

dinle - Söylenen sözü dikkate alıp ona göre davranmak, kabul etmek, uymak, itâat etmek
d.- mezler 87/06

dinsiz (< Ar. dîn + T. -siz) Hiçbir dîne inanmayan (kimse), inançsız, îmansız
d. 67/11, 68/04

dipsiz Dibi olmayan
d. 92/03

dirhem (< Ar. dirhem) Okkanın dört yüzde birine eşit olan, 3,207 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü
d.+ i 71/18

diş Çene kemiklerinin üstüne dizili, ısırıp koparmaya ve çiğnemeye yarayan sert, beyaz organlardan her biri
d.+ i 32/01
d.+ ten 91/27

divane (< Far. dîvâne) Çılgın, deli, mecnun

- **divane ol-** Deliye dönmek
  d. olmuş 76/13

divar (< Far. dîvâr) Bir yapının yanlarını dışa karşı koruyan, iç bölümlerini birbirinden ayıran, taş, tuğla vb. gereçlerden yapılan veya örülen dikey düzlem; örek, cidar
d. 18/02
d.+ a 18/01
d.+ ından 67/05

doğ - Güneş, Ay, yıldız ufuktan yükselerek görünmek
d.- ar. 95/20
d.- madan 95/20

doğru **1.** -e yönelmiş olarak, -e karşı, -e müteveccihen
d. 68/13, 79/01
2. Hiç vakit geçirmeden, sağa sola uğramadan, doğruca
d. 78/07
3. Yalan veya yanlış olmayan, gerçeğe uygun, gerçek
d. 95/16
d.+ dur 88/07
4. Hak ölçülerine uygun olan şey, gerçek, hakîkat
d. 95/18
5. Hak ölçülerinin, ahlâk kurallarının, yasanın gerektirdiği şekilde davranan, nâmuslu, dürüst, güvenilir
d.+ da 90/26

doğünme Aşırı üzüntü, çaresizlik, pişmanlık duyarak çırpınmak, kendi kendini dövmek; vurunmak
d.+ ye 72/06

dok - (Göz yaşı, kan, ter vb.) Akıtmak
d.- erek 88/01

dokan - Sataşmak, incitmek, rahatsız etmek

d.- maz 89/14

dol - (Boş bir şey veya yer) İçine giren bir şeyle dolu hâle gelmek, boş olmaktan çıkmak
d.- madı 92/20

dolaş - gezinmek
d.- dıkdan 82/07

dolaşmak gezinmek
d.+ dan 74/07
d.+ ta iken 78/10

dolayı ötürü
d. 80/19

dolu **1.** Bir yerde bahsedilen şeyin çok bulunduğunu, çok olduğunu anlatır, çok, pek çok
d. 77/03
2. İçinde, alabileceği kadar veya ona yakın derecede kimse veya şey bulunan, dolmuş olan, boş yeri bulunmayan, memlû
d.+ ya 92/20

don - (Din, inanç, düşünüş, fikir vb. bağlandığı ve benimsediği şeyleri) Değiştirmek, (ondan) vazgeçmek
d.- en 91/20

- **yangın yerine dön-** yardımcı fiil
yangın yerine d.- er 88/06

dord Üçten sonra, beşten önce gelen sayının adı
d. 73/07

dost (< Far. dûst) Sevilen, güvenilen, gönüldaş, iyi anlaşılan kimse; yâr, düşman karşıtı
d. 90/19, 91/04, 93/09
d.+ dan 95/09
d.+ u 92/12, 95/04
d.+ una 95/04
d.+ unun 95/04

dostluk (< Far. dûst + T. -luk) Dost olma durumu; mihribanlık, ülfet
d. 92/19
d.+ u 89/15

dov - Tokat, yumruk, tekme vurarak canını acıtmak; benzetmek, girişmek, hırpalamak, pataklamak, silkelemek, sopalamak, ufalamak
d.- dükden 79/10
d.- eceksiniz 78/19
d.- elim 77/26, 78/15, 78/16, 78/17

dovme Tokat, yumruk, tekme vurarak canını acıtmak; benzetmek, girişmek, hırpalamak, pataklamak, silkelemek, sopalamak, ufalamak
d.+ meleri 79/05
d.+ yi 79/19

dökül - 1. (Göz yaşı, kan vb. için) Akmak
d.- ür ise 78/24
2. Çok eskimek, sağlam yeri kalmamak
d.- müşe 94/18

duman Bir maddenin yanması ile çıkan ve içinde katı zerrelerle buğu bulunan değişik renklerde gaz; tütün
d.+ ı 88/12

dur - **1.** Hareketsiz durumda olmak
d.- up 79/04
2. (Hareket hâlinde olan bir şey) Bir noktada kalmak, karar kılmak

d.- ur 72/21

durma Şu veya bu durumda bulunmak, belli bir durumda olmak
d.+ sı 89/06

durub-ı emsal (< Ar. durûb + Far. -ı + Ar. emsâl) Darbımeseller, atasözleri
d.-ı emsal 88/12

dutul - (bk. tutulmak)
d.- duğumuz 70/11

duzak Kuşları, vahşî ve yabânî hayvanları yakalamak üzere hazırlanan düzen, dâm

- **duzak kur-** Kuş ve hayvan yakalamak için düzen kurmak
  d. kursam 10/02

düdük İçinden hava veya buhar geçirildiğinde keskin ses çıkaran ve işaret vermek için kullanılan araç
d.+ ü(düdüğü) 91/19

düğün Evlenme veya sünnet dolayısıyla yapılan tören, eğlence; toy (II), cemiyet
d. 93/18
d.+ den 90/14

dükân (< Ar. dukkân) Esnafın perakende satış yaptığı, küçük zanaat sahiplerinin çalıştıkları yer; işletme, iş yeri
d. 78/10
d.+ a 75/13, 75/15
d.+ da 75/18, 78/05
d.+ ında 75/09
d.+ ından 78/04

dünia (< Ar. dunyâ) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan
d. 17/01, 27/01, 90/25
d.+ da 67/08, 92/13

- **zinet-i dünia** dünya süsleri
  zinet-i d.+ ya 28/01

dünya (bk dünia)

- **dünyaya gel-** (İnsan için) Doğmak
  d.+ ya gelirse 68/03

düş - **1.** (Tuzak, kapan, ağ vb. ile) Gâfil avlanıp tutulmak, yakalanmak
d.- er 10/02
2. Olmak, olumsuz bir duruma girmek
d.- er 10/01
3. Yer çekiminin etkisiyle boşlukta, yukarıdan aşağıya inmek
d.- en 92/05
4. Düşkün, fakir vb. duruma gelmek
d. 92/12
d.- enin 92/12
5. (Bir şey veya kimse) Dengesini kaybederek yıkılmak, dik durumda iken devrilip yatık duruma gelmek
d.- en 95/18
d.- erse 92/18
d.- ersen 92/17
6. (Zorlayıcı bir sebeple) Başını alıp gitmeye koyulmak, kendini –e atmak
d.- erler 70/08

- **ayrı düşmek** yardımcı fiil
  ayrı d.- tük 92/02

düşman (< Far. duşmân) Birinin kötülüğünü isteyen, ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse; yağı, hasım, husumetli, dost karşıtı
d. 90/19, 93/09, 95/09
düşmen (bk. düşman)
d. 88/11
d.+ in 92/06
d.+ lerin 88/07
düşün - Zihniyle arayıp bulmaya çalışmak
d.- ür 74/06
düşür - Düşmesine yol açmak, düşmesine sebep olmak
d.- di 67/05

E

ecdad (< Ar. ecdâd) Geçmişteki büyükler, atalar
e.+ ına 06/02
edil - etmek, yardımcı fiil
ibadet e.- memişdir 68/20
efendi (< Yun. aféndis) **1.** Sâhip durumunda olan, buyruğu geçen, hükmünü yürüten, kendisine uyulan kimse, sâhip
e.+ m 73/19
e.+ si 68/20, 69/01, 69/06, 69/10, 69/12, 69/16, 69/25, 82/05
e.+ sinin 69/11
2. Koca
e. 79/27
3. Erkekler için kullanılan hitap sözü
e.+ ler 70/16, 78/19
e.+ m 81/08
efsane (< Far. efsâne) Asılsız, hayal mahsûlü hikâye, söylence, masal, fesâne
e. 34/01
eğer (< Far. eger) Şart anlamını güçlendirmek için şartlı cümlelerin başına getirilen bir söz; şayet
e. 24/03, 71/08
eğri Kānûnun, hak ölçülerinin ve ahlâk kurallarının gerektirdiği şekilde davranmayan, nâmuslu, dürüst ve güvenilir olmayan
e.+ de 90/26
ehali (< Ar. ahâlî) Bir memleket, şehir veya semtte oturanların, yaşayanların hepsi; el, halk
e.+ yi 68/10
ehl (< Ar. ehl) Bir işin ustası, o işte becerikli, mahâretli, ehliyetli, muktedir, yeterli kimse
- **ehl-i pir** Tecrübe sahibi, alanında üstat kimse
e.-i pir 14/01

ehven (< Ar. ehven) ucuz
e. 78/06, 78/08
ek - Bir bitkiyi üretmek için toprağa tohum atmak veya gömmek
e.- mez 94/26
ekseri (< Ar. ekserî) Çok defa, çok zaman, çoğunlukla, ekseriya
e. 75/11
eksik Mevcut olmadığı için ihtiyaç duyulan (kimse veya şey), noksan
- **eksik olma-** Her zaman var olmak, hep bulunmak
e. olmaz 87/08

el **1.** Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü; dest, pençe
e. 74/22, 75/03, 94/04
e.+ i 71/12, 75/06, 75/21, 93/23
e.+ in 31/01
e.+ inde 73/13
e.+ inden 90/13
e.+ ini 68/13
e.+ ler 88/05
e.+ lerine 75/05
e.+ lerini 75/03
2. el (II) Yakın olmayan kimse, yabancı
e.+ e 94/04
3. el (III) Halk, ahâli, başkaları, herkes
e. 93/18
elbet (< Ar. elbet) tabii
e. 88/06
elbise (< Ar. elbise) Çamaşır üstüne giyilen dış giyeceği, giysi, libas, esvap
e. 80/23, 80/24, 81/01
e.+ sini 80/18
e.+ yi 81/04
● **takım elbise** Ceket ve pantolondan oluşan giysi; takım
takım e. 80/23
elem (< Ar. elem) keder
e.+ den 26/03
elifba (< Ar. elif-bâ) Bu harfleri öğreten okuma kitabı, alfabe
e.+ sı 77/18
elkâ Kıymetsiz hakir nesneler
e.+ lar 88/08
elli Kırk dokuzdan sonra gelen sayının adı
e. 71/18
em - somurmak
e.- mişdir 90/04
emir (< Ar. Emîr) Bir kavim veya memleketin başı, başkan, bey, reis
E. 71/04, 71/05, 71/09, 81/14, 81/15, 81/18, 81/20, 81/21, 81/23, 82/01, 82/02
E.+ in 71/07, 71/11
E.+ ini 81/13
emr (< Ar. emr) Bir şeyin yapılması veya yapılmaması husûsunda bildirilen kesin hüküm, hükmüne uyulması istenen zorlayıcı söz, buyruk
ber-mucib-i emir emir gereğince
bermucib-i e. 67/03
● **emr et-** (Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını) Buyurmak, emir vermek
e. etdi 72/15
e. etdiğinde 67/02
e. ider 73/08, 80/24
e. itdi 77/06
en Başına geldiği sıfatların üstün derecede olduğunu gösteren kelime
e. 21/02
endam (< Far. endâm) Beden, vücut

e.+ ile 76/07

er - İstenen veya özlenen bir duruma, belli bir merhaleye ulaşmak, kavuşmak, nâil olmak
e.- me 23/02

- **aklı er-** yardımcı fiil
  aklı e.- er 74/15

er Erkek
e. 90/07

erkek İnsan, hayvan ve bitkilerin dişiyi dölleyecek cinsten olanı
e.+ i(erkeği) 72/22

erzak (< Ar. erzâk) Uzun süre saklanabilen yiyeceklerin genel adı
e.+ ı 71/01

es - Hava bir yönden bir yöne akmak, rüzgâr olmak
e.- er 87/10
e.- meyince 91/25

esef (< Ar. esef) Olmaması, yapılmaması gereken veya kaybedilen bir şey için duyulan üzüntü, acınma, yerinme

- **esef et-** Olmaması, yapılmaması gereken veya elden çıkan bir şey için üzülmek, acınmak, yerinmek, hayıflanmak, teessüf etmek
  e. etme 94/18

esirge - Vermekten kaçınmak, vermemezlik etmek, diriğ etmek
e.- me 93/12

esirgen - Esirgeme işi yapılmak
e.- mez 89/11

eski **1.** Şimdikinden önce olan, önceki, sâbık
e. 79/15
2. Bir zamanlar var olup şimdi mevcut olmayan
e. 88/02
3. Geçmiş döneme âit olan, geçmişin özelliklerini taşıyan şey
e.+ ye 90/16
4. Çoktan beri var olan, üzerinden çok zaman geçmiş bulunan; ezelî, ihtiyar (I), yeni karşıtı
e. 90/19

esna (< Ar. esnâ') Bir işin yapıldığı veya olduğu zaman, sıra, an
e.+ da 75/19

- **esna-ı rahde** yolculuk esnasında
  e.-ı rahde 70/07, 81/16

esneme Uykulu, sıkıntılı veya yorgunluk duyulan bir anda ağzı genişçe açarak soluk alıp vermek
e.+ ye 75/14, 75/20

esrar (< Ar. esrâr) Gizli olan, herkesçe bilinmeyen şeyler, herkese açık olmayan gizlilikler, sırlar

- **esrar-ı alem** dünyanın sırrı
  e.-ı alemdir 94/08

ester (< Far. ester) Katır
e. 77/04
e.+ i 77/10, 77/12

eşhas (< Ar. eşhâs) Kişiler
e. 76/22

et - **1.** yardımcı fiil
eülik e. 91/03

hormet e. 29/03
traş e. 71/08
davet e.- di 68/10
emr e.- di 72/15
icat e.- di 14/01
sual e.- di 67/14
emr e.- diğinde 67/02
sual e.- diğinde 69/12
tebeyün e.- diğinden 75/07
teklif e.- eceğinden(edeceğinden) 69/21
ad e.- enlere(edenlere) 21/02
cerh e.- er(eder) 71/12
sirkat e.- er(eder) 68/11
şermende-i ihsan e.- er(eder) 96/03
telaş e.- er(eder) 71/12
terk e.- er(eder) 28/02
tefahhur e.- er.mi(eder) 96/01
devam e.- erken(ederken) 79/05
vasf e.- erler(ederler) 72/19
eylik e.- ersin(edersin) 08/02
esef e.- me 94/18
haset e.- me 93/15
meth e.- me 94/02
zemm e.- me 94/02
darp e.- meyeceğim 74/20
tehavvül e.- miş 30/01
2. Yapmak, işlemek
e.- diği 96/02
e.- mez 95/01
3. (Değer bildiren kelimelerle) … Değerde, değerinde olmak
e.- er(eder) 95/10

et İnsanlarda, hayvanlarda deri ile kemik arasındaki kas ve yağdan oluşan tabaka
e. 89/16

etdir - ettirmek, yardımcı fiil
derdest e.- ir 68/14

etmek Ekmek kelimesinin eski metinlerde geçen asıl şekli
e. 78/02, 79/15
e.+ ini(etmeğini) 93/12

etmek yapmak, işlemek
kerem e.+ le 96/01

etraf (< Ar. etrâf**)** çevre
e. 77/05
e.+ ına 79/02

etübba (< Ar. etibbâ') Hekimler
e.+ yı 72/08

etvar (< Ar. etvâr) Tavırlar, davranışlar, haller, tarzlar
e.+ ı 23/01

eylik **1.** İyi olma durumu; salah
e. 91/05
2. Maddî bir karşılık beklemeden insânî duygularla yapılan yardım, lutuf ve ihsan

e.+ de 81/06

- **eylik et-** Menfaat gözetmeden bir yardımda bulunmak, başkası için iyi bir hareket yapmak
  e. edersin 08/02
  e. et 91/03

ev **1.** Aynı yerde yaşayan âile fertleri, âile
e. 12/01
e.+ i 12/01
2. Bir âilenin oturması için yapılmış yapı, içinde yaşanılan, ikāmet edilen yer, konut, mesken, hâne, ikāmetgâh
e.+ de 74/21

evla (< Ar. evlâ') Daha iyi
e.+ dır 95/14

evlad **1.** (< Ar. evlâd) Bir anne baba için kendi oğulları veya kızları
e.+ ı 92/23
e.+ ım 68/03
e.+ ların 82/17
2. Yaşı daha küçük olanlara karşı kullanılan hitap sözü
e.+ larım 79/25

evvel (< Ar. evvel) önce
e. 79/19

ey Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü; hay
e. 29/01, 67/11

eyi Beğenilecek, makbûle geçecek nitelikleri olan, kendisinde bulunması gereken vasıfları taşıyan
e. 91/04
e. ise 91/22

eyle - yardımcı fiil
icra e. 69/05
kabul e. 69/05
telekki e. 68/16
azad e.- di 69/26
fark e.- meyen 95/22
hevves e.- me 28/01
say u gayret e.- me 06/01
tasvir-i istikbalini e.- mez 30/04
sual e.- r 80/17
iilan e.+ sini 77/06

ezel (< Ar. ezel) Başlangıcı belli olmayan zaman; öncesizlik
e.+ den 10/01, 17/02

F

fakat (< Ar. fakat) Aykırılık bildirmek amacıyla başına geldiği cümleyi önceki cümleye bağlayan bir söz
f. 75/20, 76/09, 79/16, 88/07

fakir (< Ar. fakîr) yoksul, zengin karşıtı
f. 25/01

falan (< Ar. fulân) Söylenmesi istenmeyen veya gerekli görülmeyen bir özel adın yerini tutan kelime; filan, falanca
f. 92/07
fark (< Ar. fark) Bir kimse veya nesnenin bir başkasıyla karıştırılmamasını sağlayan ayrılık, benzer şeyleri birbirinden ayıran özellik; ayırt, ayrım
f.+ ı 09/02
- **fark eylemek** Ayırt etmek, seçmek
f. eylemeyen 95/22

faydesiz (< Ar. fâ'ide + T. -sız) yararsız
f. 09/01
fazla (< Ar. fazla) Gereğinden, alışılmıştan çok, aşırı olan; ziyade
f. 72/02
f.+ dır 77/20
fena (< Ar. fenâ') **1.** Kötü huylu, kötü yaratılışlı, başkalarının kötülüğünü isteyen (kimse)
f. 23/04
f.+ ya 23/04
2. Hoşa gitmeyecek durumda olan, istenen veya gereken nitelikte bulunmayan, kötü, bet
f.+ ya 26/04
f.+ sı 90/15
fend (< Ar. fend) hile
f.+ ini 08/01
fener (< Yun. phanari) Saydam bir maddeden yapılmış veya böyle bir madde ile donatılmış, içinde ışık kaynağı bulunan aydınlatma aracı
f. 78/25
f.+ i 79/04, 79/11
ferah (< Ar. ferah) Kalp, gönül, iç vb.nin sıkıntısız, tasasız olma durumu
f. 95/25
ferda (< Far. ferdâ) Ertesi gün, yarın
f.+ sı 69/25, 70/15
feryad (< Far. feryâd) Yüksek sesle ve kuvvetle bağırma, bağırtı, haykırış, çığlık, âvâze, figan
- **feryad it-** yüksek sesle haykırmak
f. itmeye 75/23

fevkelade (< Ar. fevka'l-ʿâde) "Çok iyi, çok üstün, çok güzel" anlamlarında beğeni ifade eden bir söz
f. 79/12
fırsat (< Ar. fursat) Herhangi bir şey için en uygun zaman, uygun durum veya şart; vesile, okazyon
f. 96/04
fikir (< Ar. fikr) düşünce
f.+ lerini 73/04
filan (< Ar. fulân) falan
f. 72/13, 74/01, 80/01, 92/07
filhakika (< Ar. fi'l-hakîka) Gerçekten, hakîkatte, doğrusu
f. 72/16
filke (Yun. filki) Musluk
f.+ de 76/11, 76/14, 76/20
f.+ den 76/10, 76/19
f.+ ye 76/16
filvaki (< Ar. fi'l-vâkiʾ) Gerçekte, gerçekten, doğrusu, hakîkaten, vâkıa
f. 69/25

firar (< Ar. firâr) Kaçma, kaçış
- **firar it-** kaçmak
  f. idüp 68/18

fuçu (< Yun. boutsi) Bir araya getirilerek çemberlerle tutturulmuş ensiz tahtalardan yapılan, yuvarlak, karnı şişkin ve altı üstü düz kap
  f.+ da 76/09
  f.+ nun 76/06, 76/07

fukara (< Ar. fukarâ) yoksul
  f. 11/02
  f.+ dan 95/23

fukaraperver (< Ar. fukarâ' + Far. -perver) Yoksulları koruyan (kimse)
  f. 77/24

G

gafil (< Ar. gâfil) Çevresinden ve gerçeklerden habersiz olan, gaflet içinde bulunan, dalgın, dikkatsiz ve düşüncesiz (kimse), basîretsiz, aymaz
- **gafil-i hakaık-ı mevt** ölüm gerçeğinden habersiz
  g.-i hakaık-ı mevt 29/01

galip (< Ar. gâlib) Bir yarışma, karşılaşma, çatışma vb. sonunda yenen, üstün gelen, başarı kazanan
  g.+ in 69/05
  g. ise 69/20, 69/22
- **galip ol-** Yenmek
  g. olan 69/07

gam (< Ar. gamm) Kaygı, tasa, keder, iç darlığı
  g. 69/10
  g.+ dan 26/03
  g.+ ım 17/01
  g.+ le 17/02

ganimet (< Ar. ganîmet) Beklenmedik zamanda ve şekilde ele geçen şey veya fırsat, emeksiz ve bedâvadan elde edilen menfaat
  g. 92/27

garip (< Ar. garîb) **1.** Yadırganan, şaşırtıcı, değişik, tuhaf şey, acâyip
  g. 77/13
  2. Kimsesiz, zavallı, bîçâre (kimse)
  g.+ e(garibe) 95/10

gayet (< Ar. gâyet) Pek, çok, pek çok, aşırı bir biçimde
  g. 73/09, 78/01
  g.+ le 87/02

gayret (Ar. gayret) İçten gelerek çalışma, belli bir şey için çabalama, didinme, çaba, ceht
- **say u gayret eyle-** gayretle çalışma
  say u g. eyleme 06/01

gazeta (< İt. gazeta) Okuyucularına çeşitli konularda haber ve bilgi vermek için genellikle günlük olarak çıkarılan yayın organı, cerîde
- **keyfiyet-i gazeta** gazetelerin niteliği
  keyfiyeti g.+ ların 81/13

geç - **1.** Bir yerden başka bir yere gitmek
  g. 95/23
  g.- erken 67/12

2. Bulunduğu yerden ayrılıp başka bir yere yerleşmek, yer değiştirmek
g.- er 75/13
g.- erek 75/20
3. Yaşanıp tükenmek, tükenip bitmek, yaşanmak
g.- miş 88/03

geçir - Geçme işini yaptırmak, geçmesini sağlamak
g.- di 69/10

geçme Geçmek işi
g.+ ye 91/09

geçmiş Zaman bakımından geride kalmış
g.+ e 94/18

gel - **1.** Varlığını sürdürmek, yaşamak, intikal etmek
g.- di 26/01
2. Konuşana göre uzak bir yerden daha yakın bir yere doğru yol almak, bir mesâfe katedip uzak bir yerden daha yakın bir yere varmak
g.- en 67/03, 71/07
g.- enler 94/07
g.- ip 72/01
g.- ir 88/11
g.- miş 81/12
g.- miş iken 79/22
g.- üp 80/01
3. Bir maksatla Bir yere uğramak, ziyâret etmek
g.- ip 71/09, 75/24
g.- ir 68/12
g.- mişiniz 79/26
g.- üp 75/13, 75/16, 75/19
4. Getirilmek, gönderilmek
g.- mez 94/07
5. Varmak, ulaşmak, erişmek, vâsıl olmak
g.- di 94/07
g.- ir 79/23
g.- mez 94/08
6. Bir yere uğramak, ziyâret etmek
g.- miş iken 80/10
g.- üp 80/05
7. Gelir olarak ele geçmek, sağlanmak
g.- en 89/11
8. Zaman bildiren kelimeler veya zamâna bağlı şeylerle Çatmak, girmek, erişmek, başlamak
g.- ir 91/24
9. Ortaya çıkmak, baş göstermek, zuhur etmek
g.- en 93/18
10. Çıkmak, sâdır olmak, sudur etmek
g.- sin 95/11
11. Doğmak, yaşamak, dünyâya gelmek
g.- en 94/08

- **dünyaya gel-** yardımcı fiil
  dünyaya g.- irse 68/04
- **ileri gel-** yardımcı fiil

ileri g.- diğini 71/13

- **rast gel-** yardımcı fiil
  rast g.- irler 81/17
- **başına gel-** yardımcı fiil
  başına g.- enleri 80/02

geliş Gelmek işi; vürut
g. 93/20

gemi Su üstünde yüzen, insan ve yük taşımaya yarayan büyük taşıt; sefine
g.+ sini 89/05, 93/16

geri arka, ileri karşıtı
g.+ de 78/25

get - **1.** Sürmek, devam etmek
g.- mez 17/01
2. Yok olmak, eser kalmamak
g.- di 26/01
3. Bir yere doğru yönelmek; gidedurmak, uzanmak
g.- diğinde 70/10
4. Götürülmek, gönderilmek
g.- di 90/05
5. Ölmek
g.- di 92/07, 92/08
g.- en(geden) 94/08
g.- enlerden(gedenlerden) 94/07
g.- er(geder) 92/22
6. Konuşana göre yakın bir yerden daha uzak bir yere doğru hareket etmek, bir mesâfe katedip yakın bir yerden daha uzak bir yere varmak, azîmet etmek
g.- me 93/24

getir - **1.** Daha uzak bir yerden Bulunulan yere gelmesini sağlamak, gelmesine sebep olmak, iletmek, nakletmek
g.- ir imiş 72/22
2. geçirmek
g.- me 93/11
3. Sağlamak, temin etmek
g. 79/16

getirilme Getirilmek işi
g.+ sini 67/02

getirme : Getirmek işi
g.+ ye 70/09

getirmek Denkleştirmek, isâbet ettirmek
g. 90/09

geyil - Giyme işi yapılmak
g.- mez 34/01

gibi **1.** Bazı sıfat-fiil eki almış kelimelerden sonra geldiğinde karşılaştırmaya dayanan denklik ve eşitlik bağlantısı kuran bir söz
g. 73/03
2. Benzerlik bildirir; benzer, benzeyen
g. 75/19, 77/17, 87/09, g. 87/10
3. Bir kimsenin bir işi kendisine benzetildiği kimse tarzında yaptığını veya bir işin kendisine benzetildiği şeydeki biçimde olduğunu göstermek için kullanılır: … imişçesine, -e benzer biçimde

g.+ sine 75/22

gice Akşamdan sonra başlayan ve gün ağarıncaya kadar geçen zaman dilimi; tün, şeb

g. 82/04

g.+ yi 69/10

giç Belirli zamandan sonra olan

g. 74/03

gir - **1.** (Dışarıdan içeriye) Geçmek, içeriye varmak, dâhil olmak, duhul etmek

g.- diğini 76/07

g.- eceksin 67/09

g.- er 80/12

g.- üp 75/15, 80/16

2. Bir şey, bir şeyin içine Sığmak

g.- er 76/17

git - **1.** (Bir şey veya bir kimse) Konuşana göre yakın bir yerden daha uzak bir yere doğru hareket etmek, bir mesâfe katedip yakın bir yerden daha uzak bir yere varmak, azîmet etmek

g. 74/09

g.- diğinde 75/12

g.- dim 70/04

g.- er(gider) 78/07, 78/10, 82/02, 91/02

g.- er(gider) idi 77/08

g.- erken(giderken) 81/16

g.- erse(giderse) 91/02

g.- erseniz(giderseniz) 81/09

g.- mişler 70/22

g.- üp(gidüp) 76/16, 82/04

2. Yok olmak, eser kalmamak

g.- di 23/04

g.- er(gider) 92/21

3. (Belli bir maksat için) Bir yerde bulunmak

g.- ecek 80/09(gidecek)

g.- enler(gidenler) 73/02

g.- er(gider) 75/10

g.- üp(gidüp) 20/02, 71/07, 72/07

4. (Devamlı veya geçici bir süre kalmak üzere) Bulunduğu yerden ayrılmak

g.- ecekleri(gidecekleri) 70/15

g.- erken(giderken) 70/07, 74/01

- **ters git-** yardımcı fiil
  ters g.- erse(giderse) 32/01
- **yola git-** yardımcı fiil
  yola g.- me 92/17
- **hacca git-** yardımcı fiil
  hacca g.- üp(gidüp) 72/04
- **ziarete git-** yardımcı fiil
  ziarete g.- eceğinden(gideceğinden) 80/19

gitme Gitmek işi

g.+ sini 77/05

gitmek Bir yere doğru yönelmek; gidedurmak, uzanmak

g.+ deler iken 79/01

gonder - (bk.gönder)

g.- ir 79/28

gor- (bk. gör-)
g.- medim 90/26
gore Bir şeye uygun olarak, bir şey uyarınca; gereğince
g. 79/06
gormek Bir nesne veya kimsenin varlığını algılamak, hissetmek
- **rüya gor-** yardımcı fiil
rüya g.+ den ise 89/06

göl Karaların içinde denizlerle bağlantısı olmayan durgun su birikintisi
g. 93/08
göm - Yerin altına koyarak üstünü toprakla örtmek
g.- diği 72/05
gömlek Vücudun üst kısmına giyilen kollu veya yarım kollu, yakalı giysi; işlik (II)
- **ateşten gömlek** Acı, üzüntü veren, dayanılmaz, sıkıntılı durum
ateşden g.+ dir 34/01

gönder - Bir yere doğru yola çıkarmak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak; yollamak, irsal etmek
g.- diğini 80/02
g.- eceğini 82/22
g.- ir 79/24
g.- irsem 82/20
g.- miş 76/13
g.- sem 81/23
g.- üp 72/14

gönderil - Gitmesi sağlanmak, yollanmak
g.- diği 73/14
gönül Sevgi, istek, düşünüş, anma, hatır vb. duyguların kaynağı; içeri, yürek, dil (II), kalp (I)
g. 16/01, 16/02, 87/12
g.+ den 94/09, 95/12
g.+ e 94/09
- **gönül ver-** Bütün varlığı ile bağlanmak, gönül bağlamak
g. verme 24/04

gör - **1.** … olarak kabul etmek, şöyle veya böyle değerlendirmek
g.- meli 92/13
g.- ür 22/02
2. Gözle algılamak, seçmek
g. 30/01
g.- emeyorum 82/15
g.- meden 72/04
g.- medikleri 77/16
g.- ünce 75/17, 77/14, 77/16, 79/25
g.- üp 68/13, 78/11, 79/13
g.- ür 76/07, 76/10
g.- üyor 82/13
3. (Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek
g. 92/12
g.- ünce 69/12
4. Anlamak, kavramak, sezmek
g.- üp 73/10

- **çok gör-** yardımcı fiil
çok g.- me 23/01
- **işini gör-** yardımcı fiil

işini g.- ememiş 74/04

- **sonradan gör-** yardımcı fiil
  sonradan g.- ür 22/01

göre (bk. gore)
g. 91/10

görüş - Buluşup konuşmak, konuşup sohbet etmek
g.- en 92/11

göster - 1. Açıkça ortaya koymak, göz önüne sermek
g.- ir 30/02
2. Bir hâlini, bir niteliğini Ortaya koyacak tarzda davranmak
g.- ip 96/03
3. Görülmesini sağlamak, görülmesine sebep olmak
g.- diğini 76/10
g.- dikce 76/19

- **yol göster-** yardımcı fiil
  yol g.- ir 76/18
- **yüz göster-** yardımcı fiil
  yüz g.- sin 93/27

gösterme (Birinin) Görmesini sağlamak
g.+ sini 72/15

götürme Taşımak, ulaştırmak veya koymak
g.+ sini 73/08

götürül - Götürme işi yapılmak veya götürme işine konu olmak
g.- dükde 74/19

göz **1.** İnsanda ve hayvanda görme organı
g.+ den 95/12
g.+ lerin 82/13
g.+ lerini 72/21, 73/03, 76/08
g.+ ünü 75/21, 90/01
2. Bakış
g.+ ünden 93/09

- **gözünü aç-** Dikkatli olmak, dikkat etmek
  g.+ ünü açdı 75/08, 75/21
- **gözünü dik-** Bir şeyi ele geçirmek isteğinde olmak
  g.+ ünü dikme 87/05

gözlük Görme bozukluğu olan gözlerin daha iyi görmesine veya gözleri korumaya yarayan, bir çerçeveye yerleştirilmiş çift camdan oluşan araç; camekân
g. 82/15

gruş (bk. guruş)
g. 70/13, 70/14

guruş (< Alm. groschen) Osmanlı Devleti zamânında kesilen bir para
g. 70/16, 70/17, 70/22

gül - (Biriyle, bir şeyle) Alay etmek, eğlenmek
g.- er 92/17
g.- erim 19/01, 21/01

gülizar (< Far. gul + Ar. ʿizâr) Gül yanaklı, gül gibi pembe yanaklı
g.+ ım 13/01

gümüş Bu elementten yapılmış
g. 91/09

gün **1.** Zaman, vakit

g. 18/02, 67/12, 69/03, 76/04, 90/12, 92/07
g.+ de 91/04
2. Dünyânın kendi yörüngesi etrâfında bir defa dönmesinden ibâret 24 saatlik zaman parçası
g. 69/25, 70/15, 72/20, 75/18, 79/18, 79/21
3. Güneş
g. 95/20

- **arife günü** Dinî bayramlardan önceki gün; arife
arife g.+ ü 95/05
- **günün birinde** Bilinmedik bir zamanda
günün b.+ inde 67/01, 73/06, 73/20, 75/12, 78/04, 80/04

- **bayram günü** Bayramın kutlandığı gün

bayram g.+ ü 95/06

gürültü Aralarında âhenk bulunmadığı için kulağa hoş gelmeyen çeşitli ve karışık seslerin meydana getirdiği kuvvetli ses, patırtı, şamata

- **patırdı gürültü it-** Gürültülü karışıklık yapmak; hengâm, kıyamet, şamata, takatuka patırdı g. itmeye 76/12

güzel **1.** İyi, hoş; mis
g. 73/09
2. Göze ve kulağa hoş gelen, görülmesi, duyulması insana zevk veren, cemil
g. 80/23

güzelce İyice, adamakıllı
g. 75/17

H

haber (< Ar. haber) Olmuş veya olmakta bulunan bir şeye dâir orada olmayanlara erişen bilgi, ondan ona nakledilen söz
h. 77/02, 94/07

- **haber ver-** Bir şeyi bildirmek, bir şey hakkında bilgi vermek
h. verdi 72/07
h. veriniz 69/14

hacc (< Ar. hacc) Birçok dinde mukaddes sayılan yerlerin senenin belli günlerinde belli usûllere göre ziyâret edilmesi şeklindeki ibâdet
h. 72/01

- **hacca gitmek** Müslümanlıkta, hac amacıyla Mekke'ye gitmek

h.+ a gidüp 72/04

hacı (< Ar. hâcc) Din buyruklarını yerine getirmek için hacca gitmiş Müslüman
h. 72/14

hacib (< Ar. hâcib) Kapıcı, kapıcı başı
h.+ iym 71/08

hadid_ul_mizaç (< Ar. hadîdü'l-mizâc) Çabuk kızan, öfkeli yaratılışlı (kimse)
h.+ dır 77/25

hakaık (< Ar. hakâ'ik) Hakîkatler, gerçekler

- **gafil-i hakaık-ı mevt** ölüm gerçeğinden habersiz
gafil-i h.-ı mevt 29/01

haki (< Far hâkî) Toprağa mensup, toprakla ilgili

h. 17/02

hakikat (< Ar. hakîkat) gerçek

h.+ da 96/17

hakikaten (< Ar. hakîkaten) gerçekten

h. 76/09

haklı (< Ar. hakk + T. -lı) Davası, iddiası, düşüncesi veya davranışı doğru ve adalete uygun olan (kimse)

- **haklı ol-** davası, iddiası, davranışı, düşüncesi adalete uygun olmak

  h. olsak 88/09

hal **1.** (< Ar. hâl) Davranış, tutum, tavır

h.+ ini 27/03

2. Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum

h.+ de 68/12, 69/24, 73/14, 73/21

h.+ i 76/15

h.+ ine 28/03

h.+ ini 30/01

h. ise 79/17

- **vuku-u hal** Bir hâdisenin çıkış ve oluş şekli

  vuku-u h.+ in 79/13

- **saadet-i hal** Mutlu olma durumu

  saadet-i h.+ ine 93/14

hala (< Ar. hâlâ) Şimdiye kadar, o zamana kadar; hâlen, henüz

h. 18/01

halbuki (< Ar. hâl + T. bu + Far. ki) oysa

h. 74/03

halik (< Ar. hâlik) Yaratıcı, yaratan, esmâ-i hüsnâdan (Allah'ın en güzel isimlerinden)dır

h. 91/03

halk (< Ar. halk) Aynı ülkede yaşayan, aynı kültür özelliklerine sahip olan, aynı uyruktaki insan topluluğu; cumhur, folk

h.+ ın 93/10

halkasız (< Ar. halka + T. -sız) Halkası olmayan

h. 92/04

hamil (< Ar. hâmil) Götüren, taşıyan

h. 77/04

han (< Far. hân) Yol üzerinde veya kasabalarda yolcuların konaklamalarına yarayan yapı

h.+ a 70/08

hancı (< Far. hân + T. -cı) Han işleten kimse

h. 70/08, 70/14, 70/16

h. ise 70/18

hane (< Far. hâne) Ev

h. 77/25, 78/14, 78/17, 78/20, 79/06, 79/13, 79/14

h.+ si 69/02

h.+ sinde 80/18

h.+ sine 75/10, 78/02, 78/13, 79/15, 79/24

hanedan (< Far. hânedân) Bulunduğu yerde herkesçe misâfirperver olarak bilinen, evi açık, asil ve cömert kimse

h.+ dan 78/10

hangisi "Kim, hangi şey" anlamlarında kullanılan bir söz

h. 69/04

harami (< Ar. harâmî) Haydut, yol kesen kimse, şakî

h. 77/12
h.+ ler 76/21, 77/09
h.+ lere 77/07

harap (< Ar. harâb) Kötü durumda, bitik, perîşan

- **harap ol-** Kötü duruma düşmek, perîşan olmak
  h. olmuş 76/15, 87/12

hareket (< Ar. hareket) Yola çıkma
h. 81/13
h.+ e 81/12

- **hareket etmek** yola gitmek, yola çıkmak

h. itmekde 80/06

harman (< Far. hirmen) Biçildikten sonra tahıl demetlerinin üzerinden düven geçirilerek tanelerin başaklarından ayrılması işi
h. 87/10

has (< Ar. hâss) İyi nitelikleri kendinde toplamış olan (kimse)
h.+ lar 23/04

haset (< Ar. hased) Başkasında olan bir nîmeti çekememe, kendisine faydası olmadığı halde kıskançlık sebebiyle karşısındakinin sâhip olduğu nîmetten mahrum kalmasını isteme, çekememe, günüleme

- **haset et-** kıskanmak
  h. etme 93/15

haşr (< Ar. haşr) Ölülerin diriltilip bir araya toplandığı zaman, kıyâmet
h.+ e 06/02

hat (< Ar. hatt) yazı
h. 18/01, 18/02

hatır (< Ar. hâtir) Durum, keyif, hâl

- **hatır sor-** Konuşmaya girmeden önce nezâket gereği, "Nasılsınız, iyi misiniz?" gibi sözlerle bir kimsenin hâlini ve sağlık durumunu sormak
  h. sorar 22/03

hatta (< Ar. hattâ) "Bile, dahi, üstelik, bundan başka, hem de" gibi anlamı kuvvetlendirmek için kullanılır
h. 23/02, 75/23

hatun kadın
h. 67/10, 67/11, 68/01
h.+ a 67/14

hava (Ar. hevâ) Hava yuvarını oluşturan, bütün canlıların solunumuna yarayan, renksiz, kokusuz, akışkan gaz karışımı

- **bad-ı hava** Karşılıksız, parasız, meccânen, bedâva
  bad-ı h. 91/08

havf (< Ar. havf) Korku
h.+ ından 71/13

hayal (< Ar. hayâl) Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş
h.+ mi 76/08

hayli (< Far. haylî) çok
h. 77/04, 79/16, 82/08

hayr (<Ar. hayr) **1.** "Yok, öyle değil, olmaz" anlamlarında onamama, inkâr bildiren bir söz
h. 88/09
2. (hayr II) Her durumda ve şartta herkesin katında iyi ve makbul olan hâl ve iş
h. 95/11

hayret (< Ar. hayret) Beklenmedik, garip bir şeyin sebep olduğu şaşkınlık, şaşırma
h.+ e 79/09
hayrlı (< Ar. hayr + T. -lı) Faydalı, makbul, iyi
h.+ dır 89/07, 95/09
hayvan (< Ar. hayvân) Duygu ve hareket yeteneği olan, içgüdüleriyle hareket eden canlı yaratık
h. 75/14
hazır (< Ar. hâzir) Bir işi yapmak için gerekli her türlü şeyini tamamlamış olan
- **hazır ol-** hazır durumda bulunmak
h. olan 81/12

hazırlan - (< Ar. hâzir + T. -lan) Kendini hazırlamak, hazır duruma gelmek
h.- dı 72/01
hazırlanmak (< Ar. hâzir + T. -lanmak) Kendini hazırlamak
h.+ da iken 81/02
hazırun (< Ar. hâzir + Ar. -ûn) Hazır olanlar, bir yerde bizzat bulunanlar
h.+ a 67/07
hedie (< Ar. hediyye) Sevgi veya saygı ifâdesi olarak karşılıksız verilen şey, armağan
h. 77/06, 81/11
hekim (< Ar. hakîm) İnsanlardaki hastalıkları teşhis ve onları ilaçlarla veya bazı araçlarla tedavi eden kimse; doktor, tabip
h. 68/15
h.+ dir 93/16
helak (< Ar. helâk) Ölme, mahvolma, yok olma
- **helak ol-** Mahvolmak, yok olmak, ölmek
h. oldu 77/17

helas (< halâs) Kurtulma, kurtuluş
- **helas ol-** Kurtulmak
h. olmuş 69/24
h. olup 69/26

hele (< Far. hele) **1.** Tehdit, uyarı, vaat, temennî bildiren bir cümle ile bu cümleden önce veya sonra gelen ve bu tehdit veya vaadin sebebi durumunda olan cümleyi birbirine bağlar
h. 92/12
2. Bir kimse veya şey diğer kimse veya şeylerin içinde ayrıca belirtilmek istendiği zaman bunu ifâde eden kelimenin başına veya sonuna getirilir, özellikle, bilhassa, bâhusus, her şeyden önce
h. 95/01
helva (< Ar. halvâ) Şeker, yağ, un veya irmikle yapılan tatlı
h. 77/03, 77/05, 77/14
h.+ yı 77/14, 77/16
hem (< Far. hem) Birden fazla şeyin birlikte bulunduğunu veya birden fazla işin birlikte yapıldığını gösterir
h. 21/01, 93/11
h. 96/02
heman (< Far. hemân) çabucak
h. 25/04, 68/12, 94/12
hendek (< Ar. handak) Geçmeye engel olacak biçimde uzunlamasına kazılmış derin çukur
h. 91/21
hep (< Far. heb) **1.** Hiçbiri veya hiçbir kimse dışarıda kalmamak üzere, bütün
h. 94/07
h.+ iniz 74/22

2. Her zaman, dâima
h. 88/11

her (< Far. her) Önüne geldiği ismin benzerlerini "teker teker hepsi, birer birer hepsi, birer birer tamamı" anlamıyla kapsayacak biçimde genelleştiren söz
h. 08/02, 10/01, 24/02, 26/04, 28/03, 70/14, 74/01, 74/23, 79/17, 79/18, 81/09, 82/18, 89/18, 90/10, 92/13, 94/03, 95/08

herhangi (< Far. her + T. hangi) Özellikleri iyice bilinmeyen, iyice belli olmayan, rastgele
h. 80/09

herif (< Ar. harîf) (Kaba konuşmada) Adam
h. 74/09

herkes (< Far. her + Far. kes) İnsanların bütünü; cümle, cemi cümle, cümle âlem, dünya âlem, yediden yetmişe, yedi mahalle, yedi düvel
h. 28/02, 90/09
h.+ in 90/06, 93/12

hesap (< Ar. hisâb) Alınan şeylerin veya yapılan masrafın tutarı
h.+ ı(hesabı) 92/15
h.+ ını(hesabını) 81/01

hevves (< Ar. heves) İstek, arzu, meyil
- **hevves eyle-** bir şeye karşı istek duymak, eğilimli olmak
  h. eyleme 28/01

heybetli (< Ar. heybet + T. –li) Görünüşü korku ve saygı uyandıran
h. 30/03

hırsız Başkasının malını çalan kimse; uğru
h. 68/07, 74/23, 75/03, 75/06, 75/15, 96/14
h.+ ın 75/23

hiç (< Far. hîç) **1.** Olumsuz cümlelerde ve soru cümlelerinde anlamı kuvvetlendirir, kat'iyen, asla
h. 73/10
2. Soru cümlelerinde verilen hükmün kesinlikle söz konusu olamayacağını anlatır
h. 76/16, 79/16, 96/01

hiçbir Bir addan önce getirilerek o adın bildirdiği varlıktan bir tanesinin bile olmadığını anlatan bir söz
h. 68/19, 77/01

hiçbiri Bir teki, biri bile
h. 26/03
h.+ nizi 74/20

hikâye (< Ar. hikâye) Sırasıyle ve etraflıca anlatılan olay
- **nakl-u hikâye** anlatmak
  nakl-u h. 80/02

hikmet (< Ar. hikmet) Bir şeyin oluşundaki akıl erdirilemeyen gizli sebep
h.+ i 93/02

hilebaz (< Ar. hîle + Far. bâz) hileci
h.+ dır 08/01

his (< Ar. hiss) sezme
h. 82/22

hisar (< Ar. hisâr) Bir şehrin veya önemli bir yerin korunması için taştan yapılmış, yüksek duvarlı ve kuleli, çevresinde hendekler bulunan küçük kale
h.+ ın 30/03

hizmetci (< Ar. hidmet + T. -ci) Çeşitli ev işlerini görmek üzere ücretle tutulan kimse
h. 73/09, 73/16, 73/18

hizmetkâr (< Ar. hidmet + Far. kâr) Hizmet eden kimse, hizmetçi
h.+ ına 73/06
Hoca (< Far. hvâce) Dînî hizmetlerde görevli kimse, din görevlisi
H. 73/20
h. 74/13
h.+ nın 74/15
hokümet (< Ar. hukûmet) Bir ülkeyi yöneten kuruluşların bütünü
h. 72/08
h.+ e 72/07, 77/02
hormet (< Ar. hurmet) Bir şeye veya bir kimseye değer vermekten ileri gelen ölçülü davranma hissi, çekinme ile karışık bir sevginin verdiği dikkat ve îtinâ gösterme duygusu, saygı
- **hormet et-** Saygı göstermek, saymak
h. et 29/03

hoş (< Far. hoş) Duyguları okşayan, zevk veren, beğenilen, güzel, iyi, latif
h. 92/13
hoş beş (< Far. hoş-bâş) Öteden beriden konuşma, şundan bundan sohbet etme
h. beşden 81/18
huzur (< Ar. huzûr) Önemli bir makāmın veya kişinin var olduğu, bulunduğu yer, o makam veya şahsın önü, katı, yanı
- **huzuruna çık-** Büyük bir kimsenin yanına kabul edilmek
h.+ una çıkar 73/14

hükema (< Ar. hukemâ') Hakîmler, filozoflar, ilim adamları
h.+ dan 73/06
hüner (< Far. huner) Bir şeyi iyi bilmekten, iyi yapabilmekten gelen üstün hal, mârifet
h. 87/12

I

ırag uzak
ı. 94/12
ırak Uzak
ı. 92/10, 95/12
ıslat - Dayak atmak veya ağır hakarette bulunmak
ı.- ır 75/17
ısrar (< Ar. isrâr) İstediğinin olması için bir şeyin veya kimsenin durmadan üstüne düşme, arzusunu kabul ettirmek için tekrar tekrar üstünde durma, üsteleme
- **ısrar it-** çok üstelemek
ı. idilirse 77/26
ı. itdikde 79/27

İ

i - **c**evher fiili
bakınmakda i.- di 79/02
besler i.- di 75/10
boyalı i.- di 75/01
gider i.- di 77/08
kadir olamaz i.- di 77/02
mevcud i.- di 69/02

mukavele itmişler i.- di 69/06
olsa i.- di 90/16
var i.- di 68/02
akraba i.- dik 92/01
nerede i.- din 70/03
almakda i.- ken 78/04
dolaşmakta i.- ken 78/10
gelmiş i.- ken 79/22, 80/10
gitmekdeler i.- ken 79/01
hazırlanmakda i.- ken 81/02
oturmakdalar i.- ken 78/14
soymakda i.- ken 77/12
taam itmekdeler i.- ken 80/16
üzere i.- ken 80/08
almaz i.- miş 78/03
brakır i.- miş 75/11
der i.- miş 76/21
getirir i.- miş 72/22
işmi i.- miş 74/14
malik i.- miş 79/17
der i.- se 79/26
dimiş i.- se 81/08
dökülür i.- se 78/24
eyi i.- se 91/22
galip i.- se 69/20, 69/22
hal i.- se 79/17
hancı i.- se 70/18
istemedi i.- se 69/13
karınca i.- se 92/06
kim i.- se 74/23
kurtulmuş i.- se 76/18
meemur i.- se 80/21
meemuru i.- se 80/06
misafir i.- se 78/25
müşteri i.- se 80/18
nasıl i.- se 70/14, 74/01
nedim i.- se 82/04
o i.- se 79/04
rüya gormekden i.- se 89/06
sahibi i.- se 78/17, 78/20
sultan i.- se 07/02
sürerler i.- se 75/03
şeytan i.- se 68/18
var i.- se 24/03
yer ile yeksan i.- se 07/01
zevcesi i.- se 79/24
akıllı i.- sen 95/03
üstad i.- sen 71/08

ibadet (< Ar. ‘ibâdet) İnsanın tek Tanrılı dinlerde Allah’a, diğer din ve inanışlarda ise inanıp bağlandığı kudrete kulluğunu göstermek üzere yaptığı hareketler, tapma, tapınma

i.+ inden 95/14

- **ibadet etmek** İnsanın tek Tanrılı dinlerde Allah'a, diğer din ve inanışlarda ise inanıp bağlandığı kudrete kulluğunu göstermek üzere yaptığı hareketler, tapma, tapınma
  i. edilmemişdir 68/20

ibadethane (< Ar. 'ibâdet + Far. hâne) İbâdet edilen yer, tapınak, mâbet, ibâdetgâh
i.+ ye 73/02

ibret (< Ar. 'ibret) Bir olaydan çıkarılan göz açıcı, uyarıcı ders
i. 73/02

- **ibret almak** (Olan bir şeyden) Kendi payına bir ders çıkarmak
  i. al 29/03

icat (< Ar. îcâd) Yeni bir şey bulma, ortaya koyma, varlığı bilinmeyen bir şeyi meydana getirme

- **icat et-** o zamana kadar kimsenin bilmediği, henüz yapmadığı bir şey yaratmak; bulma
  i. etdi 14/01

iclal (< Ar. iclâl) Büyüklük, ululuk, azamet, kudret
i.+ ini 30/02

icra (< Ar. icrâ') Bir şeyi fiil hâline getirme, yapma, yürütme, uygulama
i.+ sını 69/08

- **icra eylemek** Yapmak, uygulamak
  i. eylemek 69/05

iç **1.** Nesnelerin veya kimselerin arasında bulunan nesne veya kimse; ara
i.+ lerinden 72/10
2. Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer; dâhil, dış karşıtı
i. 76/05
i.+ indekini 91/26
3. Oyuk şeylerin boşluğu
i.+ indedir 94/15
i.+ ine 76/07

iç - Bir sıvıyı ağza alıp yutmak
i. 69/18
i.- eim 69/19, 69/22
i.- mez 95/01

içeri **1.** İçte kalan yer, iç kısım, iç taraf.
i.+ ye 80/11
2. İç yana doğru, iç tarafa doğru
i. 80/12

içerisi İç taraf, içte bulunan yer
i. 93/23

iç güveyi Eşinin ailesinin evinde oturan damat
iç g. 87/04, 87/08

iç güveysi (bk. iç güveyi)
iç g. 82/25

içki İçinde alkol bulunan içecek; dem (I), tütsü
i. 95/01

içme Bir sıvıyı ağza alıp yutmak
i.+ sini 69/08, 80/11
i.+ ye 91/09

içmek Bir sıvıyı ağza alıp yutmak
i. 69/05

için **1.** (-e ayrılmış, -e özgü, -e has, -e mahsus)
i. 69/15, 70/09, 78/21,
2. -e göre
i. 69/17,
3. Amaç bildirir; maksadıyle, amacıyle, gāyesiyle
i. 70/01, 70/22, 71/16, 72/01, 79/02, 79/05, 79/22
i.+ dir 90/12
4. Sebep bildirir; sebebiyle, -den ötürü, -den dolayı
i. 73/01, 73/02,

idare (< Ar. idâre) Sâdece gerektiği kadar harcama, tutumlu davranma, tasarruf, iktisat
i. 93/19

iddia (< Ar. iddiʿâ) İleri sürülerek savunulan düşünce; sav, dava, argüman
i.+ sında 76/01

idhal (< Ar. idhâl) İçeri koyma, içeri sokma, dâhil etme

- **idhal olun-** dahil olunmak
  i. olunup 75/02

ifrat (< Ar. ifrât) Aşırı gitme, ölçüyü aşma, gereğinden fazla ileri gitme
i. 94/02

iğfal (< Ar. igfâl) Gaflete düşürüp yanıltma, kandırma, aldatma

- **iğfal it-** aldatmak
  i. idemez 68/18

ihda (< Ar. ihdâ') Hediye verme, hediye gönderme

- **ihda it-** Hediye vermek, hediye göndermek
  i. idior 81/05
  i. idiorsunuz 81/07

ihsan (< Ar. ihsân) Lütuf, kerem, iyilik
i.+ dan 96/02
i.+ ı 25/03

- **şermende-i ihsan et-** Lütufta bulunarak utandırmak
  şermende-i i. eder 96/03

ihtiar (< Ar. ihtiyâr) yaşlı (I), genç karşıtı
i. 81/14, 81/19, 81/21, 81/22, 81/24, 82/08
i.+ a 81/17, 81/18
i.+ ı 82/05, 82/07
i.+ le 82/02

ihtimal (< Ar. ihtimâl) Bir şeyin olabilmesi durumu, olabilirlik; olasılık
i.+ i 77/21

ihtiyarlık (< Ar. ihtiyâr + T.-lık) yaşlılık
i.+ dan 82/14

iilan (< Ar. iʿlân) duyuru
i. 80/03

- **iilan-ı keyfiyet** Meselenin duyurusu
  i.-ı keyfiyetle 77/07
- **iilan eyle-** Açıklamak

  i. eylemesini 77/06

- **iilan et-** Açıklamak

  i. itmiş 81/14
- **ilan etmiş ol-** Duyurusunu yapmış olmak

iilan itmiş o.+ le 81/14

iita (< Ar. i'tâ') Verme, verilme
i. 81/04

ikamet (< Ar. ikâmet) Bir yerde oturmak
i.+ i 77/23, 77/24

- **ikamet et-** bir yerde oturmak
  i. itdiklerinden 77/01
  i. itmekde 78/02

ikametgâh (< Ar. ikâmet + Far. -gâh) İçinde ikāmet edilen, yerleşilip oturulan yer, mesken, ev
i.+ ı 67/04

ikbal (< Ar. ikbâl) Tâlih ve baht açıklığı, mutluluk, saâdet.
i.+ ini 27/02

- **zirve-i ikbal** en üst mevki
  zirve-i i.+ ine 30/03

iki Birden sonra, üçten önce gelen sayının adı
i. 14/02, 31/01, 70/06, 70/10, 70/16, 77/04, 78/06, 78/23, 79/21, 80/13, 91/05
i.+ lerinle 81/19
i.+ nlerinle 82/09

ikrar (< Ar. ikrâr) Gizlemeyip açıklama, îtiraf etme
i.+ ile 75/07

ile **1.** İsimlerin sonuna gelerek berâberlik, refâkat, vâsıta, araç, hal, tarz, ilişki vb. anlamlarda zarflar yapar
i. 22/02, 67/04, 67/09, 67/12, 68/19, 69/10, 69/13, 69/25, 71/17, 72/07, 72/09, 72/14, 73/01, 73/07, 75/01, 75/21, 77/03, 77/05, 79/12, 80/03, 80/12, 81/15, 82/01, 82/05, 82/11, 82/22, 92/11, 92/19, 93/18, 94/01, 94/10
2. İki kelimeyi, iki öbeği birbirine bağlar
i. 34/01, 68/20, 71/04, 73/13, 78/02, 79/11, 79/23
Hazret-iSüleyman i. 67/10, 68/07
yer i. yeksan ise 07/01

ileri Bir yerin veya şeyin arka kabul edilen kısmına göre önde bulunan taraf, ön taraf
i.+ sine 79/01

- **ileri gel-** oluşmak, meydana gelmek
  i. geldiğini 71/13

ileride Ötede
i. 78/25

ilerüde (bk. ileride)
i. 71/01

illet (< Ar.'illet) bozukluk
i.+ i 93/02

ima (< Ar. îmâ') Açıkça söylemeden üstü kapalı olarak anlatma, dokundurma

- **ima ol-** Üstü kapalı olarak anlatılmak
  i. olduğunu 67/09

imam (< Ar. imâm) Cemaatle kılınan namazlarda en önde duran ve namaz kılınırken kendisine uyulan kimse
i. 93/07

in - **1.** (Binilen bir hayvan veya taşıttan ayrılarak) Yere ayak basmak
i. 74/15
i.- er 74/16

i.- me 74/14
i.- meyeceğime 74/02
i.- miş 74/05
2. Ulaşmak
i.- er 76/09
i.- erler 78/22, 80/24
3. Bulunduğu yerden Aşağıya doğru gelmek
i.- üp 77/09

inam (< Ar. inʿâm) Lutuf ve ihsanda bulunma, iyilik etme
i.+ ı 25/03

incir (< Far. encîr) Bu ağacın etli ve tatlı, içinde küçük çekirdekler bulunan meyvesi
i. 73/08, 73/12, 73/13
i.+ i 73/18
i.+ lerin 73/09, 73/15
i.+ lerinden 73/10

inek Sığır türünün dişisi
i.+ i(ineği) 94/21

inikad (< Ar. inʿikâd) (Meclis, kongre vb.) Bir araya gelip toplanma, kurulma
- **inikad it-** Toplanmak
  i. itmiş 70/01

inme (Binilen bir hayvan veya taşıttan ayrılarak) Yere ayak basmak
i.+ nin 74/05

insan (< Ar. insân) Toplum hâlinde bir kültür çevresinde yaşayan, düşünme ve konuşma yeteneği olan, evreni bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen ve biçimlendirebilen canlı; adam, âdem, âdemoğlu, insanoğlu, kişioğlu, beniâdem, benibeşer, fâni
i. 91/10, 92/21, 94/03, 95/17
i.+ a 95/17
i.+ ın 32/01, 90/15
i.+ ların 94/05

insanoğlu (< Ar. insân + T. oğul) İnsan
i. 08/01, 90/04
i.+ nun 90/13

intikam (< Ar. İntikâm) Öç alma
- **intikam al-** Öç almak
  i. almaz 96/04

ip Dokuma malzemesinden yapılan ve bağlamak için kullanılan, çeşitli kalınlıkta bükülmüş sicim
i. 75/01
i.+ e 74/22, 74/23, 75/03
i.+ im 74/21

irsal (< Ar. irsâl) Gönderme, yollama
- **irsal it-** Göndermek, yollamak
  i. idüp 67/14

irtesi (Sabah, gün, hafta, ay, yıl kelimelerinden önce) Bir sonraki
i. 79/20

isim (< Ar. ism) ad
- **isim koy-** adlandırmak
  i.+ ini(ismini) kosunlar 68/04

istasion (< Fr. station) Trenlerin yol güzergâhında yolcu ve yük indirip bindirmek için durdukları, binâsı olan durak

i.+ un 80/15, 80/21
i.+ una 80/08

iste - **1.** (Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek
i.- diğim 82/24
i.- diğini 67/08
i.- medi ise 69/13
i.- r 16/01, 16/02, 27/02, 91/09
i.- yen 92/13, 95/24
2. (Bir şeyin yapılmasını veya kendine verilmesini) Dilemek, talep etmek
i.- r 80/05

- **dimek iste-** yardımcı fiil
dimek i.- di 82/10
dimek i.- diğinde 82/13, 82/17
dimek i.- miş 70/05

istikbal (Ar. istikbâl) Gelecek, gelecek zaman, âtî

- **tasvir-i istikbalini eyle-** Geleceğini göz önüne gelecek şekilde ayrıntılı anlatmak
tasvir-i i.+ ini eylemez 30/04

istirdad (< Ar. istirdâd) Geri alma

- **istirdad olun-** Geri alınma
i. olundu 72/17

iş **1.** Bir maksatla yapılan faâliyet, çalışma, amel
i.+ e 93/22
i.+ i 32/01, 94/19, 94/20
i.+ im 10/01
2. Bir sonuca bağlanması, çözülmesi gerekli durum, mesele, sorun
i.+ i 74/01
i.+ mi imiş 74/14
3. Geçinmek için para karşılığı yapılan çalışma
i.+ den 91/27

- **işini gör-** İşini yapmak
i.+ ini görememiş 74/04

işbu Bu işâret sıfatının yazıda kullanılan eski bir şekli, işte bu
i. 26/04, 78/18, 80/12, 80/15, 81/04

işit - Kulak yoluyle duymak
i.- dikde 67/12
i.- ir(işidir) 70/15
i.- üp(işidüp) 78/07, 78/08, 78/18, 79/20

işle - Yapmak
i. 67/08

işret (< Ar. ʿişret) İçki içme, içki
i.+ in 95/02

işte **1.** Anlatılan bir sözün sonucuna gelindiğini gösteren bir söz
i. 73/01
2. Bir kimse, şey veya durumu işâret etmek için kullanılır
i. 73/19
3. "Sonuç olarak, bu kadar" anlamında cümle sonunda kullanılır
i. 88/04

it Köpek
i.+ in 90/08

it - **1.** yardımcı fiil

emr i.- di 77/06
talep i.- di 69/09
tedavi i.- diği 72/11
zuhur i.- diği 72/17
avdet i.- diğinde 72/05
acele i.- diğini 80/19
tedavi i.- diğini 72/11
avdet i.- dikde 70/03
beyan i.- dikde 73/17
ısrar i.- dikde 79/27
kabul i.- dikde 80/15
nüzul i.- dikde 71/05
vaz i.- dikden 72/04
ikamet i.- diklerinden 77/01
teklif i.- eceği(ideceği) 69/08
kabul i.- emem(idemem) 81/08
iğfal i.- emez(idemez) 68/18
telekki i.- enler(idenler) 68/17
davet i.- er(ider) 78/13
emr i.- er(ider) 73/08, 80/24
nakl i.- er(ider) 82/09
nazar i.- er(ider) 72/21
sual i.- er(ider) 72/13, 73/17, 74/08, 82/03
tehavvül i.- er(ider) 79/09
tekdir i.- er(ider) 74/10
teklif i.- er(ider) 80/11, 80/15
taklid i.- erek(ider) 75/14
vaz i.- erek(iderek) 79/11
seyr i.- erken(iderken) 76/06
vefat i.- erken(iderken) 68/02
sual i.- ersiniz(idersiniz) 69/20
tavsiye i.- esiniz(idesiniz) 81/10
beyan i.- ince(idince) 67/07, 69/16, 80/07
sual i.- ince(idince) 67/07, 72/10, 73/16
ihda i.- ior(idior) 81/05
ihda i.- iorsunuz(idiorsunuz) 81/07
teacüb i.- iorsunuz(idiorsunuz) 70/19
hadid-ul-mizaçdır 77/26
kayd i.- me 74/10
merak i.- meiniz 78/20, 79/06
iilan i.- miş 81/14
inikad i.- miş 70/01
tavsiye i.- miş 81/14
tebdil-i kıyafet i.- miş 81/18
vefat i.- miş 79/17
mukavele i.- mişler idi 69/06
cem i.- üp(idüp) 72/08
dikkat i.- üp(idüp) 75/05
firar i.- üp(idüp) 68/18
irsal i.- üp(idüp) 67/14

kat-ı tarik i.- üp(idüp) 76/22
tedavi i.- üp(idüp) 72/10
acele i.+ sinin 80/17
feryad i.+ ye 75/23
patırdı gürültü i.+ ye 76/12
tasvip i.+ ye 70/04
zapt i.+ ye 69/23
hareket i.+ de 80/06
ikamet i.+ de 78/02
rica i.+ de 79/05
taam i.+ deler iken 80/16
tamir i.+ dir 87/12
2. Yapmak, işlemek
i.- ersin(idersin) 96/14, 96/15
i.- mediklerini 72/10

ita (< Ar. i'ṭā') Verme, verilme
- **ahz u ita** Alım satım, alışveriş
  ahz u i. 92/19

itibar (< Ar. i'tibâr) Önem verme, önem verilme, dikkate alma, dikkate alınma
i. 90/16

izah (< Ar. îzâh) Bir şeyi anlaşılacak şekilde anlatma, açıklama
- **izah buyur-** açıklama yapmak
  i. buyurmuşlardır 67/10

K

kabul (< Ar. kabûl) Bir şeye isteyerek veya istemeyerek peki deme, râzı olma, muvâfakat etme
k. 80/12
- **kabul it-** bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olmak
  k. eylemek 69/05
  k. idemem 81/08
  k. itdikde 80/15

kaç - Birinden veya bir şeyden Kurtulmak için süratle uzaklaşmak
k.- acak 79/02
k.- an 90/13, 95/13

kadar (< Ar. kadar) **1.** Ölçüde, derecede
k. 24/03, 79/28, 80/17, 81/07, 82/24, 93/06
2. Bir iş veya durumun, bir sıralamanın sona erdiği yer, zaman veya sayıyı gösterir, dek, değin
k. 77/07, 78/09, 79/22
3. "Aşağı yukarı, yaklaşık, takrîben" anlamında bir niceliğin miktârını tahmînî olarak bildirir
k. 80/07

kadem (< Ar. kadem) Ayak
k. 26/04

kadın Erişkin dişi insan; hatun, hatun kişi, bayan, karı, nisa, zen
k. 79/17, 79/27
k.+ a 89/14
k.+ ın 77/24, 87/05

kadir (< Ar. kâdir) “Her şeye gücü yeten, kuvvet ve kudretine hiçbir sınır olmayan” anlamında esmâ-i hüsnâdan

- **kadir ol-** Gücü yetmek, muktedir olmak
  k. olamaz idi 77/02
  k. olamaz 69/23
- **kadrini bil-** değerini bilmek, yararlanmak

  k.+ ini(kadrini) bilmez 93/13

kafa (< Ar. kafâ) Kavrama ve anlama yeteneği; zekâ, zihin, bellek
  k.+ nın 95/07

kafe (< Ar. kâffe) Hep, bütün, cümle
  k.+ sile 81/14

kafile (< Ar. kâfile) Birlikte hareket eden topluluk
  k. 77/05
  k.+ nin 77/08, 77/10
  k.+ yi 77/12

kahve (< Ar. kahve) Bu maddeden sıcak suda pişirilen içecek
  k. 16/01, 16/02, 80/11

- **kahve-i ru-i siah** siyah yüzlü kahve
  k.-i ru-i siahı 14/01

kahvehane (< Ar. kahve + Far. hâne) Kahve, çay, ıhlamur, nargile vb. içilen, tavla, domino, bilardo, kâğıt vb. oynanan yer; kahve, kıraathane, tahmishane
  k. 16/01

kal - **1.** Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek
  k.- a 18/02
  k.- am 18/02
  k.- ır 92/21, 92/22
  2. Varlığını korumak, sürdürmek
  k.- dı 23/04
  3. Diğerleri
  k.+ anı 90/28

- **mütehair kal-** yardımcı fiil
  mütehair k.- ırlar 70/18
- **naçar kal-** yardımcı fiil
  naçar k.- up 73/16
- **aciz kal-** yardımcı fiil
  aciz k.- dığından 82/04

kalem (< Ar. kalem) Yazı yazmaya mahsus, genellikle çubuk biçiminde âlet
  k. 89/01

kalk - **1.** Oturmakta olduğu yerden ayrılmak
  k.- ar 87/04
  2. Oturur veya yatar durumdan çıkarak ayakları üzerinde doğrulmak, ayak üstü durmak
  k.- ar 95/18

kalmak Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek
  k.+ le 72/02

kalp (< Ar. kalb) Îman, sevgi ve nefretin, iyi ve kötü bütün duyguların, anlayış, duyuş, seziş yeteneklerinin kaynağı olduğu kabul edilen, insanın mânevî varlığının merkezi, gönül
  k.+ i(kalbi) 95/25
  k.+ ini(kalbini) 93/14

kan Plazma ve kan yuvarlarından meydana gelen ve damarların içinde dolaşarak vücut dokularını besleyen kırmızı renkli sıvı
k.+ ı 88/01
kanaat (< Ar. kanâ‘at) Elindekinden hoşnut olup fazlasını istememe, kısmetine, kendisine verilene râzı olma
k. 89/04
kanaatkâr (< Ar. kanâ‘at + Far. –kâr) Elindeki ile yetinen, fazlasını istemeyen, kanaat sâhibi (kimse)
k. 93/21
kandül (< Ar. kindîl) Sıvı hâlindeki yağa batırılmış bir fitilin yanması sûretiyle ışık veren aydınlatma âleti
k.+ ler 73/01
k.+ in 73/05
kantar (< Ar. kintâr) **1.** 56,452 kilogram ağırlığında veya kırk dört okkalık bir ağırlık ve sığa birimi
k. 92/19
2. Uç tarafına yakın bir yerinde yüklerin asılması için bir çengel veya kefe, bir tutma çengeli, geri kalan uzun tarafında da gezdirilebilir bir top bulunan, ağırlık birimlerine göre taksîmatlı bir koldan ibâret tartı âleti
k. 94/23
kantarcı (< Ar. kintâr + T. -cı) Kantarda tartan kimse
k.+ ya 20/02
kap - Isırıp parçalamak
k.- mazı 90/08
kap İçi gaz, sıvı veya katı herhangi bir maddeyi alabilen oyuk nesne
k.+ ına(kabına) 90/27
kapdan (< İt. capitan) Bir gemiyi sevk ve idâre etmekle görevli, bu hususta her türlü yetkiye sâhip gemi kumandanı
k.+ dır 89/05
kapolu kapısı olan
- **kapılı bacalı olma-** kavga etmekten imtina etmek
k. bacalı olmamak 70/21

kaptan (bk. kapdan)
k.+ dır 93/17
kapu Bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı; bap
k. 92/04
k.+ nun 75/11, 79/11
k.+ suna 93/24
k.+ sunu 78/15, 91/17, 92/11
k.+ sunun 69/02, 78/22
kar Havadaki su buharının donmasından meydana gelen ve yağmur gibi yağan hafif beyaz tâneler
k. 70/07
kâr (< Far. kâr) İş, fiil, amel
k.+ ı 90/06, 90/10
kara Kötü, meş’um
k. 90/12, 91/04
- **yüzü kara çık-** birini utandırmak
yüzü k. çıkar 95/06

karanlık Işık olmama durumu; zulmet
k. 74/21
karar (< Ar. karâr) Bir iş veya mesele hakkında verilen kesin hüküm
- **karar vir-** bir sorunu karara bağlamak, kararlaştırmak
k. virmişler 79/19

karar - Kara bir renk almak, rengi koyulaşıp siyahlaşmak
k.- ır 89/09
karı **1.** Bir erkeğin evlenmiş olduğu kadın, eş, zevce
k. 76/12
k.+ dan 74/05
k.+ sı 76/02, 76/16
2. Yaşlı, ihtiyar
k. 75/24, 76/01
karın İnsan ve hayvan vücûdunun kaburgaların kenarından kasıklara kadar olan ve iç boşluğunda mîde, bağırsak, böbrek, safra kesesi, rahim, dalak, karaciğer gibi organlar bulunan kısmı, batın
k.+ ına(karnına) 89/13
karınca Toprağın içinde toplu halde yaşayan ve birçok çeşidi bulunan, zar kanatlı eklem bacaklı böcek türü
k. ise 92/06
karış - Müdahale etmek
k.- ır 93/22
k.- maz 88/09
karşı (bk.karşu)
k. 71/17
karşu Bir şey, yer veya kimsenin yüz tarafının ilerisi
k.+ sına 70/10, 75/13, 75/20
karye (< Ar. karye) köy
k.+ nize 71/07
k.+ ye 71/05
kasa (< İt. cassa) Para veya değerli eşya saklamaya yarayan çelik dolap
k.+ da 75/15
k.+ nın 75/16
kasaba (< Ar. kasaba) İlçeden küçük, köyden büyük, nüfusu iki bin ile yirmi bin arasında olan, belediye ile yönetilen, henüz kırsal özelliklerini yitirmemiş yerleşim merkezi; belde
k.+ da 71/01
kassap (< Ar. kassâb) **1.** Bu etlerin satıldığı dükkân, kasap dükkânı
k.+ dan 79/23
2. Sığır, koyun gibi eti yenecek hayvanları kesen veya dükkânında perakende olarak satan kimse; etçi
k. 79/25
kaşık Sulu veya tâneli şeyleri yemeye mahsus, ağıza giren kısmı genişçe ve çukurca, saplı sofra âleti
k.+ a(kaşığa) 90/24
k.+ ı(kaşığı) 90/09
k.+ ın(kaşığın) 91/20
kat(I) Bir binânın üst üste olan ve döşemelerle birbirinden ayrılan kısımlarından her biri
- **üst kat** Bulunulan yere göre bir üst daire ve bölüm
üst k.+ ına 80/22

kat(II) (< Ar. kâti‘) Kateden, kesen, kesici

- **kat-ı tarik et-** Yolkesicilik yapmak
  k.-ı tarik idüp 76/22

katık Karın doyurulurken baş yiyecek sayılan ekmeğin yanına katılan herhangi bir yiyecek
  k.+ dan 78/03, 79/16

katır Erkek eşekle kısrağın çiftleşmesinden doğan, eşekten büyük, başı iri ve uzun, yelesi kısa, göğsü dar, karnı geniş, sağrısı ve bacakları cılız, uzun kulaklı, kuvvetli, dayanıklı, ağır işlere, dağlık arâziye uygun melez hayvan
  k. 76/02, 76/11, 76/14, 76/16, 76/19, 76/20
  k.+ ın 76/07, 76/09
  k.+ ını 76/06

katil (< Ar. kâtil) Cana kıyan, birini öldüren kimse
  k.+ i 68/07

kavga (< Far. gavgâ) Şiddetli tartışma veya dövüş, mücâdele
  k. 87/01, 90/05

kavien (< Ar. kavî) Kuvvetli olarak, kuvvetle
  k. 77/19

kavuş - Tekrar bulmak ve görmek, bir araya gelip buluşmak
  k.- maz 95/17
  k.- ur 95/17

kayd (< Ar. kayd) Kaygı, endîşe, tasa
- **kayd itme-** Kaygılanmamak, endîşelenmemek
  k. itme 74/10

kaynatmak Kaynamasını sağlamak, kaynamış duruma getirmek
  k.+ le 24/01

kaynpeder (< T. kayın + Far. peder) Kaynata, kayın baba
  k. 87/03

kaz **1.** Perde ayaklılardan, genellikle beyaz veya boz renkli, uzun boyunlu,, suda ve karada yaşayan, uçan, yabani veya evcil kuş
  k. 89/11
  k.+ ını 68/11
  k.+ larımı 68/09
  2. Budala, ebleh kimse
  k. 81/23, 82/20

kaz - Toprağı herhangi bir şeyle yarıp eşerek yerinden çıkarmak
  k.- ar 72/03
  k.- up 72/05
- **kuyu kaz-** yardımcı fiil
  kuyu k.- an 94/15

kaza (< Ar. kazâ') Kimsenin kastı olmadan ortaya çıkan, zarara veya can kaybına sebep olabilen hâdise
  k.+ da 68/02

kazie (< Ar. kaziyye) önerme
  k.+ sini 67/09

keder (< Ar. keder) Gönül üzüntüsü, iç darlığı, gam, tasa
  k. 69/10
  k.+ ine 94/05

kelimat (< Ar. kelimât) Kelimeler, sözler
  k.+ ı 78/18

kem (< Far. kem) Kötü, fenâ, değersiz, âdî
  k. 89/03

kendi Kişinin öz varlığı, zâtı
k. 67/03, 67/11, 73/03, 73/07, 74/16, 75/07, 90/27, 92/18, 95/08
k.+ leri 76/22
k.+ lerini 21/02
k.+ ne 23/03, 74/16
k.+ ne mahsus 94/20
k.+ ni 08/02, 92/06
k.+ sine 67/01
k.+ sini 71/11, 71/12, 93/16
k.+ sinin 73/16, 80/01

kerem (< Ar. kerem) Lutuf, iyilik, merhamet, ihsan

- **kerem et-** Lutufla muâmelede bulunmak, lutfetmek
  k. etmekle 96/01

kes - **1.** Belli bir zaman için ara vermek veya son vermek
k.- mez 72/21
2. Bıçak, makas vb. bir araçla bir şeyi ikiye ayırmak, parçalamak; katetmek
k.- diği 94/13
k.- mez 94/16

kesdir - Kesme işini yaptırmak
k.- ecek 71/09

kesdirmek Kesme işini yaptırmak
k. 71/05

kese (< Far. kîse) Cepte taşınan, içine para, tütün vb. konulan, kumaştan veya örgüden küçük torba
k. 92/21

keskin **1.** İyi kesen, çok kesici
k.+ dir 89/01
2. İçecekler için Sert
k. 90/27

kestane Bu ağacın yenebilen kabuklu meyvesi
k. 94/23

keyfiyet (<Ar. keyfiyyet) Bir şeyin taşıdığı şu veya bu hal, nasıl ve ne türlü olduğu, varlıklar arasındaki farkları meydana getiren durum, vasıf, nitelik

- **iilan-ı keyfiyet** işin, meselenin meydana çıkması, açığa vurulması
  iilan-ı k.+ le 77/07
- **keyfiyeti gazeta** gazetelerin niteliği
  k.+ i gazetaların 81/13

kıl - yardımcı fiil
ziaret k. 29/03

kılıç Uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir veya her iki yüzü keskin, kın içinde bele takılan, çelikten silah; tığ
k. 94/16
k.+ dan 89/01

kılık Görünüş, biçim, sûret, şekil
k.+ ına(kılığına) 76/03

kımıldan - Hareket etmek, kımıldamak
k.- maz 91/25

kın Çakı, bıçak, kılıç vb. kesici âletlerin kılıfı
k.+ ını 94/16

kına (< Ar. hinnâ) Kına ağacının kurutulmuş yapraklarından elde edilen ve saç, tırnak ve elleri turuncu bir renge boyamakta kullanılan toz

- **kına ağacı** İki çenekliler sınıfından, ana yurdu Arabistan olan, kurutulmuş yapraklarından kına elde edilen, ayrık dallı, beyazımsı kabuklu küçük ağaç
  k. ağacının 71/19, 72/03, 72/09, 72/12

kır - İncitmek, gücendirmek, rencîde etmek
k.- ma 93/14

kırıl - 1. Kırma işine konu olmak, bir veya birçok parçaya ayrılmak
k.- ır 32/01
k.- sın 91/20
2. İncinmek, gücenmek, rencîde olmak
k.- mışa 94/18

kısmet (< Ar. kismet) Takdir edilmiş olan şey, nasip

- **kısmet ol-** Kader olarak gerçekleşmek
  k. olmadığından 71/18

kış Çok soğuk hava
k.+ a 70/12

kıta (< Ar. kitʿa) dörtlük
k. 87/08

kıyafet (< Ar. kiyâfet) Görünüş, biçim, şekil
k.+ inde 94/03

- **tebdil-i kıyafet it-** Kıyâfet de-ğiş-tir-me, ta-nın-ma-ya-cak kı-lı-ğa gir-me
  tebdil-i k. itmiş 81/18

ki (< Far. ki) Anlam bakımından birbirleriyle ilgili cümleleri birbirine bağlayan bir söz
k. 12/01, 12/02, 14/02, 68/01, 68/08, 68/16, 69/15, 72/19, 81/07, 93/21, 93/27

kibr (< Ar. kibr) Kendini başkalarından üstün tutma; benlik, böbür, gurur
k. 22/02

kile (< Ar. keyle) Tahılın türüne, kullanıldığı yere ve zamâna göre ağırlığı değişen ölçek
k. 92/03

kim "Hangi kişi?" anlamında cümlede, özne, tümleç, nesne, yüklem görevinde kullanılan bir söz
k. 26/04, 94/21
k.+ e 08/02
k. ise 74/23

kimse Herhangi bir kişi, kim olduğu bilinmeyen kişi
k. 08/01, 22/01, 72/04, 77/01, 88/09
k.+ den 93/12
k.+ nin 06/01, 93/14, 93/24
k.+ ye 27/01, 87/11
k.+ yi 72/09, 72/12, 74/04, 94/02

kişi İnsan, kimse, şahıs
k. 89/08
k.+ nin 89/10

ko - Bırakmak, (bir yere) yerleştirmek

- **isim ko-** yardımcı fiil
  ismini k.- sunlar 68/04

koca Bir kadının evli olduğu erkek, eş, zevç
k.+ m 76/12
k.+ sı 79/15

k.+ sına 76/03
k.+ sına varmış 79/18

kolaylık Kolay olma durumu
k. 93/27

komşu Evleri birbirine yakın veya bitişik olan kimselerin birbirlerine göre aldıkları ad
k.+ m 68/09
k.+ na 95/11
k.+ sunun 68/11

konuş - Bir konuda karşılıklı söz etmek, sohbet etmek
k.- duklarının 82/05

kop - Ortadan kalkmak
k.- ar 88/11

kork - Korkuya kapılmak, korku duymak, ürkmek
k. 93/01
k.- an 91/17, 94/26
k.- mayandan 93/01

korku Bir tehlike veya tehlike ihtimâli karşısında duyulan ürkütücü duygu
k.+ su 79/08

korkulu Korku veren, korku dolu, ürkütücü
k. 89/06

korokma Korkuya kapılmak, korku duymak, ürkmek
k.+ ya 78/18

koşmak Bir yere hızla, acele ile gitmek
k. 80/08

koy - eklemek
k.- dum 92/20

koyun Geviş getirenlerden, eti, sütü, yapağısı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan
k. 95/08

köhne (< Far. kohne) Eskiyip yıpranmış, bakımsız kalmış
k. 27/04

kök Bâzı bitkilerin ev ilâcı yapılan dip kısımları
k.+ ü 72/09
k.+ ündeki 71/19
k.+ ünden 72/16
k.+ ünü 72/12

köprü Aralarında doğrudan doğruya geçişi önleyen bir engel bulunan iki yeri birbirine bağlayan veya bir trafik akımının diğerini kesmeden üstten geçmesini sağlayan yapı
k. 91/09

kör (< Far. kûr) Keskinliği yeterli olmayan
k. 88/10

köşe (< Far. gûşe) **1.** Yer, yan, taraf
k.+ sinde 76/05, 79/03
2. İki duvarın birleştiği yer
k. 89/02
k.+ de 89/02, 90/03

- **köşe taşı** Binalarda tek parça biçiminde köşeleri tutan taş
  k. taşı 89/02, 90/02

kötü Hoşa gitmeyen, rahatsızlık veren
k. 81/24

kudret (< Ar. kudret) Kuvvet, güç, tâkat, iktidar

k. 30/02

kul Allah tarafından yaratılmış olan insan, abd

k.+ dır 25/01

kulak Başın her iki yanında bulunan işitme organı

k.+ larını 76/10, 76/19

kullan - 1. Harcamak, tüketmek, sarfetmek

k. 14/02

2. Giymek, takmak

k.- ıyorum 82/15

3. (Makine, araç, âlet için) İşletmek, usûlüne uygun şekilde faydalanmak

k.- an 89/05

4. (Birini veya bir şeyi) Yapmak istediği şeye, menfaatine âlet etmek

k.- an 93/16

kum Silisli kütlelerin, bâzı kaya ve mâden parçalarının tabiî tesirlerle parçalanıp ufalanması sonucu ortaya çıkan küçük ve sert tânecikler ve bunlardan oluşan kütle

k. 92/21

kumpania (< İt. compagnia) Şirket, ortaklık

k. 80/08

k.+ da 80/10

k.+ mız 81/04

k.+ mızı 81/10

k.+ nıza 81/06

k.+ sının 80/05

k.+ ya 80/09, 80/22

kur - Hazırlamak

- **duzak kur-** yardımcı fiil
  duzak k.- sam 10/02

kurtar - Kurtulmasını sağlamak; bir canlıyı bir tehlikeden, mahvolmaktan, helâk olmaktan uzaklaştırmak, halâs etmek

k.- an 93/16

k.- ır 92/16

kurtul - (Bir tehlikeden, sıkıntılı bir durumdan) Sıyrılmak, uzaklaşmak, selâmete çıkmak, halâs olmak

k.- madı 26/03

k.- maz 90/13

k.- muş ise 76/18

k.- ursun 76/17

kurul - Rahatça oturmak, yerleşmek

k.- arak 70/11

kuş Yumurtlayan omurgalılardan gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı, vücûdu tüylerle kaplı, uçucu hayvanların ortak adı

k. 73/03

- **toy kuşu** Toygiller familyasından, kazdan büyük, eti için avlanan, kızıl tüylü yabanî kuş
  toy k.+ u 72/19

kuvvet (< Ar. kuvvet) Fiziksel güç; tüvan

k.+ i 82/10

kuyu Su katmanına varıncaya kadar derinliğine kazılan, genellikle silindir biçiminde, çevresine duvar örülen, suyundan yararlanılan çukur

k. 94/15

- **kuyu kazmak** birinin yıkımına çalışmak, kötü duruma düşmesini istemek

k. kazan 94/15

kuzgun Kırlarda, tarlalarda yaşayan, ekinlere zararlı böcekleri, kemirgenleri yok ettiği için tarım için faydalı karga türlerine, özellikle kara kargaya verilen isim

k. 10/02, 77/17

küçük Ölçüleri bakımından aynı cinsteki benzerlerinden daha alçak, daha dar, daha kısa ve daha ufak olan.

k. 91/17

k.+ dir 94/14

L

lakin (< Ar. lâkin) Ama, ancak, fakat

l. 78/07

lanet (< Ar. la‘net) Karşıdakinin bu af ve merhametten mahrum kalmasını dileme, bedduâ etme, ilenç, kargıma

- **bais-i lanet ol-** lanet sebebi olmak

bais-i l. 06/02

lazım (< Ar. lâzim) Gerekli, lüzumlu

- **lazım ol-** Gerekmek, gerekli olmak, ihtiyaç duyulmak

l. olanları 79/24

leblebi (< Far. leblebû) Eğlencelik olarak yenen kavrulmuş nohut

l. 71/14, 71/16, 71/19

lokanta (< İt. locanda) Ticârî maksatla açılmış, para ile yemek yenilen yer, büyük ahçı dükkânı

l.+ sına 80/16

lokma (< Ar. lukme) Bir defada ağza götürülen yiyecek parçası, bir seferde yutulacak miktardaki yiyecek

l.+ lar 87/03

M

maacun (< Ar. ma‘cûn) Çocuklar için yapılan ve ince bir çubuk üzerine sarılarak satılan baharlı, tarçınlı, yumuşak ve yapışkan tatlı

m. 19/02

mabed (< Ar. ma‘bed) Bir dîne inananların ibâdet etmelerine mahsus yer, tapınak, ibâdethâne

m.+ e 68/10, 68/12

m.+ lerde 72/18, 73/01

mağaza (< İt. magazin) İçinde ticâret amacıyle mal ve eşyâ satılan büyük dükkân

m.+ sından 80/23

mağlup (< Ar. maglûb) Yenilmiş

- **mağlup ol-** Yenilmek

m. olmakle 69/06

m. olursa 69/04

mağmum (< Ar. mağmum) Gamlı, kederli, hüzünlü

- **mağmum ol-** Kaygılı olmak

m. olduğunu 69/11

mağrur (< Ar. mağrur) Kendini beğenen, böbürlenen, kibirli, gururlu, mutaazzım

- **mağrur ol-** kibirlenmek, gururlanmak, kendini beğenmek

m. olma 87/09

mahsus (< Ar. mahsûs) Yalnız bir kimse, bir nesne veya bir yere âit olan, başkasında bulunmayan, husûsîleşmiş, has, özgü

- **kendine mahsus** kendine özgü
  kendine m. 94/20

mahzuniet (< Ar. mahzûniyyet) Üzüntülü olma hali
m.+ inizin 69/13

makam (< Ar. makâm) Devlet kademesinde yüksek ve önemli memuriyet; kat (I), huzur, mansıp, mevki, post
m. 75/09

makamında (< Ar. makâm + T.-ında) Yerinde, şeklinde, tarzında
m. 82/23

makbul (< Ar. makbûl) Geçerli, mûteber
m. 68/19

maksad (< Ar. maksad) İstenilen, kastedilen şey, niyet, amaç, gâye
m.+ ı 67/06

mal (< Ar. mâl) Bir kimse veya kurumun mülkiyetinde bulunan, taşınır, taşınmaz her çeşit değerli ve gerekli şey, mülk, îrat, varlık, servet
m. 95/15
m.+ a 87/09
m.+ ı 94/24
m.+ ıne 87/05
m.+ ını 27/01

- **mal-ı mesruk** çalınmış mal
  m.-ı mesruk 75/07

malik (< Ar. mâlik) Bir şeye sâhip olan (kimse), sâhip
m. imiş 79/17

manâ (< Ar. ma‘nā) Kelime, söz, hareket, davranış vb.nin ifâde ettiği şey, anlatılmak istenen veya onlardan anlaşılan şey, anlam, medlûl, mefhum
m.+ sını 82/05

manzara (< Ar. manzara) Göze hitap eden şekil, biçim, görünüş
m.+ sı 77/13

maymun (< Ar. meymûn) Görünüşü bakımından insanı andıran, el biçimindeki ayakları kollarına nispetle daha kısa, bâzı türleri oldukça uzun kuyruklu, dört veya iki ayağı üzerinde yürüyebilen, memeli, zeki bir hayvan türü
m. 75/08, 75/09, 75/21
m.+ u 75/11, 75/12, 75/17
m.+ un 75/19

maznun (< Ar. maznûn) İşlediği kesinleşmemiş bir suçla itham edilen, suçlu sanılan, hakkında cezâ dâvâsı açılan kimse, zanlı, sanık
m.+ lar 74/18

mearifetile (< Ar. ma‘rifet +T. ile) Vâsıtasıyle, aracılığıyle, eliyle
m. 76/02

mearifetsiz (< Ar. ma‘rifet +T. -siz) Ustalığı olmayan
m. 88/10

mecbur (< Ar. mecbûr) Bir şeyi yapmak zorunda olan

- **mecbur ol-** Yapmak zorunda olmak
  m. olur 82/06

meclis (< Ar. meclis) Bir iş veya karâra bağlanması gereken bir mesele hakkında konuşmak, görüşmek üzere bir araya gelmiş kimseler topluluğu
m.+ de 70/02

meemul (< Ar. me'mûl) Umulan, beklenen, ümit edilen
m.+ dan 77/20
m.+ dır 77/19
m.+ dir 69/14
meemur (< Ar. me'mûr) Devlet hizmetinde çalışan maaşlı kimse
m. ise 80/21
m.+ lar 75/24
m.+ u 80/08, 80/13, 80/16, 81/02, 81/09
m.+ u ise 80/06
meemurin (< Ar. me'mûr+ Ar. -in) memurlar
- **memurin-i zabıta** zabıta memurları
m.-i zabıtadan 77/23

meğer (< Far. meger) "Oysa ki, halbuki" anlamıyle önceden farkına varılmayıp sonradan anlaşılan bir durumu bildirir, meğerse
m. 79/14
meğerki (< Far. meger ki) İstek veya emir kipinde olan ve biri diğerini engelleyecek durumda bulunan iki cümleyi birbirine bağlayan bir söz
m. 90/15
mektup (< Ar. mektûb) Başka yerde bulunan bir kimseye haber ulaştırmak, hâl hatır sormak, istek bildirmek vb. bir maksatla elden yâhut posta aracılığı ile gönderilen yazılı kâğıt, nâme
m. 73/07, 73/13
m.+ u 73/15, 95/19
meme İnsanların ve memeli hayvanların dişilerinde bulunan ve süt salgılayarak yavruların emzirilmesine yarayan organ
m. 95/27
memleket (< Ar. memleket) İl, şehir, kasaba, belde, yöre
m.+ den 70/06
m.+ e 70/06
m.+ in 74/19
merak (< Ar. merâk) Bir şeyin özünü, esâsını anlama, kavrama isteği, öğrenme arzusu
- **merak it-** Tasalanmak, kaygılanmak, şüpheye düşmek, endîşelenmek
m. itmeiniz 78/20, 79/06

meraklı (< Ar. merâk + T. -lı) Anlamaya, bilmeye istekli, öğrenmeye hevesli, arzulu
- **meraklı ol-** Bir şeye çok düşkün olan, sürekli onunla uğraşan
m. olup 69/01

merd (< Far. merd) Yiğit, cesur (kimse), bahadır, kahraman, şecî
m. 88/02, 96/01
merdane (< Far. merdâne) Mert bir insana yakışır tarzda, mertçe, yiğitçe
m. 92/06
merhaba (< Ar. merhabâ) selam
m.+ ya 22/04
merkep (< Ar. merkeb) Eşek
m. 73/20, 74/06
m.+ den 74/02, 74/04, 74/14
merkum (< Ar. merkûm) Yukarıda adı geçen, anılan, zikredilen (kimse veya şey)
m.+ u 68/14, 81/12
mert (bk. merd)
m. 96/04
mesalih (< Ar. mesâlih) İşler
- **mesalih-i mühimme** Önemli işler

m.-i mühimme 70/01

mesarif (< Ar. mesârif) Harcanan, sarfedilen paralar, giderler, masraflar

m.+ inden 72/02

mescid (< Ar. mescid) Câmi

m.+ e 30/01

mesele (< Ar. mes'ele) Çözüme kavuşturulması, bir sonuca bağlanması gereken durum, sorun

m.+ yi 72/07, 74/13

Mesihademim (< Ar. mesîhâ + Far. dem) Nefesi, mûcize olarak ölüye hayat veren Hz. Îsâ'nınki gibi güçlü, etkili ve şifâ verici olan (kimse), Îsâ nefesli, Mesih-dem

M. 96/16

mesihi (< Ar. mesîhî) Hz. Îsâ'ya âit, Hz. Îsâ ile ilgili

m. 96/16

mesruk (<Ar. mesrûk) Hırsızlık yapılarak elde edilmiş, çalınmış, sirkat olunmuş

- **mal-ı mesruk** çalınmış mal

  mal-ı m. 75/07

meşhur (< Ar. meşhûr) Herkesçe bilinen, adı sanı her tarafa yayılmış, ünlü, şöhretli

m. 21/02, 24/02

meth (< Ar. medh) Övülmeye, methedilmeye lâyık olan, övülen (şey veya kimse)

- **meth et-** Övmek

  m. etme 94/02

mevcud (< Ar. mevcûd) Var olan, bulunan (şey veya kimse)

m. idi 69/02

mevki (< Ar. mevki') Bazı ulaşım araçlarında yolculara veya tiyatro, sinema vb. yerlerde seyircilere sağlanan konfora ve bilet ücretlerine göre düzenlenmiş yer

m. 81/03

mevkii (< Ar. mevki ') Yer, mahal

m.+ ne 80/24

mevt (< Ar. mevt) Ölüm

- **gafil-i hakaık-ı mevt** ölüm gerçeğinden habersiz

  gafil-i hakaık-ı m. 29/01

meydan (< Ar. meydân) Üzerinde binâ vb. şeyler bulunmayan düz, açık ve geniş yer, açıklık, alan, sâha

- **meydana çıkar-** açıklığa kavuşturmak, ortaya çıkarmak, belli etmek

  m.+ a çıkarmışdır 68/07

meyve (< Far. mîve) **1.** Bitkilerin, çiçeğin döllenmesinden sonra yumurtalığın gelişip büyümesiyle meydana gelen ve tohumları taşıyan kısmı, yemiş

m.+ sinden 73/07

2. Bir iş veya çalışma sonucunda elde edilen şey, ürün, mahsul

m.+ si 94/25

meyvesiz (< Far. mîve + T. -siz) Meyvesi olmayan

m. 95/26

mezar (< Ar. mezâr) Bir kimsenin öldükten sonra gömüldüğü yer, kabir

m. 28/04

m.+ a 79/07

m.+ da 79/14

m.+ ı 79/10

mide (< Ar. mi'de) İnsanlarda ve hayvanlarda karın boşluğunun üst kısmında bulunan ve yenilen yiyecekleri sindirmeye yarayan torba şeklindeki iç organ, kursak

- **mide bulandır-** kusacak bir duruma getirmek

  m. bulandırır 94/14

milk (< Ar. milk) **(**Mülk kelimesinin eski metinlerde kullanılan bir şekli) Dükkân, ev, arsa vb. taşınmaz mal

- **milk-i devlet** Devlet mülkü
  m.-i devlet 87/11

millet (< Ar. millet) Genellikle aynı topraklar üzerinde yaşayan, aynı soydan gelen ve aralarında dil, din, târih, sanat, töre, dünya görüşü ve ülkü birliği bulunan insanlar topluluğu, ulus

m.+ in 87/12
m.+ lere 88/08
m.+ lerin 88/10

misafir (< Ar. musâfir) Görüşme, ziyâret vb. amaçlarla birinin evine veya bir yere gelen ve geçici olarak kalan kimse, konuk, mihman

m. 78/18, 78/23, 79/01, 79/11, 79/20
m.+ e 79/04
m.+ i 78/21
m.+ in 79/08, 79/13
m. ise 78/25

miskal (< Ar. miskâl) Son zamanlarda sâdece altın, gümüş, inci gibi kıymetli mâden ve mücevherleri tartmakta kullanılan ve kullanıldığı yere, zamâna göre değişiklik gösteren, yaklaşık 1,3 veya 1,5 dirhem yahut 20 veya 24 kırat ya da 4,009 veya 4,80 gr. karşılığı olarak kabul edilen ağırlık ölçüsü birimi

m. 92/19

miskinlik (< Ar. miskin + T. -lik) Tembel, uyuşuk olma hâli

m. 88/04

muhakkak (< Ar. muhakkak) Şüphesiz, kesinlikle, ne olursa olsun, mutlaka

m. 77/26

muhalif (< Ar. muhâlif) Uygun olmayan, uymayan, benzemeyen (şey), aykırı, zıt

m. 87/10

muhallebi Süt, şeker ve pirinç ununun kaynatılmasıyla yapılan pelte kıvamında bir tatlı

m. 32/01

muhtac (< Ar. muhtâc) Bir şeye veya kimseye ihtiyâcı olan, ihtiyaç duyan

- **muhtac ol-** Bir kimse veya şeye ihtiyaç duymak
  m. olduğu 71/06

mukabil (< Ar. mukâbil) Karşılık olarak, karşı, karşılığında

m.+ inde 82/08

mukavele (< Ar. mukâvele) Bir iş hakkında iki taraf arasında alınan kararların ve tarafların ileri sürdüğü şartların hukūkî kurallara uygun biçimde yazılmış şekli, yazılı sözleşme, senet

- **mukavele it-** sözleşme yapmak
  m. itmişler idi 69/06
- **bermucib-i mukavele** sözleşme gereğince
  bermucib-i m. 69/07

musluklu (< Ar. masluk + T. -lu) Musluğu olan

m. 76/06

muzaika (< Ar. muzâyaka) Darlık, sıkıntı, müşkülât

m. 93/27

mücadele (< Ar. mucâdele) Bir mesele üzerinde karşılıklı tartışma, uğraşma, didişme

m.+ den 70/21

müddet (< Ar. muddet) Bir şeyin, bir olayın başı ile sonu arasında geçen zaman bölümü, süre

- **müddet-i omür** ömürleri boyunca
  müddet-i o.+ lerinde 77/15

mühimme (< Ar. muhımme) Önemli, ehemmiyetli ve gerekli şey, husus veya iş
- **mesalih-i mühimme** Önemli işler
  mesalih-i m. 70/01

mükâleme (< Ar. mukâleme) Karşılıklı konuşma, söyleşme
  m.+ sinin 82/03
  m.+ yi 70/15

mükedder (< Ar. mukedder) Kederli, gamlı, üzgün, mahzun
- **mükedder ol-** üzgün, kederli olmak
  m. olduğunu 69/11

mülk (bk. milk)
  m.+ e 87/09

müşkilat (< Ar. muşkilât) Müşküller, zor işler veya meseleler, zorluklar, güçlükler, engeller
  m.+ le 82/08

müşteri (< Ar. muşterî) Satın alan kimse, alıcı
  m. 78/05, 80/07, 80/12, 80/15, 81/01, 81/05, 81/13
  m. ise 80/18
  m.+ nin 80/17
  m.+ ye 81/03
  m.+ yi 80/21

müteakiben (< Ar. mute'ākiben) Sonra, hemen sonra, arkasından, –i tâkîben
  m. 73/12

mütehair (< Ar. mutehayyir) Şaşmış, şaşırmış, hayrete düşmüş
- **mütehair kal-** Şaşmış, şaşırmış, hayrete düşmüş durumda olmak
  m. kalırlar 70/18

mütemadien (< Ar. mutemâdiyen) Ara vermeden, durmadan, sürekli olarak, devamlı
  m. 74/06

mütenebbih (< Ar. mutenebbih) Öğüt, ihtar vb. sâyesinde gafletten uyanan, aklını başına toplayan, gerçekleri görür, anlar duruma gelen (kimse)
- **mütenebbih ol-** Aklını başına toplamak, ibret almak, akıllanmak, uyanmak
  m. olur 79/20

N

naçar (< Far. nâçâr) Çâresiz
- **naçar kal-** Çâresiz kalmak, başka çıkar yol bulamamak
  n. kalup 73/16

nakit (< Ar. nakd) Elde bulunan geçerli para, akçe
  n. 92/25

nakl (< Ar. nakl) Bir yerden bir yere götüren, taşıyan, nakleden kimse veya şey
- **nakl it-** Bir olayı veya duyduğu bir sözü aynısı ile başka birine duyurmak; anlatmak
  n. ider 82/09
- **nakl-u hikâye** anlatmak
  n.-u hikâye 80/02

nam (< Far. nâm**)** Ün, şöhret, şan
  n.+ ı 92/22

nankör (< Far. nân-kûr) Gördüğü iyiliği unutan, iyilik bilmeyen (kimse)
  n. 90/04

nas (< Ar. nâs) İnsanlar, halk
  n. 76/22

n.+ ın 68/17

nasıl **1.** Bir işin ne şekilde meydana geldiğini öğrenme amacı olmaksızın yapılan şey karşısındaki şaşkınlığı bildirir

n. 68/12

2. Herhangi bir sebeple, bilinmeyen bir sebeple, nasıl olduysa

n. ise 70/14, 74/01

3. Bir kimse veya bir şey hakkında bilgi almak için kullanılan soru sıfatı; ne biçim, ne türlü, ne gibi

n. 73/17, 82/10

4. Hatır sorma sözü

n.+ sın 81/19, 81/20, 81/22, 82/09, 82/12, 82/16

nasihat (< Ar. nasîhat) Bir kimseye doğru yolu göstermek, yapması ve yapmaması gereken şeyler üzerine dikkatini çekmek için söylenen söz, öğüt, pend

n.+ da 68/15

nazar (< Ar. nazar) Bakış, bakma, göz atma

- **nazar it-** Bakmak

n. ider 72/21

nazır (< Ar. nâzir) Bakan, nazar eden

n. 76/04

ne **1.** Hangi şey

n. 09/01, 09/02,73/15, 76/01, 78/19, 78/23, 82/03, 82/17, 91/18

n.+ dir 09/01, 67/06

n.+ si 31/01

n.+ ye 13/02

2. Birçok şey

n.+ ler 26/01

3. Bâzı kelimelerle kullanıldığında onların gereksizliğini ve yokluğunu bildirir

n. 70/12

4. Niçin

n. 70/19, 76/11

5. Hangi

n. 79/17, 81/06

6. Bâzı kelimelerle kullanıldığında bunlara aşırılık kavramı katar ve kelimenin anlamına göre şaşma, yakınma, memnûniyet, beğenme, takdir vb. ifâde eder

n. 93/06

- **ne çare** Elden ne gelir

n. çare 74/07, 76/20

ne… ne… (< Far. ne… ne…) olumsuzluk anlamı katarak cümleleri bağlar

n. 16/01, 18/02, 22/03, 27/02, 79/28, 96/16

neden niçin

n.+ dir 17/01

nedim (< Ar. nedîm) Sohbet arkadaşı, meclislerde birlikte bulunulan, sohbet edilen kimse

n. 81/14, 82/07

n.+ i 81/15

n.+ ine 82/02

n. ise 82/04

nefes (< Ar. nefes) Akciğerlere hava alıp verme ve bu yolla alınıp verilen hava, soluk

n. 28/03

nefis (< Ar. nefîs) Herkes tarafından beğenilen, çok hoşa giden, çok güzel

n. 73/07, 73/12

nehir (< Ar. nehr) Akarsu, büyük ırmak
n.+ de 69/07, 69/18
n.+ in(nehrin) 69/04, 69/18, 69/21, 69/22
- **nehr-i cari** Suyu devamlı akan nehir
n.-i cari 69/02

neler çok ve çeşitli şeyler
n. 95/20

nerede Hangi yerde?
n. idin 70/03

nereden Hangi yerden?
n. 72/12

nereye Hangi yere?
n. 81/09
n. 91/02

nidim (bk. nedim)
n.+ i 82/01

nihayet (< Ar. nihâyet) Sonunda, en sonunda
n. 70/08, 74/08, 76/16, 78/14, 79/03

nispetle (Araç hâli ekinin kalıplaşmasıyle) Göre, nazaran, kıyas edilirse
n. 70/12

nur (< Ar. nûr) İlahi bir güç tarafından gönderildiğine inanılan parlaklık
n. 90/16

nüzul (< Ar. nuzûl) Yukarıdan aşağıya inme
- **nüzul it-** İnmek
n. itdikde 71/05

O

o **1.** İşâret zamiri olarak yerini tuttuğu en uzaktaki kimse veya şeyi gösterir
o. 34/01
o. 95/04
o. ise 79/04
o.+ nu 67/04, 68/18, 75/14
o.+ nun 68/02
o.+ nun içün 73/01
2. Uzakta olan, hakkında konuşulan kimse veya şeyi belirten bir söz (sıfat)
o. 67/14, 68/06, 69/04, 69/23, 72/16, 73/03, 74/13, 74/19, 74/22, 74/23, 75/01, 78/12, 81/11, 82/04, 82/09, 88/04
o.+ ndan 74/16

obir Diğer, öteki
o. 73/15
o.+ ini 73/13

ocak **1.** (Isınma, pişirme vb. işlerde kullanılmak üzere) Ateş yakılan yer
o. 70/09
2. Ev bark, âile
o.+ larda 88/12

oda Bir binânın, özellikle bir evin mutfak, banyo, giriş ve salon dışındaki çalışma, oturma, yatma vb. işlere yarayan, bir veya daha fazla çıkışı olan bölümlerinden her biri
o. 78/15
o.+ da 78/14

oğra - Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek
o.- maz 95/02
oğren - Bir husus hakkında bilgi sâhibi olmak, bilgi edinmek
o. 93/11
oğret - Bir konu hakkında bilgi sâhibi etmek
o. 93/11
oğul Cinsiyeti erkek olan evlât
o.+ una(oğluna) 67/11, 68/15
okka (< Ar. ûkiyye') 283 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü birimi, kıyye
o. 71/17
oku - **1.** Anlatmak, ortaya dökmek
o.- r 93/07
2. Bir metni sadece harf ve işaretlere bakıp anlamak veya metni seslendirmek
o.- r 95/19
ol - **1.** yardımcı fiil
sabırlı o. 93/27
tabi o. 95/21
teslim o. 25/04
vasıl o. 25/02
boş o.- acak 74/05
kadir o.- amaz 69/23
kadir o.- amaz idi 77/02
abdesti dar o.- an 70/05
aid o.- an 80/22
galip o.- an 69/07
hazır o.- an 81/12
vaki o.- an 82/03
lazım o.- anları 79/24
zengin o.- asın 93/21
helak o.- du 77/17
muhtac o.- duğu 71/06
o.- duğundan 73/12, 78/12
vasıl o.- duğundan 74/03
ima o.- duğunu 67/09
mağmum o.- duğunu 69/11
mükedder o.- duğunu 69/11
asi o.- ma 28/04
mağrur o.- ma 87/09
kısmet o.- madığından 71/18
kapolu bacalı o.- mamak 70/21
adam o.- maz 91/11
eksik o.- maz 87/08
divane o.- muş 76/13
harap o.- muş 76/15, 87/12
helas o.- muş 69/24
revan o.- muş 71/15
haklı o.- sak 88/09
aşk o.- sun 90/25
sağ o.- sun 94/12
şart o.- sun 74/02

var o.- sun 94/12
yüzün o.- sun 91/06
baliğ o.- unce 77/02
abdesti dar o.- up 70/02
helas o.- up 69/26
meraklı o.- up 69/01
rast o.- up 74/08
belli o.- ur 91/04
mecbur o.- ur 82/06
mütenebbih o.- ur 79/20
mağlup o.- ursa 69/04
bais-i lanet o.- ursun 06/02
dahil o.- ursunuz 74/22
2. Bir görev, makam, san veya nitelik kazanmak
o. 11/01, 11/02, 24/04, 90/07, 93/14, 93/21
o.- a 90/15
o.- an 71/03, 75/03, 95/19, 96/01, 96/04
o.- anın 92/15
o.- arak 81/11
o.- duğu 68/11, 75/06
o.- duğunu 68/07, 73/09, 76/11, 91/01
o.- maz 90/15, 90/19, 90/24
o.- ursan 11/01, 11/02
o.- ur 90/04, 91/08, 92/15, 95/13
3. Gerçekleşmek, tahakkuk etmek
o.- a 18/02,
o.- acaksın 74/10
o.- an 70/10, 81/18
o.- anın 69/26
o.- du 81/20, 82/11, 82/17
o.- duğunı 68/04, 80/14
o.- maz 69/26, 70/05, 89/15
o.- sa 74/05
o.- ursunız 69/24
o.- ur 91/05, 93/08
4. Yetişmek, olgunlaşmak
o.- an 73/07
o.- sun 91/06
o.- ur 91/12
5. Sürdürmek, yürütmek
o.- an 81/16
6. Bulunmak, var olmak
o.- an 69/08, 69/18, 70/01, 95/12
o.- anın 89/12
o.- anlarıdır 68/17
o.- arak 77/08
o.- duğu 71/16, 73/13, 78/08
o.- duğunu 75/16, 77/06, 78/11,
o.- maz 91/18, 92/12
o.- sa idi 90/16

o.- sun 93/06, 94/12
o.- up 73/02
o.- ur 31/01, 88/10, 90/08, 92/04, 94/11, 94/17, 95/12
o.- ursa 93/06
7. Herhangi bir durumda bulunmak; yapmak
o.- du 82/17
o.- duğunu 73/15, 78/23, 80/06, 82/03
o.- duk 92/02
o.- dular 82/19
o.- sa 80/09
o.- ursan 76/17
8. (Bir şeye) Sâhip olmak
o.- anın 92/23
o.- du 82/19
o.- mayanın 92/23
o.- sa 17/01
o.- up 79/15
9. (İsimlerden sonra geldiğinde) … hâline gelmek
o.- duk 92/01
10. Yaklaşmak, gelip çatmak
o.- muş 78/12
11. Yaşamak, hayat sürmek, bulunmak
o.- up 78/02
12. Bir ad veya sıfatın belirttiği durumu almak
o.- ur. mı 24/01

ol (bk. o)
o. 69/25, 72/13, 72/14, 72/17, 73/15, 73/17, 74/09, 74/10, 87/07

olç - En, boy, hacim, süre gibi nicelikleri kendi cinslerinden seçilmiş bir birimle karşılaştırıp kaç birim geldiklerini belirtmek
ö.- dükden 67/04

olmak yardımcı fiil
ima o. 67/09
iilan itmiş o.+ le 81/14
mağlup o.+ le 69/06

olun - yardımcı fiil
istirdad o.- du 72/17
sirkat o.- up 74/18
idhal o.- up 75/02

olüm Bir canlıda hayâtî fonksiyonların tam ve kesin bir şekilde sona ermesi durumu, mevt, irtihal, vefat
o.+ den 89/18

omuz Vücutta boynun iki yanında kalan, kolların gövdeye bağlandığı kısım
o.+ una 75/23

omür (< Ar. ʿumr) Yaşama veya var olma süresi, bir şeyin yaşadığı müddet, hayat
o. 95/24
o.+ ü(omrü) 92/27, 93/11, 94/11

- **müddet-i omür** ömürleri boyunca
müddet-i o.+ lerinde 77/15

on bin dokuz bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı
on b. 70/14, 70/17

onlar O şahıs zamirinin çokluk biçimi
o. 67/07, 77/12, 77/15, 78/25
o.+ a 23/01, 68/10, 72/08
o.+ ı 77/01
ora O yer [*Orada, oradan, oranın, orası, oraya, orayı, oralara, oraları…*] gibi çekimli halleriyle, işâret edilen veya kastedilen ilerideki ve uzaktaki bir yeri ve çevreyi gösterir veya dikkat çekilmek istenen bir husûsu ifâde eder
o.+ da 72/01, 78/08, 80/22
o.+ ya 72/04, 74/22, 75/02, 77/09, 79/22, 91/02
ort - örtülü duruma getirmek
o.- müşler 90/18
orta Başlangıçla sondan veya etraftaki yerlerden aynı uzaklıkta kabul edilen yer
o. 73/05
o.+ sına 90/09
otur - 1. Bir işi yapmaya başlamak, o işe girişmek
o.- up 69/03
2. Vücûdun belden yukarı kısmı dik duracak ve vücut ağırlığı kaba etler üzerine binecek şekilde bir yere yerleşmek, kuut etmek
o.- mayup 72/20
o.- up 76/05
o.- urken 87/01
o.- urlar 79/12
3. Durmak, beklemek
o.- dukdan 80/13
oturmak Vücûdun belden yukarı kısmı dik duracak ve vücut ağırlığı kaba etler üzerine binecek şekilde bir yere yerleşmek, kuut etmek
o.+ dalar iken 78/14
oynama Eğlenmek, oyalanmak maksadıyle bir şeyle meşgul olmak
o.+ ya 69/01, 69/03
oynan - Eğlenmek, oyalanmak maksadıyle bir şeyle meşgul olmak
o.- maz. 94/10
oyun Bir menfaat olmadan hoşça vakit geçirmek için yapılan, çeşidine göre belli kurallara bağlanmış, mahârete dayalı eğlence
o.+ dan 90/14

Ö

ömür (bk. omür)
ö.+ lerinde 77/16
ön Bir yerin arka kabul edilen kısmına göre ileride bulunan tarafı, bir eksene göre ileride kalan yeri
ö.+ ünde 69/02, 77/08, 79/04, 79/07
ö.+ üne 67/05, 75/11

P

padişah (< Far. pâdişâh) Osmanlı Devleti'nde hükümdarlara verilen unvan, sultan
p.+ ın 30/02, 30/04
paha (< Far behâ) Değer, kıymet, fiyat
- **ateş pahası** çok pahalı

ateş p.+ sı 70/05, 71/02, 71/03
pahalı (< Far. behâ' + T.-lı) Fiyatı yüksek olan
p. 71/01, 71/03, 90/20
p.+ dır 93/02
pak (< Far. pâk) temiz
p. 92/15
para (< Far. pâre) **1.** Alışverişte ödeme aracı olarak kullanılmak üzere devlet tarafından basılıp tedâvüle çıkarılan, üzerinde îtibârî değeri yazılı kâğıt veya mâden
p. 82/24
p.+ ları 75/16
p.+ ların 72/16
p.+ nın 91/15
p.+ sı 70/17
p.+ sının 81/01
p.+ yı 91/19)
2. Kuruşun kırkta biri
p. 78/06
parça (< Far. pârçe) Bir bütünden ayrılmış kısım
p.+ sını 67/03
parmak İnsanın ve bâzı hayvanların el ve ayaklarının son bölümünü oluşturan eklemli uzantılardan her biri
p. 91/16, 94/13
p.+ ını(parmağını) 91/14
patırdı Gürültü
- **patırdı gürültü it-** Gürültülü karışıklık yapmak; hengâm, kıyamet, şamata, takatuka
p. gürültü itmeye 76/12

peder (< Far. peder) Baba
p.+ in 91/01
peha (bk. paha)
p.+ sını 70/19
- **peha ol-** Değeri ölçülemeyecek kadar yüksek, çok kıymetli
p. olmaz 90/24
- **peha biçil-** Değeri ölçülemeyecek kadar yüksek, çok kıymetli
p. biçilirmi 70/13

pek Çok, fazla, ziyâde
p. 71/01
pencere (< Far. pencere) Binâ duvarlarında, taşıtların belli yerlerinde, hava ve ışığın içeriye girmesi ve içeridekilerin dışarıyı görmesi için bırakılan açıklık
p.+ nin 76/04
pervasız (<Far. pervâ + T. –sız) Korkusuz, çekinmez
p.+ ın 76/02
pespaye (< Far. pest-pâye) Aşağılık, bayağı, âdî, soysuz
p. 24/04
peşrev (< Far. pîş-rev) Çoğunlukla fasılların başında çalınan dört hâneli saz eseri
p. 91/18
pilav (< Far. pilâv) Pirinçten, bulgurdan veya kuskustan yapılan bir yemek
p. 92/09
p.+ dan 91/20
pir (< Far. pîr) Bir konuda baş durumunda olan, önder denmeye lâyık, tecrübeli ve üstat kimse
- **ehl-i pir** Tecrübe sahibi, alanında üstat kimse

e.-i pir 14/01

post (< Far. pûst) Bâzı hayvanların vücûdunu saran tüylü deri ve bu derinin tüyleriyle berâber kurutulmuş şekli

p.+ unda 90/02

R

rah (< Far. reh) Yol

- **esna-ı rahde** yolculuk esnasında

esna-ı r.+ de 70/07, 81/16

rahat (< Far. râhat) İnsanda üzüntü, sıkıntı, tedirginlik olmama durumu; huzur

r. 92/13

rast (< Far. râst) Rastlama, tesâdüf

- **rast gel-** Tasarlamadığı halde karşılaşmak, rastlamak, tesâdüf etmek

r. gelirler 74/08

- **rast ol-** Tasarlamadığı halde karşılaşmak, rastlamak, tesâdüf etmek

r. olup 81/17

rayha (< Ar. râ'iha) Koku, güzel koku

r.+ sı 77/13

refik (< Ar. refîk) Arkadaş, yol arkadaşı, yoldaş

r.+ in 91/22

r.+ inden 89/08

reklam (< Fr. réclame) Bir şeyi halka tanıtmak veya herkesin ilgisini çekip satışının artmasını sağlamak amacıyle başvurulan her türlü yol

r. 80/03

revan (< Far. revân) Yürüyen, giden

- **revan ol-** Yola koyulmak, gitmek

r. olmuş 71/15

rey (< Ar. re'y) Fikir, görüş, düşünce, ray

r.+ i 69/26, 70/05

r.+ imi 70/03

rıza (< Ar.rizâ') Râzı olma, kalben hoş görüp kabul etme, kolaylıkla benimseme, karşı koymama

- **bab-ı rıza** Tarîkat, tasavvuf yolu

bab-ı r.+ ya 25/04

rica (< Ar. ricâ') Dilek, istek

- **rica it-** Birinden bir şeyin yapılmasını istemek, dilemek

r. itmekde 79/05

ru (< Far. rû) Yüz, çehre

- **kahve-i ru-i siah** siyah yüzlü kahve

kahve-i r.-i siahı 14/01

rüya (< Ar. ru'yâ) Uyku sırasında zihinde beliren görüntülerin bütünü, görülen hayaller dizisi, düş

r.+ mı 76/08

- **rüya gor-** Uykusunda bir hayaller dizisi görmek

r. gormekden ise 89/06

rüzgâr (< Far. rûzgâr) Yer değiştiren hava, bu havanın hissedilen etkisi, yel, bâd

r. 87/10, 91/25

rüzigâr (bk. rüzgâr)

r.+ a 71/16

S

saadet (< Ar. sa'âdet) Mutlu olma, mutlu ve mesut yaşama, mutluluk
- **saadet-i hal** Mutlu olma durumu
  s.-i haline 93/14

saat (< Ar. sâʿat) Gece ile gündüzden meydana gelen bir günün yirmi dörtte birine eşit olan altmış dakîkalık zaman birimi
  s. 80/07, 80/09

sabah (< Ar. sabâh) Güneşin doğmasından öğleye kadar olan zaman
  s. 14/02

saban Daha çok bir çift öküze çektirilen demir uçlu çift sürme âleti
- **saban sür-** Sabanla toprağı altüst etmek
  s. sürmez 88/05

sabır (< Ar. sabr) Katlanılması zor olan haksızlık, sıkıntı, acı, hastalık, yoksulluk, felâket vb. durumlar karşısında umutsuzluğa kapılmayıp şikâyet etmeden, sızlanmadan dayanma, tahammül gösterme
  s. 94/25

sabırlı (< Ar. sabr+ T. -lı) Sabreden, sabır gösteren, telâşlı ve aceleci olmayan
- **sabırlı ol-** sabır göstermek
  s. ol 93/27

sabi (< Ar. sabî) Ergenlik çağına gelmemiş olan ve İslam dînince yükümlü sayılmayan erkek çocuk
  s. 94/07

sabiran (< Ar. sâbir + Ar. -an) Sabredenler, sabırlı olanlar
  s.+ dan 11/02

sabun (< Ar. sâbûn) Yağlı maddelerden ve alkalilerden yapılan, kirli, yağlı şeyleri temizlemekte ve her türlü yıkama işinde kullanılan temizlik maddesi
  s. 24/01

saç Başı kaplayan kıllar
  s.+ ımı 71/08
  s.+ ını 71/05, 71/09

sadaka (< Ar. sadaka) **1.** Özellikle dilencilere verilen para
  s. 77/19, 77/20, 77/21
  2. Karşılık beklenmeden sâdece Allah rızâsı için fakirlere verilen para, mal vb.
  s. 94/01, 94/11

sağ Yaşamakta olan, hayatta bulunan (kimse), diri, canlı
- **sağ ol-** Yaşamak
  s. olsun 94/12

sağ - Memeyi parmak uçlarıyle sıkarak içindeki sütü akıtmak
  s.- a 94/21

sahibe (< Ar. sâhibe) Bir şeye sâhip olan kadın, kadın sâhip
  s.+ sinin 79/14

sahip (< Ar. sâhib) Bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse, mâlik
  s.+ i(sahibi) 77/25, 82/19
  s.+ i(sahibi) ise 78/17, 78/20
  s.+ inin(sahibinin) 78/14
  s.+ inindir(sahibinindir) 89/03
  s.+ leri 79/06, 79/13

sahra (< Ar. sahrâ') Kasaba, köy vb. meskûn yerlerin dışında kalan boş ve geniş yer, kır, ova
s.+ ya 72/03
sail (< Ar. sâ'il) Dilenen kimse, dilenci
s. 25/01
sakal Erkeklerde çene ve yanaklarda çıkan kılların bütünü
s.+ ım 90/22
sakın Bir davranışın yapılmaması, bir şeyin düşünülmemesi gereken durumlarda söylenen uyarı sözü
s. 28/04, 94/19
sakın - Olabilecek şeyleri düşünerek kendini korumak için tedbirli olmak, tedbir almak
s. 08/02, 95/23
sakla - Sonra değerlendirmek, kullanmak, vermek maksadıyle ayırmak, kaldırıp muhâfaza etmek
s. 91/24
saman Tahılların tâneleri alındıktan sonra kalan sapları
s.+ ı 91/23, 91/24
san - Şöyle veya böyle olabilecek bir şeyin zihninde kurduğu gibi olduğuna inanmak, öyle olabileceğini düşünmek, zannetmek
s.- ma 12/01, 12/02
sana Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi
s. 71/09, 81/23, 82/23
sandık (< Ar. sandûk) İçine çeşitli şeyler konulan, tahtadan yapılmış, kapaklı ev eşyası
s.+ ı(sandığı) 77/04
s.+ ları 77/12
sanki (< T. san + Far. ki) Soru olmayan cümlelerde anlatılan düşüncenin gerçekte var olmadığını ancak gerçekmiş gibi bir izlenim uyandırdığını belirtmek için kullanılan bir söz; sankim, sözüm ona
s. 88/05
sap Elle kullanılan âlet veya eşyânın tutulacak yeri
s.+ ı 91/20
s.+ ını 90/09
sarban (< Far. sâr-bân) Deve sürücüsü, deveci, sarvan
s. 71/15
sarıl - Bel bağlamak, güvenmek, medet ummak
s.- ır 92/05
sarraf (< Ar. sarrâf) Bir şeyden iyi anlayan, o şeyin ehli olan kimse
s. 95/22
sarsıl - Zayıf düşmek, gücünü kuvvetini kaybetmek
s.- ır 95/16
sat - Bir bedel karşılığında başkasına devretmek
s.- ar 91/23
satıl - Bir bedel karşılığında başkasına devredilmek
s.- dığını 78/06
satun Parasını ödeyerek bir şeyi aldırmak
s. aldırtır 76/03
sav - Yanından uzaklaştırmak, gitmesi gerektiğini hissettirmek, göndermek, yol vermek
s. 94/01
savap (< Ar. sevâb) İyi ve güzel davranışlar karşılığında Allah tarafından verilen mükâfat
s. 69/26, 70/05
savır - Havaya atıp dağıtmak

s.- ır 87/10

say (< Ar. sa'y) Çalışma, çalışıp çabalama, emek sarfetme, ceht

- **say u gayret eyle-** Gayretle çalışma
  s. u gayret eyleme 06/01

sebep (< Ar. sebeb) Bir şeyin olmasına yol açan şey, durum yâhut kimse, neden, bâis, âmil

s.+ den 71/03, 74/05
s.+ ini(sebebini) 67/14, 69/12, 69/14, 74/08, 79/14, 80/17

sefa (< Ar. sefâ) Rahat, kaygısız ve sakin olma
s.+ nın 93/13

sehavetsiz (< Ar. sehâvet + T. -siz) Cömert olmayan
s. 09/02

sel (< Ar. seyl) Sürekli yağan yağmurdan veya eriyen kardan oluşan, geçtiği yerlere zarar veren taşkın su; su taşkını
s. 92/21, 93/04

selam (< Ar. selâm) Bir kimseyle karşılaşıldığında, birinin yanına gidildiğinde veya yanından uzaklaşıldığında kendisine söz ve işaretle bir nezaket gösterisi yapma; esenleme, merhaba
s. 95/10

- **selam vir-** Birini selâmlamak
  s. virir 22/03

semt (< Ar. semt) (Şehirlerde) Birkaç mahalleyi içine alan bölüm, bölge
s.+ ine 95/02

sen Tekil ikinci şahsı gösterir
s. 23/01, 25/04, 67/07, 67/08, 68/16, 74/14, 91/26, 92/17, 93/14, 94/21
s.+ den 87/07
s.+ i 07/01, 07/02, 29/02, 82/22
s.+ in 82/21, 87/06, 94/23

sene (< Ar. sene) Yıl, sâl
s. 72/08

serçe Serçegillerden, koyu boz renkli, yuvarlak başlı, kısa boyunlu, uzun kuyruklu, gagası koni biçiminde, sıçrayarak yürüyen, çırpınarak uçan ve kışın göç etmeyen küçük ötücü kuş
s.+ den 94/26

serhoşluk (< Far. ser-hoş + T. –luk) Sarhoş olma durumu
s. 95/01

seri Diri, sağlıklı, dinç kimse
s. 75/24, 76/01

serin (< Moğolca serigün**)** Hoşa gidecek, ferahlık verecek derecede, hafifçe soğuk (şey)
s. 95/24

sermaye (< Far. Ser-mâye) Servet, varlık
s.+ dir 89/04

servet (< Ar. servet**)** Zenginlik, varlık, para, mal mülk
s.+ e 79/17
s.+ in 93/19

ses Kulağın duyabildiği titreşim; ün, çav (I), avaz, avaze, seda
s.+ i 31/01

sessiz Ses çıkarmadan, gürültü etmeden, sessizce
s. 88/12

sev - Sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek
s. 07/01

s.- eni 07/01
s.- me 07/02
s.- meyeni 07/02

sevin - Sevinç duymak, memnun ve hoşnut olmak
s.- me 94/05

seyr (< Ar. seyr) Bir şeyi zevk alarak gözle tâkip etme, bakma, izleme, temâşâ

- **seyr it-** Gözü ile tâkip etmek, bakmak
  s. iderken 76/06

sıcak **1.** Sevgi ve şefkat dolu, cana yakın, içten, dostça
s.+ dır 91/15
2. Yakmayacak derecede ısısı olan, yakmayacak kadar ısı veren, soğuk karşıtı
s. 95/25

sıçra - Ayaklarını hızla yere vurarak ileriye veya yukarıya doğru atılmak
s.- yup 75/23

sık - Sıkıntı vermek, rahatsız etmek, içini daraltmak
s.- ar 87/02

- **can sık-** yardımcı fiil
  can s.- ar 94/06

sıkındı Kalabalık, düzensizlik, karışıklık vb.nin sebep olduğu sıkıcı, bunaltıcı durum, zorluk, eziyet, meşakkat

- **sıkındı ver-** Can sıkmak, huzursuz ve rahatsız etmek, bunaltmak
  s. verme 23/03

sır (< Ar. sirr) Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey
s.+ rını 95/03

siah (Far. siyâh) En koyu renk, kömür rengi, kara.
s. 75/01

- **kahve-i ru-i siah** siyah yüzlü kahve
  kahve-i ru-i s.+ ı 14/01

sihirbaz (< Ar. sihr + Far. bâz) Sihir yapan kimse, büyücü
s. 76/02

sil - Üzerine genellikle bir bez sürterek tozlarını, kirlerini almak veya parlatmak
s.- üp 76/08

silah (< Ar. silâh)Düşmanı öldürmek, imhâ etmek veya kendini savunmak maksadıyle kullanılan her türlü âlet
s.+ ı 88/10

sim (< Far. sîm**)** Gümüş

- **sim-i zer** Gümüş ve altın
  s.-i zer 87/11

Sinan Özel bir isim
S. 92/08

sinek Çift kanatlılardan, karasinek, sivrisinek vb. pek çok çeşidi olan uçucu böceklerin ortak adı
s. 94/14

sirkat (< Ar. sirkat) Çalma, hırsızlık

- **sirkat et-** Çalmak, hırsızlık yapmak
  s. eder 68/11
- **sirkat olun-** çalınmak

  s. olunup 74/18

sirke (< Far. sirke) Bâzı çorbalara, yemeklere, salatalara ekşilik vermesi için konulan, halk arasında ateş düşürmesi ve ferahlatması için vücûda sürülen ekşimiş üzüm suyu
s. 91/08
s.+ nin 90/27
sirret (< Ar. sîret) Bir kimsenin ahlâkı, seciyesi, karakteri, dışa akseden davranışı.
s.+ e 93/25
sivrisinek Çift kanatlılardan, daha çok sulak, bataklık yerlerde üreyip çoğalan ve bir kısmı sıtma mikrobu aşılayan uçucu, dişisi sokucu ve kan emici böcek
s. 94/06
siz Çokluk ikinci kişi zamiri
s. 69/18, 69/21, 69/24, 70/20, 74/21
s.+ e 78/19, 79/06, 81/05, 81/06, 81/10
s.+ in 68/10, 69/15, 74/20, 78/20
so (bk. su)
s.+ yu 69/08
sofra (< Ar. sufre) Yemek
s.+ dan 87/04
soğuk Isısı düşük olan, sıcak karşıtı
s. 78/24
sok - Girmesini sağlamak
s.- up 76/03
sonra **1.** -nin ardından, … arkasından
s. 70/21, 72/04, 79/10, 79/19, 80/13, 80/21, 81/09, 81/18, 82/07
2. İçinde bulunulan veya bahsedilen ânın daha ilerisindeki bir zamanda, bilâhare.
s. 75/18, 82/12, 82/16
- **sonradan gör-** Sonradan zenginleşerek gösteriş, kibarlık, övünme gibi davranışlarda bulunan
s.+ dan görür 22/01

sonraki Sonra olan
s.+ ler 88/03
sor - Soru yönelterek bilgi istemek, sual etmek
s. 73/19, 74/17
- **hatır sor-** yardımcı fiil
hatır s.- ar 22/03

sora -nin ardından, … arkasından
s. 67/04
soy - (Başkasına âit para, mücevher vb. şeyleri) Çalmak, gaspetmek
s.- up 77/11
soyle - **1.** Haber vermek, bildirmek
s. 95/11
s.- di 68/05
s.- me 96/15
2. Düşündüğünü veya bildiğini sözle anlatmak; buyurmak
s. 74/12
s.- di 82/23
s.- dikde 72/11
s.- r 78/06, 80/20, 95/04
s.- rler 79/14
3. konuşmak
s. 94/01

s.- yenin 95/05

soylemek Anlatmak istediği şeyi Sözle bildirmek

s. 69/12

soymak (Başkasına âit para, mücevher vb. şeyleri) Çalmak, gaspetmek

s.+ da iken 77/12

sök - Bir şeyi bulunduğu yerden kuvvet kullanarak veya gevşeterek çıkarmak, çekip ayırmak

s.- er 91/13

söz **1.** Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi

s.+ dir 24/02

s.+ leri 88/07

s.+ ünü 87/06

2. Bir fikri, bir isteği yazılı veya sözlü olarak anlatmaya, açıklamaya yarayan kelimeler yâhut cümleler dizisi, kelâm, kavil, lakırdı

s.+ leri 82/21

3. Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi

s. 89/03

- **söz anlatmak** Sözünü veya fikrini kabul ettirmek, lâf anlatmak

s. anlatmak 91/21

su Yağmur şeklinde bulutlardan yağan, yer altında bulunan, yer üstünde deniz, göl, ırmak vb.ni meydana getiren, hidrojen ve oksijenden meydan gelmiş rengi, kokusu ve tatı olmayan şeffaf sıvı madde, âb, mâ

s.+ yu 69/18, 69/21

s.+ yu.mı 69/19

s.+ yunu 69/04

sual (<Ar. su'âl) Sorulan şey, soru

s. 81/02, 82/23

s. eyler 80/17

s.+ ine 70/03

s.+ ini 69/13

- **sual et-** Sormak

s. edersiniz 69/20

s. etdi 67/14

s. etdiğinde 69/12

s. ider 72/13, 73/17, 74/08, 82/03

s. idince 67/07, 72/10, 73/16

sufra (< Ar. sufre) **1.** Üzerine yiyecekler, içecekler, tabak, kaşık, çatal vb. konularak çevresine oturulup yemek yenilecek şekilde düzenlenmiş masa, sini, yaygı vb.

s. 79/12

2. Yemek

s.+ da 87/01

sultan (< Ar. sultân) Hükümdar

s. ise 07/02

surret (< Ar. suret) Gözün ilk bakışta gördüğü şey, dış görünüş, şekil, biçim

s.+ e 93/25

sür - Değdirmek, dokundurmak

s.- erler ise 75/03

- **saban sür-** yardımcı fiil

saban s.- mez 88/05

sürmek (Ekilebilir duruma getirmek için toprağı) Pulluk veya sabanla işlemek
- **çift sür-** saban, pulluk kullanarak toprağı ekilebilir duruma getirmek
  çift s.+ de 81/16

süt Kadınların ve memeli dişi hayvanların yavrularını besledikleri, memelerinden gelen, besin değeri yüksek beyaz sıvı
  s. 90/04

Ş

şah (< Far. şâh) Pâdişah, hükümdar
  ş. 25/01

şakiran (< Ar. şâkir+ Ar.- an) Şükredenler, şükredici olanlar
  ş.+ dan 11/01

şart (< Ar. şart) Bir şeyin varlığının veya meydana gelebilmesinin kendisine bağlı olduğu şey, bir şeyin var olabilmesi için gerekli olan husus, koşul
- **şart ol-** Yemin sözü olarak kullanılır
  ş. olsun 74/02

şehid (< Ar. şehîd) Vatan, millet, kutsal bir amaç ve görev uğrunda ölen kimse
  ş. 88/01

şehir (< Far. şehr) İnsanların toplu olarak yaşadığı yerleşim yerlerinden, idârî ve mülkî bakımdan köy ve kasabadan sonra en büyük olanı; halkının büyük kısmı ticâret, sanâyi ve idâre işleriyle uğraşan, tarım alanı olmayan kalabalık yerleşim merkezi, kent
  ş.+ de 82/02
  ş.+ den 81/15
  ş.+ e(şehre) 81/15

şeker (< Far. şeker) Şeker kamışı, şeker pancarı vb. bitkilerin öz suyundan veya nişastasından çıkarılan, çoğunlukla beyaz billûrlar hâlinde, suda kolayca eriyen, ağızda tatlı bir lezzet bırakan, birleşiminde karbon oksijen ve hidrojen bulunan maddelere verilen ortak isim
  ş. 24/01

şeriat (< Ar. şerîʿat) Herkesin uyması için konan her çeşit kural, kānun, yasa, düzen ve nizam

  ş.+ ın 94/13

şerik (< Ar. şerik) Arkadaş
  ş.+ i 68/02, 68/05
  ş.+ ini 68/06

şermende (< Far. şermende) Utanılacak bir iş yapmış, mahçup duruma düşmüş olan
- **şermende-i ihsan et-** Lütufta bulunarak utandırmak
  ş.-i ihsan eder 96/03

şey (< Ar. şey') Madde, eşya, söz, olay, iş, durum vb.nin yerine kullanılan, belirsiz anlamda bir söz
  ş. 68/19, 72/06, 78/03, 79/07, 79/16
  ş.+ i 92/13
  ş.+ in 69/08
  ş.+ ler 79/28, 81/07
  ş.+ lere 71/03, 71/18
  ş.+ ye 89/18

şeytan (< Ar. şeytân) Meleklerin başı ve hocası olduğu halde isyan edip Allah'ın emirlerine karşı geldiği için huzurdan kovulan ve rahmetten uzak kalan âsî varlık, iblis
  ş. 76/11, 93/22, 94/03, 94/10
  ş.+ ı 76/02

ş. ise 68/18

şiddetli (< Ar. şiddet + T.-li) Aşırı derecede olan, haddinden fazla, çok fazla

ş. 70/07

şimdiki (< T. şimdi + Far. ki) İçinde bulunulan zamanda olan veya yapılan, bu zamandaki, bu andaki

ş. 79/18

şimendüfer (< Fr. chemin de fer) Bu yolda işleyen katar, tren

ş. 80/04

ş.+ le 79/23

şoyle Şu şekilde

ş. 82/08

şu Bu kelimesine göre yerde, zamanda veya söz zincirinde biraz uzak olanı niteleyen söz

ş. 18/01, 30/01, 30/03, 70/12, 88/07

şükreyle - (< Ar. şukr + T. eylemek) Eriştiği nîmetin, gördüğü iyiliğin değerini bilip memnûniyet duymak, minnettar olmak, teşekkür etmek

ş. 28/03

T

ta (< Far. tâ) Dek, değin, kadar, beri vb. edatlarla birlikte kullanılarak bir fiilin, bir hareketin, bir yerin, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartmalı bir biçimde anlatan bir söz

t. 10/01, 17/02, 26/02, 73/05

taam (< Ar. ta‘âm) **1.** yemek yeme

t. 80/18

2. yemek, aş

t.+ dan 80/21

- **taam it-** Yemek yemek

  t. itmekdeler iken 80/16

taban Ayağın alt yüzü; aya

t. 95/07

tabi (< Ar. tâbiʿ) bağlı

- **tabi ol-** (Bir şey veya kimseye) Uymak, onun şartlarına göre hareket etmek

  t. ol 95/21

tabii (< Ar. tabîʿî) Tabiî olarak, doğal olarak, elbette

t. 69/20

tabip (< Ar. tabîb) Hekim, doktor

t.+ in(tabibin) 72/11

tabut (< Ar. tâbût) İçine ölü konan sandık

t. 67/09

tacir (< Ar. tâcir)Ticâretle uğraşan kimse, tüccar

t. 77/07

t.+ e 77/04

t.+ in 72/01, 77/03

takım Birbirini tamamlayan şeylerin bütünü

- **takım elbise** Ceket ve pantolondan oluşan giysi; takım

  t. elbise 80/23

takın - Belli bir niteliğe bürünmek
t. 27/03
taklid (< Ar. taklîd) Belli birine veya bir şeye benzemeye veya benzetmeye çalışma
- **taklid it-** birinin yaptığı gibi yapmak, birine veya bir şeye benzemeye çalışmak; öykünmek
t. iderek 75/14

talep (< Ar. taleb) İsteme, dileme, arzu etme
- **talep it-** İstemek, dilemek
t. itdi 69/09

talii (< Ar. tâliʿ) Baht, tâlih
t.+ mdir 10/01
tam (< Ar. tâmm) Daha önce veya daha sonra değil bahsedilen işin oluşu sırasında, ânında
t. 80/04
tamakâr (< Ar. tamaʿ + Far. -kâr) Tamah eden, mal, para vb.ne aşırı derecede istek duyan kimse, aç gözlü
t. 78/01, 78/06
tamakârlık (< Ar. tamaʿ + Far. -kâr + T. -lık) Tamahkâr olma durumu, aç gözlülük
t.+ dan 80/03
tanıtdırma Tanıttırmak işi
t.+ ması 71/11
taraf (< Ar. taraf) Yöre, yer, bölge
t.+ larında 78/01, 78/08
tarafeyn (< Ar. tarafeyn) Her iki taraf
t.+ den 69/04
tarhana (< Far. terhâne) İçine domates, biber, kokulu otlar, soğan, süt veya yoğurt konmuş hamurun kurutulup ufalanması ile elde edilen çorba malzemesi
t. 93/20
tarik (Ar. tarîk) Yol
- **kat-ı tarik it-** Yol kesicilik yapmak
kat-ı t. idüp 76/22

tarla Tarıma elverişli, belirli ve sınırlı toprak parçası
t.+ sında 81/16
tart - Bir şeyin ağırlığını bulmak
t.- ar 94/23
tartılma Kendini tartmak
t.+ sına 20/02
tasvip (< Ar. tasvîb) Doğru bulma, doğru olduğunu belirtme, onama
- **tasvip it-** Doğru bulma, doğru olduğunu belirtmek, onamak
t. itmeye 70/04

tasvir (< Ar. tasvîr) Betimleme
- **tasvir-i istikbalini eyle-** Geleceğini göz önüne gelecek şekilde ayrıntılı anlatmak
t.-i istikbalini eylemez 30/04

taş **1.** Bazı yerlerde ve işlerde kullanılmak için bu maddeden özel olarak hazırlanmış malzeme
t.+ ı 28/04, 89/02, 90/02
2. Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde
t. 94/17, 95/26
t.+ ın 79/03, 79/07

- **ummadığın taş baş yarar** "elinden bir şey gelmez sanılan kişi kendisinden beklenilmeyen önemli işler yapabilir" anlamında kullanılan bir söz
  ummadığın t. baş yarar 74/11

taş - Bulunduğu yere sığmayarak dışarıya doğru akmak
  t.- ınca 90/24

tatlı İnsanın üzerinde iyi etki bırakan, hoşa giden, ferahlık veren, rahatlatan, yumuşak
  t. 91/08
  t.+ dır 94/25

tauk Sülüngillerden, dünyânın her tarafında yetiştirilen, eti ve yumurtası için üretilen, kanatları kısa ve küt, evcil kümes hayvanı
  t. 89/11

tavla (< İt. tavola) Aynı isimdeki bir tahta kutu üzerinde iki kişi, otuz pul ve iki zarla oynanan oyun
  t. 69/01, 69/03

tavsiye (< Ar. tavsiye) Bir kimseyi tanıtmak için yazılan kart, mektup vb.
  t. 80/03

- **tavsiye it-** bir iş için bir kimseyi salık vermek, önermek
  t. idesiniz 81/10
  t. itmiş 81/14

tayfa (< Ar. ṭā'ife) Aynı işi yapan topluluk

- **tayfa-i cin** cin topluluğu
  tayfa-i c.+ den 67/02
- **tayfa-i cinn** cin topluluğu
  tayfa-i c. 67/01

teacüp (< Ar. teʿacub) Şaşma, hayret etme
  t. 79/08

- **teacüp it-** Şaşmak, hayret etmek
  t. idiorsunuz 70/19

Tealâ (< Ar. teʻālā) "Şânı yüce olsun" anlamında olup Allah, Hak, Tanrı kelimelerinden sonra kullanılır
  T.+ nın 67/13

teamir (< Ar. taʿmîr) İşlenen bir hatâ veya yanlışlığı düzeltecek davranışlarda bulunma, düzeltmeye çalışma
  t. 87/12

tebdil (< Ar. tebdîl) Değiştirme, değiştirilme, başka şekle sokma

- **tebdil-i kıyafet it-** Kıyâfet değiştirme, tanınmayacak kılığa girme
  t.-i kıyafet itmiş 81/18

tebeyün (< Ar. tebeyyün) Belli olma, meydana çıkma, görülüp anlaşılma, ayan olma

- **tebeyün et-** Belli olmak, meydana çıkmak, görülüp anlaşılmak, ayan olmak
  t. etdiğinden 75/07

tedavi (< Ar. tedâvî) İyileştirmek için ilâç vererek, tıbbî bakımdan gerekeni yaparak bakma

- **tedavi it-** İyileştirmek amacıyla sağlık uygulamalarından geçirmek, sağaltmak
  t. idüp 72/10
  t. itdiği 72/11
  t. itdiğini 72/11

tedbir (< Ar. tedbîr) Bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık, baş vurulan çâre, önlem
  t. 69/15
  t.+ le 76/18

tefahhur (< Ar. tehaffur) Övünme, kurulma, tefâhur

- **tefahhur et-** Övünmek, kurulmak, tefâhur
  t. edermi 96/01

tegafil (< Ar. tegafful) Gāfil davranma, gaflet gösterme
  t. 96/03

tehavvül (< Ar. tehavvul) Değişme, bir halden başka bir hâle geçme

- **tehavvül et-** Değişmek, bir halden başka bir hâle geçmek
  t. etmiş 30/01
  t. ider 79/09

tehlike (< Ar. tehluke**)** Bir kimse veya şeyin varlığını tehdit eden, helâk olmasına sebep olabilecek durum
  t.+ si 77/22

tekdir (< Ar. tekdîr) Azarlama, paylama
  t. 93/26

- **tekdir it-** Azarlamak, paylamak
  t. ider 74/10

teklif (< Ar. teklîf) İncelenmek veya kabul edilmek için bir şey sunma; önerme
  t.+ i 80/12, 80/15
  t.+ ini 69/05

- **teklif it-** (Bir kimseye bir şeyin olması veya bir şeyi yapması için) Öneride bulunmak
  t. edeceğinden 69/21
  t. ideceği 69/08
  t. ider 80/11, 80/15

tekrar (< Ar. tekrâr) **1.** Aynı olay, iş yâhut eylemin yeniden bir veya daha çok defa meydana gelişi
  t. 69/13
  2. Yeniden, bir daha, yine
  t. 79/18, 81/20, 81/21

telaş (< Far. telâş) Belli bir sebepten meydana gelen heyecanla karışık acele

- **telaş et-** Endîşe duyarak acele etmek, endîşelenmek, tasalanma
  t. eder 71/12

telekki (< Ar. telakkî) Kabul etme, alma

- **telekki eyle-** Almak
  t. eyle 68/16
  t. idenler 68/17

tembellik (< Far. tenbel + T. –lik) Tembel olma durumu
  t.+ e(tembelliğe) 88/03

temiz (< Ar. temyîz) Ahlâkını lekeleyecek bir şey yapmamış olan ve yapamayacak yaratılışta olan, nâmuslu, dürüst
  t. 88/02

tenezzül (< Ar. tenezzul) Gönül alçaklığı, kibirsizlik

- **tenezzül buyurul-** kendi durumuna, düzeyine aykırı düşen bir şeyi veya işi kabul etmek
  t. boyurulursa 80/14

tep - (Hayvan) Arka ayağı ile vurmak, çifte atmak
  t.- mezi 90/08

tepe Bir şeyin en yüksek kısmı, en üstteki bölümü, uç kısmı
  t.+ sinde 73/05

ter Deriden sızan, kendine has kokulu, yapışkan, renksiz, tuzlu sıvı
  t. 78/24

terk (< Ar. terk) Bırakma

- **terk et-** (Bir yer veya kimseyi) Bırakıp gitmek, ondan uzaklaşmak, vazgeçmek

t. eder 28/02

ters bir iş doğru ve düzgün yürümemek, sorun çıkmak

t. giderse 32/01

teslim (< Ar. teslîm) ayrılma

- **teslim ol-** (Direnmekten vazgeçip) Boyun eğmek, kendini teslim etmek

  t. ol 25/04

teşrif (< Ar. teşrîf) Bir yerden bir yere gelme veya gitme

t.+ le 80/11

teşvik (< Ar. teşvîk) Bir kimseyi bir şeyi yapma husûsunda cesâretlendirme, gayrete getirme, heves ve istek verme

t.+ i 72/07

tımarhane (< Far. tîmâr-hâne) Akıl hastahânesi

t. 76/21

t.+ ye 76/13

tırnak İnsan ve omurgalı hayvanlarda parmak uçlarının üst kısmını örten boynuzsu tabaka

t.+ dan 89/16

tipi Kar fırtınası

t.+ sine 70/07

titre - **1.** (Vücut veya bir organ) Kasların kasılması sonucu hızlı ve küçük hareketlerle sarsılmak

t.- r 71/12

2. Birinden, bir şey veya bir halden Korkmak, korkuya kapılmak

t.- yerek 79/05

tok Yemek yeme isteği ve ihtiyâcı duymayan, yemek yemiş olan (kimse).

t. 90/26

tokun - El ile değmek

t.- ursunuz 74/23

tokundur - Değdirmek, temas ettirmek

t.- maz 75/03

tokuz Sekizden sonra, ondan önce gelen sayının adı

t. 90/18

tost (bk.dost)

t.+ una 95/03

toy Toygiller familyasından, kazdan büyük, eti için avlanan, kızıl tüylü yabanî kuş

t. 72/18, 73/01

- **toy kuşu** Toygiller familyasından, kazdan büyük, eti için avlanan, kızıl tüylü yabanî kuş

  t. kuşu 72/19

toz Bir maddenin un hâline gelmiş çok ince şekli

t.+ dan 71/17

t.+ u 71/14, 71/19

t.+ unu 71/16

traş (< Far. terâş) Belli bir biçim vermek veya üzerindeki pürüzleri almak için yontma, kazıma

- **traş et-** Saç, sakal, bıyık veya saçlarını kesmek

  t. et 71/08

tren (< Fr. train) Demir yolunda yolcu ve yük taşımakta kullanılan, bir veya birkaç lokomotif tarafından çekilen vagonlar dizisi; katar, şimendifer

t.+ e 81/12

t.+ in 80/06

tul (< Ar. tûl) Uzunluk, boy

t.+ indeki 69/21

t.+ indekini.mi 69/19
t.+ ini 69/23

tut - **1.** Alıkoymak, çıkmasına meydan vermemek, zaptetmek
t. 69/22
2. Elle kavramak, elde bulundurmak, eline almak
t.- maz 88/05
3. Elle dokunmak
t.- an 91/14
4. Gereğini yapmak, gereğini yerine getirmek
t. 92/06
5. bırakmamak
t.- an 92/16
6. …Durumda kalmasını sağlamak, … halde bulundurmak
t.- malı 95/25

tutma Ele geçirmek, yakalamak
t.+ ya 77/02

tutul - **1.** (Bora, yağmur, tipi vb. ile) Yakalanmak
t.- urlar 70/07
2. Tutmak işi yapılmak
t.- ur 74/24

tücar (< Ar. tüccâr) Ticâretle uğraşan kimse, tâcir
t. 75/10, 75/16
t.+ ın 75/09, 75/18

tüken - Bitmeyen, tükenmeyen
t.- mez 89/04

tükür - Ağızdaki tükürüğü, balgamı veya yutulmak istenmeyen bir şeyi dışarı atmak
t.- sem 90/21

tüy İnsanlarda ve hayvanlarda deri üzerinde bulunan çok ince kıl
t. 68/11
t.+ ünü 82/01

U

u "Ve" bağlacının nazımda sessiz harfle biten Arapça ve Farsça kelimelerden sonraki okunuşu
u. 30/02
say u. gayret eyleme 06/01
ahz u. ita 92/19

ucuz Fiyatı düşük olan, pahası yüksek olmayan.
u.+ dır 93/02

uç - Havada yol almak, havada gitmek
u.- an 90/13

uduv (< Ar. 'adüvv) Düşman
u.+ den 96/04

um - İçinde, istediği ve beklediği şeyin gerçekleşeceğine dâir bir duygu taşıyarak o şeyin olmasını beklemek, ümitle beklemek, ümit etmek

- **ummadığın taş baş yarar** "elinden bir şey gelmez sanılan kişi kendisinden beklenilmeyen önemli işler yapabilir" anlamında kullanılan bir söz
u.- madığın taş baş yarar 74/11

usan - Sıkılıp artık ondan hoşlanmaz, onu istemez duruma gelmek, bıkmak, bezmek
u.- ır 74/07

u.- maz 90/14
uslu Akıllı
u. 95/02
utan - Sıkılarak çekinmek
u.- ır 96/02
uyandır - Uyku durumundan çıkarmak, uyanmasını sağlamak veya uyanmasına sebep olmak
u.- ma 90/23
uyanık Uyanmış veya uyumamış olan, uyku durumunda olmayan, uyumayan
u. 89/06
uyu - Uyku hâlinde olmak
u. 94/01
u.- mamış 90/18
u.- yan 90/23
uyuş - Soğuk, basınç vb. yüzünden vücudun bir yerinde, duygu ve hareket geçici olarak azalmak
u.- muş 88/05
uyuyakal - Otururken veya bir yere yaslanıp dururken istemeden uyuyuvermek
u.- ır 75/15
uzak **1.** Arada çok mesâfe bulunan, uzun sürede gidilebilen, ırak.
u. 82/13, 82/15
u.+ larınle 81/20, 82/12
2. Bulunulan yere göre ötede olan yer, uzak yer
u. 82/19
uzaklaş - Bir şeyden, bir yerden veya kimseden ayrılıp uzağa gitmek; ıraklaşmak, ıramak, uzaklanmak
u.- dı 81/22, 82/18
uzat - İleriye doğru yöneltmek
u.- dığını 68/13
u.- malı 91/10
uzun **1.** İki ucu arasında kendi ölçülerine göre fazla mesâfe olan
u. 74/21
2. Başlangıcı ile bitişi arasında fazla zaman bulunan, çok süren, çok zaman alan
u. 94/11, 95/24

Ü

üç İkiden sonra, dörtten önce gelen sayının adı
ü. 79/10, 81/20, 82/11
üdeba (< Ar. udebâ') Edipler, edebî eser yazan kimseler, edebiyatçılar
ü.+ sından 21/02
ümera (< Ar. umerâ') Emirler, beyler, sancak beyleri
ü.+ sından 77/06
üryan (< Ar. ʿuryân) Çıplak
ü. 77/11
üst Bulunulan yere göre bir üst daire ve bölüm
ü. katına 80/22
üstad (< Far. ustâd) Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgi ve söz sâhibi olan, üstün bir yeri, tam vukūfu bulunan kimse
ü. isen 71/08
üşüş - Her taraftan gelip toplanmak, koşup yığılmak

ü.- üp 77/17

üzeri **1.** Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi, üst tarafı
ü. 72/20
2. Bir kimsenin kendisi, şahsı
ü. 76/22

üzere **1.** ... amacıyla
ü. 69/06, 71/06
2. Bir işin veya durumun yaklaşmakta olduğunu bildiren bir söz
ü. iken 80/08

üzerinde Bir şeyin üstünde
ü. 73/21, 74/06

üzerine –den sonra
ü. 70/21, 81/05, 81/23

üzüm Asmanın taze veya kuru olarak yenilen ve salkım durumunda bulunan meyvesi
ü. 89/09, 91/06
ü.+ e 89/09
ü.+ ü 91/06

V

vah (< Ar. vâh) Acıma, yakınma, esef bildirir; yazık
v. 89/12, 89/13

vaki (< Ar. vâkiʿ) Olan, vukū bulan

- **vaki ol-** Meydana gelmek, vukū bulmak
  v. olan 82/03

vakit (< Ar. vakt) **1.** Zaman
v. 74/03, 87/07, 92/25
2. Bir işe ayrılmış veya bir iş için alışılmış saatler
v.+ i(vakti) 80/13

vakt (bk. vakit)

- **vakt-i zuhur** Öğle zamanı
  v.-i zuhurda 80/04

vaktile (< Ar. vakt + T. ile) Eskiden, bir zamanlar
v.+ ile 70/06, 71/15, 73/20, 76/01

vali (< Ar. vâlî) Bir ilde devleti temsil eden en büyük mülkî âmir
V. 74/19, 75/05
v.+ sine 74/19

- **zekâvet-i vali-i vilayet** illerin valilerinin zekâları
  zekâvet-i v.-i vilayet 74/17

valide (< Ar. vâlide) Anne
v.+ sidir 93/19

var **1.** Mevcut, evrende veya düşüncede yer alan, yok karşıtı
v. 68/09, 74/21, 80/01, 92/09, 92/23, 92/24, 93/02, 94/03, 94/09, 94/20, 95/04
v.+ dır 22/01, 69/17, 73/05
v. idi 68/02
v. ise 24/03
v.+ mı 82/17, 87/09
2. Genellikle hoşa gitmeyen bir hususta bahsedilirken o işin başa geleceğini anlatır
v.+ dır 77/22

- **var ol-** sağ olmak, yaşamak
  v. olsun 94/12

var - **1.** (Belli bir yere) Ulaşmak, vâsıl olmak
v.- dıkları 71/01, 82/02
v.- ınca 77/09
v.- ıncaya 77/07
2. kız veya kadın evlenmek
kocasına v.- mış 79/18

varış Varmak işi ve tarzı
v.+ ına 93/20

vasf (< Ar. vasf) Niteliklerini sayarak târif etme

- **vasf et-** Durumunu, sıfatlarını ve niteliklerini sayarak târif etmek
  v. ederler 72/19

vasıl (< Ar. vâsil) Ulaşan, erişen

- **vasıl ol-** Ulaşmak, erişmek
  v. olduğundan 74/03
  v. olmak 25/02

vasıtasız (< Ar. vâsita + T. -sız) araçsız
v. 93/24

vasiyet (< Ar. vasiyyet) Bir kimsenin sözlü veya yazılı olarak bildirdiği, ölümünden sonra arkasından yapılmasını istediği şey
v.+ inde 68/03
v.+ ini 68/05

vatan (< Ar. vatan) Bir milletin üzerinde yaşadığı, hâkim olduğu toprak, yurt
v. 88/06, 88/11

vay Şaşkınlık, kızgınlık, şikâyet, esef, telâş, acı, sevgi vb. çeşitli duygularda anlamı kuvvetlendirir
v. 76/12

vaz (< Ar. vaz') Koyma, konulma

- **vaz it-** Koymak
  v. iderek 79/11
  v. itdikden 72/04

vazgeç - (< Far. vâz + T. geçmek) (Yapmakta olduğu bir şeyi) Artık yapmaz olmak
v.- er 80/03

ve (< Ar. ve) İki kelime veya iki cümle arasına girerek aralarında bir bağ olduğunu anlatan söz
v. 67/07, 67/14, 68/01, 68/10, 69/05, 69/10, 69/11, 70/08, 71/01, 71/12, 71/16, 72/02, 72/04, 72/06, 72/16, 72/21, 73/10, 73/12, 73/18, 74/04, 74/06, 74/15, 74/16, 74/22, 75/01, 75/06, 75/10, 75/14, 76/09, 76/10, 77/04, 77/05, 77/09, 77/10, 77/13, 77/15, 77/17, 78/09, 78/10, 78/18, 78/22, 78/25, 79/09, 79/10, 79/15, 79/16, 79/17, 79/18, 79/19, 79/20, 79/23, 79/25, 79/27, 80/06, 80/10, 80/12, 80/14, 80/18, 80/22, 80/24, 81/01, 81/02, 81/04, 81/06, 81/12, 82/01, 82/02, 82/05, 82/17, 82/19, 82/24

vech (< Ar. vech) **1.** Yüz, çehre
v.+ ini 13/01
2. Sebep, vesîle
v. 69/25

vefat (< Ar. vefât) Ölüm, ölme

- **vefat et-** Ölmek
  v. iderken 68/02

v. itmiş 79/17

ver - **1.** (Bir şeyi karşılık beklemeden birine) Bırakmak, bağışlamak
v.- enin 94/11
v.- ioruz 81/11
v.- ir 96/02
v.- mez 27/01
2. (Karşıdakine iletmek istenen fikir, haber, emir, öğüt vb. bir şeyi) Bildirmek
v.- diği 68/15
v.- miş 81/13
3. Ödemek, tediye etmek
v.- eceksiniz 70/17
v.- en 91/19
4. Ödemek, tediye etmek
v.- eceksiniz 70/17
v.- ince 70/16
v.- üp 77/05
5. Bir şeyi bir kimseye İletmek, eriştirmek
v.- di 77/04
v.- erek 73/08
v.- irler 78/25
v.- mezler 95/27

- **sıkındır ver-** yardımcı fiil
  sıkındı v.- me 23/03
- **gönül ver-** yardımcı fiil
  gönül v.- me 24/04
- **haber ver-** yardımcı fiil
  haber v.- di 72/07
  haber v.- iniz 69/14
- **cevap ver-** yardımcı fiil
  cevap v.- dikde 72/13

veril - Vermek işi yapılmak, vermek işine konu olmak
v.- ir 80/24
v.- mez 94/04

verilme Vermek işi yapılmak, vermek işine konu olmak
v.+ sini 80/23

verme Ödemek, tediye etmek
v.+ ye 81/02

vızır rahatsız edici tekrar eden ses
v.+ tısı 94/06

vilayet (< Ar. vilâyet) Bir vâli yönetimindeki en önemli idârî bölüm, il

- **zekâvet-i vali-i vilayet** illerin valilerinin zekâları
  zekâvet-i vali-i v. 74/17

vir- (bk. vermek)
v.- ip 70/22

- **selam vir -** yardımcı fiil
  selam v.- ir 22/03
- **karar vir -** yardımcı fiil
  karar v.- mişler 79/19

vuku (< Ar. vukû‘) Olma, meydana gelme, husûle gelme

- **vuku-u hal** Bir hâdisenin çıkış ve oluş şekli

v.-u halin 79/13

vur - Elini veya elinde tuttuğu bir şeyi bir yere veya bir kimseye hızla çarpmak; çakmak, geçirmek, inmek

v.- muşlar 89/12, 89/13

vurma Elini veya elinde tuttuğu bir şeyi bir yere veya bir kimseye hızla çarpmak; çakmak, geçirmek, inmek

v.+ ya 79/07

vücud (< Ar. vucûd) İnsan veya hayvan gövdesi, beden

v.+ ine 78/24

Y

ya Soru cümlelerinin başında anlamı güçlendirir

y. 94/21

yabancı (< Far. yâbân + T. -cı) Tanınmayan, bilinmeyen (kimse veya şey)

y. 78/11

yadigâr (< Far. yâdgâr) Bir kimseyi veya olayı hatırlatmak üzere verilen yâhut onlardan kalan şey

y. 18/01

yağ - Gökten yere düşmek

y.- ardı 90/16

yahod (< Far. yâhûd) Veya

y. 69/05, 69/08

yahu (< Ar. yâ + hû) Ricâ ifâdesi olarak kullanılır

y. 74/11

yak - **1.** Büyük zarara uğratmak, geleceğini kötü şekilde etkilemek, felâkete sürüklemek

y.- anın 12/01

2. Çok fazla ıztırap vermek

y.- ar 93/23

3. Yanmasını sağlamak, tutuşturmak

y.- arak 70/09

- **can yak-** yardımcı fiil

can y.- anın 12/02

yakala - (Kaçan birini veya bir hayvanı) Tutmak, ele geçirmek, derdest etmek

y.- r 75/24

yakın **1.** Aralarında sıkı ilişki ve hısımlık bağı bulunan kimse

y.+ larınle 81/22, 82/16

2. Arada az mesâfe bulunan.

y. 95/23

y.+ dır 91/22

yakınlaş - Yakın duruma gelmek, yakına gelmek, daha yakın olmak, yaklaşmak

y.- dı 81/21, 82/14

yakış - 1. Uygun olmak, iyi karşılanmak, münasip olmak

y.- maz 88/08

2. Güzel durmak, iyi gitmek, yaraşmak, uygun gelmek

y.- ır 89/02, 90/02, 90/03

yala - Dili üzerinde gezdirmek sûretiyle yemek

y.- r 91/14

yalan Aldatmak maksadıyle bilerek söylenen gerçeğe aykırı, asılsız söz

y. 90/28, 92/10, 95/05

yalınız Tek başına
y. 77/14
yalınızca Tek başına
y. 71/06
yan Bir yerin ön veya arka kabul edilen kısmına göre sağ yâhut solda olan tarafı, bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf
y.+ ında 76/06
yan - **1.** Çok ıztırap çekmek, büyük bir acı içinde olmak, çok üzülmek
y.- maz 12/01
2. (-e) Esef etmek, acınmak, hayıflanmak
y.- arım 20/01
- **can yan-** yardımcı fiil
canı y.- maz 12/02

yanaş - (Vapur vb. iskele, rıhtım vb.ne) Dokunacak şekilde sokulmak, sokulup durmak
y. 74/15
yangın karmakarışık ve dağınık duruma gelmek
y. yerine doner 88/06
yanıl - Aldanmak, hatâ yapma
y.- dım 13/02
yani (< Ar. yaʿnî) Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce "Şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki" anlamında kullanılır
y. 82/11, 82/13, 82/14, 82/17, 82/18, 82/21
yankesici Bir kimsenin cebinden veya çantasından hissettirmeden ustalıkla bir şeyler çalan ve bunu iş edinen kimse
y. 75/13, 75/19
yanlış **1.** Doğru olmayan, hatâlı
y. 79/26
2. Gerçeğe uymayan veya makbul olmayan iş, kusurlu davranış, kabahat, hatâ
y.+ ınız 79/28
yanmak Çalışır, ısı ve ışık verir duruma gelmek
y.+ da 70/10
yap - **1.** Yerine getirmek, îfâ etmek
y.- dım 68/05
2. (Ne, neler, çok şey vb. kelimelerle) Zarar vermek, kötülük etmek
y.- dım 78/19
3. Üretmek, îmal etmek
y.- ar 90/09

yaprak Bitkilerin solunum, özümleme, terleme vb. olaylara yarayan, genellikle klorofilli, şekli bulunduğu bitkiye göre değişen yeşil uzantısı
y. 91/25
yar - Derin yara açmak
y. 90/07
- **ummadığın taş baş yarar** "elinden bir şey gelmez sanılan kişi kendisinden beklenilmeyen önemli işler yapabilir" anlamında kullanılan bir söz
ummadığın taş baş y.- ar 74/11

yarın İçinde bulunulan günden sonra gelen gün
y. 69/17
y.+ a 94/19
y.+ ın 94/20
yaş Doğuştan îtibâren geçen ve yıl birimiyle ölçülen zaman

y.+ da 92/26

yaşamak Geçinmek

y. 92/13

yat - **1.** Mezarda gömülü olmak

y.- an 79/14

y.- ıyor 29/04

2. Uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek

y.- ma 93/04, 93/05

yavru Yeni doğmuş hayvan veya insan; bala

y. 72/19

yayan yalpurdak Yalın ayak yürür halde, yayan ve yalın ayak

y. yalpurdak 79/21

yaz - (Bir söz veya düşünceyi) Belli işâret ve harflerle bir yere geçirmek

y.- dım 18/01

ye - Yemek yeme, karın doyurma işi

y. 94/01

y.- diğini 73/17

y.- dim 73/19

y.- me 93/12

y.- mediğinden 73/10

y.- mediğini 79/13

y.- r 73/11

y.- rken 32/01

y.- ye 76/14

y.- yelim 77/26, 78/15, 78/16, 78/17

y.- yemeyeceğini 77/14

y.- yüp 73/13

- **dayak ye-** yardımcı fiil

dayak y.- ye 76/14

yeksan (< Far. yeksân) Aynı seviyede, düz

- **yer ile yeksan** yerle bir olmak

yer ile y. ise 07/01

yel Havanın yer değiştirmesi sonucunda meydana gelen esinti, rüzgâr

y. 93/05

yem Hayvan yiyeceği

y. 72/22

y.+ ini 94/22

yeme **1.** Yemek işi

y.+ lerini 80/14

y.+ ye 73/18, 91/06

2. karın doyurmak

yemek y.+ ye 75/10

yemek **1.** Yenmek için pişirilip hazırlanmış yiyecek; aş, taam, ekmek (I), lokma, manca

y. 70/09, 81/01

y.+ i(yemeği) 81/04

2. Yemek yeme, karın doyurma işi

y. 71/16

3. Günün belli saatlerinde yenilen besin

y. 80/13,

y.+ den 79/18, 79/19

- **yemek yemek** karın doyurmak
  y. yemeye 75/10
- **dayak yemek** Sopa yemek, dövülmek
  dayak y. 77/22

yer **1.** Mevki, mekân, mahal
y. 79/02
y.+ den 72/13, 89/11
y.+ i 72/14
2. Güneş sisteminde yer alan, insanların üzerinde yaşadıkları gezegen, dünya
y.+ de 28/02,
3. Ayakla basılan, ayakların altında bulunan yüzey, zemin
y.+ de 93/04, 93/05
y.+ e 79/04
4. Toprak, arâzi
y.+ e 67/09
y.+ i 72/05
5. Bir nesne veya kimsenin kapladığı yâhut kaplayabileceği boşluk, bulunduğu mahal
y.+ inde 94/17
6. Taraf, bölge, ülke
y.+ leri 88/01

- **yer ile yeksan** yerle bir olmak
  y. ile yeksan ise 07/01
- **yangın yerine dön-** karmakarışık ve dağınık duruma gelmek
  yangın y.+ ine doner 88/06

yerinde Zamanı, yeri uygun düşerek, gerektiği biçimde
y. 93/26

yevmie (< Ar. yevmiyye) Bir günlük çalışma karşılığı olan ücret
y. 78/02, 79/15

yıkıl - Birine karşı yenilmek
y.- maz 95/16

yılan Sürüngenlerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı; yerdegezen, uzun hayvan
y.+ a 92/05

yımurta Kümes hayvanları ve özellikle tavuk tarafından yumurtlanan, beslenmede çok önemli bir yeri olan, protein ve lipit bakımından çok zengin, üstü beyaz, kırılgan bir kabukla kaplı, beyzî biçimde bir besin maddesi
y. 78/04, 79/21
y.+ lardan 72/21
y.+ ları 72/18
y.+ larına 73/03
y.+ larından 72/19
y.+ nın 78/05
y.+ sı 73/02

yiğit Yürekli, gözü pek, kahraman (kimse)
y.+ in(yiğidin) 90/10

yine **1.** Bir daha, tekrar, gene
y. 75/12
2. Öyle de olsa, buna rağmen
y. 76/16, 90/18

yok **1.** hayır
y. 13/02, 70/13

2. Bulunmayan, mevcut olmayan şey.
y. 79/07, 88/12, 91/09
y.+ dır 77/21

yokarı Bir şeyin aşağı kabul edilen kısmına göre üstte kalan tarafı veya bu tarafta bulunan kısmı.
y. 90/21

yoksa **1.** Soru cümlelerinde kesinlik kazanmamış iki fikri anlatan kelimelerin arasına getirilir
y. 69/19
2. Ters bir ihtimal anlatır; aksi takdirde
y. 90/01, 96/03

yol **1.** Bir şeye ulaşmak için tâkip edilen seyir
y. 94/09
y.+ da 95/18
y.+ dır 25/02
2. Bir yerden bir yere gitmek amacıyla içinden veya üzerinden geçilen yer, tarik, rah
y.+ a 71/15
3. Yolculuk
y. 72/02
y.+ da 73/09

- **yola git-** Yolculuk yapmak
  y.+ a gitme 92/17
- **yol göster-** ne yapılacağını, nasıl davranılacağını öğretmek
  y. gösterir 76/18

yol - Kuvvetle çekip koparmak, yerinden çıkarmak
y.- abilir 81/24, 82/20

yolcu Yolculuk eden kimse
y.+ lar 70/18

yoldaş Yol arkadaşı
y. 70/06, 70/10

yonga Kesilen, yontulan veya rendelenen bir şeyden çıkan parça; kamga
y.+ sıdır. 95/15

yor - Yorgun duruma getirmek, yorgunluk vermek
y.- ar 94/24

yorgan Yatarken örtünülen, içi pamuk, yün vb. ile doldurularak dikilmiş örtü
y. 90/05, 90/18
y.+ ına 91/10

yörü - Yatarken örtünülen, içi pamuk, yün vb. ile doldurularak dikilmiş örtü
y.- yorum 82/11

yorük Anadolu'da hayvancılıkla geçinen konar göçer halk, çadırda oturan göçebe Türkmen boyu
y. 94/22

yuğrul - Hamur durumuna getirilmek
y.- muş 17/02

yüksek Belli bir yere göre daha yukarıda bulunan
y. 93/05

yürek gönül

- **yürek dağlan-** acıyla ve özlemle içi yanmak, acıyla kıvranmak
  y.+ ler dağlanır 88/11

yürekli Yiğit, korkusuz, yüreği pek, cesâretli, cesur
y. 88/02

yüz **1.** Bir yapı, yer veya şeyin dışarıya bakan taraflarından her biri, cephe
y.+ ünde 76/05
2. Bir kumaşın dikiş sırasında dışa getirilen gösterişli bölümü
y.+ ünden 90/20
3. Yüzey, satıh
y.+ ü 91/15
4. Başın, üzerinde alın, kaş, göz, burun, yanaklar, ağız, ve çene bulunan ön kısmı, surat, çehre
y.+ ü 92/15
y.+ ünden 93/09

- **yüz yüze** Karşı karşıya
  yüz y.+ e 92/02
- **yüz göster-** ortaya çıkmak

  y. göstersin 93/27
- **yüzünü çevir-** Bir kimse veya şeye karşı Tavrını değiştirip soğuk davranmak, ilişkisini kesip ilgilenmemek

  y.+ ünü çevirirler 87/07
- **yüzü ol-** Yaptıkları yüzünden Bir kimsenin karşısına çıkmaya veya ondan bir şey istemeye cesâreti olmak, ondan utanmamak

  y.+ ün olsun 91/06
- **yüzü kara çık-** utanacak duruma düşmek

  y.+ ü kara çıkar 95/06

Z

zabıta (< Ar. zâbita) Bir şehirde güvenliği sağlamakla görevli teşkîlat, zaptiye

- **memurin-i zabıta** zabıta memurları
  meemurin-i z.+ dan 77/23

zahir (< Ar. zâhir) Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan (şey)
z.+ dir 67/13

zahmet (< Ar. zahmet) Sıkıntı, eziyet

- **zahmet et-** Sıkıntıya uğramak, güçlükle karşılaşmak
  z.+ ini çeker 95/07

zair (< Ar. zâ'ir) Ziyâret eden kimse, ziyâretçi
z. 29/01

zapt (< Ar. zabt) Tutma

- **zapt it-** Tutmak
  z. itmeye 69/23

zarar (< Ar. zarar) **1.** Bir malı mâliyetinden daha aşağıya satmaktan ileri gelen kayıp
z. 34/01
2. Bir kimse veya şeyin sebep olduğu kayıp, kötü sonuç, ziyan
z.+ ı 90/27

zarfında (< Ar. zarf + T. -ında) Süresince, belli bir sürede
z. 72/09

zat (< Ar. zât) Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse
z. 73/15, 73/17, 74/10
z.+ ın 23/02

zaten (< Ar. zâten) Doğrusu, doğrusunu isterseniz; esasen, zati
z. 78/12
zavallı (< Ar. zevâl + T. -lı) Acınacak kadar kötü durumda bulunan; biçare, fukara
z. 76/10, 76/19
zehirli (< Far. zehr + T. -li) Zehiri olan, ağılı
z. 77/03
zekâvet (< Ar. zekâvet) Çabuk anlama ve kavrama yeteneği, zekâ
- **zekâvet-i vali-i vilayet** illerin valilerinin zekâları
z.-i vali-i vilayet 74/17

zeman (< Ar. zemân) **1.** Bir önce veya bir sonraya göre belirli bir an
z. 70/15, 72/20
2. Devir, dönem, çağ
z. 88/03
3. Olmuş ve olacak hâdiselerin birbiri ardınca cereyan edişinin düşüncemizde meydana getirdiği başı ve sonu belli olmayan soyut kavram, vakit
z. 91/23
z.+ ı 91/24
4. Bu kavramın belirli sınırlar içinde kalan bir parçası, vakit
z.+ larında 93/27

zemm (< Ar. zemm) Çekiştiren, çok zemmeden (kimse), dedikoducu
- **zemm et-** Yermek, çekiştirmek, dedikodusunu yapmak
z. etme 94/02

zenbil (< Ar. zinbîl) Hasırdan veya hurma liflerinden örülmüş kulplu torba
z. 91/26
zengin (< Ar. sengîn) Malı ve parası çok olan, varlıklı
z.+ in 94/24
- **zengin ol-** Çok mal ve para edinmek
z. olasın 93/21

zer (< Far. zer) Altın
- **sim-i zer** Gümüş ve altın
s.-i zer 87/11

zerra (< Ar. zerre) Çok küçük parçacık
z. 24/03
zevc (< Ar. zevc) (Kadına göre) Koca, eş
z.+ im 68/01, 68/02
z.+ ine 78/15
zevce (< Ar. zevce) Bir erkeğin nikâhlı eşi, karısı
z.+ si 78/14
z.+ si ise 79/24
zevç (bk. zevc)
z.+ i 80/01
zevk (< Ar. zevk) Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu
z.+ i 96/17
zımbala - (< Far. zunbe + T. -lamak) Zımba ile delmek
z.- yup 81/03
zırzır sürekli
z. 14/02
ziaret (< Ar. ziyâret) Bir kimseyi veya bir yeri görmeye gitme
- **ziarete git-** (Belli bir yer veya kimseyi) Görmeye gitmek
z.+ e gideceğinden 80/19

z. kıl 29/03

ziftlen - (< Ar. zift + T. -lenmek) **(**nesnesiz, kaba konuşmada) Bir şeyler yemek

z.- diler 77/17

zinet (< Ar. zînet) Süs

- **zinet-i dünia** dünya süsleri

z.-i düniaya 28/01

zira (< Far. zîrâ) Çünkü, şundan dolayı

z. 67/08, 68/16, 90/04

zira (< Ar. zirâ‘) Dirsekten orta parmak ucuna kadar olan uzunluk ölçüsü

z. +i 67/04

zirve (< Ar. zirve) En yüksek nokta, tepe, doruk

- **zirve-i ikbal** en üst mevki

z.-i ikbaline 30/03

zuhur (< Ar. zuhûr) Meydana çıkma, baş gösterme, görünme

z. 26/02

- **zuhur it-** Meydana çıkmak, baş göstermek, görünmek

z. itdiği 72/17

- **vakt-i zuhur** öğlen vakti

vakt-i z.+ da 80/04

zuhurat (< Ar. zuhûrât) Hesapta olmayan, gerçekleşeceği düşünülmeyen, umulmayan durum ve olaylar, olağan dışı şeyler

z.+ a 95/21

zurna (< Far. surnây) Özellikle davul ve dümbelekle çalınan, keskin sesli, kamıştan yapılma üflemeli saz

z.+ da 91/18

züğürt Parasız, yoksul olan (kimse); meteliksiz

z. 90/15

z.+ ün(züğürdün) 94/24

3.1. ÖZEL ADLAR DİZİNİ

Agia Sofia Ayasofya, eski adıyla Kutsal Bilgelik Kilisesi ve Ayasofya Müzesi veya günümüzdeki resmî adıyla Ayasofya-i Kebîr Câmi-i Şerîfi, İstanbul'da yer alan bir cami ve eski bazilika, katedral ve müzedir.

A. 29/04

A.+ da 73/04

Akşehr Konya ilinin bir ilçesi

A.+ den 73/21

Allah (< Ar. Allah) Semavi dinlere göre kâinatı ve kâinattaki her şeyi yaratan ve idare eden tek yüce varlık; Çalap, Tanrı, Yaradan, Oğan, Cenabıallah, Cenabıhak, Hak, Halik, Hu, Hüda, İlah, Mevla, Rab

A. 67/13

A.+ a 73/04

A.+ dan 68/16, 93/01

Amerika Dünya üzerinde yer alan ülkelerden biri

A.+ da 80/04

Bağdad Irak’ın başkenti

B. 91/22

Bağdat (bk. Bağdad)
B.+ da 92/09
Beyazıd Meydanı Beyazıt Meydanı, İstanbul'da tarihî yarımadada merkezî bir konuma sahip meydandır
B.+ nda 19/01
Brusa Bursa, Türkiye'de Bursa ilinin merkezi olan şehirdir
B.+ da 94/23
Bufon Dönemin hükemasından biri
B. 73/05, 73/06
hak (< Ar. hakk) Allah
h.+ a 25/02
- **Cenab-ı Hakk** Hazreti Allah
cenab-ı h.+ a 68/19

Haydarpaşa Haydarpaşa, İstanbul ilinin Kadıköy ilçesinde Haydarpaşa Garı ve çevresindeki alana verilen ad
H. 78/01
H.+ dan 79/22
H.+ ya 79/23
Hazret-i Süleyman Dâvûd'un oğlu, İsrâiloğulları'na gönderilen hükümdar-peygamber
H.-i Süleyman 34/01, 67/01, 67/06, 67/10, 67/12, 68/06, 68/07, 68/09, 68/13
H.-i Süleyman.+ a 68/08
Horasan İran'ın kuzeydoğu ve doğusunda yer alan bölgeye verilen isim
H.+ a 72/01
Hüda (< Far. Hudâ) Allah
- bar-ı Hüda Cenâ-bıhak, Allah
bar-ı H.+ ya 28/04

İbrahim Edhem Horasan'da doğmuş sufi muhaddis
İ.+ in 27/03
Kadıköyi İstanbul'un bir ilçesi
K.+ nde 78/06
K.+ ne 78/07
Kartal İstanbul'un bir ilçesi
K. 78/09
Kızıltoprak İstanbul'un Kadıköy ilçesinin bir semti
K. 78/09
Konia Konya, Türkiye'nin Konya ilinin merkezi olan şehirdir
K.+ ya 73/21, 74/03
Lokman Lokman veya Lokman Hekim, Kur'an'da ve halk efsanelerinde bahsi geçen, hikmet sahibi olduğuna inanılan kişi
L. 68/14, 68/15, 68/20, 69/11, 69/13, 69/16, 95/24
L.+ ı 69/26
L.+ ın 69/01, 69/06, 69/10, 69/25
Maltepe İstanbul'un bir ilçesi
M. 78/09
mevla (< Ar. mevlâ) Kâinâtın yegâne sâhibi ve efendisi durumunda olan Allah
m.+ nın 25/03
m.+ sını 90/11
Mısır Resmî olarak Mısır Arap Cumhuriyeti, Afrika'nın kuzeydoğu köşesi ile Asya'nın güneybatı köşesinde Sina Yarımadası'nı kapsayan kıtalararası bir ülkedir.
M.+ a 07/02

Nasreddin Anadolu Selçuklu Devleti döneminde, Hortu ile Akşehir çevresinde yaşamış olan efsanevi kişi ve mizah kahramanıdır

N. 73/20

Osmanlı Osman Gâzi tarafından 1299 yılında Anadolu'da kurulup I. Dünya Savaşı'ndan sonra yıkılan ve birçok devleti hükmü altına alarak Asya, Avrupa, Afrika kıt'alarında çok geniş bir alanda altı yüz yirmi üç yıl hüküm süren büyük Türk devleti

O.+ lar 88/02

Penteik İstanbul'un bir ilçesi

P. 78/08

P.+ de 78/10

P.+ e(Penteiğe) 78/09

SONUÇ

Karamanlı Türkçesi ile yazılmış olan *Takvim-i Ebedi (Yani Sûret-i Dâimede İstimâl Olunabilir Takvimdir)* adlı eser imla özellikleri açısından incelenmiştir. İncelenen metinde vardığımız sonuçları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Metinde sesli harflerin aksanlı gösterilişleri çok fazladır. "u" ve "ü" sesini göstermek için 18 farklı harf kullanılmıştır. Yine "a" ve "â" sesini göstermek için toplam 12 harf kullanılmıştır.

2. "u" ve "ü" seslerini karşılamak için aynı harfler kullanılmıştır. Birkaç istisna dışında aynı harfler hem "u" hem de "ü" sesini karşılamıştır.

3. Metinde "b" ve "p" ünsüzlerini göstermek için ayırt edici bir işaret kullanılmamıştır. Her iki ünsüz de "π" harfiyle gösterilmiştir. Metinde bu sesleri okurken Türk dilinin ve özellikle Oğuz Türkçesinin tarihsel gelişimindeki fonetik özellikleri dikkate alınmıştır.

4. "s" ve "ş" ünsüzlerini göstermek için de ayırt edici bir işaret kullanılmamış olsa da bu iki ünsüzü göstermek için "σ" ve "ς" olmak üzere iki harf kullanılmıştır. Kelime sonlarında "ς" harfi "s" ve "ş" ünsüzlerini göstermek için kullanılmıştır. Kelime başındaki ve ortasındaki "ş" ünsüzünü göstermek içinse "σ" harfinin kullanıldığını görmekteyiz.

5. Hem ünsüzlerde hem de ünlülerde bir imla birliğinden söz etmek mümkün değildir. Aynı kelimeler aynı sayfada yer alan yazımlarında bile farklı şekilde gösterilmiştir. Metnin aynı sayfasında bulunan "vatan" kelimesi "**ϐ**ατ**ά**ν" şeklinde yazıldığı gibi "**β**ατ**ὰ**ν" şeklinde de yazılmıştır. "dahi" kelimesi de bir yerde "δαχ**ή**" şeklinde geçerken başka bir yerde "δαχ**ὴ**" şeklinde geçebilmektedir.

6. Metinde "ı" ve "i" seslerini ayırt edici bir işaret kullanılmamıştır. Bu iki ses için de aynı harfler kullanılmıştır. "ί" ve "ΐ" harfleri metinde çok az kullanılmış ve bu iki harf de sadece "i" sesini karşılamak için birkaç kez kullanılmıştır.

7. "c, ç, g, y" ünsüzleri iki harf yan yana yazılarak gösterilmiştir. Bu ünsüzlerin içinde "g" ve "y" ünsüzünü göstermek için tek harf kullanıldığı da gözlemlenmiştir.

8. "â, ö, u, ü" sesleri de iki veya daha fazla harfin yan yana getirilmesiyle gösterilmiştir. "u" ve "ü" sesinin tek harfle gösterilen şekilleri de mevcuttur.

9. Metinde "ñ" (geniz n'si) sesi "n" (damak n'si) olarak yazılmıştır. Metinde "ñ"(geniz n'si) sesi için ayırt edici bir işaret kullanılmamıştır.

10. "hedie", "siah" gibi bazı kelimelerde ses boşlukları gözlemlenmiştir.

11. Metnin incelediğimiz kısmında bulunan yaklaşık 1700 kelimenin 500 tanesi Arapça kökenli iken yaklaşık 100 sözcük de Farsça kökenlidir. Bunların dışında Fransızca, İtalyanca, Almanca alıntı sözcüklerin sayısı da 20'yi bulmamaktadır. Yunanca alıntı sözcük sayısının sadece 5 olması dikkat çekicidir.

12. Metnin incelediğimiz bölümlerinde yer alan "Agia Sofia" ve "Milletin Derdi" isimli şiirlerde Osmanlıya olan bağlılık ve aidiyet duygusunun hissedildiği gözlemlenmektedir. Aynı zamanda "namaz, abdest" gibi İslami terimler de kullanılmıştır.

7. KAYNAKÇA

Ağca, Ferruh, "Hıristiyan Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Ağzı Üzerine", *Türk Bilig,* S:11, 2006, s.4.

Anzerlioğlu, Yonca, *Karamanlı Ortodoks Türkler,* Phoenix Yayınları, Ankara 2009.

Balta, Evangelia, "Anadolulu Türkofon Hıristiyan Ortodoksların "Ulusal Bilinç"lerini Araştırmaya Yarayan Bir Kaynak Olarak Karamanlıca Kitapların Önsözleri", *Tarih ve Toplum,* 74, (1990 Şubat), s.18.

Balta, Evangelia, "Karamanlıca Kitapların Dönemlere Göre İncelenmesi ve Konularına Göre Sınıflandırılması", *Müteferrika,* Sayı 13, 1998, s.7.

Eckmann, Janos "Karamanlıca'da Birkaç Gerindium Terkibi", çev. Müjdat Kayayerli, *Türk Kültürü Araştırmaları,* C.XXVI, S.2, s.89-94.

Eckmann, Janos, "Anadolu Karamanlı Ağızlarına Ait Araştırmalar- I. Phonetica", *Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi,* Cilt VIII, Sayı: 1-2, 1950, s. 165.

Eckmann, Janos, "Yunan Harfli Karamanlı İmlâsı Hakkında", *Türk Dili ve Tarihi Hakkında Araştırmalar I*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, s. 29-30.

Giannopoulos, Aylin Koç, "Takvim-i Ebedi'de Devreler ve Müneccimlik" , *Millî Folklor,* (Bahar 2023), s. 146.

Güngör, Harun, *Türk Bodun Bilimi Araştırmaları*, Kıvılcım Yayınları, Kayseri 1998, s. 226.

Kahya, Hayrullah, *Karamanlıca Resimli Bir Çocuk Dergisi: Angeliaforos Çocuklar İçün 1872*, Grafiker Yayınları, Ankara 2017, s.19.

Koç Giannopoulos, Aylin, "Pavlakis Melitopoulos'un Karamanlıca "Takvim-i Ebedi" Adlı Eseri ve Bu Eserdeki Atasözleri", *Yunus Emre Mehmet Akif Armağanı Türk Dili Araştırmaları-II,* Ankara 2021, s.487-488.

Kubbealtı Lugatı, "almanak", https://lugatim.com/s/almanak [Erişim tarihi: 17.05.2024].

Misailidis, Evangelinos, haz. Robert Anhegger, Vedat Günyol, SEYREYLE DÜNYAYI (Temaşa-i Dünya ve Cefakâr-u Cefakeş), Cem Yayınevi, İstanbul 1988, s.11.

Tekin, Talat, *Tarih Boyunca Türkçenin Yazımı*, Simurg Yayınları, Ankara 1997, s.105.

Tuzlu, Muhammet Ali, "Osmanlı Matbuatında Önemli Bir Yayın Türü: Özel Kişi ve Kuruluşlarca Hazırlanan Takvimler (1876-1909)", *Trabzon İlahiyat Dergisi,* (Bahar 2022), s.277-290.

Yüce, Nuri, "Karamanlı Türkleri", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Sayı: 42, s.157.

8. TIPKIBASIM

ΠΙΡΙΝΔΖΗ ΔΕΒΡΕ

1914	1970	2026	2028
1942	1998	2054	2110

Ποῦ σενεγὶ πουγιουρὰν σεϊγιαρὲ **Οὐταρὶδ** βὲ πουνοῦν πουρδζοῦ **Τεραζὴ** ὀλούπ, **Μερρὴχ** μεκιανηνδάδηρ.

Σεγιαρέη **Οὐταρὴδ** σιταρέη **Μερρὴχ** μεκιανηνδὰ πουλουνδουγοῦ σεπέπλε, σενὲ μεϊβεσίζ, οὐζοὺμ τσὼκ βὲ ἰλλέτι σαριὲ ζουχουροῦ μελχούζδηρ.

Σουγιοὺ 100 δερεδζὲ σηδζακληκδά, ὄν δακηκαδὰν φαζλᾶ καϊναδὴπ ἰτσμελῆ.

Παχάρην ἐβαὴλ βὲ ἐβασητὴ μουουτεδὶλ ἰσέδε σωνουνδὰ τσὼκ γιερλερὲ τωλοῦ δουσέρ.

Γιὰζ γιαγμουρλοῦ βὲ Κὴς μεβσιμῆ σιδδετλήδηρ.

Μουχαρεπέ. Ζαγιάτ.

Σὰη οὐ γαϊρὲτ ἐϊλέμε κίμσενην περπαδηνὰ
παήσι λανὲτ ὀλούρσουν χάσρεδεκ ἐδζδαδηνά.

ΙΚΙΝΔΖΗ ΔΕΒΡΕ

1915	1971	2027	2083
1943	1999	2055	2111

Ποῦ σενεγὶ πουγιουράν σεΐγιαρὲ **Περδζὶς** βὲ πουρδζοῦ **Σερετὰν** ὀλοὺπ, **Μερρὴχ** μεκιανηνδάδηρ.

Μεκιὰν **Μερρὴχ** μεκιανὴ πουλουνδουγοῦ ἱτσοῦν δζὲνκ βὲ χασταλὴκ ζουχουροῦ μελχούζ.

Χαμιλὲ καδηνλὰρ ἱλὲ ἀτφαλὲ ζιάν.

Παχὰρ μεβσιμὴ μουουτεδίλ. Γιάζ, παχὰρ κιπί. Γκιοὺζ μεβσιμὴ γιαγμουρλοῦ βὲ Κὴς μεβσιμηνῆν ἱπτιδαλαρῆ καρλῆ, ἐβασητὴ ρουζκιαρλῆ βὲ σωνοῦ γιαγμουρλούδηρ.

Ἄρζ βὲ δενίζ μαχσουλοῦ ἄζ ὠλούρ.

Σὲβ σενὴ σεβενή, γιὰρ ἱλὲ γιεκσὰν ἱσέ,
σέβμε σενὴ σέβμεγιενή, Μησηρω Σουλτὰν ἱσέ.

ΟΥΤΣΟΥΝΔΖΟΥ ΔΕΒΡΕ

1916	1972	2028	2048
1944	2000	2056	2112

Ποῦ σενεγὶ πουγιουρὰν σεϊγιαρὲ **Ζουχρὲ** βέ πουνοῦν πουρδζοῦ **Σερετὰν** ὀλούπ, **Μερρήχ** μεκιανηνδάδηρ.

Χὲρ τουρλοῦ μαχσοὺλ μεπζούλδηρ.

Παχὰρ βέ Γιὰζ μεβσιμλεγῆ γιαγμουρλοῦ. Γκιοὺζ μουουτεδίλ βέ Κὴς μεβσιμὴ ζιαδεσήλε σωγοὺκ βέ καρλήδηρ.

Ποῦ σενέ, ἴλλέτι σαριὲ ζουχουροῦ μελχοὺζ βὲ ἰνσανλαρὰ ζουλοὺμ βέ κεδέρ γκιοστερήρ.

Ἰνσάν ὀγλοῦ χηλεπάζδηρ, κίμσε πιλμέζ φενδινή,
Χὲρ κιμὲ ἐϊλίκ ἐδέρσιν, ἀνδέν σακῆν κενδινή.

ΔΟΡΔΟΥΝΔΖΟΥ ΔΕΒΡΕ

1917	1973	2029	2085
1945	2001	2057	2113

Ποῦ σενεγί πουγιουράν σεϊγιαρὲ **Χούρ** βε πουνοῦν πουρδζοῦ **Όκ** ὁλοὺπ. **Περδζίς** μεκιαννηνδάδηρ.

Παχάρ μεβσιμὶ γιαμουρλοῦ, Γιάζ μουουτεδήλ, Γκιοὺζ μεβσιμὶ γκιουζὲλ βὲ Κὴς μεβσιμηνῆν ἐβαηλῆ γιαγμουρλοῦ ἰσέδε οὐμουμιὲτ οὐζερὲ μουουτεδήλδηρ.

Ποῦ σενὲ Οὐζοὺμ τοὸκ ἰσέδε, σάηρ μεϊδὲ ἄζδηρ. Δενιζδὲ δεχσετλῆ φουρτούναλαρ μελχούζδηρ.

Ζουχάλ σεμανῆν πιρινδζῆ χανεσινδὲ **Ἐξδαρῆν** κουηρουγουνὰ καρησὴκ ὠλδουγουνδὰν ἀζὴμ δζὲνκ βὲ ἔν πογιοὺκ ζεβατὰ τεχλικὲ μελχούζ.

Καμὲρ σεμανῆν δωκουζουνδζοῦ χανεσινδὲ πουλουνδουγουνδὰν ἰνσανλὰρ μεμλεκὲτ πὲ μεμλεκὲτ γκεζμεγιὲ πασλαγιαδζακλάρ.

Φαϊδεσίζ άσιαπὴν πενδὴ νέδιρ τσερχὴ νέ ;
σεχαβετ-σίζ άγνιανῆν τσινκιανεδὲν φαρκὴ νέ ;

ΠΕΣΙΝΔΖΗ ΔΕΒΡΕ

1918	1974	2030	2086
1946	2002	2058	2114

Ποῦ σενεγὶ πουγιουράν σεϊγιαρὲ **Ἐξδὰρ** βὲ πουνοῦν πουρδζοῦ **Ὄκ** ὀλούπ, **Ηερόδζις** μεκιανηνδάδηρ.

Μαχσουλὰτ φέδκ ἐλ ἀδέ μεπζοὺλ ὀλοῦρ.

Ἰαχὰρ μεβσιμῆ ἐγὶ ἰσέδε, γκιοῦν δονουμουνδὲν σώνρα σηδζὰκ γάγιετ σιδδετλῆ δηρ. Ποῦ σεπεπδὲν Γιὰζ σηδζάκ, Γκιοὺζ κέζα δὲ Κὴς μεβσιμῆ ἐξεριὲτ οὺζερὲ φεράχ βὲ γιαγμουρλοῦ δηρ.

Κεϊδὰν σεμανῆν ὠνουνδζοὺ χανεσινδὲ βέ **Ἐξδαρῆν** κουηρουγουνὰ καρησήκ, βὲ **Μερορὴκ** γιλδηζηνὰ μεϊλλῆ ὠλδουγουνδὰν ἀζὴμι δζένκ βέ πογιουκλερῆν γκουτσουλμεσῆ μελχούζδηρ.

Ταληήμδηρ τά ἐξέλδεν χὲρ ἰσὴμι ποζγοῦν δουσέρ,
πουλπουλέδε δουζάκ κουρσάμι, ἀκηπέτ κουζγουῦν δουσέρ.

ΑΛΤΙΝΔΖΗ ΔΕΒΡΕ

1919	1975	2031	2087
1947	2003	2059	2115

Ποῦ σενεγί πογιουρὰν σεΐγιαρὲ **Μεροήχ** βὲ πουνοῦν πουρδζοῦ **Σερετὰν** ὠλούπ, **Ζουχρὲ** μεκιανηνδάδηρ. Μεϊδέ, τσεκιρκὲ τσώκ, φεράχ ρουζκιάρ τσώκ, βὲ πάζη γιερλερδὲ ἤλλέτι σαριὲ ζουχουροῦ μελχούζ.

Παχάρ μεβσιμινδὲ γιαγμοῦρ τσώκ, γκιοὺν δονουμουνδὲν σώνρα νεχιρλὲρ δζοσάρ. Γιάζ μεβσημὴ γάγιετ γκιουζέλ, Γκιοὺζ φὲδκ ἐλ ἀδὲ γκιουζὲλ βὲ Κὴς μεβσημὴ μουσουτεδήλδηρ.

Ναχιδὲ σεμανῆν γιεδινδζῆ χανεσινδὲ ὠλοὺπ, **Μεροηχὲ** μεγιάλ πουλουνδηγγηνδὰν δζὲνκ μουχτεμέλδηρ.

Ἀγνιά ὠλοῦρσαν σακιρανδάν ὤλ,
φουκαρά ὠλοῦρσαν σαπηρανδάν ὤλ.

ΓΙΕΔΙΝΔΖΗ ΔΕΒΡΕ

1920	1976	2032	2088
1948	2004	2060	2116

Ηοῦ σενεγί πουγιουρὰν σεϊγιαρέ **Οὐταρὴδ** βέ πουνοῦν πουρδζοῦ **Σερετὰν** ὠλοὺμι **Ζουχὰλ** μεκιαννηνδάθηρ.

Μεϊβὲ μεπζοῦλ ἰσέδε σὺζούπ, ἄζδηρ.

Παχὰρ μεβσιμῆ γιαγμουρλοῦ βὲ χάττα πουζλουδζᾶ.

Γιάζ γιαγμουρλοῦ. Γκιοὺζ σωγοὺκ βὲ γιαγμουρλοῦ.

Κὴς μεβσιμηνῆν ἐβαηλὴ σωγούκ. ἐβασητῆ μηλαθῆμ βέ ἀβαχηρῆ ρουζκιαρληδζᾶ.

Οὐταρὴδ ἵλέ **Κεϊβὰν** πὶρ χανεδέ πουλουνδουγουνδάν χασταλὴκ ζουχουρού, βὲ **Ζουχὲ** σεμανῆν γιεδινδζῆ χανεσινδὲ ὠλδουγοῦ ἰτσοῦν δζένκ ζουχουροῦ μελχούζδηρ.

Σάνμακι, ἐβ γιακανῆν ἐβὴ γιανμάζ.
σάνμακι, δζων γιακανῆν δζανὴ γιανμάζ.

ΣΕΚΙΖΙΝΔΖΗ ΔΕΒΡΕ

1921	1977	2033	2089
1949	2005	2061	2117

Ποῦ σενεγὶ πουγιουρὰν σεϊγιαρὲ **Ζουχρὲ** βὲ πουνοῦν πουρδζοῦ **Σερετὰν** ὠλοῦπ, **Κεϊβὰν** μεκιανγηδάδηρ.

Μεϊδέ, χγηντὰ δὲ μαχσουλάτι σαϊρὲ μεπζοῦλ.

Παχὰρ μεδσιμῆ γιαγμουρλοῦ. Κὴς μεδσιμηνῆν ἐδαηλῆ σωγοὺκ ἰσέδε ἐξεριέτλε χὼς ἐγιαμλῆ.

Ταράφ ταράφ κάχτ ζουχουροῦ μελχούζ δηρ.

Κουλιζαρὴμ, βεδζχινὴ ἀηνεγιὲ πενζετδήμ,
γιώκ, γιώκ, γιανηλδήμ, ἀγὶ νεγιὲ πενζετδήμ ;

ΔΟΚΟΥΖΟΥΝΔΖΟΥ ΔΕΒΡΕ

1922	1978	2034	2090
1950	2006	2062	2118

Ποῦ σενẹγί πουγιουρὰν σεῖγιαρὲ **Ζουχὰλ** βὲ πουνοῦν πουρδζοῦ σιταρέη **Δέβλ** ὠλούπ, **Περδζὶς** μεκιαννηνδάδηρ.

Παχὰρ ἶλὲ Γιὰζ μεβσιμηνῆν ἐγιαμῆ πὲκ γκιουζέλδηρ.

Γκιοὺζ ἶλὲ Κὴς μεβσιμῆ μουουτεδήλ δηρ.

Περδζὶς, Ἐξδαρῆν κουγιρουγουνὰ καρησὴκ ὠλδουγοῦ δζιχέτλε ζαρουρέτλε χασταλὴκ ζουχουροῦ μελχούζδηρ.

Οὐταρὴδ σεμανῆν ὤνπιρινδζῆ χανεσινδὲ πουλουνδουγοῦ ἶτσοῦν, γάγιετ πογιοὺκ πὶρ ζὰτ δουσουνδζεδὲ πουλουνούρ.

Καχβέϊ ρούη σιαχί ἰδζάδ ἐτδὴ ἔχλι πίρ,
δέμεδίκι, ζήρζὴρ κουλλάν, σαπὰχ ἰκὶ ἀκσάμι πίρ.

ΟΝΟΥΝΔΖΟΥ ΔΕΒΡΕ

1923	1979	2035	2091
1951	2007	2063	2119

Ποῦ σενεγὶ πουγιουράν σεϊγιαρὲ **Ζουχάλ** βὲ πουνοῦν πουρδζοῦ σιταρὲη **Δέβλ** ὥλούπ, σιταρέη **Χοὺρ** μεκιανηνδάδηρ.

Χὲρ νέβι μαχσουλὰτ μεπζούλ.

Γιαγμούρ δαχὴ τσώκ.

Δενίζ φουρτούναλαρὴ τσώκ.

Μουζαηκὰ ζιαδὲ γκιορουγούρ.

Πέρκι διραχτάνι σέπζ, δὲρ ναζάρι χουσιάρ,
χὲρ βερακὴ δεφτερίστι μεαρηφέτι γκιρδιγκιάρ.

ΟΝ ΠΙΡΙΝΔΖΗ ΔΕΒΡΕ

1924	1980	2036	2092
1952	2008	2064	2120

Ποῦ σενεγὶ πουγιουρὰν σεϊγιαρὲ **Κεῖθὰν** βὲ πουνοῦν πουρδζοὺ **Χοὺτ** ὠλούπ, **Περδζὶς** μεκιαννηδάδηρ.

Οὺζοὺμ βὲ σάηρ μαχσουλὰτ πὲκ γκιουζέλ. Τωλοῦ δουσμεσῆ μελχούζ. Σουγιοῦ καηναδὴπ ἰτσμελῆ. Πάζι ἐδζνεπὴ μεμαλικινδὲ δζὲνκ ζουχουροῦ μελχούζδηρ.

Γκιονοὺλ νὲ καχβὲ ἰστὲρ νὲ καχβὲ χανέ
γκιονοὺλ ἀχπάπ ἰστέρ, καχβὲ πεχανέ.

ΟΝ ΙΚΙΝΔΖΗ ΔΕΒΡΕ

1925	1981	2037	2093
1953	2009	2065	2121

Ποὺ σενεγί πογιουρὰν σεϊγιαρὲ **Θύταρήδ** βὲ πουνοῦν πουρδζοὺ **Δὲβλ** ὠλούπ, **Περδζίς** μεκιανηνδάδηρ. Χηντὰ μεπζούλ. Σεπζὲ ἄζδηρ.

Παχαρ γιαγμουρλοῦ βὲ τσὼκ τωλοῦ δουσδουγουνδὲν ἀγατσλὰρ χαράπ ὠλούρ. Γιὰζ βὲ Γκιούζ μεβσημλερῆ μουουτεδήλ.

Κὴς μεβσημηνῆν ἐβαηλῆ γιαγμουρλοῦ, ἐβασητὴ μουουτεδήλ βὲ σονοῦ σωγούκδηρ.

Ζουχὰλ ίλὲ **Ζουχρὲ** καρησὴκ γκιοζουκδουγουνδὲν βὲ **Μερορὴχ** σεμανῆν σεκιζινδζῆ χανεσινδὲ πουλουνδουγουνδὰν δζὲνκ μουχακκάκδηρ.

Πιτοῦν δουνια πενὴμ ὠλσᾶ γαμμῆμ γκετιμὲζ νεδένδιρ ποῦ;
τὰ ἐζελδὲν χάκῖ γάμλε γιουγρουλμοὺς πεδένδιρ ποῦ.

ΟΝ ΟΥΤΣΟΥΝΔΖΟΥ ΔΕΒΡΕ

1926	1982	2038	2094
1954	2010	2066	2122

Πού σενεγὶ πογιουράν σεϊγιαρὲ **Περόζις** βὲ πουνοῦν πουρδζοῦ **Κώτς** ὠλούπ, **Μερούχ** μεκιανηνδάδηρ. Οὐμουμιὲτ οὐζερὲ χὲρ σὲνη μεπζούλδηρ.

Παχάρ μεβσημὴ σωγούκ. Γιὰζ γιαγμουρλοῦ. Γκιοὺζ μουουτεδὴλ βὲ Κὴς μεβσημὴ σηδζάκδηρ.

Σουγιοῦ καηναδὴπ ἴτσμὲκ φαηδελὴ ζίρα ἴλλέτι σαριὲ ζουχουροὺ μελχούζδηρ.

Πὶρ χὰτ γιαζδὴμ σοῦ διβαρά, καλᾶ πενδὲν γιαδικιάρ,
πὶρ γκοῦν ὠλᾶ, νὲ πὲν καλάμ, νέ χάτ καλά, νὲ δηβάρ.

ΟΝ ΔΟΡΔΟΥΝΔΖΗ ΔΕΒΡΕ

1927	1983	2039	2095
1955	2011	2067	2123

Ποῦ σενεγὶ πογιουρὰν σεϊγιαρὲ **Ζουχρὲ** βὲ πουπουρδζοὺ **Κὼτς** ὠλοὺπ, **Μερρὴχ** μεκιανηνδάδηρ.

Παχὰρ μεβσημὴ σωγοὺκ. Γιὰζ γάγιετ σηδζάκ.

Γκοὺζ γιαγμουρλοῦ βὲ καρλῆ. Κὴς μεβσημηνῆν ἐβαηλῆ σωγοὺκ ὠλοὺπ τωλοῦ τσὼκ γιαγάρ, ἐβασητῆ σηδζὰκ βὲ ἀβαχηρῆ μουουτεδήλ δηρ.

Γκιουλέριμ, γκιουλέριμ. . . . πὶρ ταχὶμ ἀδεμλερῆν πεγιαζῆδ μεῖδανηνδὰ μααδζοῦν τσεβιρμελεριné.

ΘΝ ΠΕΣΙΝΔΖΗ ΔΕΒΡΕ

1928	1984	2040	2096
1956	2012	2068	2124

Ποὺ σενεγὶ πογιουρὰν σεϊγιαρὲ **Ζουχρὲ** βὲ πουνοῦν πουρδζοῦ **Κὼτς** ὠλοὺπ, **Μερρὴχ** μεκιαννηνδάδηρ.

Ποὺ σενὲ χὲρ σέη μεπζοὺλδηρ.

Παχὰρ ἶλὲ Γιὰζ μεβσημιλερῆ πὲκ γκιουζέλ.

Γκιοὺζ χασταληκλῆ βὲ Κὴς μεβσημηνῆν ἐβαηλῆ ρουζκιαρλῆ ἰσέδε σόνρασηη μουουτεδήλδηρ.

Ναχιδὲ σεμανῆν γιεδινδζῆ χανεσινὴν κιοσεσινδὲ πουλουνδουγουνδὰν φεραχλὴκ βάρ.

Γιανάρημ, γιανάρημ. . . πὶρ τακὴμ ἀδεμιλερῆν
κανταρδζηγιὰ γκιδοὺη ταρτηλμαρηνά.

ΟΝ ΑΛΤΗΝΔΖΗ ΔΕΒΡΕ

1929	1985	2041	2097
1957	2013	2069	2125

Ποῦ σενεγὶ πουγιουρὰν σεῖγιαρὲ **Καμὲρ** βὲ πουνοῦν πορδζοῦ **Γωσοῦν** ὠλοὺπ, **Ζουχρὲ** μεκιανηνδάδηρ.

Παχὰρ μουουτεδήλ. Γιὰζ μεδσημὴ γιαγμουρλοῦ ὀλδουγουνδὰν χηντὰ κουδδετ-σίζδηρ.

Σὼν παχὰρ ἶλὲ Κὴς μεδσημλερῆ μουουτεδήλ δηρ.

Χηνταδὰν μαδὲ χὲρ νέδι μαχσουλὰτ βὲ μεϊδὲ μεπζουλδζάδηρ.

Χὲμ γκιουλέρημ, χὲμ ἀδζίρημ . . . δὲβ ἀηνεσηνὲ πακήπδα κενδιλερηνὴ ἀσρῆν ἔν μεσχοὺρ οὐδεπασηνδὰν ἄδ ἐ²ενλερέ.

ΘΝ ΓΙΕΔΙΝΔΖΗ ΔΕΒΡΕ

1930	1986	2042	2098
1958	2014	2070	2126

Ποῦ σενεγί πουγιουρὰν σεϊγιαρέ **Χοὺτ** βὲ ὠνοῦν πουρδζοῦ **Τοσοῦν** ὠλοὺπ, **Καμὲρ** μεκιανηνδάδηρ.

Ποῦ σενὲ χὲρ σέη περεκετλήδηρ.

Παχὰρ μεβσιμὴ νεμλῆ ἰσέδε Γιὰζ μεβσιμὴ κουράκδηρ. Γκιοὺζ μεβσιμὴ ρουζκιαρλῆ βὲ Κὴς μουουτεδὴλ κιπὶ κιορουνμεκδὲ ἰσέδε σωγούκδηρ.

Πάζι κίμσε βάρδηρ σώνραδαν γκιοροῦρ,
ἀζαμέτλε πακὰρ κίπρ ἰλὲ γιοροῦρ,
νὲ πίρ χατὴρ σωρὰρ νὲ σελάμ βιρῆρ,
δεγισίρ ἀδεμὴ πίρ μερχαπαγιά.

ΟΝ ΣΕΚΙΖΙΝΔΖΗ ΔΕΒΡΕ

1931	1987	2043	2099
1959	2015	2071	2127

Ποῦ σενεγὶ πουγιουρὰν σεϊγιαρὲ **Φὺταρὶδ** βέ πουνοῦν πουρδζοῦ **Ἰκὶζ** ὠλούπ, **μεροὴχ** μεκιανηνδάδηρ.

Παχὰρ μεβσιμῆ γιαγμουρλοῦ. Γιὰζ μεβσιμῆ σηδζάκ. Γκιοὺζ μεβσιμῆ ρουζκιαρλῆ ὠλούπ, Κὴς μεβσιμηνῆν ἐβαηλῆ σωγοὺκ ἰσέδε, ἐβασητὴ μουουτεδὴλ βὲ σωνοὺ πουζλούδηρ.

Ποῦ ἐτβαρῆ σὲν ὀνλαρὰ τσῶκ γκιόρμε,
χάττα, ζατῆν ἀραγιοὺπ ἀσληνὰ ἔρμε,
Πεῖχουδὲ κενδινὲ σηκηνδὴ βέρμε.
χασλάρ κιτδὴ Φενὰ καλδὴ φενεγιά.

ΟΝ ΔΟΚΟΥΖΟΥΝΔΖΟΥ ΔΕΒΡΕ

1932	1988	2044	2100
1960	2016	2072	2128

Ποῦ σενεγὶ πουγιουράν σεϊγιαρὲ **Περδζὶς** βὲ ἀνῆν πουρδζοῦ **Ἰκὶζ** ὠλούπ, **Οὐταρὶδ** μεκιανηνδάδηρ.

Παχὰρ μεβσιμῆ ρουτουπετλῆ ἰσέδε Γιὰζ φὲδκ ἐλ ἀδὲ γκιουζέλδηρ. Γκιοὺζ χασταληκλῆ. Κὴς μεβσιμηνῆν ἐβαηλῆ γιαγμουρλοῦ ἰσέδε σώνραδαν σωγοὺκ τσώκδηρ.

Σαποῦν καϊνατμάκλε ὠλούρμη σεκέρ ;
μεσχούρ σιόζδηρ, χὲρ δζὶνς δζινσινὲ τσεκέρ,
ζερρὰ καδὰρ ὀκλῆν βὰρ ἰσὲ ἔγιερ,
πεσπαγιὲ ὥλ γκιονοῦλ βέρμε παλιαγιά.

ΓΙΡΜΙΝΔΖΗ ΔΕΒΡΕ

1933	1989	2045	2101
1961	2017	2073	2129

Ποῦ σενεγὶ πουγιουρὰν σεῖγιαρὲ **Ζουχρὲ** βὲ ὠνοῦν πουρδζοῦ **Τεραζῆ** ὀλούπ, **Ναχιδὲ** μεκιανηνδάδηρ.

Παχὰρ μεβσιμῆ ρουζκιαρλῆ.

Γιάζ μουουτεδήλ. Γκιοὺζ μεβσιμῆ φὲβκ ἐλ ἀδὲ γκιουζέλ.

Κὴς μεβσιμηνῆν ἐβαηλῆ ρουζκιαρλῆ ἰσέδε, ἐβασητὴ μουουτεδήλ βὲ σωνοῦ πουζλούδηρ.

Σάχ, φακῆρ, σαήλ, δζοΐμλεση κούλδηρ,
χακκα βασήλ ὥλμάκ ἀιρὴ πὶρ γιώλδηρ,
μεβλανῆν ἰναμὴ ἰχσανὴ τσώκδηρ,
σὲν χέμαν τεσλῆμ ὥλ πάπι ριζαγιά.

ΓΙΡΜΗ ΠΙΡΙΝΔΖΗ ΔΕΒΡΕ

1934	1990	2046	2102
1962	2018	2074	2130

Ποῦ σενεγὶ πουγιουρὰν **Γκιουνὲς** βὲ ὠνοῦν πουρδζοῦ **Σερετὰν** ὠλούπ, **Καμὲρ** μεκιανηνδάδηρ.

Ποῦ σενὲ χὲρ σέη μιεπζούλδηρ.

Παχάρ, Γιάζ βὲ Γκιοὺζ μεβσιμλερῆ γιαγμουρλοῦ ἰσέδε Κὴς πὲκ γκιουζὲλ βὲ σηδζὰκ χαβαλήδηρ.

Σενενῆν χουκμούνδζε πὲκ πογιοὺκ πὶρ ζὰτ γιωλδζουλοὺκ ἰδεδζέκ.

Νελὲρ γκελδῆ, νελὲρ γκετδῆ ἁλεμδέν,.
τὰ ζουχοὺρ δεβρῆ πένι ἁδεμδέν.
κουρτούλμαδη χὶτς πιρὶ γαμιδὰν ἐλεμδέν.
χὲρ κὶμ καδὲμ πασδῆ ἴσπου Φεναγιά.

ΓΙΡΜΗ ΙΚΙΝΔΖΗ ΔΕΒΡΕ

1935	1991	2047	2103
1963	2019	2075	2131

Ποῦ σενεγὶ πογιουρὰν **Καμὲρ** βὲ ὠνοῦν πουρδζοῦ **Ἀρσλὰν** ὠλούπ, **Χοῦρ** μεκιανηνδάδηρ.

Ποῦ σενὲ μεϊδὲ βὲ μαχσουλάτι σάηρε μεπζούλδηρ.

Παχὰρ ἴλὲ Γιὰζ μεδσιμλερῆ σερῆν ὠλούπ, Γκιοὺζ σωγοὺκ βὲ Κὴς μεδσιμῆ πουζλούδηρ.

Δουνιὰ πὶρ κίμσεγιε βερμὲζ μαλινή,
νὲ δεβλετῆν ἱστὲρ νὲ ἱκπαλινῆ,
Ἱπραχὴμ Ἐδχεμῆν τακῆν χαληνή,
δεγισδὴρ ἀτλαζῆ κιοχνὲ ἀπαγιά.

ΓΙΡΜΗ ΟΥΤΣΟΥΝΔΖΟΥ ΔΕΒΡΕ

1936	1992	2048	2104
1964	2020	2076	2132

Ποῦ σενεγὶ πουγιουρὰν σεϊγιαρὲ **Μερρήχ** βὲ ὠνοῦν πουρδζοῦ **'Αρσλὰν** ὠλούπ, **Χοῦρ** μεκιανηνδάδηρ.

Παχὰρ ἴλὲ Γιὰζ μεβσιμλερῆ γιαγμουρλοῦ.

Γκιοὺζ σηδζαγὰ μεϊγιὰλ βὲ Κὴς μεβσιμῆ μουουτεδήλδηρ,

Μεϊδὲ ἐγὶ ἰσέδε μαχσουλάτι σαϊρέ ἄζδηρ.

Ζινέτι δουνιαγιὰ ἐϊλέμε χεββές,
δζούμλεσην τὲρκ ἐδὲρ ποῦ γιερδὲ χὲρ κές,
χαληνέ σούκρ ἐϊλέ, χὲρ δὲμ χὲρ νεφές.
σακῆν ἀσὴ ὦλμα πάρι χουδαγιά.

ΓΙΡΜΗ ΔΟΡΔΟΥΝΔΖΟΥ ΔΕΒΡΕ

1937	1993	2049	2105
1965	2021	2077	2133

Ποῦ σενεγί πουγιουράν σεϊγιαρὲ **Περδζὶς** βὲ ὠνοῦν πουρδζοῦ **'Αρσλὰν** ὠλοῦπ, **Χοὺρ** μεκιαννηδάδηρ.

Ποῦ σενὲ χὲρ νέβι μαχσουλὰτ μεπζούλδηρ.

Ἴλκ παχὰρ μεβσιμὴ γκιοὺν δονουμουνὲ καδὰρ καρλῆ βὲ γιαγμουρλοῦ. Γιάζ μεβσιμὴ γιαγμουρλοῦ. Γκιοὺζ βὲ Κὴς μεβσιμλερὴ σωγουκδζάδηρ.

ΜΕΖΑΡ ΤΑΣΗ.

Ζαήρ! ἔη γαφήλι χακαήκη μέβτ,
σενὴ ἀχβάλη ἀλέμ ἀλδαδήγιορ,
ἠπρέτ ἀλ, χορμέτ ἔτ, ζιαρέτ κῆλ,
Ποὐραδα πογιουκ πὶρ δζιχων γιατήγιορ.

ΓΙΡΜΗ ΠΕΣΙΝΔΖΗ ΔΕΒΡΕ

1938	1994	2050	2106
1966	2022	2878	2134

Ποῦ σενεγὶ πουγιουρὰν **Ναχιδὲ** βὲ ὠνοῦν πουρδζοῦ **Πικιρλὲρ** ὠλούπ, **Οὐταρὶδ** μεκιανηνδάδηρ.

Χὲρ νέβι μαχσουλὰτ ἄζ βὲ οὐζοὺμ χίτς γιὼκ κιπί.

Παχὰρ μεβσιμὴ γιαγμουρλουδζά. Γιὰζ σηδζάκ.

Γκιοὺζ μεβσιμὴ μουσουτεδήλ. Κήϛ μεβσιμηνῆν ἐβαηλῆ πὲκ γκιουζέλ, ἐβασητῆ ζιαδεσήλε πουζλοῦ βὲ ἐβαχηρὴ μουσουτεδήλδηρ.

Σουγιοὺ καϊναδὴπ ἱτσμὲκ ἐγίδηρ, δζούνκι χασταλὴκ ζουχουροῦ μελχούζδηρ.

ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ.

Μεσδζιδὲ ἑτμὶς τεχαββοῦλ, γκιὸρ σοῦ δεϊρῆν χαλινή,
γκιοστερῆρ πὶρ παδισαχῆν κουδρέτ οὐ ἰδζλαληνή,
πάκ σοῦ χεϊπετλῆ χησαρῆν ζιρβὲη ἱκπαλινέ,
ἐτλεμέζμη παδησαχῆν τασβῆρι ἱστικπαληνή ;

ΓΙΡΜΗ ΑΛΤΙΝΔΖΗ ΔΕΒΡΕ

1939	1995	2051	2107
1967	2023	2079	2135

Ποῦ σενεγὶ πουγιουρὰν σεΐγιαρὲ **Ζουχὰλ** βὲ πουνοῦν πουρδζοῦ **Πικιρλὲρ** ὀλούπ, **Φύταρὶδ** μεκιανηνδάδηρ.

Παχὰρ ἶλὲ Γιάζ μεβσιμλερῆ μουουτεδὴλ ἶσέδε Γκιοὺζ μεβσιμινδὲ νεχιρλὲρ δζοσὰρ βὲ δενίζ τεχλικελερῆ τσὼκ ὀλοῦρ. Κὴς μεβσιμηνῆν ἶπτιδασὴ σωγοὺκ ὀλούπ, ἔκσερι γιερλερὲ τωλοῦ γιαγάρ. Κὴς μεβσιμηνῆν ἐβασητὴ σηδζὰκ βὲ νιχαγετὴ μουουτεδίλ ὠλούρ.

Μεΐδὲ ἶλὲ μαχσουλάτι σαΐρὲ μεπζοὺλ ὠλούρ.

Σενενῆν χακιμὴ σεμανῆν δωκουζουνδζοῦ χανεσινδὲ πουλουνδουγοὺ δζιχέτλε ἶητικὰδ ἄζ βὲ πογιοὺκ ἀδεμλερὲ φεδιὰτ γκιοστερῆρ. **Ζουχρὲ** σεμανῆν γεδινδζῆ χανεσινῆν κιοσεσινδὲ πουλουνδουγοὺ ἶτσοῦν δζὲνκ γκιοστερῆρ.

Πίρ ἐλῆν νεσὴ ὀλοῦρ ; = Ἴκὶ ἐλῆν σεσὴ ὀλοῦρ.

ΓΙΡΜΗ ΓΙΕΔΙΝΔΖΗ ΔΕΒΡΕ

1940	1996	2052	2108
1968	2024	2880	2136

Ποῦ σενεγὶ πουγιουρὰν γιλδηζ **Χούρ** βε πουνοῦν πουρδζοῦ **Τεραζή** ὀλούπ, **Σαάδι ἀσγὰρ** μεκιαννηνδάδηρ.

Παχὰρ μεβσιμὴ κιάμελεν σωγούκ, γιαγμουρλοῦ ἰσέδε σώνραδαν κουρακλὴκ ὀλοῦρ. Γιὰζ βὲ Γκιοὺζ μεβσιμλερῆ μουουτεδὴλ βὲ Κὴς μεβσιμηνῆν ἐβαηλὴ σωγούκδηρ.

Χηντὰ βὲ μαχσουλάτι σαηρενῆν γιάληηνηζ γιαζληγὴ ὠλοῦρ. Τσεκιρκέ ζουχουροῦ βὲ χαϊβανατὰ ζαηγιὰτ γκιοστερῆρ.

Ποῦ σενὲ δζὲνκ βὲ τσὼκ μεμιλεκετλὲρ βιρὰν ὀλοῦρ.

Μαπετλερὲ πιτσαρελίκ βὲ πένι ἀδεμὲ τεχλικὲ γκοστερῆρ.

Χούρ, Περδζὶς γιλδηζὴ ἰλὲ καρησὴκ ὀλδουγουνδάν, ἀραζῆ τεπδιλῆ μελχούζδηρ.

Μερσὶχ σεμανῆν πιρινδζὴ χανεσινδὲ πουλουνδουγοῦ βὲ **Καμὲρ** ἰσὲ **Ζουχὰλ** γιλδηζηνὰ μεγιὰλ ὀλδουγοῦ ἰτσοῦν ἀζὴμ δζὲνκ γκιοστερῆρ.

Πὶρ ἰνσανῆν τὲρς κιδέρσε ἰσή—μουχαλλεπὴ γιέρκενδε κηρηλῆρ δισή.

ΧΑΚΑΗΚΗ ΙΛΜΗΕ.

1. Δουνιανῆν ἔν πογιοὺκ δαγὴ ʼΑσίαδα ʻΕδέρεστον δέ πουνοῦν γιουκσεκλιγὶ 8,840 μέτραδηρ

2. Καμερῆν ἔν γιουκσέκ δαγηνῆν γιουκσεκλιγὶ 8230 μέτραδηρ.

3. ʼΑρζῆν Κιουνεσδέν οὐζακληγὴ 149 μιλιὸν χιλιόμετραδηρ. Σαατδά 100 χλμ. γιὼλ κάτ ἰδέν πὶρ ὀτομοπίλ, πού μεσαφεγὶ 170 σενεδέ κάτ ἰδέ πιλῆρδη. Κιουνεσῆν σαφκῆ πιζέ 8 δακηκᾶ δέ 18 σανιεδέ γιελέ πιλῆρ.

4. Καμερῆν ʼΑρζδάν μεσαφεσῆ 384,440 χιλ.

5. Καμερδέ δζεσιμλέρ γιέρ γιουζουνδεκιλερδέν ἀλτὴ δεφά δαχά ἄζ ἀγήρδηρ.

ʻΕγερ ʼΑρζδάν Καμερέ πὶρ ἀδάμι γκιδεδζέκ ὁλσᾶ κουδδετινὴ ἰστιημάλ ἴτμεκσιζῆν ἀλτὴ δεφά δαχά ἀγὴρ γιοὺκ καλδηρᾶ πιλεδζέκδηρ.

Ζαρὰρ ἀτεσδέν γκιομλέκδηρ, ὅδα γκεϊλμέζ.

ΕΦΣΑΝΕ

1. ΧΑΖΡΕΤΙ ΣΟΥΛΕΪΜΑΝ ΙΛΕ ΤΑΪΦΑΗ ΔΖΙΝΝ

Γκιουνοῦν πιρινδὲ Χαζρέτι Σουλεϊμὰν ἀλλέϊχ ἐσσελάμ,κενδισινὲ ταϊφάη δζινδὲν πιρινῆν γκετιριλμεσινὴ ἔμρ ἐτδιγινδέ, πὲρ μουδζίπι ἔμρ γκελὲν δζιννὴ πὶρ ἀγὰτς παρτσασηνὴ ἀλὴπ κενδὴ ζιραὴ ἶλὲ ὀλτσδουκδὲν σώρα, ὠνοὺ χαζρέτι Σουλεϊμανῆν ἰκαμετκιαχὴ διβαρηνδὰν ἀτοὺπ ϳόνουνὲ δουσουρδή.

Χαζρέτι Σουλεϊμὰν « δζιννινῆν πουνδὰν μαξαδὴ νέδιρ » δεγὶ χαζηρουνὰ σουὰλ βὲ ὠνλὰρ πίλμεδικλερινὴ πεγιὰν ἰδίνδζε, «σὲν δουνγιαδὰ ἰστεδιγινὴ ἰσλέ, ζίρα σένδε ποῖλὲ ἀγατσδὰμ ταποὺτ ἶλὲ γιερὲ γκεριδζέκσην » καζιεσηνὴ ἰμὰ ὀλδουγουνοὺ ἰζὰχ πουγιουρμουσλάρδηρ.

2. ΧΑΖΡΕΤΙ ΣΟΥΛΕΪΜΑΝ ΙΛΕ ΧΑΤΟΥΝ

Πίρ χατοῦν κενδὴ ὀγλουνὰ **ἔη δενσὶζ** δεγὶ τσαγηρδηγηνὴ πὶρ γκιοῦν χαζρέτι Σουλεϊμὰν ἀλαγὶ ἶλὲ γκετσέρκεν ἰσιτδικδέ, « **'Αλλὰχ τεαλιανῆν δενὴ ζαχήρδηρ** » δεδή. Βὲ ὥ χατουνὰ πὶρ ἀδὰμ ἰρσὰλ ἰδοὺπ σεπεπινὴ σουὰλ ἐτδῆ.

Χατοῦν δζεβαπηνδὰ δεδήκι : « πενὶμ πὶρ ζεβᾶζὶμ βὲ ὀνοῦν πὶρ σερικὴ βὰρ ἰδή. Ζεβᾶζὶμ γαζαβὰ, βεφὰτ ἰδέρκεν βασιγιετηνδὲ = ἐβλαδὴμ δρυνγιαγιὰ γκελίρσε ἰσμινὴ δινσὶζ κοσουνλὰρ = δεμὶς ὀλδουγουνὴ σερικὴ σοϊλεδὴ, πένδε βασιγιετινὴ γιαπδὴμ » δεδικδέ, χαζρέτι Σουλεϊμὰν σερικινὴ πουλδουρούπ, ὤ ἀδεμῆν κατιλὴ ὀλδουγουνοὺ μεϊδανὰ τσηκαρμήσδηρ.

---

3. ΧΑΖΡΕΤΙ ΣΟΥΛΕΪΜΑΝ ΙΛΕ ΧΗΡΣΗΖ

Πὶρ ἀδὰμ χαζρέτι Σουλεϊμανὰ δεδίκι : «πενὶμ πὶρ κὰτς κομσοὺμ βάρ, καζλαρημὴ τσαλήγζορλάρ. Χαζρέττ Σουλεϊμὰν δαχὴ ἐχαλιγὶ μαπεδὲ δαβὲτ ἐτδὴ βὲ ὀνλαρὰ «σιζῆν πιρινὶζ κομσουσουνοῦν καζηνὴ σιρκὰτ ἐδέρδε, τούη πασινδὰ ὀλδουγοῦ χαλδὲ μαπεδὲ νάσηλ γκελῆρ ; » δεγίντζε, πιρὶ χέμαν ἐλινὴ πασηνὰ δογροῦ οὐζατδηγηνὴ Χαζρέτι Σουλεϊμὰν γκιορούπ, μερκουμοῦ δερδὲστ ἐτδιρῆρ.

---

4. ΛΟΚΜΑΝ

Λοκμὰν χεκὶμ ὀγλουνὰ βερδιγὴ νασηχατδὰ πουγιουρμιούς κι : Σὲν 'Αλλαχδὰν ἀκλῆ τελεκκῆ ἔτλέ, ζίρα 'Αλλαχδὰν ἀκλῆ τελεκκῆ ἰδενλὲρ ἀμὲλ δζιχετῆλε νασῆν ἀχσὲν ὀλανλαρήδηρ. Σεϊτὰν ἰσὲ ἀκηλληδὰν φιρὰρ ἰδοὺπ ὀνοῦ ἰγφὰλ ἰδέμεζ.—'Ακηλδὰν δαχὰ μακποῦλ χίτς πὶρ σέη ἰλὲ δζενάπι Χακκᾶ ἢπαδὲτ ἐδίλμεμίσδηρ.

5. ΛΟΚΜΑΝ ΙΛΕ ΕΦΕΝΔΗΣΗ

Λοκμανῆν ἔφένδηση τάβλα δῖναμαγὰ μερακλῆ ὅλούπ, χανεσῆ καπουσουνοῦν ἰονουνδὲ δαχὴ πὶρ νέχρι δζαρὴ μεβδζοὺδ ἰδή. Πὶρ γκιοὺν ποῖλὲ τάβλα δῖναμαγὰ ὥτουρούπ, ταραφεῖνδὲν χάνκιση μαγλοὺπ ὀλόῦρσα ὤ νεχρῆν σουγιουνοῦ ἰτσμὲκ γιάχωδ γαλιπῆν τεκλιφινὴ καποῦλ βὲ ἰδζρὰ ἔῖλεμὲκ οὗζερὲ μουκαβελὲ ἰτμισλὲρ ἰδή. Λοκμανῆν ἔφένδηση μαγλοὺπ ὀλμάκλε, γαλὶπ ὀλὰν ἀδὰμ πὲρ μουδζίπι μουκαβελὲ νεχιρδὲ ὀλὰν σογιῶ ἰτσμεσινὴ γιάχωδ τεκλὶφ ἰδεδζεγὶ σεγὶν ἰδζρασηνὴ ταλὲπ ἰτδή.

Λοκμανῆν ἔφένδηση κιδζεγὶ γὰμ βὲ κεδὲρ ἰλὲ γκετσιρδῆ. Λοκμὰν δαχὴ ἔφένδησηνῆν μαγμοῦμ βὲ μουκεδδὲρ ὀλδουγουνοῦ γκιορούνδζε σεπεπινὴ σουὰλ ἔτδιγινδέ, ἔφένδηση σοῖλεμὲκ ἰστεμεδη ἰσέδε, Λοκμὰν σουαλινὴ τεκρὰρ ἰλὲ « μαχζουνιετινηζῆν σεπεπινὴ πανὰ χαπὲρ βέρενιζ, μεεμούλδηρκι, σιζῆν ἰτσοῦν πὶρ τεδπὶρ πουλουνοῦρ » δεδικδέ, ἔφένδηση πεγιὰν ἰδίνδζε, Λοκμὰν « πουνοῦν ἰτσοῦν τσαρὲ βάρδηρ, γιάρην ποῦ ἀδὰμ « νεχιρδὲ ὀλὰν σουγιοῦ ἴτς » δεδικδέ, σὴζ δαχὴ « νεχρῆν ἀρζηνδακὶ σουγιούμη, γιώκσα τουλινδεκινήμη ἰτσεήμ ; » δεγὶ σουὰλ ἐδέρσινιζ· γαλὶπ ἰσέ, ταπιὴ ἀρζηνδακινὴ τεκλὶφ ἐδεδζεγενδέν, σὶζ « νεχρῆν τουλινδεκὶ σουγιοὺ τούτδα ἀρζηνδακινὴ ἰτσεῆμ » δέρσινιζ, γαλὶπ ἰσὲ νεχρῆν τουληνὴ ζάπτ ἰτμεγιὲ καδὴρ ὀλάμαζ· ὅ χαλδὲ σὶζ δαχὴ χελὰς ὀλμούς ὀλούρσουνηζ » δεδή.

Φερδασὴ κιοὺν φή-λ βακὴ ὥλ βέδζχ ἰλὲ Λοκμανῆν ἔφένδηση χελὰς ὅλούπ, Λοκμανῆ δαχὴ ἀζὰδ ἔῖλεδή.

6. ΑΠΔΕΣΤΗ ΔΑΡ ΟΛΑΝΗΝ ΡΕΪ ΣΑΒΑΠ ΟΛΜΑΖ

Μεσαλίχι μουχιμμὲ ἰτσοῦν ἰνηκὰδ ἰτμὴς ὁλὰν πογιοὺκ πὶρ μεδζλισδὲ πουλουνανλαρδὰν πιρινῆν ἀπδεστὴ δὰρ ὁλούπ, δησαρηγιὰ τσηκάρ. 'Αβδὲτ ἰτδικδὲ «νέρεδε ἰδῆν» σουαλινὲ «ρεῖμὴ τασβὴπ ἰτμεγιὲ κιτδὴμ» δεμίς.

'Απδεστὴ δὰρ ὁλὰν ἀδαμῆν ρεῖ σαβὰπ ὁλμὰζ διμὲκ ἰστεμίς.

7. ΑΤΕΣ ΠΑΧΑΣΗ

Βακτῆλε ἰκὶ γιωλδὰς πὶρ μεμλεκετδὲν δίγερ πὶρ μεμλεκετὲ γκιδέρκεν, ἐσνάη ραχδὲ σιδδετλῆ πὶρ κὰρ τιπισινὲ τουτουλουρλὰρ βὲ νιχαγιὲτ πὶρ χανὰ δὰρ δουσερλέρ. Χανδζῆ πουνλὰρ ἰτσοῦν ἀλιᾶ ὠδζὰκ γιακαρὰκ γιεμὲκ γκετιρμεγιὲ γκετδιγινδέ, ἰκὶ γιωλδὰς γιανμακδὰ ὁλὰν ἀτεσῆν καρσουσηνὰ κουρουλαρὰκ πιρὶ πιρινέ «ἀρκαδὰς δουτουλδουγουμοὺζ κησὰ νεσπέτλε σοῦ ἀτὲς νέ δεγέρ;—ἀδάμ!! πουνὰ παχάμη πετσελῆρ: πὲς πὶν γρούς, γιὼκ ὄν πὶν γρούς δεγιέρ—» διρλέρ. Χανδζῆ χὲρ νάσηλ ἰσὲ ποῦ μουκιαλεμεγὶ ἰσιδῆρ. Φερδασὴ κιοὺν γκιδεδζεκλερῆ ζεμὰν πουνλὰρ πὶρ ἰκὶ γουρούς βερίνδζε, χανδζῆ «ἐφένδιλερ! ὤν πὶν γουρούσδα ἀτὲς παρασὴ βερεδζέκσενιζ! δεδικδέ, γιωλδζουλὰρ μουτεχαὴρ καληρλάρ. Χανδζῆ ἰσὲ «ἀγαλάρ! νὲ τεαδζοὺπ ἰδίωρσουνουζ: πεχασηνὴ σὶζ πετσδιενήζ» δεμήρ.

Πουνοὺν οὐζερινὲ πὶρ τακὴμ μουδζαδελεδὲν σώνρα, καπολοῦ πάδζαλη ὅλμαμακ ἰτσοῦν πὲς πὶν γουρούς βιρὶπ γκιτ-

μισλέρ, βὲ ἰλερουδὲ βαρδηκλαρῆ Καϛαπαδὰ ἐρζακῆ πὲκ παχαλῆ πουλοὺπ πιρὶ πιρινέ «ἀρκαδάϛ! πούδα ἀτὲϛ παχασή!» δεμισλέρ. Ποῦ σεπεπδὲν παχαλῆ ὣλὰν σεῖλερὲ 'Ατὲϛ παχασή!! δενιλμεκδέδηρ.

8. ΕΜΗΡ ΙΛΕ ΠΕΡΠΕΡ

Πρ 'Εμὶρ πὶρ καργιεγιὲ νουζοὺλ ἰτδικδὲ σατσηνὴ κεσδιρμὲκ οὺζερὲ περπερὲ μουχτάδζ ὀλδουγοὺ δζιχέτλε, γιαληνήζδζα περπερὲ γκιδοὺπ « πέν, καργιεγιζὲ γκελὲν 'Εμηρῆν χαδζιπήημ, πενὶμ σατσημὴ τρὰϛ ἔτ, ἔγερ, οὺστὰδ ἰσὲν 'Εμὴρ δαχὴ γκελὶπ σατσηνὴ σανὰ κεσδιρεδζὲκ » δέρ.

'Εμηρῆν ποϊλέ, περπερὲ κενδισηνὴ ταννητδήρμαμαση, περπὲρ τελάϛ ἐδέρδε ἐλὴ τιτρὲρ δὲ κενδισηνὴ δζὲρχ ἐδὲρ χαδφηνδὰν ἰλερῆ κελδιγενή, πεγιὰν πουγιουρμουσλάρδηρ.

9. ΛΕΠΛΕΠΙ ΤΩΖΟΥ

Βακτῆλε πὶρ σαρπὰν δεβεγιὲ πινοὺπ γιωλὰ ρεβὰν ὀλμούϛ βὲ γιεμὲκ ἰτσοῦν ἀλμὴϛ ὀλδουγοῦ λεπλεπὶ τωζουνοῦ ρουζικιαρὰ καρσῆ ἀγζηνὰ ἀτμαγιὰ πασλαμασῆ ἰλέ, πὶρ ὀκκᾶ τωζδὰν πάρι ἐλλὴ διρχεμῆ ἀγζηνὰ κησμὲτ ὅλμαδηγηνδάν, πεϊχουδέ σεῖλερὲ « λεπλεπὶ τωζοῦ » δερλέρ.

10. ΚΗΝΑ ΑΓΑΔΖΗΝΗΝ ΚΙΟΚΙΟΥΝΔΕΚΙ ΑΛΤΟΥΝ

Ταδζιρῆν πιρὶ χωρασανὰ γκελίπ, ὅραδα χάϊδζδζ ἰτσοῦν χαζηρλανδῆ, βὲ γιὼλ μεσαρηφηνδὲν πασκά, πὶν αλτουνὴ φαζλὰ καλμάκλε σαχραγιὰ τσηκούπ πὶρ **Κηνὰ** ἀγαδζηνῆν ἀλτηνὴ καζὰρ βὲ κίμσε γκιόρμεδεν ἀλτουνλαρῆ ὅραγια βάζ ἰτδικδὲν σώνρα χαδζδζὰ γκιδοὺπ ἀβδὲτ ἰτδιγινδέ, ἀλτουνλαρῆ γκιομδιγὶ γιερῆ καζοὺπ πὶρ σέη πουλάμαΐνδζα ἀγλαγιοὺπ δογιουνμεγιὲ πασλάρ. Βὲ πιρινῆν τεσβηκῆ ἰλὲ χοκιουμετὲ γκιδοὺπ μεσελεγὶ χαπὲρ βερδή.

Χοκιουμὲτ δαχὴ ἔτουππαγὶ δζὲμ, ἰδούπ, ὀνλαρᾶ, **πὶρ σενὲ ζαρφηνδὰ Κηνὰ ἀγαδζηνῆν κιοκιοῦ ἰλὲ πὶρ κέμσεγι τεδαβὴ ἰδοὺπ ἴτμεδικλερινὴ** σουὰλ ἰδίνδζε ἰταλερινδὲν πιρὶ τεδαβὴ ἰτδιγινὴ σοΐλεδικδέ, ταπιπῆν τεδαβὴ ἰτδιγὶ κίμσεγί τσαγηρούπ **Κηνὰ** ἀγαδζηνῆν κιοκιουνοῦ νέρεδεν ἀλδηγηνὴ σουὰλ ἰδέρ. Ὅλ δαχὴ **φελὰν γερδὲν ἀλδήμ** δεγὶ δζεβὰπ βερδικδέ ὅλ ἀδαμὴ χαδζῆ ἰλὲ γκιονδερούπ, ἀλδηγὴ γιερὴ γκιοστερμεσηνὴ ἔμρ ἔτδή.

Φῆλ χακῆκά ὃ ἀγαδζῆν κιοκιουνδὲν ἀλδηγὴ βὲ παραλαρῆν δαχὴ ὅλ ἀδεμδὲ ζουχούρ ἰτδιγὶ δζιχέτλε, ἀλτουνλὰρ ἰστιρδὰδ ὅλουνδοῦ.

11. ΜΑΠΕΔΛΕΡΔΕ ΤΩΗ ΓΙΜΟΥΡΤΑΛΑΡΗ

Βὰσφ ἔδερλέρκι τὼη κουσοὺ γιμουρταλαρηνδὰν γιαβρού τσηκαραδζαγὴ ζεμάν, οὔζερινὲ ὀτούρμαγιουπ, ἄλ ἔδ-δεβὰμ 40 γκιοὺν κιοζλερινὴ γιμουρταλαρδὰν κεσμὲζ βὲ νάζὰρ ἰδὲρ δουροῦρ βὲ ἔρκεγὶ γιὲμ γκετιρῆρ ἰμίς.

'Ιστὲ ὀνοῦν ἰτσοῦν μαπεδλερδὲ κανδυλλὲρ ἴλὲ περαπὲρ τὼη γιμουρτασὴ ἀσμαλαρῆ, ἤπρὲτ ἰτσοῦν ὅλοῦπ, ἤπαδετχανεγιὲ γκιδενλὲρ — ὅ κούς, κιοζλερινὴ κενδὴ γιμουρταλαρηνὰ δικδιγὶ κιπὶ — ἀκηλλαρηνὴ φικιρλερινὴ 'Αλλαχὰ δικμελῆ. 'Αγία Σοφίαδα δαχή, ὀρτᾶ κανδυλῆν τὰ τεπεσινδὲ πιλὲ βάρδηρ.

12. ΜΠΟΥΦΩΝ

Χουκεμαδὰν Μπουφὼν γκιουνοῦν πιρινδὲ χηζμετκιαρηνὰ πὶρ μεκτοὺπ ἰλὲ κενδὴ παγτσεσὴ μεῖβεσινδὲν ὠλὰν δὸρδ ἀδὲδ νεφὶς ἰνδζὶρ βερερὲκ ἀχηππασηνδὰν πιρινὲ γκιοτουρμεσινὴ ἔμρ ἰδέρ.

Γιωλδὰ χηζμετδζῆ ἰνδζιρλερῆν γάγιετ γκιουζὲλ ὠλδουγουνοὺ γκιορούπ, βὲ παγτσελερινῆν ἰνδζιρλερινδὲν χὶτς γιέμεδιγινδὲν πιρινὴ γιέρ.

'Ινδζὶρ νεφὶς ὀλδουγουνδὰν πιρινὴ δαχά, βὲ μουτεάκηπεν ὀπιρινίδε γιεγιούπ, ἔλινδὲ πὶρ ἰνδζὶρ ἰλὲ πίρδε μεκτοὺπ ὀλδουγοὺ χαλδὲ γκιονδεριλδιγὶ ἄδεμῆν χουζουρουνὰ τσηκάρ.

'Ολ ζὰτ μεκτουποὺ ἀτσδηκδὰ ὀπὶρ ἰνδζιρλερῆν νὲ ὀλδουγουνοὺ σουὰλ ἰδίνδζε, χηζμετδζῆ νὰ τσὰρ καλοὺπ κενδισινῆν γιεδιγινὴ πεγιὶν ἰτδικδέ, ὅλ ζὰτ νασηλ γιεδιγινὴ σουὰλ ἰδέρ. Χηζμετδζῆδε ἰνδζιρὴ ἀλοὺπ ἀγζηνὰ ἀτὰρ βὲ γιεμεγιὲ πασλαγιοὺπ « ἐστὲ ποῖλὲ γιεδῆμ ἐφένδῆμ » ! διμίς

13. ΠΙΝ ΠΙΛΗΡΣΕΝ ΠΙΡ ΠΙΛΕΝΕ ΣΩΡ

Βακτῆλε, **Ναρεδδῆν** χώδζα γκιουνοῦν πιρινδὲ μερκὲπ οὐζερινδὲ πουλουνδουγοὺ χαλδέ, **"Ακ-σεχρδὲν Κόνεγια**

γκιδὲρ κὲν, χὲρ νάσηλ ἰσὲ « φιλὰν ἰσὴ πιτίρμεγίνδζε μερκεπδὲν ἴνμεγιεδζεγιμὲ σὰρτ ὠλσοῦν » διμίς.

Χαλποῦκι, **Κόνιαγια** κὶτς βακὴτ βασὴλ ὀλδουγουνδὰν κίμσεγι πουλάμαμης βὲ πινάεν ἀλέϊχ ἰσινὴ γκιορέμεμις. Μερκεπδὲν ἴνμὶς ὀλσᾶ καρηδὰν πὸς ὀλαδζάκ. Ποῦ σεπεπδὲν ἴνμενῆν τσαρεσινὴ δουσουνοῦρ πουλάμαζ, βὲ μουτεμάδιεν μερκὲπ οὔζερινδὲ δολασμακδάνδα οὐσανῆρ ἄμμα νὲ τσαρέ.

Νιχαγιὲτ ἀχηππασηνδάν πιρὶ ρὰστ ὀλοὺπ σεπεπινὴ σουὰλ ἰδέρ, ὄλ δαχή : **γκὶτ πὲ χερέφ ! δερδιμέ δερμάν μη ὀλαδζάκσην ;** δεγὶ τεκδὶρ ἰδέρ. Ὄλ ζάτδα « **καὴδ ἔτμε πὲ γεάχου, οὔμμαδηγην τὰς πὰς γεαράρ, δερλὲρ, δερδινὴ σοϊλέδε πέλκι τσαρεσὴ πουλουνοῦρ** » δέρ. Χώδζα δαχὴ μεσελεγὶ ἀνλατδηκδά, ὅ πεγιένμεδιγη ἀδὰμ « **πούδα πὶρ ἴσμη ἰμές ! σὲν μερκεπδὲν ἴνμε, πὶρ ἀγαδζὰ γιανὰς βὲ ἀγατσδὰν ἴν** », διδικδέ, χώδζανην ἀκλῆ ἐρέρ, βὲ ἀγαδζὰ τσηκούπ, ὀνδὰν ἀσαγὴ ἰνὲρ βὲ κενδὴ κενδινέ : « **πὶν πιλίρσεν πὶρ πιλενὲ σώρ** » διμίς.

14. ZEKIABETI BAΛΗΪ BIΛΑΓΙΕΤ

Πὶρ ἀδαμιδὰν πὲς γιοὺζ ἀλτοῦν σηρκὰτ ὀλουνούπ, μαζνουνλάρ, ὅ μεμλεκετῆν βαλισινὲ γκιοτουρουλδουκδέ, Βαλῆ « **πὲν σεζῆν χέτς πιρινεζὴ δὰρπ ἔτμεγιεδζέγιμ, τσοῦνκι πὶρ καρανλὴκ ἐβδὲ οὐζοὺν πὶρ ἐπὲμ βάρ, σὶζ ὄραγια δαχὴλ ὀλούρσουνουζ βὲ χέπινεζ ὅ ἐπὲ ἔλ τωκουνούρσουνουζ.. χηρσὴζ χὲρ κὶμ ἰσὲ ὦ ἐπὲ τουτουλούρ** » δεδή.

Ὅ ἶπ σιὰχ βὲ τσηκὰρ πὶρ πογ̱ὰ ἰλὲ πογ̱αλῆ ἰδή.

Πουνλὰρ ὄραγ̱α ἰδχὰλ ὢλουνούπ, πασκαλαρῆ πιρὲρ πιρὲρ ἔλλερινὴ ἰπὲ σουρερλὲρ ἰσέδε, χηρσὴζ ὅλὰν ἰπὲ ἔλ τωκουνδουρμάζ.

Δισαρηγ̱ὰ τσηκδηκλαρηνδὰ Βαλὴ ἔλλερινὲ δικκὰτ ἰδούπ, ἐλὴ πογ̱άνμαγ̱αν ἂδαμῆν χηρσὴζ ὀλδουγοὺ ἀνλασηλαρὰκ βὲ κενδὴ ἰκραρῆλε δαχὴ τεπεγ̱οὺν ἐτδιγινδὲν μάλι μεσροὺκ ἂληνμήσδηρ.

---

15. ΜΑΪΜΟΥΝ ΓΚΙΟΖΟΥΝΟΥ ΑΤΣΔΗ

Τουδζαρῆν πιρὶ δουκ̱ανηνδὰ πεκδζὴ μακαμηνδὰ πὶρ μαϊμοῦν πεσλὲρ ἰδή. Τουδζὰρ γ̱εμὲκ γ̱εμεγ̱ὲ χανεσινὲ γκιδὲρ βὲ καπουνοῦν ἰονουνὲ ἔξερι δεφὰ μαϊμουνοὺ πεκδζῆ πρακῆρ ἰμίς. Γκ̱ουνοῦν πιρινδὲ γίνε ποϊλὲ μαϊμουνοὺ πρακοὺπ γκιτδιγινδὲ δουκ̱ανὰ πὶρ γ̱ιανκεσιδζῆ γκελοὺπ μαϊμουνοὺν καρσουσηνὰ γκετσὲρ βὲ ἐσνεμεγ̱ὲ πασλάρ. Χαϊβὰν δαχὴ ὀνοῦ τακλὴδ ἰδερὲκ οὺγ̱ουγ̱ὰ καλήρ. Χηρσήζδα δουκ̱ανὰ γκιροὺπ κασαδὰ πουλουνὰν παραλαρῆ ἀσηρῆρ. Τουδζὰρ γκελοὺπ κασανῆν πομπὸς ὀλδουγουνοὺ κ̱ιρούνδζε μαϊμουνοὺ κ̱ιουζέλδζε ἦσλατήρ.

Ἀραδὰν πὶρ κὰτς κ̱οὺν σώνρα τουδζαρῆν δουκ̱ανδὰ πουλούνμαδηγη ἐσναδὰ γ̱ιάνκεσιδζῆ γκελοὺπ ἐβελκὶ κιπὶ μαϊμουνοῦν καρσουσηνὰ γκετσερὲκ ἐσνεμεγ̱ὲ πασλάρ. Φάκατ ποῦ δεφὰ μαϊμοῦν πὶρ ἐλὴ ἰλὲ κ̱ιοζουνοῦ ἀτσοὺπ **«μαϊμοῦν γκιοζουνοὺ ἀτσδῆ»** κιπισινὲ ἄρτηκ ἀλδάνμαγ̱αδζαγηνη πιλδιρῆρ. Χάττα χηρσηζῆν ὠμουζουνὰ σητσραγ̱οὺπ φεργ̱ὰδ ἰτμεγ̱ὲ πασλαδηγηνδάν, μεεμουρλὰρ γκελὶπ γιακαλάρ.

16. ΚΑΡΗ ΣΕΡΗ

Βακτῆλε, **καρῆ νέ ; σερῆ νέ ;** ἰδδιασηνδὰ πουλουνὰν πὶρ περβασιζῆν καρησῆ, πὶρ σηχηρπὰζ μεαριφετῆλε σεϊτανὴ κατὴρ κηληγηνὰ σωκούπ κωδζασηνὰ σατοῦν ἄλδηρτῆρ.

Πιτσαρὲ ἀδάμ, πὶρ γκιοῦν παγτσεγιὲ ναζὴρ πένδζερενην ἴτς γιουζουνδὲ ὀτουρούπ, παγτσενὴν πὶρ κιοσεσινδὲ πουλουνὰν μουσλουκλοῦ πὶρ φουτσουνοῦν γιανηνδὰ παγλῆ κατηρηνὴ σεῖρ ἰδέρκεν κατηρῆν ἔνδαμῆλε φουτσουνοῦν ἴτσινὲ γκιρδιγίνὴ γκιοροῦρ. Χαγιάλμη, ρουγιάμή, δεγὶ γκιοζλερινὴ σιλοὺπ παγτσεγιὲ ἰνὲρ βὲ φάκατ χακήκατεν κατηρῆν φουτσουδὰ πουλουνδουγοινοῦ βὲ κουλακλαρηνὴ φιλκεδὲν γκιοστερδιγινὴ γκιοροῦρ. Ζαβαλλὴ ἀδὰμ, σεϊτάν ὀλδουγουνοῦ νὲ πιλσῆν ; « **Κατὴρ φιλκεδέ !!!** « δεγὶ πατηρδή, γκιουρουλτοῦ ἴτμεγιὲ πασλαδηκδά, καρὴ « **βάη κωδζὰμ δεβανὲ ὀλμούς** » δεγὶ τιμαρχανεγιὲ γκιονδερμής. Πιτσαρὲ ἀδάμ, **Κατὴρ φιλκεδὲ** δεδίκδζε δαγιὰκ γιεγιὲ γιεγιὲ χαλὴ χαρὰπ ὀλμούς.

Νιχαγιέτ, γὶνε καρησὴ γκιδοὺπ « **χὶτς κατὴρ φιλκεγτὲ γκιρέρμης δεγιεδζὲκ ὀλοῦρσαν κουρτουλούρσουν** » δεγὶ γιὼλ γκιοστερῆρ. Πιτσαρὲ ποῦ τεδπίρλε κουρτουλμοὺς ἰσέδε κατὴρ ἀρὰ σηρὰ κουλακλαρηνὴ φιλκεδὲν γκιοστερδίκδζε, ζαβαλλῆ « **ἄχ ! νὲ τσαρέ ! κατὴρ φιλκεδέ, ἄμμα, ἀρκασὴ τιμαρχανέ !** δὲρ ἰμίς.

17. ΧΑΡΑΜΗΛΕΡ

Πὶρ τακὴμ ἐσχάς, νὰς οὔζερινὲ κάτη ταρὴκ ἰδούπ, κενδι-

λερὴ δαχὴ δαγλαρδὰ ἰκαμὲτ ἰτδικλερινδέν, χὶτς πὶρ κίμσε ὀνλαρὴ τουτμαγιὰ καδὴρ ὀλάμαζ ἰδῆ. Ποῦ χαπὲρ χοκιουμετὲ παλὶγ ὀλούνδζε, ταδζιρῆν πιρινή τσαγηροὺπ ζεχιρλῆ χελβᾶ ἰλὲ δολοῦ ἰκὶ σανδηγῆ χᾶμὴλ πὶρ ἐστὲρ βερδῆ, βὲ ταδζιρὲ δαχὴ πὶρ χάϊλη ἀλτοῦν βεροὺπ καφιλὲ ἰλὲ περαπὲρ κιτμεσινὴ βὲ ποῦ χελβᾶ ἐτρὰφ οὐμερασηνδὰν πιρινὲ χεδιὲ ὀλδουγουνοῦ ἰηλὰν ἐϊλεμεσινὴ ἔμρ ἰτδῆ. Ταδζὶρ ἰηλάνι κεϊφιγιέτλε χαραμηλερὲ βαρήνδζαγιὰ καδὰρ καφιλενῆν ἰονουνδὲ ὀλαρὰκ γκιδὲρ ἰδῆ.

Βὲ ὄραγια βαρήνδζα χαραμηλὲρ ἰνούπ, πουνλαρδὰν πιρὶ ἐστερῆ ἀλοὺπ δαγὰ τσηκαρδῆ βὲ ἀσαγηδακιλὲρ δαχὴ καφιλενῆν δζεμαατηνὴ σωγιοὺπ οὐργιὰν πρακδηλάρ.

Ὀνλὰρ καφιλεγὶ σοϊμακδὰ ἰκὲν ἐστερὴ ἀλὰν χαραμὴ σανδηκλαρὴ ἀτσδηκδά, ραϊχασῆ ἀδζαΐπ βὲ μανζαρασὴ γαρὶπ πὶρ χελβὰ γκιορούνδζε, χελβαγὶ γιαληνὴζ γιεγιὲμεγιεδζεγινὴ ἀνλαδηγηνδὰν ἀρκαδασλαρηνὴ δαχὴ τσαγηρδῆ. Βὲ ὀνλὰρ δαχὴ μουδδέτι ὀμουρλερινδὲ γκιόρμεδικλερὴ ποϊλὲ πὶρ χελβαγὶ γκιορούνδζε κουζγοῦν κιπὶ οὐσουσοὺπ ζηφτλενδηλὲρ βὲ δζούμλεση χελὰκ ὀλδοῦ.

---

18. ΔΙΛΕΝΔΖΗΛΕΡΗΝ ΕΛΙΦ ΠΑΣΗ

O = Σαδακᾶ καβῆεν μεεμούλδηρ.
OO = Σαδακᾶ μεεμουλδὰν φαζλάδηρ.
X = Σαδακᾶ ἰχτιμαλῆ γιώκδηρ.
XX = Δαγιὰκ γιεμὲκ τεχλικεσίδε βάρδηρ.
XXX = Μεεμουρῆνι ζαπηταδάν πιρινῆν ἰκαμετῆ.
Δ = Φουκαρᾶ-περβὲρ πὶρ καδηνῆν ἰκαμετῆ.
□ = Χανὲ σαχιπὴ χαδὶδ-οὐλ-μιζάδζδηρ.
□□ = Ἰσρὰρ ἰδιλῆρσε, μουχακκὰκ ἀληνῆρ.

19. ΔΟΒΕΛΗΜΔΕΜΗ ΓΙΕΓΙΕΛΗΜ; — ΓΙΕΓΙΕΛΗΜΔΕΜΗ ΔΟΒΕΛΗΜ:

Γάγιετ ταμακιὰρ ἀδαμῆν πιρὶ Χαϊδὰρ πασὰ ταραφλαρηνδὰ ἰκαμὲτ ἰτμεκδὲ ὁλούπ, χανεσινὲ γιεβμιὲ πὶρ ἄζ ἐτμὲκ ἰλὲ πὶρ ἄζδα κατηκδὰν πασκᾶ πὶρ σέη ἀλμάζ ἰμίς.

Γκιουνοῦν πιρινδὲ πακκὰλ δουκιανηνδὰν 2 γιμουρτᾶ ἀλμακδὰ ἰκέν, δουκιανδὰ πουλουνὰν δίγερ πὶρ μουστερῆ, γιμουρτανῆν Καδὴ κιογινδὲ ἰκὶ παρὰ δαχὰ ἐχβὲν σατηλδηγηνὴ σοϊλέρ. Ταμακιὰρ πουνοὺ ἰσιδοὺπ δώγρου Καδὴ κιογινὲ γκιδέρ. Λάκιν ὄραδα δαχὴ Πεντεὶκ ταραφλαρηνδὰ δαχὰ ἐχβὲν ὁλδουγοὺ ἰσιδούπ, Κηζὴλ τωπράκ, Μάλτεπε, Καρτὰλ βὲ Πεντειγιὲ καδὰρ γκιδέρ. Βὲ Πεντεικδὲ δουκιὰν δουκιὰν δωλασμακτὰ ἰκέν, χανεδανδὰν πιρὶ πουνοὺ γκιοροὺπ γιαπανδζῆ πὶρ ἀδὰμ ὁλδουγουνοὺ ἀνλαμάκλε—ζάτεν ἀκσὰμ ὀλμοὺς ὁλδουγουνδάν-— ὅ ἀκσὰμ χανεσινὲ δαβὲτ ἰδέρ.

Νιχαγιὲτ ὀδαδὰ ὁτουρμακδαλὰρ ἰκέν, χανὲ σαχιπινῆν ζεβδζεσὴ ὀδὰ καπουσουνοὺ ἀτσοὺπ ζεβδζινὲ «δοβελήμδεμη γιεγιελήμ: γιεγιελήμδεμη δοβελήμ; δέρ.

Χανὲ σαχιπὴ ἰσέ «δοβελήμδε γιεγιελήμ» διδικδὲ μισαφὶρ ἴσπου κελιματὴ ἰσιδοὺπ κοροκμαγιὰ πασλὰρ βὲ «ἐφένδιλερ, πὲν σιζὲ νὲ γιαπδήμδα δοβεδζέκσινιζ; δέρ. Χανὲ σαχιπὴ ἰσέ «μερὰκ ἴτμεηνηζ, σιζῆν ἰτσοῦν δεγίλ» δεγιούπ, μισαφιρὴ περαπὲρ ἀλαρὰκ παγτσεγιὲ ἰνερλέρ. Βὲ παγτσὲ καπουσουνοῦν ἀρκασηνδὰ πουλουνὰν ἰκὶ πογιοὺκ δζωποὺ ἀλήνδζα, μισαφὶρ νὲ ὀλδουγουνοὺ πιλέμεγιερεκ βουτζουδινὲ ἀοαγὴ σογοὺκ πὶρ τὲρ δοκιουλοῦρ ἰσέδε πουνὰ πὶρ φενὲρ βεριρλὲρ βὲ ὀνλὰρ ἰλεριδέ, μισαφὶρ ἰσὲ γκε-

ριδὲ παγτσενῆν ἰlερησηνὲ δογροῦ γκιτμεκδελὲρ ἰκέν, μισαφὶρ κατσαδζὰκ πὶρ γὲρ πουλμὰκ ἰτσσῦν ἐτραφηνά ποκηνμακδά ἰδή.

Νιχαγιέτ, παγτσενῆν πὶρ κιοσεσινδὲ πουλουνὰν πὶρ τασῆν ἰονουνδὲ δουρούπ, μισαφιρὲ φρενερὴ γιερὲ πρακδηρηρλάρ. Ὁ ἰσὲ τιτρεγιερέκ, δοβμεμελερῆ ἰτσοῦν ριδζὰ ἰτμεκδὲ δεβὰμ ἐδέρκεν, χανὲ σαχιπλερή «μερὰκ ἴτμεηνιζ σιζὲ γκιορὲ πὶρ σέη γιώκ» δεγιούπ, τασῆν ἰονουνδὲ πουλουνὰν μεζαρὰ βουρμαγά πασλαρλάρ. Ποῦ δεφὰ μισαφηρῆν κορκουσοὺ τεαδζοὺπ βὲ χαηρετὲ τεχαββοὺλ ἰδέρ.

Μεζαρὴ οὔτς πὲς δακηκᾶ δοβδουκδὲν σώνρα ἀβδὲτ βὲ δζοπλὰρ ἰλὲ φρενερῆ καπουνοῦν ἀκρασηνὰ βάζ ἰδερέκ, μισαφίρ ἰλὲ περαπέρ φέβκ ἔλαδέ πὶρ σουφρὰ πασηνὰ δτουρουρλάρ. Χανὲ σαχιπλερῆ, μισαφιρῆν γιεμεδιγινὴ γκιοροὺπ βουκουοῦ χαλὴν σεπεπινὴ σοῖλερλέρ. Μέγερ μεζαρδὰ γιατάν, χανὲ σαχιπεσηνῆν ἔσκὶ κωδζασὴ ὅλούπ, χανεσινὲ γιεβμιὲ ἐτμὲκ βὲ πὶρ ἄζδα κατηκδὰν πασκᾶ χὶτς πὶρ σέη γκετιρμὲζ βὲ φάκατ χάηλη σερβετὲ μαλὶκ ἰμίς. Χὲρ νὲ χὰλ ἰσὲ βεφὰτ ἰτμὶς βὲ καδῆν τεκρὰρ σιμδικὴ κοδζασηνὰ βαρμὴς βὲ χὲρ κιοὺν πάζεν γιεμεκδὲν ἐββὲλ βὲ πάζεν γιεμεκδὲν σώνρα δοβμεγὶ καρὰρ βιρμισλέρ.

Μισαφῆρ πουνλαρὴ ἰσιδοὺπ μουτενεππῖχ ὅλοὺρ βὲ ἰρτεσῆ γκιοὺν ἄλ-εσ-σαπὰχ καλκούπ—γιαγιὰν γιαλπουρδὰκ ἰκὶ γιμουρτὰ ἰτσοῦν Χαηδὰρ πασαδὰν ὅραγια καδὰρ γκελμὶς ἰκέν—ποῦ δεφὰ σιμενδουφέρλε Χαϊδὰρ πασαγιὰ γκελῆρ βὲ πακκὰλ ἰλὲ ϳκασσαπδὰν χανεσινέ λαζὴμ ὅλανλαρῆ πὸλ πὸλ ἅλοὺπ γκιονδερῆρ. Ζεβδζεσὴ ἰσὲ πακκὰλ βὲ κασσὰπ τσηρακλαρηνὴ κιορούνδζε **ἐβλαδλαρήμ ! γιανλὴς γκελμέσηνηζ»** δέρ ἰσέδε, τσηρακλὰρ ἰσρὰρ ἰτδικδέ, καδῆν **«πιζὶμ ἐφένδη ποῖλὲ βὲ ποῦ καδὰρ σεῖλὲρ νὲ ἀλῆρ νὲ γκιονδερῆρ, γιανλη-**

σηνὴζ βάρ» φιλὰν δέρκεν, ζεβδζῆ γκελοὺπ κενδισηνῆν γκιονδερδιγινὴ πεγιὰν βὲ πασηνὰ γκελενλερῆ νάκλ οὺ χηκιαγιὲ ίλὲ ταμακιαρληκδὰν βάζ γκετσέρ.

20. ΤΑΒΣΙΓΙΕ — ΙΗΛΑΝ — ΡΕΚΛΑΜ

'Αμερίκαδα γκιουνοῦν πιρινδὲ τὰμ βάκτι ζουχουρδὰ αμενδουφὲρ κουμπάνιασηνην πιρινὲ πιρὶ γκελοὺπ πὶρ πιλὲτ ίστέρ. Πιλὲτ μεεμουροὺ ίσὲ τρενῆν χαρεκὲτ ίτμεκδὲ ὸλδουγουνοὺ βὲ πὶρ σαὰτ καδὰρ πεκλεγιεδζεγινὴ πεγιὰν ίδίνδζε, μουστερῆ πὶρ πασκὰ κουμπάνια ίστασιονουνὰ κωσμὰκ οὺζερὲ ίκέν, πιλὲτ μεεμουροὺ τσαγηροὺπ, χὲρ γάνκι κουμπάνιαγια γκιδεδζὲκ ὸλσᾶ, πὶρ σαὰτ πεκλεγιεδζεγινὴ βὲ γκελμὶς ίκὲν ποῦ κουμπάνιαδα πεκλεμεσινὴ βὲ ίτσεριγὲ τεσρῆφλε πὶρ καχβὲ ίτσμεσινὴ τεκλὶφ ίδέρ.

Μουστερὶ ίσπου τεκλιφὴ καποὺλ ίλὲ ίτσερὴ γκιρέρ, βὲ πὶρ ίκὶ δακηκὰ ὸτουρδουκδὰν σώνρα, πιλὲτ μεεμουρού, γιεμὲκ βακτῆ ὸλδουγουνοὺ βὲ τενεζζοὺλ πογιουρουλοῦρσα περαπὲρ γιεμελερινὴ τεκλὶφ ίδέρ. Μουστερὴ δαχὴ ίσπού τεκλιφὴ καποὺλ ίτδικδὲ ίστασιονοῦν λοκάντασηνα γκιροὺπ ταὰμ ίτμεκδελὲρ ίκέν, πιλὲτ μεεμουρού, μουστερηνῆν ποῦ καδὰρ ὰδζελὲ ίτμεσινῆν σεπεπινὴ σουὰλ ἐγιλέρ. Μουστερῆ ίσέ, χανεσινδὲ ταὰμ βὲ ἐλπισεσινὴ δεγισδιρερέκ, ὰχηππασηνδὰν πιρινὴ ζιαρετὲ γκιδεδζεγινδὲν δολαγὶ ὰδζελὲ ίτδιγινῆ σοΐλέρ.

Μεεμοὺρ ίσέ τααμδὰν σώνρα μουστεριγὶ ὰλοὺπ ίστασιονοῦν οὔστ κατηνὰ τσηκαρλὰρ βὲ ὅραδα — κουμπάνιαγια ὰὴδ ὸλὰν ἐλπισὲ μαγαζασηνδὰν — γκιουζὲλ πὶρ τακὴμ ἐλπισὲ βεριλμεσινὴ ἔμρ ίδέρ. 'Ελπισὲ βεριλῆρ βὲ πιλὲτ μεβκηηνὲ ίνερλέρ.

Ποῦ ἀραλὴκ μουστερῆ, γιεμὲκ βὲ ἐλπισὲ παρασηνῆν χεσαπηνὴ σουὰλ βὲ πεδελινὴ βερμεγιὲ χαζηρλανμακδὰ ἰκέν, πιλὲτ μεεμουροὺ πίρδε πιρινδζὴ μεβκὴ πιλετὴ ζημπαλαγιοὺπ μουστεριγιὲ ἰητὰ βὲ « **γιεμεγί, ἐλπισεγὶ βὲ ἴσπου πιλετὴ κουμπάνιαμηζ σιζὲ ἰχδὰ ἰδίωρ** » διμεσὴ οὐζερινὲ μουστερῆ « **πὲν σιζὲ βὲ κουμπάνιανηζὰ νὲ ἐϊλικδὲ πουλουνδούμκι, ποῦ καδὰρ σεϊλὲρ ἰχδὰ ἰδίωρσουνουζ; πουνοῦ καποὺλ ἰδέμεμ ἐφένδημ** » διμὶς ἰσέδε, πιλὲτ μεεμουροὺ «**πουνδὰν σώνρα χέρ νέρεγιε γκιδέρσενιζ πιζὶμ κουμπάνιαμηζη ταβσηγιὲ ἰδέσινιζ δεγὶ σιζὲ πουνλαρὴ χεδιὲ ὀλαρὰκ βερίωρουζ**». διμὶς. Ὁ ἀραλήκ, γκελμὴς βὲ χαρακετὲ χαζὴρ ὀλὰν τρενὲ μερκουμοὺ πινδιρούπ, χαρεκὲτ ἐμρινὴ βερμίς. Μουστερῆ δαχὴ κεϊφιγιετὴ γαζεταλαρῆν κιάφεσιλε ἰηλὰν ἰτμὶς ὀλμάκλε, δζούμλεγιε ταβσιγιὲ ἰτμὴς.

---

21 ΕΜΙΡ — ΝΕΔΗΜ — ΙΧΤΙΑΡ .

Πὶρ Ἐμὶρ νεδιμὴ ἰλὲ περαπὲρ πὶρ σεχιρδὲν δίγερ πὶρ σεχρὲ γκιδέρκεν, ἐσνάη ραχδὲ ταρλασηνδὰ τσὶφτ σουρμεκδὲ ὀλὰν πὶρ ἰχτιαρὰ ρὰστ γκελιρλέρ

Χὼς πεσδὲν σώνρα τεπδίλι κηγιαφὲτ ἰτμὶς ὀλὰν Ἐμὶρ ἰχτιαρὰ « **ἰκιλερῆνλε νάσηλσην** »; διδικδέ, ἰχτιὰρ δζεβάπεν « **οὔτς ὀλδοῦ** » δέρ. Ἐμὶρ τεκρὰρ « **οὐζακλαρῆνλε νάσηλσην** »; διδικδὲ ἰχτιὰρ « **γιακηνλασδῆ** » δέρ. Ἐμὶρ τεκρὰρ « **γιακηνλαρῆνλε νάσηλσην** » διδικδὲ ἰχτιὰρ « **οὐζακλασδῆ**» διμεσῆ οὐζερινέ, Ἐμὶρ « **σανὰ πὶρ κὰζ γκιονδερσὲμ γιωλὰ πιλίρμησην** » δεγίνδζε, ἰχτιὰρ « **κιοτοὺ**

τουγεουνοὺ πιλὲ ἀλήρημ » δέρ, βὲ 'Εμὶρ νιδημὴ ἰλὲ πρακὴρ γκιδέρ, βὲ ἀκσὰμ βαρδηκλαρή σεχρδὲ 'Εμὶρ νεδημηνὲ, ἰχτιάρλε βακὴ ὀλὰν μουκιαλεμεσηνῆν νὲ διμὲκ ὀλδουγουνοὺ σουὰλ ἰδέρ. Νεδὶμ ἰσὲ δζεβαπδὰν ἀδζὶζ καλδηγηνδάν, ὅ γκιδζὲ γκιδοὺπ ἰχτιαρὴ πουλμαγὰ βὲ ἐφένδησὴ ἰλὲ κονουσδουκλαρηνῆν μανιασινὴ ἀνλαμαγὰ μεδζποῦρ ὀλοῦρ.

Νεδὴμ πὶρ τσὼκ δωλασδηκδὰν σώνρα, ἰχτιαρὴ πουλοῦπ, χάηλη μουσκιλάτλε πὶρ τσὼκ ἀκτσὲ μουκαπιλινδὲ ἰχτιὰρ σοΐλὲ νάκλ ἰδέρ : "Ο ἀδὰμ πανὰ ἰκενλερῆνλε νάσηλσην δεδιγινδὲ, ἀγιακλαρηνῆν κουββετὴ νάσηλ διμὲκ ἰστεδή, πένδε οὔτς ὀλδοῦ, γιάνη δεΐνὲκ ἰλὲ γεορούγεωρουμ δεδήμ. Σόνρα, οὐζακλαρῆνλε νάσηλσην γιανὴ γκιοζλερῆν οὐζὰκ γκιορούγεωρμη ; διμὲκ ἰστεδιγινδέ, πὲν, γιακηνλασδῆ, γιανὴ ἰχτιαρληκδὰν οὐζὰκ γκιορέμεγεωρουμ, γκιοζλοὺκ κουλλανέγεωρουμ, δεδήμ. Σώνρα, γιακηνλαρῆνλε νάσηλσην, γιανὴ ἐβλαδλαρῆν βάρμη βὲ νὲ ὀλδοῦ ; διμὲκ ἰστεδίγινδέ, πὲν, οὐζακλασδῆ, γιανὴ χὲρ περὶ ἀηλὲ σαχιπὴ ὀλδοῦ βὲ πενδὲν οὐζὰκ ὀλδουλάρ. δεδήμ. Πάδεχου, πὶρ κὰζ γκιονδερῆρσεμ γεωλὰ πιλήρμησην, γιανή, σενῆν ποῦ σιοζλερῆ ἀνλαγιάμαδηγηνὴ χὴς ἰλέ, σενὴ πανὰ γκιονδερεδζεγινὴ σουὰλ μακαμηνδὰ σοΐλεδῆ, πένδε, σανὰ ἀνλατάδζαγημὴ βὲ ἰστεδιγὶμ καδὰρ παρὰ ἀλὰ πιλεδζεγιμὴ πιλδιρδήμ » δεμίσδηρ.

ΙΤΣ–ΓΚΙΟΥΒΕΓΙΣΗ

Σουφραδά ὀτουρούρκεν πὶρ καβγᾶ τσηκάρ,
Δαμιαδῆν ὄζαννηκὴ γαγιέτλε σηκάρ,
Καῆν πεδὲρ ἀλδηρμάζ, λοκμιαλάρ δηκάρ,
ἄδζ καλκάρ σουφραδάν ἴτς γκιουβεγί.

Καδηνῆν μαλινὲ δίκμε γκιοζουνού,
ἄσλα δινλεμεζλέρ σενῆν σιοζουνού,
ὅλ βακὴτ τσεβιριλέρ σενδὲν γιουζουνού,
δηρηλτῆ ἐκσὶκ ὀλμάζ, ἴτς γκιουβεγί !

ΚΗΤΑ

Μαλά μουλκέ μαγροῦρ ὄλμα, δέμε βάρμι πιζιμ κιπί,
πὶρ μουχαλίφ ρουζκιὰρ ἐσέρ, σαδηρῆρ χαρμάν κιπί.
Κίμσεγιε πᾶκὴ δεγίλδηρ, μίλκ-ι-δεβλέτ, σίμ-ι-ζέρ,
πὶρ χαράπ ὀλμοὺς γκιονοῦλ τεαμῆρ ἰτμέκδηρ χουνέρ.

ΜΙΛΛΕΤΗΝ ΔΕΡΔΗ

Ποῦ γιερλερῆ ἀλῆν τερή, σεχίδ κανὴ δοκερέκ,
ἐσκὶ τεμὶζ μὲρδ γιουρεκλῆ ὀσμανληλάρ ἀλμησλάρ,
ζεμάν γκετσμής, σώνρακιλέρ τεμπελλιγὲ δαλμησλάρ,
ὅ μισκινλὶκ ἀδζησηνὴ ἱστὲ πίζιζ τσεκεδζέκ.

Δεμὶρ τουτμάζ, σαπάν σιουρμὲζ σάνκι οὐγιουσμοὺς ἐλλέρ,
ποϊλελίκλε ἔλπετ δατάν γιανγῆν γιερινὲ δονέρ.

Δουσμενλερῆν σοῦ σιοζλερῆ ἀδζή, φάκατ δογρούδουρ,
τσαλίσμαγιαν μιλλετλερὲ ποῦ ἐλκιαλάρ γιακησμάζ,
χαῆρ δισέκ, χακλῆ ὀλσάκ, κίμσε πιζὲ καρησμάζ,
μεαριφετ-σίζ μιλλετλερῆν σιλαχήδα κιὸρ ὀλοῦρ.

Δουσμέν γκελῆρ, βατὰν κωπὰρ χὲπ γιουρεκλὲρ δαγλανῆρ,
δουμανὴ γιὼκ ὀδζακλαρδὰ σεσσὶζ σεσσὶζ ἀγλανῆρ.

ΔΟΥΡΟΥΠ-Ι-ΕΜΣΑΛ

Καλὲμ κηλητσδὰν κεσκήνδηρ.

Κιοσὲ τασὴ κιοσεδὲ γιακησήρ.

Κέμ σιὸζ, κὲμ ἀκτσὲ σαχηπηνήνδηρ.

Καναὰτ τουκενμὲζ σερμαγιέδηρ.

Κεμισινὴ κουλλανὰν καπδάνδηρ.

Κορκουλοῦ ρουγιὰ γκορμεκδὲν ἰσὲ οὐγιανὴκ δουρμασῆ χαηρλήδηρ.

Κισὴ ρεφηκηνδὲν ἀζάρ.

Οὐζοὺμ οὐζουμὲ πακαρὰκ καραρήρ.

Κισηνὴν τσεκδιγὴ διλῆ πελασήδηρ.

Κὰζ γκελὲν γιερδὲν ταοὺκ ἐσιρκενμέζ.

Ἀρκασὴζ ὥλανὴν ἀγιαγηνὰ βουρμουσλάρ βὰχ ἀρκὰμ δεμίς, καρνηνὰ βόυρμουσλὰρ βὰχ ἀρκὰμ δεμίς.

Ἀρσλὰν καδηνὰ δωκανμάζ.

Ἀτεσὴν δοστλουγοὺ ὥλμάζ.

Ἔτ τηρνακδὰν ἀηρηλμάζ.

Ἀρὴ πὰλ ἀλαδζὰκ τσητσεγὶ πιλήρ.

Ὁλουμδὲν πασκὰ χὲρ σεῖγιὲ τσαρὲ πουλουνοῦρ.

Ἄτς γκιοζουνοὺ γιώκσα ἀτσαρλάρ.

Ἀρσλὰν ποστουνδὰ γιακησῆρ=κιοσὲ τασὴ κιοσεδὲ γιακησῆρ.

Ἰνσὰν ὀγλοῦ νανκιὸρ ὦλούρ, ζίρα τσίγ σοὺτ ἐμμίσδηρ.

Γιοργὰν γκετδὴ καβγὰ πιτδή !

Ἀρηδὰν πὰλ ἀλμὰκ χὲρ κεσῆν κιαρὴ δεγίλ.

Ἔρ ὅλδα πὰς γιάρ.

Ἀτῆν τεπμεζῆ, ἰτῆν καπμαζὴ ὦλορμη ;

Κασηγὴ χὲρ κὲς γιαπάρ, ἄμμα σαπηνὴ ὀρτασηνὰ γκετιρμέκ, χὲρ γιγιδῆν κιαρὴ δεγήλ.

Ἀραγιὰν μεβλασηνήδα πουλοῦρ, πελασηνήδα.

Ἄκ ἀκδζὲ καρὰ γκιοῦν ἴτσοῦνδηρ.

Ἰνσὰν ὀγλουνοῦν ἔλινδὲν οὺτσὰν κατσὰν κουρτουλμάζ.

Ἀπδὰλ δουγιουνδέν, τσωδζοὺκ ὀγιουνδὰν οὺσανμάζ.

Ἰνσανῆν φενασῆ ὀλμάζ, μεγέρκι ζουγιοὺρτ ὦλᾶ.

Ἔσκιγιὲ ἰητηπὰρ ὦλσᾶ ἰδὴ πίτ παζαρηνά νοὺρ γιαγάρδη.

Ἀδζὰ τωκοὺζ γιοργὰν ὀρτμουσλέρ, γίνε οὺγιούμαμης.

Ἔσκῆ δόστ δουσμὰν ὀλμάζ.

Ἀσταρῆ γιουζουνδὲν παχαλῆ.

Γιωκαρῆ τοὺκιουρσὲμ πηγιηγῆμ ἀσαγὴ τοὺκιουρσὲμ σακαλῆμ.

Οὺγιουγιὰν ἀρσλανὴ οὺγιανδήρμα.

Ἄς τασήνδζα κασηγὰ πεχὰ ὀλμάζ.

Ποῦ δουνιὰ τσέρχι φελέκδιρ, ἄσκ ὀλσοῦν τσεβιρενέ.

Δογρουδὰ ἄτζ, ἐγριδὲ τὼκ γκιόρμεδημ.

Κεσκὴν σιρκενῆν ζαραρῆ κενδὴ καπηνά.

Ἀγλάρσα ἀνάμ ἀγλάρ, καλανὴ γιαλὰν ἀγλάρ.

'Ανλαδάμαδηκ πεδερῆν παϊρακδὰρ ὠλδουγουνοῦ.

Πὰς νέρεγιε γκιδέρσε, ἀγιάκδα ὄραγια γκιδέρ.

'Εὔλὶκ ἔτ δενιζὲ ἄτ, παλὴκ πιλμέζσε χαλῆκ πιλῆρ.

'Εγὶ δόστ καρὰ γκιουνδὲ πελλὴ ὠλοῦρ.

'Εὔλὶκ ἰκὴ πασδὰν ὠλοῦρ.

Παγὰ πὰκ οὔζοὺμ ὸλσοῦν, οὔζουμοὺ γιεμεγιὲ γιουζοῦν ὠλσοῦν.

Πέδαβα (πάδι χαβά) σιρκὲ παλδὰν τατλῆ ὠλοῦρ.

'Αηρανὴ γιώκἰτσμεγιέ, γκιουμοὺς κιοπροὺ ἰστὲρ γκετσμεγιέ.

'Ινσὰν ἀγιαγηνὴ γιοργανηνὰ γκιορὲ οὔζατμαλῆ.

Παπᾶ πιλκισῆλε ἀδὰμ ἀδὰμ ὸλμάζ.

Πακάρσαν πὰγ ὠλοῦρ, πακμάζσαν δὰγ ὥλοῦρ.

Τσηβὴ τσηβηγὴ σιοκέρ.

Πὰλ τουτὰν παρμαγηνὴ γιαλάρ.

Παρανῆν γιουζοῦ σηδζάκδηρ.

Πὲς παρμὰκ πὶρ δεγίλ.

Πορδζδὰν κορκὰν καπουσουνοῦ κιουτσοῦκ ἀτσάρ.

Ζουρναδὰ πεσρὲβ ὠλμὰζ νὲ τσηκάρσα παχτηνά.

Παραγὶ βερὲν δουδουγιοὺ τσαλάρ.

Πιλαβδὰν δονὲν κασηγὴν σαπῆ κηρηλσῆν.

Δζαχιλὲ σιὸζ ἀνλατμάκ, δεβεγιὲ χενδὲκ ἀτλατμαγιὰ πενζέρ.

Ρεφηκὴν ἐγὶ ἰσὲ παγδὰδ γιακήνδηρ.

Ζεμὰν σατὰρ σαμανή.

Σακλᾶ σαμανῆ γκελῆρ ζεμανή.

Ρουζκιὰρ ἔσμεῖνδζε γιαπρὰκ κημηλδανμάζ.

Ζενπὴλ, ἰτσινδεκινὴ σὲν πῆλ.

'Ισδὲν ἀρτμὰζ, διστὲν ἀρτάρ.

'Ακραπὰ ἰδὶκ ἀκρὲπ ὀλδοῦκ πὶζ πιζὲ,
ἀηρῆ δουστοὺκ πακμὰζ ὠλδοὺκ γιοὺζ γιουζέ.
Διπσὶζ κιλὲ πὸς ἀνπάρ.
Δενὶζ δαλγασήζ, καποῦ χαλκασὴζ ὀλούρμη ;
Δενιζὲ δουσὲν γιλανὰ σαρηλῆρ
Δουσμενῆν καρηνδζὰ ἰσὲ πιλὲ κενδινὴ μερδανὲ τούτ.
Φαλὰν γκετδὴ φιλὰν γκετδή, πὶρ γκιοῦν δερλέρ
Σινὰν γκετδῆ.
Δερβισὲ παγδατδὰ πιλάβ βὰρ δεμισλὲρ,
γιαλὰν δεγήλσε ἠρὰκ δεγίλδηρ δεμίς.
Δεβεδζῆ ἶλὲ γκιορουσὲν καπουσουνοὺ πογιοὺκ ἀτσάρ.
Δουσενῆν δοστοῦ ὀλμάζ, χέλε δούσδε γκιόρ.
Δουνιαδὰ ραχὰτ γιασαμὰκ ἰστεγιὲν χὲρ σεγὶ χὼς γκιορμελῆ.
Χεσαπὴ πὰκ ὀλανῆν γιουζοὺ ἄκ ὀλούρ.
Διλινὴ τουτὰν πασηνὴ κουρταρῆρ.
Τσωδζοῦκλε γιωλὰ γκίτμε, σὲν δουσέρσεν γκιουλέρ,
κενδὴ δουσέρσε ἀγλάρ.
Δοστλοὺκ καντὸρ ἶλὲ ἀχζ οῦ ἰητὰ μησκὰλ ἶλέ.
Δολουγιὰ κοηδοὺμ ἄλμαδη, ποσὰ κοϊδοὺμ δώλμαδη.
Σὲλ γκιδὲρ κοὺμ καλῆρ, ἀκτσὲ γκιδὲρ κεσὲ καλῆρ, ἰνσὰν γκεδὲρ ναμὴ καλῆρ.
'Εβλαδὴ ὄλμαγιανῆν πὶρ δερδὴ βάρ, ἔβλαδὴ ὁλανῆν πίν δερδὴ βάρ.
Βακὴτ νακήτ.
'Ακῆλ γιασδὰ δεγὶλ πασδάδηρ.
'Ομροὺ γανημὲτ πίλ.

Κόρκ, 'Αλλαχδὰν κόρμαγιανδαν.

Οὐδζοὺζδηρ ἦλλετῆ βάρ, παχαλήδηρ χηκμετὴ βάρ.

'Αηρανσὶζ ἀσήμ, δαλγασὴζ πασῆμ.

'Αλτσὰκ γιερδὲ γιάτμα σὲλ ἀλῆρ,
γιουκσέκ γερδὲ γιάτμα γιὰλ ἀλῆρ.

Δζαμὴ νὲ καδὰρ πογιοὺκ ὦλοῦρσα ὦλσοῦν
ἶμὰμ πιλδιγινὴ ὦκοῦρ.

Δαμλαγιὰ δαμλαγιὰ γκιὸλ ὦλοῦρ
Δὸστ γιουζουνδέν, δουσμὰν γκιοζουνδὲν πελλίδηρ.

Χαλκῆν ἀηπινὴ ἀράμα-

'Ομρού δζεχαλέτλε γκετῆρμε, χὲμ ὀγρέν, χὲμ ὀγρέτ.

Χὲρ κεσῆν ἔτμεγινὴ γιέμε, ἔτμεγινὴ κίμσεδεν ἐσιρκέμε.

Δζεφαγὶ τσέκμεγιεν, σεφανὴν καδρηνὴ πιλμέζ.

Σὲν ὅλ, κίμσενην καλπινὴ κήρμα, κίμσενην σααδὲτι χαλινὲ χασὲτ ἔτμε.

Κενδισηνὴ κουλλανὰν χεκίμδηρ -- κεμισινὴ κουρταρὰν καπτάνδηρ.

'Ελ ἶλὲ γκελὲν δουγιούν, παϊράμδηρ.

'Ιδαρὲ σερβετὴν βαληδεσήδηρ.

Βαρησηνὰ γκελίς ταρχανὰ ἀσηνὰ πουλγοὺρ ἀσή.

Καναατκιάρ ὦλκι ζενκὴν ὦλάσην.

'Αδζελὲ ἶσὲ σεητὰν καρησὴρ—'Ελ ἀδζέλετου μῆν ἔσσεητάν.

Δισαρησὴ ἔλὴ γιακάρ, ἶτσερισὴ πενὴ γιακάρ.

Βασιτασὴζ κίμσενην καπουσουνὰ γκέτμε.

Σουρρετὲ πάκμα σιρρετὲ πάκ.

Γιερινδὲ τεκδῆρ πὰς ἀγρητμάζ,

Μουζαηκὰ ζεμανλαρηνδὰ σαπηρλῆ ὦλκι κολαηλὴκ γιοὺζ γκιοστερσήν.

Ἄζ σοῖλέ. Ἄζ γιέ. Ἄζ οὐγιού. Πελαγὶ σαδακὰ ἶλὲ σάβ.

Ἰφράτ δερεδζεδὲ κίμσεγι ζὲμμ ἔτμε μὲτχ ἔτμε.

Ἰνσὰν κηγιαφετηνδὲ τσὼκ σεητὰν βάρ, πινάεν ἀλέϊχ, χὲρ ἔλὲ ἔλ βεριλμέζ.

Ἰνσανλαρῆν κεδερινὲ σεβίνμε.

Σιβρὶ σινὲκ δζανσὴζ ἄμμα, βιζιρτισὴ δζὰν σηκάρ.

Γκελενλὲρ χὲπ σαπὴ γκελδὴ, γκεδενλερδὲν χαπὲρ γκελμέζ, ποῦ πὶρ ἐσράρη ἀλέμδηρ, γκελὲν πιλμέζ, γκεδὲν γλελμέζ.

Γκιονουλδὲν γκιονουλὲ γιῶλ βάρ.

Σεῖτὰν ἶλὲ τσελὶκ τσομὰκ ὀγἰνανμάζ.

Σαδακὰ βερενὴν ὁμροῦ οὐζοὺν ὥλοῦρ.

Σὰγ ὁλσοῦν, βὰρ ὁλσοῦν, χέμαν πενδὲν ἠρὰγ ὥλσοῦν.

Σεριατῆν κεσδιγὶ παρμὰκ ἀδζημάζ.

Σινὲκ κιουτσούκδηρ ἄμμα μηδὲ πουλανδηρῆρ.

Κουγιοῦ καζὰν δάημα κουγιοὺ ἰτσηνδέδηρ.

Κηλὴτζ κηνηνὴ κεσμέζ.

Τὰς γιερινδὲ ἀγῆρ ὥλοῦρ,

Γκετσμισέ, κηρηλμησά, δοκιουλμουσὲ ἔσὲφ ἔτμε.

Ποῦ γκιουνκὶ ἰσὴ σακὴν γιαρηνὰ πράκμα, τσοῦνκι γιαρηνῆν δαχὴ κενδινὲ μαχσοῦς ἰσὴ βάρ.

Σὲν ἀγά, πὲν ἀγά, γιὰ ἶνεγὶ κὶμ σαγᾶ.

Γιορὺκ ἄτ γιεμινὴ ἀρτηρῆρ.

Σενῆν ἀραδηγῆν καντάρ, Προύσαδα κεστανὲ ταρτάρ.

Ζενκινῆν μαλῆ ζουγιουρδοῦν τσενεσινὴ γιοράρ.

Σαπὴρ ἀδζήδηρ ἄμμα, μεηβεσῆ τατλήδηρ.

Σερτσεδὲν κορκὰν δαρὴ ἐκμέζ.

'Αλὴμ σερχοσλοὺκ ἐτμέζ. 'Ακηλλήδα ἰτσκὴ ἰτσμέζ. Χέλε οὺσλοῦ ἀδὰμ ἦσρετὴν σεμτινὲ ὀγραμάζ.

'Ακηλλῆ ἰσὲν ἄτσμα σηρρηνὴ τοστουνά,
δοστουνοῦν δοστοὺ βὰρ ὄδα σοΐλὲρ δοστουνά.

'Αρηφὲ γκιουνοὺ γιαλὰν σοΐλεγιενὴν
Βαϊρὰμ γκιουνοὺ γιουζοὺ καρὸ τσηκάρ.

'Ακηλσὴζ καφανῆν, ταπὰν τσεκὲρ ζαχμετινή.

Χὲρ κογιοῦν κενδὶ παδζαγηνδὰν ἀσηλῆρ.

'Ακηλλῆ δουσμάν, ἀκηλσὴζ δοστδὰν χαηρλήδηρ.

Γαρηπὲ πὶρ σελὰμ πὶν ἀλτοῦν ἐδέρ.

Χαὴρ σοΐλὲ κομσουνά, χαὴρ γκελσῆν πασηνά.

Γκιοζδὲν ἦρὰκ ὥλὰν γκιονουλδένδε ἦρὰκ ὥλοῦρ.

Κατσὰν παλὴκ πογιοὺκ ὥλούρ.

'Αδηλῆν ἀδαλετή, ἀπηδὴν ἦπαδετηνδὲν ἐβλάδηρ.

Μὰλ δζανῆν γιονγασήδηρ.

Δωγροῦ σαρσηλῆρ ἄμμα γιηκηλμάζ.

Δὰγ δαγὰ καβουσμάζ, ἰνσὰν ἰνσανά καβουσούρ.

Δωγροῦ γιοιλδὰ δουσὲν τσαποὺκ καλκάρ.

'Αρὴφ ὥλὰν πεγίμ, ἀρδηνδάνδα ὀκοῦρ μεκτουποῦ.

Γκιοὺν δόγμαδαν νελὲρ δωγάρ.

Ζουχουρατὰ ταπὴ ὥλ.

Φὰρκ ἐΐλέμεγιεν δζεβχερὴ σαρρὰφ δεγίλδηρ.

'Αγνιαδὰν γιακῆν γκέτς, φουκαραδὰν σακῆν γκέτς.

Λοκμάν : Οὐζοὺν ὁμοὺρ ἰστεγιέν, πασῆ σερῆν,
καλπὴ φεράχ, ἀγιαγὴ σηδζὰκ τουτμαλῆ, δεμης,

Μεϊβεσὶζ ἀγαδζὰ τὰς ἀτμαζλάρ.

'Αγλάμαγιαν τσωδζουγὰ μεμὲ βερμεζλέρ.

Μὲρδ ὣλάν, χὶτς κερὲμ ἔτμέκλε τεφαχχούρμη ἓδέρ ;
χὲμ βερῆρ, χὲμ οὒτανήρ, ἔτδιγὶ ἶχσανδάν.

Τεγαφῆλ γκιοστερὶπ σερμενδέῖ ἶχσὰν ἓδὲρ γῖώκσα,
οὒδουβδὲν μέρδ ὣλάν, φηρσὰτ δεμινδὲ ἶντικὰμ ἀλμάζ.

'Εννὰρ βὲ λὰ ἓλ ἄρ, Πεῖρεμοῦν.
Οὔτλουπου λ-ήλμι μὴν ἓλ μέχδι ἶλ ἓλ λάχδι.
'Ελ δζέννετου τάχτ ἶζ-ζιλὰλισσουγῖούφ.
Χούππου καρίπεκε μίσλι νέφσεκε.
'Ελ ἶντιζὰρ ἓσέδι μὴν ἐννάρ.
Φῆλ ἀδζέλετου ἐννεδάμετου, βὲ φη-ττεένι ἓσσελάμετου.
Σελάμετ οὒλ ἶνσάν, φῆ χήφζ οὒλλισάν.
Κουλούπου-λ ἀχράρ, κουπούρ οὒλ ἓσράρ.
Χάηρ οὒλ οὒμοῦρ ἓβσάτουχα.
'Αδζ πράκμα, χῖρσὴζ ἰδέρσην,
τσὼκ σογῖλέμε, ὰρσὴζ ἰδέρσην.
Πὲν νὲ Μεσηχὴ νὲ Μεσηχαδέμημ,
ζεβκῆ χικηκατδὰ ἀρὰρ ἀδέμημ.